

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

STOCKHOLMSTYPER

TECKNADE

AF

Claës Lundin.

STOCKHOLM
FR. SKOGLUNDS FÖRLAG.

UNIVERSITETSBIOTEKET
UMEÅ

51556

Umeå universitetsbibliotek

V

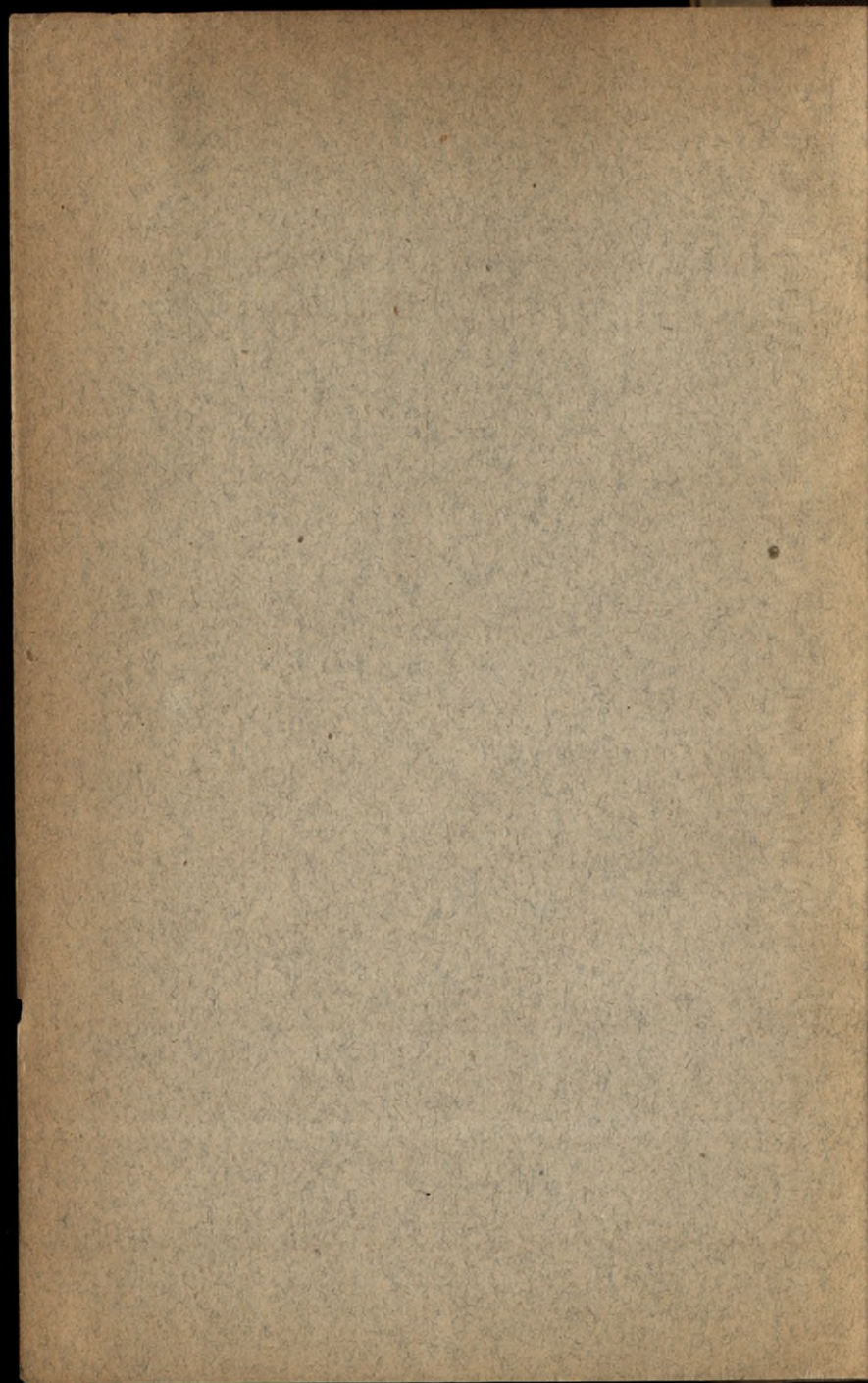
00001747284 51556 Mag

Lundi.Stockholmstyper förr och nu

UNIVERSITETSBIbliOTEKET

-7. NOV. 1968

UMEA

*Ligue Landstros
Julen 1895.*

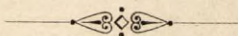
STOCKHOLMSTYPER

FÖRR OCH NU

TECKNADE

AF

CLAËS LUNDIN.

STOCKHOLM
FR. SKOGLUNDS FÖRLAG.

Handwritten notes in the top left corner, including the number "20" and some illegible scribbles.

Innehåll.

	Sid.
Min vän författaren	5.
En reformator	14.
I hemmet	21.
Handtverkslif	27.
En modern figur	49.
Brunnen i Parisgränd	58.
Från Mälardrottningens tron	99.
Bland fruntimmer	135.
Markis Nobilini	148.
Den sagolike paschan	167.
Alla vägar öppna	197.
Afrodite	218.
Europeiskt slalif	253.
Gregorins bal	268.
Vägen till odödlighet	287.
Nytt och gammalt	301.

1881

Min vän författaren.

Det var en afton i Strömparterren. En stor del af allmänheten föredrager den platsen framför hvarje annan i Stockholm, finner honom friare än alla de andra förfriskningsplatserne, vackrare, gladare, liffigare, mer egnad att skänka svalka en varm sommareftermiddag än Berzelii-park och Kungsträdgården, mera storartad än Strömsborg, icke så aflägsen som Mosebacke, och så kan man på få minuter därifrån förflytta sig till Djurgården, d. v. s. till Hasselbacken, — för de flesta är Djurgården ingenting annat än Hasselbacken — och på ej flera minuter åter till utgångspunkten, till de små borden på den öfvertäckta kanalen, mellan musikpaviljongen och kaféverandan.

Icke få, det är sant, föredraga Lagerlunden vid Jakobstorg, där man icke ser vattnet, om ej i bilinerflaskorna, där det ej är så svalt en het afton, i fall Stockholm någon enda gång skulle ha en sådan, ej så mycket folk och alldeles ingen musik, men där det onekligen är mera "comme il faut", och där i synnerhet de konstnärliga och de literära träffas och trifvas. Men, som sagdt,

en stor del af allmänheten föredrager Strömparterren, och någon gång hitta äfven andra än de som tillhöra denna stora del till den friskaste af alla förfriskningsplatser i Sveriges hufvudstad, för att nu icke tala om andra storstäder på de båda halfkloten.

Det var en afton i Strömparterren, sade jag. Vid ett af de många små borden sutto tre personer i förtroligt samtal, så förtroligt som man kan ha det bland några hundra personer och då man nödgas oupphörligt höja rösten för att förtroliga meddelanden skola göra sig gällande under en smattrande musik och dånet från den forsande strömmen.

Det förtroliga meddelandet tycktes vara till ända, dränkt icke i Norrström kanske, men i orkesterns dånande ritornello, och det ville icke lefva upp igen, fastän musiken nu tagit sig en liten rast.

En af sällskapet skref något i största hast i sin anteckningsbok och stack denna åter i bröstfickan.

"Om vi nu skulle fara till Djurgården?"

Men just nu lade ångbåten ut. Man tog således ännu en halfbutelj caloric och ett par biliner för att ha någon sysselsättning till nästa Djurgårdstur.

Det förtroliga samtalet kom åter i gång, ungefär samtidigt med musikens återupplifvande, och man vidrörde alla möjliga förhållanden, personliga och sakförhållanden, sådana de förekomma i ett gladt lag, ej alltid fullt öfverensstämmande

med sanningen, men ej sällan kvickt och roligt framställda, kraftigt färglagda, förstorade kanske, stundom också hopkrympta och lämpade efter framställarens sinnesförfattning för tillfället.

Man talade om literatur och konst, ty det lilla sällskapet bestod naturligtvis af bildadt folk, sådant som dryftar operans sångkonst och den högre cirkusdressyren i samma andetag som det bedömer Carl von Bergens föreläsningar och en roman af Tolstoi eller en målning af Georg von Rosen.

"Se så, nu gick ångslupen igen!"

"Så förargligt!"

Ny caloric, ny biliner, ny cigarrett, egyptisk naturligtvis, och så var samtalet åter i full gång. Man skrek i kapp med orkesterns skramlande, förbrödrade sig med de närgränsande bordens bisittare, klingade till höger och vänster, men upphörde icke ett ögonblick med de förtroliga meddelandena.

Förlofningar, befordringar, bankrutter, karaktärsskildringar och skarpa omdömen, lustiga berättelser och mustiga anekdoter jagade hvarandra i vild fart, försvunno, kommo igen ännu kraftigare, kvickare, obarmhärtigare.

Han som skref i anteckningsboken hade mycket att göra med att taga fram boken, kluttra i den och åter stoppa den i fickan, under det han själf icke var mera tystlåten än de andra, icke underlät att klinga och dricka.

"Hvad är det du skrifer?"

"Åh, just ingenting . . . Skål!"

Och ångslupen kom och gick, och många af Strömparterrens glada gäster foro till Djurgården och några kommo efter en timme eller ett par till baka och slog sig åter ned vid ett för tillfället ledigt bord. Men de tre tycktes ha glömt Djurgården.

Mörkret smög sig öfver Norrbro, där täta klungor af folk hängde öfver bröstvärdnet, hörde på musiken och gjorde sina betraktelser öfver lifvet där nere.

I Strömparterren tändes gas i hundratals skimrande lågor, och aftenförlustelsen öfvergick småningom i nattlig oreda. De gästande hade också småningom ombytt. Ett annat samhällslager hade efterträdt det som först fylde platsen. Många af dem som förut hängt öfver bröstvärdnet hade på närmare håll önskat taga del i fröjden och brusade nu fram på gångarne där nere, drefvo ofog i de skummare vrårna, förde oväsen öfver alt, grälade med poliskonstaplarna, använde knyt-näfvärnes bevisningskraft och kördes slutligen ur lustgården, upp för trapporna, bort öfver Norrbro. I Strömparterren vardt det mörkt och öde, under det mera fredliga folkskaror ännu njöto af en stillare förnöjelse utanför Berns salong i Berzelii park och i den starka belysningen vid Blanchs kafé i Kungsträdgården.

Men i Operakällarens stora sal sutto de tre vännerna vid ett mödosamt förvärfvadt bord. Matlusten var god och målron hölls vid makt. Musik fans icke, men prat och stoj var det nog

af. De förtroliga meddelandena voro lika högljudda.

Stockholm är en stor stad och likväl tyckes man rätt bra känna hvarandra där. Så ser det åtminstone ut i Strömparterren, hos Berns, på Operakällaren. Man nickar till höger och vänster, kallar hvarandra vid namn, är "bror" med hela världen, tyckes det. Detta är stockholmskt.

Man *tror* så, då man besöker nämnda ställen och ger akt på den allmänna bekantskapen, till stor del till och med förbrödringen. I det fallet är ej mycket förändrad sedan Stockholm var en liten stad.

"Nu går jag", förklarade han med anteckningsboken. "God natt, gubbar!"

"Går du redan? Klockan är ju inte mer än tolf."

"Jag går hem och arbetar."

Det var icke skämt, ej håller någon tom förvändning. Den som ej närmare känner förhållandena, föreställer sig, att stockholmare af de s. k. "bättre" klasserna — en dum benämning — arbetar mycket litet, kanske intet, vanligtvis endast en del af förmiddagen samt roar sig den öfriga delen af dagen och långt in på natten.

Sådana stockholmare finnas, det kan ej nekas, men äro ingalunda så talrika, att de kunna sammanfattas under den gemensamma benämningen "stockholmare"; icke ens stockholmare af de "bättre" klasserna. Men nog händer det, att många, i synnerhet om han icke är bodhandlare, tillhör en viss klass handverkare eller id-

kar ett annat yrke som ej vet af nattarbete, utan t. ex. skrifkarl, vare sig i statens, tidningarnas eller sin egen tjänst, egnar en god del af aftonen åt förströelser, men sedan sitter vid sitt arbete långt in på nattens senare timmar. Alltid oförståndigt, stundom ursäktligt.

Han som gick så där tidigt från vännerna kom följande morgon till mig. Klockan var visst ej mer än nio.

"Nå, är du redan på benen, min käre Ture?"

"Som du ser. Jag satt ändå uppe till klockan tre, men det gick inte bra att arbeta."

"Ne-nej, inte så underligt efter en glad afton."

"Pu! Glad afton är jag van vid, må du väl veta, men jag tror, att jag slutar upp med mitt stora arbete."

"Du skulle ju skriva en roman, naturalistisk naturligtvis?"

"Det har länge varit min afsigt, och det är därför jag ständigt är ute och studerar stockholmslifvet, än här, än där, öfver alt hvar det fins mycket folk och där det kan vara något kännetecknande för vårt samhälle."

"Och det söker du på musikkaféerna, teatrarne och i allmänhet där man företrädesvis egnar sig åt nöjet? Tror du, att detta är det enda som förtjänar studeras såsom kännetecknande för vårt samhälle? Nej, vet du, detta är nu mera lika mycket allmänt europeiskt, som det är stockholmskt."

"Kan väl vara, men det är det som är lättast

att komma öfver och det som folk hälst läser. Att skriva om skraddargesällar och skomakarpojkar, fackföreningar, socialistmöten och ämbetslokaler, om alt det där gruffigt allvarsamma är rakt af inte roligt och betalar sig inte. Psykologiska romaner med djupsinniga unga damer ur den högre societeten och materialistiska doktorer och ingenjörer läser inte håller någon människa i dessa dagar. De kommo hastigt på modet, men nu äro de lika urmodiga igen. Det yttre lifvet i en stor stad, det är något som alltid intresserar, och när staden är vår egen hufvudstad, så hätskt förtalad och likväl så omtyckt och där hvar enda svensk nog ville bo, då är intresset så mycket större. Småsaker om storstadslifvet skall man skriva, i fall man vill få en förläggare, och en sådan kan man inte vara utan."

"Du är en tok, min käre Ture. Egentligen har du väl inte förmåga att alstra annat än småsaker. Det är nog där skon klämmer. Men hvad säger du om att anstränga dig och skriva en stor kärleksroman?"

"Bevara oss, så du talar! *Kärlek* i vår tid? Nej tack! Och inte något om kvinnofrågan häller. Den är nu alldeles gammalmodig. Fråga våra vänner, fruntimmerna. Så snart någon karl uppträder och förklarar, att de inte äro annat än höns, klappa de händerna, kasta blommor på honom och skänka honom sina ljufvaste småleenden. . . . Min afsigt var att skriva en stor social roman eller, rättare sagdt, den stora soci-

ala romanen, och den skulle tilldraga sig på Hasselbacken och i Berns salong, våra sociala medelpunkter, men kanske ha sin uppräning dels i Rydbergs nedre matsal, dels i Gropen, med några lätta, men därför inte mindre djupsinniga sidesprång till Operakällaren, Lagerlund och Kung Karl. Sedan kom jag att tänka på Strömparterren som kanske den intressantaste utgångspunkten. Just därför har jag på någon tid med allvar och uppmärksamhet studerat den förlustelseplatsen. Åh, du, jag har hela högar med anteckningar. Alt hvad vi talade om i går afton har jag skrivit upp, hvart enda ord, må du tro. Både Karl Vilhelms och dina yttranden tänkte jag använda i min bok, och det med antydningar som klart skulle visa *hvilka* haft dessa yttranden."

"Tackar! Det var ju rätt vänligt."

"Vänligt eller inte, så är det att använda *documents humains*, som den franska naturalismen lärt oss . . . Men nu har jag kommit på andra tankar. Jag känner mig öfveranstängd af så mycket nattarbete . . ."

"Tänk, om du skulle arbeta på dagen i stället?"

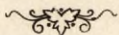
"När skulle jag då få tid att studera lifvet? Går inte, min vän! Men hvarför skall man släpa ut sig med stora arbeten. Är det tidsenligt? Har allmänheten tid och lust att taga kännedom om en sådan maskin? Nej, nu ämnar jag använda mina stockholmsstudier till små utkast, lätta skildringar, på sin höjd en och annan liten novellet

mycket liten förstås. Se, *det* är tidsenligt. Det är något som kan smältas eller åtminstone slukas af vårt nervösa århundrade."

"Och literaturen?"

"Literaturen! . . . Hm! . . . Adjö med dig, hedersbror! Vi träffas väl i afton igen?"

Min vän författaren ilade bort, men jag satt länge och funderade på hvad han sagt. "Tidsenligt", hm, hm! . . . Småkrafts . . . Jo, jo! . . . Låt gå!

En reformator.

Baltzar Engelin, vår talangfulle målare, vår utmärkte konstnär, vår fräjdade landsman, har återkommit från ett längre uppehåll — tre månader och tre dagar — i Paris. Han skall nu här i staden leda konsten in på rätta stråten, frälsa henne från akademiens förvillelser och icke släppa henne förr än han krossat perukstockarne vid Röda bodarne, grusat tyrannernas redan förut fallfärdiga näste och byggt ett ståtligt, glänsande palats af idel bländande "impressionism."

Det är Baltzar Engelins uppgift.

Han är den uppgiften naturligtvis vuxen. Hvar och en som läst senaste halfårets tidningar har reda på hans utomordentliga förmåga. Då han kom till Paris, var han ännu en klen konstlärning, hvilken ett par år för tidigt lemnat lärummet i Stockholm, där han rakt af icke kunde stå ut. Det var honom för kvaft. Hans fria ande kände sig på ett nesligt sätt fjättrad.

"Bort!" utropade han och kom äfven bort, kom ända till Boulevard Raspail, där han i hörnet hos krögarn — *marchand de vins* förstås — hyrde en liten skrubb ofvanpå krogrummet,

då och då begagnad till *cabinet particulier*, efter Baltzars inflyttning upphöjd till rang af atelier.

Artiste-peintre stod det på dörren, skrifvet med krita. Det är konstnärligt.

Redan morgonen efter sin ankomst började Baltzar "studera" i Paris, det vill säga, att han bjöd några af sina forne akademikamrater, äldre och mera försigkomna kanske, på frukost hos sin "marchand de vins."

"Skrif upp altihop på mig", anmodade han krögarn med en nådig nick och på dålig franska.

Nu var isen bruten. Baltzar ströfvade omkring i Paris och "studerade", rökte *caporal* i små, små "trutbrännare", tittade någon gång upp i Louvre, besökte äfven Luxembourg, men gick icke på någon mästares atelier, tog ingen undervisning, utan höll mest till på "De oförståddas" utställning uppe på Montmartre.

"Snillrikt!" sade Baltzar. "Att inte förstås, det är just bevis på den sanna konstnärligheten."

Själff sökte han göra sina målningar så obegripliga som möjligt. Det lyckades. Hans rykte steg — bland de sju vännerna som utgjorde hans dagliga sällskap. Öfriga konstidkande landsmän, styfve arbetare, personer med framtid, kände ej till Baltzar Engelin. De hade icke tid att taga kännedom om honom.

"Apskallar!" sade Baltzar. "De måla som alla andra. Det är ingen af dem som är nog originel att vara oförstådd."

Men en som brukade skriva bref hem till släkt och vänner förstod honom, han som ingen

annan, det vill säga, att brefskrifvaren förstod, att Baltzar vore alldeles obegriplig. Därför beundrade han honom och lade sin beundran i brefomslag med 25 centimes' frimärke.

De som mottogo brefven skyndade hvarje gång till tidningarna, och dessa, som alla äro fosterländska och aldrig glömma att tala om de bedrifter landsmän utföra i främmande land, förkunnade Baltzars lof i högstämda ordalag.

På det sättet vardt han "vår talangfulle målare", sedan "vår utmärkte konstnär" och slutligen "vår fräjdade landsman."

Tidningarna täflade också om att få tillfälle att berätta enskilda, *mycket* enskilda tillfällen ur den fräjdade landsmannens lif. Hans tunga läroår i Stockholm skildrades, sedan man först i raska drag tecknat den tid, då han sprang barfotad och öppnade grindar i Kronobärgs län, och så beskref man hans vandringsår vid Järlasjöns strand och i granskapet af Nacka kvarnar.

Därpå följde några mycket hänförda skildringar af vår fräjdade landsmans atelier i Paris, huru han där mottog besök, icke af krögaren som kräfde honom på betalning för mat och husrum, *petits-verres* och åtskilliga "utlägg" — sådant lämpade sig icke för en atelierhistoria — utan besök af ryske furstar och amerikanske millionärer som naturligtvis öfverhopade den fräjdade med dyrbara beställningar.

Så kom Baltzar åter hem efter de tre månadernas och de tre dagarnes förlopp. Tidningarna underlätto icke att för en konstälskande

värld förkunna denna för fosterlandet lyckliga tilldragelse.

"Alt är som förr!" utropade Baltzar.

"Blott jag är annorlunda", tillade han med en själfkänslans tacksamhetssuck. Han var stor.

Och så började han omskapa den fosterländska konsten.

"Bort med professorerna! Död åt agréerne!"

Det var första vilkoret för omskapandet.

De gamle darrade. Somliga sprungo hem och gömde sig bakom sina vinterlandskap som de målat i röt månaden. Andra kröpo bakom de guldglänsande uniformer som de porträtterat på beställning af stater och kårer, och några satte sina *mannequins* att vakta dörrarne mot fiendtligt öfverfall. De hade aldrig sett andra historiska figurer. Nu satte de svärd i deras ledhänder, hängde rustningar på deras böjliga kroppar och tyckte att de bäst kunde försvara den fosterländska konsten.

"Hvilken skulle göra det bättre?" sade de och drogo sig därefter tillbaka till det innersta af sina iden, där de funderade på nya prisämnen ur bibliska historien.

Men Baltzar märkte, huru de gamle darrade för den annalkande omstörtningen. Det öfverraskade honom icke. Ingenting öfverraskar den som är viss om segern. Och han gick omkring och talade stolta och afgörande ord om konstens framtid.

På lediga stunder målade han några småsaker, men han hade få sådana stunder. Hans värf

som ombildare tog nästan hela hans tid i anspråk. Det lilla han hann måla var dock alldeles tillräckligt för att göra honom oförstådd.

Första gången en af hans taflor satt i ett boklädsfönster — att utställa i konstföreningen eller i Blanchs salong kunde aldrig komma i fråga — skockade sig skådelystna konstälskare på gångbanan.

"Cha-armant!" hette det i hopen. "Det är af Baltzar Engelin, vår fräjdade landsman."

"Men hvad skall det egentligen föreställa?"

"Det är en solnedgång på hafvet", förklarade en åskådare.

"En morgon i fjällen", menade en annan.

"En ung kvinna vid sin toalett", sade en tredje.

"Må vara hvad som hälst", sade en riktig kännare som beundrade färgfläckarne, "så är det en utmärkt kolorit och en ovanligt rask penselföring."

Men ingen ville köpa taflan.

"Ingen begriper henne", sade Baltzar. "Det är just hvad jag önskat."

"Hvar har du din atelier?" frågade en af hans beundrare som icke förstod honom.

"Än i någon af gränderna vid Österlånggatan", svarade den oförstådde, "än här, än där men aldrig inom fyra väggar. Min atelier är hela Stockholm."

"Han är galen", sade en af de oförbätterlige gamle. "Jag tror vi göra honom till agrée."

"Om vi skulle ta honom till ledamot?" föreslog en annan. "Sådant har förut hjälpt."

"Oförskämdt!" utropade Baltzar, då han fick höra talas om en så våldsam kur, och han aflade en dyr ed att hämnas.

Och när de gamle erforo detta, läste de väl igen om sig och målade flitigt på sina ateliertaflor.

"Ren natur!" hette det.

"Människokroppen är naturens skönaste verk", sade de och draperade sina leddockor. Naturen ville de visst icke underkänna.

"Säljer du något?" tillspordes Baltzar af sina vänner och mycket få beundrare.

"Aldrig en smul", förklarade han som så nyss förut var vår "fräjdade landsman", men som nu tycktes vara glömd, utom af en och annan trogen ungdomsvän.

"Skall grosshandlaren inte köpa en tafla af Engelin?" sade en af dessa till den store köpmannen Väkslander.

"Köpa!" utropade denne. "Kommer aldrig i fråga, men jag skall bjuda honom på middag. Jag ser gärna konstnärer i mitt hus."

Detsamma sade fabrikör Tullin och direktör Flohmeyer.

De herrarne räknas bland våra förnämsta konstälskare och erläggas hvar och en icke mindre än 15 kronor om året i Sverges allmänna konstförening. På deras bjudningar går det fint till. Baltzar Engelin mådde som pärla i guld, tyckte han, då han satt framför tryfferade raphöns, midt emellan fröken Altmeyer och unga

fru Barenius, konsulns firade hustru, och betjänterna oupphörligt fylde glasen, mumlande Château Lafitte, Johannisberger, Röderer, Constantia och så vidare.

"Konstnärer ä' just mitt folk", brukade grosshandlaren säga och drack med Baltzar Engelin samt bad honom betrakta sig som barn i huset.

Så förgick ett år eller par. Baltzar vardt allt mer oförstådd. Men de gamle, som man så väl förstod, sålde icke heller något af sina arbeten. De magasinerade dem till de fått ett eller annat dussin. Då stälde de till lotteri på sitt konstnärskap, och det är inbringande. Lotter köpas af alla människor.

Slutligen sattes hela fosterländska konsten på lotteri. Men då hade Baltzar försvunnit. Ingen viste hvart han tagit vägen. Han hade således öfvergifvit den fosterländska konstens omskapande.

En dag kom en landsman hem från en utflykt till Paris och berättade, att han träffat Engelin, men det var alldeles händelsevis. Den store reformatorn hade alldeles dragit sig från umgänget med landsmän.

"Nå, hvad gör han?"

"Han lär sig måla."

"Det var förståndigt af honom."

I hemmet.

"Mamma, hvar är pappa?"

"I banken eller i civiln eller på någon sam-
mankomst. Det vet du väl, Karl lilla!"

"Jag har inte sett honom på gruffligt länge.
Jag mins inte hur han ser ut."

"Så du pratar. Pappa är sig alldeles lik och
har ofantligt mycket att göra. I dag kommer
han inte hem till middag."

"Och inte var han hemma i går och inte i
förrgår. Åh, det kommer jag nog i håg.
Vet du, mamma lilla, syster har visst aldrig sett
pappa."

"Jo då, många, många gånger, kära du."

"Det kan jag aldrig tro, för pappa har visst
aldrig varit hemma se'n vi fick lillan."

"Se så, gå nu och lek, gossen min, så kan
det hända, att du får träffa pappa i afton."

Men det hände naturligtvis icke. Lille Karl
hade sofvit i många timmar, då frun hörde att
hennes man kom hem.

"Lille Karl har nog rätt", suckade hon för
sig själf.

Morgonen därpå var kunglig sektern uppe i

god tid. Han stod alltid tidigt upp, om han också kommit aldrig så sent hem, och satte sig genast till skrifbordet.

Ingen fick störa honom.

"Gösta lilla, vill du komma ut och dricka té nu?" frågade frun och knackade på sin mans dörr.

"Låt Kristin bära in det. Jag har inte tid att komma ut till dig."

Det var det vanliga svaret. Strax därefter var kunglig sektern färdig att begifva sig bort.

"Kära Gösta, går du redan? Vill du inte titta in till barnen först? Karl längtar så mycket efter dig . . . Kanske han får komma in till dig? Han är strax färdig."

"Nej, Klara lilla. I dag har jag rakt af inte tid. Du vet, hur kär jag är i barnen, men min dyrbara tid få de små tjufungarne inte stjåla från mig."

"Men, kära Gösta . . ."

"Se så, Klara lilla, adjö med dig! Hälsa barnen! Jag skall tala med kamrer Palm innan jag går upp i banken . . . Hör du, det var sant, *i dag* kommer jag inte hem till middag."

"Inte i dag håller!" sade hustrun och såg ledsen ut.

"Nej du, jag skall äta på Rydberg med ett par bekanta. Det är fråga om ett nytt bolag. Se här har du biljetter till föreläsningen på vetenskapsakademien. *Jag* hinner inte gå dit . . . Adjö, adjö!"

Kunglig sektern var naturligtvis ledamot i en bankstyrelse. Icke förstod han sig mycket på bankaffärer, men det behöfs ej för att sitta i styrelsen, sade verkställande direktören. Ända till dess han gift sig, hade han icke haft annat att göra med banker än att få sina växlar belånade och omsatta. Men så gifte han sig till pengar och köpte en mängd aktier i en bank.

Såsom stor aktieegare och känd tjänsteman samt glad umgängesvän sattes han in i styrelsen. Där var han mycket omtyckt, emedan han aldrig bråkade eller sökte att visa sig öfverlägsen.

I banken satt han ett par timmar hvar förmiddag. Därifrån begaf han sig upp i civiln och tjänstgjorde med nit och skicklighet. Men vid tretiden hade han alltid möte med en eller annan affärsman, ty han låg i vidlyftiga affärer.

Han var icke en kunglig sekter af gamla skolan, en som gick och drog sig, satt och pratade eller bara läste Posttidningen på ämbetsrummet och sedan gjorde ingenting på hela eftermiddagen annat än dansade, spelade kort eller drack punsch.

Nej, han var en verksam man. Han kunde nog ha varit framstående börsman, om han icke valt ämbetsmannavägen och nu hade hopp om att kanske snart befordras till kansliråd, så vida han förut icke gjorts till expeditionschef och därefter — hvem kan veta? — anmodats att inträda i konseljen.

Han var alltid med om att grunda bolag, och alltid valdes han naturligtvis in i styrelsen.

I några var han ordförande. Så köpte han tomter och var ensam egare, sades det, till stora sträckor utanför Skanstull, där det skulle byggas en villastad.

Men det var icke blott de materiela intressena som upptogo kunglig sekterns tid. Han egnade sig äfven åt de intellektuella, åt litteratur, konst och sådant där.

En gång hade han skrivit en uppsats i en tidning och var således själfskrifven ledamot af publicistklubben. Geografiska sällskapet hade han tillhört i många år. I Idun har han ännu icke lyckats få inträde, men ännu är allt hopp icke förbi. Han var en af de styrande i ett halft tjog ordenssällskap, verksam i djurskyddsföreningen och i Sveriges allmänna konstförening samt i föreningen för grafisk konst, en af dem som uppmuntrade Blanchs konstsalong, men aldrig försummade någon af konstakademiens talrika utställningar. Han hade till och med beställt en tafla af en elev vid akademien och räknades bland mecenaterna. Att han icke kunde undgå hedersledamotskapet i akademien antogs allmänt.

Musikalisk var han också, men hade tyvärr aldrig tid att höra på sin hustru, då hon satte sig till pianot och behandlade det nästan konstnärligt. Han köpte biljetter till alla konserter men hade olyckligtvis icke tid att följa sin hustru dit. Alltid kom en sammankomst emellan. Likadant var förhållandet med operan och öfriga teatrar.

Då och då gaf kunglig sektern en fin mid-dag, och fruns glädje kände inga gränser, ty då *måste* han stanna hemma.

"Ack, så roligt, lilla mamma!" utropade Karl. "Här ska komma främmande. Då får jag nog sitta bredvid pappa vid bordet."

"Käre min gosse, du får inte ens vara med vid bordet", upplyste modern. "Små gossar måste vackert hålla sig i barnkammaren, då det är främmande."

Lille Karl gret bittert. Han hade så mycket glädt sig åt att träffa pappa.

En dag kom lille Karl rusande in till sin mor och skrek:

"Mamma, mamma, så roligt! Pappa är hemkommen!"

"Hvad säger du?" frågade frun öfverraskad.

Lille Karl hade redan rusat ut igen för att träffa fadren, men så kom han jämrande tillbaka:

"Åh, mamma, så tråkigt! Pappa var bara hemma efter portnyckeln."

En dag spärrade frun vägen för sin man, då han på morgonen skulle ila bort.

"Min Gösta, vi måste tänka på Karls skolgång."

"Hvad säger du! Är pojken så gammal? Herre gud, hvad tiden går! Ja, du får väl ta honom med dig och ge dig af till någon lämplig skola. Inte har jag tid att tänka på det."

Karl sattes i en förberedande elementarskola. Ett par år därefter var han färdig att börja i det offentliga läroverket. Det öfverraskade fa-

dren som tyckte det vara alldeles nyligen pojken börjat få sin undervisning.

"Då får jag väl lof att anmäla honom i läroverket", yttrade han. "Visst har jag brådt om, men det kan ej hjälpas för en gång."

Han gjorde naturligtvis en uppoffring.

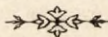
Familjefadren hade redan i många år varit kansliråd, då kanslirådinnan sade:

"Kära Gösta, har du tänkt på att Karl skall till Upsala nu?"

"Hvad säger du! Är pojken så gammal? Grufligt hvad tiden går!"

"Och Ellen är snart giftasvuxen", fortfor kanslirådinnan.

"Är det möjligt? . . . Ja, hvad är att göra åt den saken? Du får väl föra henne ut i världen och skaffa henne en man. Jag har inte tid, det kan du väl förstå."

Handtverkslif.

Fyra trappor upp i ett gammalt hus vid Solgränd — så kallad emedan sällan någon solstråle hittar dit — satt en man med korslagda ben uppkrupen på ett stort bord vid fönstret. De små, blyinfattade glasrutorna släppte föga dager in från den skumma gränden.

Mannen på bordet var riktig ämbetsmästare hvars behörighet att förfärdiga gångkläder intygades af den stora rödmålade järnskylden som satt öfver porten och lyste ända upp till Stortorget med sina två förgyllda läjon, årtalet 1825 och namnet Olof Salvin i gyllene inskrift.

"Mästarn!" skrek en illa klädd pojke som, drypande af svett och vatten, rusade in i rummet.

Skräddaren tycktes icke höra. Han smågnolade och betraktade fallet af ett rockslag som han höll upp mot den smula dager som fans.

"Mästarn!" skrek pojken ännu högre.

"Hvad är det om?" sporde Salvin ändtligen, lyfte på glasögonen och såg ned på skrikhalsen. "Hvarifrån kommer du så där blöt?"

"Jag har burit två ämbar vatten från Flugmötet", förklarade pojken och strök fuktigheten ur ansigtet.

"Och så var du väl inne på sopbacken och lekte, kan jag tro?... Men har du inte sett till Svenman?"

"Ne-nej, inte i dag. Det är ju måndag."

"Det är sant, det. Han sitter väl på Hvita Hästen. Ohjälplig människa!"

Mästarn befalde lärlingen att gå ut i köket och värma prässjärnet.

"Frun sa', att kolen va' slut", upplyste gossen.

"Och det talar du om nu först! Akta dig Gustaf!... Aldrig var det annat håller. Se här har du en adertonskilling. Spring ned till Rospiggarne vid Kornhamn och köp så mycket du får för hackan.... Rör på spelet, säger jag."

Gossen försvann. Mästaren föll åter i tankar och hörde icke att dörren å nyo öppnades.

"Käre Salvin, sitter du och funderar nu igen?" utropade hustrun. "Lotta skulle ha silke till högkarns väst, och jag har ju inte fått hvad jag skall ha till aptekarns byxor."

"Vet du hvad jag kom att tänka på?" sade mästaren och betraktade hustrun med ett välvilligt leende. "Jo du, att det är alt hiskligt dumt att knoga på det här viset. Vi måste ha revolution."

"Så, du säger!" utropade hustrun. "Du skall få stekt strömming till middag. Jag kom öfver en half val nere på torget, rar strömming, må du tro. Och så har jag blåbär."

"Med mjölk?" sporde skraddarn högst intresserad.

"Åh, vackert i backarne. Det duger väl med vatten också. Gustaf skall få springa ned med stora kopparflaskan och pumpa friskt ur Stortorgsbrunn... Men hur går det med silke till västen och foder till byxorna?"

"Jag skall strax räta på benen och gå ned till Bäckberg i Trångsund efter silke. Foder få vi ta hos Westlind vid Stadssmedjegatan. Han har nu blifvit kapten vid borgerskapet, och jag skall exercera för honom... Men, det säger jag dig, Karin, att alt det här trälandet är fasligt enfaldigt. Jag tänker på det hvar dag. Vi måste ha en revolution."

"Du bara pratar. Tror du, att Fredrika kommer hem något i dag?"

"Hur skall jag veta det! Ungen är så underlig nu för tiden. Tror du, hon är stursk mot sina fattiga föräldrar för att hon kommit i nipperbod?"

"Inte!... Nej, det är nog på annat håll skon klämmer. Ser du, den där Leander..."

"Nämn inte den människans namn!" utropade Salvin hetsigt. "Tror du, att jag någonsin skulle tillåta min dotter, en mästares egen dotter, att gifta sig med en bönhas? Kära Karin, gör mig inte den sorgen och se genom fingrarna med en sådan nedrighet!"

"Men", invände hustrun tveksamt och ej utan räddhåga. "Leander är en skicklig arbetare, säger man..."

"Skicklig! Har han rätt att vara skicklig,

han som inte ens hör till Hallrätten, utan stjäla sig till att sy. Hvarför har han aldrig sökt burskap? Han har inte ens förenat sig med gesällskapet, utan helt fräckt börjat arbeta och söka kunder, fast han inte har svurit borgareden."

"Det är illa gjordt, nog vet jag det, men rysligt bra ser han ut, och Fredrika..."

"Se så, inte ett ord mer. Jag skall gå till fru Wall och be henne inte släppa Fredrika ett enda ögonblick ur boden, så att hon inte får tillfälle att träffa den uslingen Leander... Nej, det är som jag säger, Karin, att vi måste ha en revolution. Alla bönhasar skola fördrivas, och bara riktiga mästare tillåtas ta emot beställningar. Inga färdiggjorda kläder få säljas. Försöker någon med en så skändlig handtering, må missgärningsbalken tillämpas. Vill kungen inte gå in på våra rättmätiga fordringar och skydda våra fri- och rättigheter, så ... ja, ja, jag mins nog hvad man gjorde med Gustaf Adolf."

"Käre Salvin, att du har tid att tänka på sån't där!"

Hustrun betraktade sin man med en på samma gång beundrande och beklagande blick.

"Tid! Hvad tror du att jag gör under det nålen går upp och ned? Jo, jag funderar, och det på skarpen. Du vet väl själf, du som syr både mycket och bra, att arbetet med nålen är hvila från den råa kroppsansträngningen. Det är nyttigt för tankeverksamheten. Skraddare äro i allmänhet stora tänkare, och i dem finner friheten sina varmaste försvarare."

"Hvar i all världens namn har du fått alla de vackra orden från?" utropade skräddarfrun smått häpen.

"Från skräddarbordet, Karin lilla, detta frihetens bröstvärn, detta..."

"Mästarn!"

Det var lärgossen som åter rusade in, denna gång alldeles svart af de träkol han burit från Kornhamn.

"Hvad är det nu om igen?" röt mästarn förargad öfver att afbrytas i sin vackra utgjutelse om skräddarbordets sociala och politiska betydelse.

"Mästarn! Det är bud från älderman Winblad, att ämbetet skall komma tillsammans i afton klockan half sex, och att det är mycket viktigt, sa' äldermans pojke."

"Jag vet hvad det gäller", sade mästern Salvin och sökte gifva sitt fromma ansigte ett barskt uttryck. "Samhället måste omskapas, så vida mästartarnes rättigheter inte skola trampas under fötterna. Inga bönhasar mer, bara borgare!... Stekt strömming, sa' du Karin. Låt se, att mid-dagen är färdig på slaget ett."

Olof Salvin tillhörde de små handtverkarne, men han var stolt öfver sitt mästarbref och tålde icke intrång i en borgares rättigheter. Näringsfriheten började gry, men dess ifrigare motarbetades hon af det gamla "burskapsegande borgerskapet", det enda som fick tillverka kläder och skodon, husgeråd och alla öfriga handtverksalster.

Det var öfver alt detta mästarn i Solgränd

brukade fundera under det han satt på sitt skräddarbord, i synnerhet alla måndagar, då Svenman, gesällen, tog sig ledigt för att på krogen dundra och svära öfver mästarnes tyranni och till suparne använda svagdricka som "bränvinsbröd."

Mästaren höll på sin värdighet, men var aldrig otillgänglig och pratade gärna med gesällen om allt möjligt inom och utom yrket. Under samtalet fortfor han dock att grubbla på en handtverksmästares ofta tryckta ställning och svårighet att taga sig fram samt gjorde för sig själf upp hela system för ett sakernas bättre tillstånd. Det är ett sådant tankearbete som verksamheten med nålen icke hindrar, utan främjar.

Mäster Salvin hade endast en gesäll och en lärgosse. Den senare behandlades mycket bättre än lärlingar på de större verkstäderna. Han fick ej ofta stryk och vanligtvis endast af gesällen, hvilken ansåg sig böra på honom åtminstone till någon del taga skadan igen för alla de hugg han själf mottagit under sin lärlingstid.

Hvarken gesäll eller lärgosse åt vid mästarens bord, men den förre inbjöds då och då, i synnerhet vid jul och andra högtider, något som aldrig kom i fråga med lärgossen vid annat tillfälle än den stora "ljusinbrinningen" hvarje höst. Gesällen intog sina måltider på krogen, lärgossen på ett bordshörn i köket, och han sof på stora bordet i verkstaden, men olycklig han, om ej sängen vore uppbyggd, det vill säga det trasiga täcket och den eländiga kudden vräkta under

bordet, när mästaren tidigt på morgnarne trädde ut från skärkammaren, en liten skrubb där plaggen skuros till och där Salvin sysslade hvar dag långt innan någon annan i huset kommit på benen.

Detta var tillståndet i de mindre handtverkarnes hus för femtio år sedan och som sedan ofta skildrats såsom *patriarkaliskt*. Lärlingen bodde hos mästaren och åt samma slags sill och potatis, strömming och välling som mästaren själf och hans familj, men i de flesta hus icke i "herrska-
petets" sällskap, ty "herrska-
petet" kallades sådant tarfligt folk af sina biträden. Det var endast någon söndag sommartiden som gossen "i läran" fick sällskapa med familjen, då denna gjorde en lustvandring till Hagaparken, och gossen tilläts följa med för att bära den tunga matkorgen. Under veckan var han mästarens och i synnerhet gesällens dräng, fruns och i synnerhet pigans handtlangare. Voro gesällerna många, hade lärlingarne det så mycket värre, ty så många gesäller, lika många tyranner — allt för *patriarkalismens* skull.

* * *

"Se så, nu ha vi skipat rättvisa", utbrast mästare Salvin, då han om aftonen kom hem från ämbetets stora sammankomst. "Kan du tänka dig, Karin, att en jude varit nog oförskämnd att vilja göra mästestycke och söka inträde i ämbetet. Det satte vi *p* för. Kristen skall man väl vara för att få sy kläder åt hederligt folk. Juden fick tvärt afslag. Han försöker nog att

komma under Hallrätten, men icke lyckas det, och en Hallrättsmästare är i alla fall inte riktig mästare. Håller han ändå i sig och försöker fördärfva handtverket för oss, så går det nog honom som det gått den uslingen Leander."

"Leander!" utropade hustrun och såg orolig ut.

"Leander!" hviskade Fredrika och syntes ännu mer orolig.

"Ja så, du är hemma, Fredrika?" sade Salvin och kastade ett snedt ögonkast på dottern.

"Fru Wall stänger ju alltid klockan sju", anmärkte flickan med osäker röst.

"Ja visst, ja! Där uppe på Öfra Slussgatan är väl inte någon handel på kvällarne... Ska' vi gå ut till Skeppsholmen och hemta lite frisk luft?"

"Men, kära du, hur är det med Leander?" vågade frun fråga.

"Hur det är! Jo, det är som det skall vara. Han har nu bötfälts ett par gånger för olofligt intrång i ämbetets rättigheter. Han har beträdts med att icke blott lappa byxor, utan till och med sy nya rockar. Det är en fräckhet utan like. Nu skall han visst häktas. Det yrkade åtminstone jag, och nu söker man efter honom. Han håller sig undan, men stadsfiskal Fredholm tar nog rätt på honom. Samhället måste skyddas... Men det går väl inte, kan jag tro, förr än vi få en revolution som sätter oss in i våra våldförda rättigheter och med ens gör slut på alla bönhasar som stjäla brödet från oss."

Mäster Salvin försökte se riktigt sträng ut och gaf sin dotter vreda ögonkast.

Efter en stund begåfvo makarna sig ut på en aftonvandring. Det var sällan de hade tid till något sådant. Det trägna arbetet räckte dagen i ända och ofta långt in på natten.

Fredrika stannade under någon förevändning hemma. Hon kröp upp i fönstret och försökte se en skymt af himlen. Det går inte så lätt i Solgränd, men med någon ansträngning fick hon verkligen sigte på en liten fläck af aftonhimlen. Den lemnade henne dock ingen tröst, och hon grät bittert, med det unga, vackra ansigtet tryckt intill rutornas blyinfattning.

Det gick dock icke för sig att på detta sätt låta sorgen taga öfverhand. Fredrika var en rask flicka och beslöt att genast företaga något till den älskade Leanders räddning. I största hast kastade hon hatten på sig och bad lärgossen se efter hus och hem — pigan stod nere vid Stortorgsbrunn och pratade med de öfriga vattenhemtande jungfrurna — och snart ilade nipperbodsmamsellen öfver Norrbro, obekymrad om alla de blickar som de där fram och till baka vandrande herrarne kastade efter henne.

Hon skyndade Drottninggatan och Kungsbacken uppför. Just som hon vek af vid Trebackarlång, sprang hon förbi en ung man som tycktes ämna sig åt samma håll.

"Fredrika!" utropade den unge mannen.

"Albert!"

Den unga flickan stannade, såg sig förskräckt omkring och hviskade:

"Du är då inte häktad? Ack, hvad jag är rädd!"

Och så följde en lång och något oredig framställning af de faror för hvilka hennes älskade Albert Leander utsatte sig, emedan han ville kläda mänskligheten utan att vara ledamot af det lofliga skräddarämbetet.

Leander log åt hennes rädsla, men förklarade sig icke vilja låta skrämma sig. Fredrika hade tårar i ögonen och bad sin älskade så hjärtinnerligt att gömma sig på något säkert ställe.

"Skall jag gömma mig för att jag syr kläder?" utropade Leander trotsigt.

"För att du är en lagbrytare!" suckade Fredrika. "Advokatsfiskal Fredholm slår efter dig."

Så trotsig Leander än visade sig, var advokatfiskalen, som stadsfiskal Fredholm titulerades, dock så fruktad, att den unge lagbrytaren började erfara obehagliga känslor. Han viste, att stadsfiskalen jagade "bönhasar" som villebråd och aldrig hade någon miskund med dem.

De unga tu måste snart skiljas, så vida Fredrika skulle hinna hem förr än föräldrarne återkommit från sin lustvandring. Innan de sade farväl åt hvarandra för denna gång, tycktes de dock hviskande ha kommit öfver ens om ett af Fredrika framställt förslag, för hvilket Leander likväl i början icke visat synnerligt stort förtroende.

"Om jag kan begripa det här", yttrade mästern Salvin en dag. "Hör nu Svenman, har herrn varit inne i skärkammarn, medan jag var ute?"

"Inte med min fot!" bedyrade gesällen som kommit sent på verkstaden. Det var en tisdag och den dagen var för Svenman alltid "dagen efter", en ganska svår dag.

"Det är då rent af obegripligt", förklarade mästaren. "Har jag nu inte två morgnar å rad bråkat min hjärna med att utfundera huru jag skulle kunna skära till komminister Bollins kaftan af en klädesbit som är alldeles för liten. Det går nog, sa' klädeshandlarn, för si komministern vill inte köpa mer än den stufven. Men det gick inte als, och när jag nu kommer hem igen och tittar på klädesbiten, så är kaftanen helt fiffigt utkritad. Det här går öfver mitt förstånd."

"Åh, mästarn har väl kritat till själf och se'n glömt af det."

"Ja, men inte kan jag påminna mig det... Hör du, Gustaf, har någon af mina bekanta varit här?"

"Inte det jag vet. Jag sprang ett ärende till hökarbo'n."

"Hm, skulle jag vara så glömsk!" puttrade mästaren. "Men schangtilt påhittadt är det. Ja, ja, det där kunde väl ingen annan fundera ut."

Mästaren öfvertalade sig själf, att han kritat ut den kinkiga prestrocken. Han till och med skröt öfver det för hustrun och dottern.

"Så är det, när man är riktig mästare", sade han själfbelåten, "och har burskap."

Salvin såg hvar dag i Dagbladet, som han lånade i kryddboden vid Stortorget, noga efter, om man icke fått tag i Leander, "den skojern", och befordrat honom till välförtjänt straff. Men därom stod icke något i bladet.

"Jag tror, att Fredholm börjar bli slapp", yttrade skraddaren med uttryck af missnöje. "Han har ännu inte kunnat spåra upp den eländige fuskarn."

Hvar gång han tänkte på den unga arbetaren, kände han sitt blod koka. Han skulle gärna ha sett honom hänga, åtminstone stå i halsjörn på Träsktorget, en "sådan fräck kanalje som understod sig att sy nya rockar utan att ha svurit borgareden."

"Jag skulle ha lust att själf ge mig ut på spaning efter den lagbrytaren", skrek Salvin och retade upp sig själf, då hustrun och dottern icke gjorde några invändningar.

"Har du Karin inte hört något om honom på senare tiden?" frågade han hustrun.

"Jag!" utropade fru Salvin och såg orolig ut. "Hvarför frågar du det?"

"Hå, för inte något egentligen, men du var ju alltid hans förespråkarska. Och hur är det med Fredrika. Kanske hon känner till något om den söte Leander."

Hustrun teg, sydde flitigt på ett västknapphål och tycktes vara glad öfver att dottern icke vore närvarande.

"Vet du Fredrika", hette det, då dottern

kom hem, "jag börjar tröttna på det här, att man inte får tag i den lymmelu Leander."

Fredrika rodnade och kastade en förstulen blick på modern.

"Men nu ämnar jag själf börja spana efter honom", tillade skraddaren. "Jag tål inte att den skall gå strafflös som kniper kunder från oss borgare."

"Inte har pappa tid med det", invände Fredrika hurtigt, nästan skrattande.

"Man får ta sig tid, då det gäller samhällets bästa. Visst är det brådt med fabrikör Bäckbergs rock, men Svenman får väl sätta till en natt eller ett par, så blir den nog färdig till söndag morgon, äfven om jag inte hinner hjälpa till."

Salvin gaf sig ut på spaning efter den försvunne Leander. Han gjorde sig otroligt besvär.

"Mästarn!" gnälde lärgossen en dag, då Salvin kom hem alldeles uttröttad.

"Hvad vill du?"

"Det spökar här i huset, mästarn!"

"Prat!"

"Så säger frun med, och mamsell Fredrika skrattade åt mig, men jag vet hvad jag vet, jag."

"Hvad vet du då?"

"Jo, jag har hört besynnerliga läten uppe i vind. Usch, jag vågar aldrig mer gå upp i vindskontoret. Det lät alldeles som någon suckade."

Mästaren hörde icke vidare på lärgossen. Han bara tänkte på, huru han skulle knipa

Leander, "den bofven." Han sysselsatte sig icke med annat.

Hustrun såg orolig ut, men det märkte han icke. Dottern var deremot ovanligt glad, sjöng och hoppade, då hon var hemma. Det märkte han ej heller.

"Mästarn!" skrek lärgossen, och han måste upprepa det flere gånger, innan det hade verkan.

"Hvad är det nu om igen?"

Salvin var utmattad efter alt späjande. Han hade förlorat matlusten och kunde icke ens förtära slarfsylta, som annars var hans älsklingsrätt. Han hade icke suttit på bordet under hela veckan, icke kastat en enda blick in i skärkammaren, icke svarat på hustruns tilltal och alldeles icke gifvit akt på det glada uttrycket i dotterns vackra ögon.

"Mästarn! Svenman är inte här i dag."

"Jaså!"

Gesällens frånvaro tycktes inte röra mästartaren.

"Fabrikör Bäckberg har skickat och hört efter sin rock. Han skall prompt ha den i morgon, sa' han."

"Nå ja, Svenman ..."

"Svenman är på Hvita hästen."

"Sitter han där nu igen?"

"Nej, han ligger!"

"Sån't kräk! ... Men, det är ju inte måndag i dag?"

"Bara lördag, men Svenman har inte varit

här se'n i går morse, och i förrgår kunde han inte göra något."

"Hvarför det då?"

Mästaren började återfå intresset för sin verkstad. Han insåg faran af att fabrikörens rock icke skulle hinnas färdig till morgonen derpå. Han tog fram rocken och stod alldeles häpen.

"Men det är ju nästan ingenting gjordt på den?"

"Ne-ej! Svenman har varit så rädd."

"Rädd?"

"Ja, också han har hört spökeriet."

"Ni ä' galna med era spökerier ... Hur skall det nu gå?"

Mästaren var förtviflad. Äfven om han själf genast satte sig upp på bordet och satt där till morgonen därpå, skulle han ej hinna göra fabrikörens rock färdig. Sådant vore omöjligt för äfven den starkaste och flinkaste arbetare och Salvins ögon hade på senare tiden betänkligt försvagats. Solgrändens mörker hade fordrat stora ansträngningar.

Hvarifrån få hjälp? Han skickade lärgossen ut för att höra efter sådan, men det lyckades ej. Ingen hade tid. Det var just nu som mest brådskande för alla skräddare.

Salvin hade aldrig känt sig så olycklig. Han var en samvetsgrann och ordhållig man, och nu skulle han likväl nödgas narra en gammal kund som förklarar sig nödvändigt vilja ha den nya rocken innan klockan tio på söndagsmorgonen.

Hustrun och dottern sökte kärleksfullt trösta honom, men Salvin var otröstlig. Uttråkad var han också efter alt springande för att spåra upp Leander, "den förhårdade skurken." Han lade sig ett ögonblick på den pärlfärgade pinnsoffan i rummet bredvid verkstaden och föll snart i sömn. Den kroppsliga tröttheten tog öfverhand, och bekymmerna söfdes.

"Se så, nu gäller det!" hviskade Fredrika och flög in i verkstaden.

* * *

Söndagsmorgonens sol lyste så vackert på Stortorgsbrunnen och förgylde fönsterna på den gamla intressanta husgafveln i hörnet af Kåkbrinken. Det föll kanske till och med en liten stråle på sned in i Solgränd, under det Prestgatan låg mörk och omorgnad efter nattens råa uppträden som på den tiden hade några af sina högkvarter vid den gatan, en af Stockholms minst hedersamma.

I Solgränd var tyst som vanligt. Klockan hade nyss slagit nio i Storkyrkan, och i "Tyskan" äfven. Det var hälgdagslugnt i den Salvinska bostaden, men familjefadern låg ännu och sof på den pärlfärgade pinnsoffan. Hans trötthet hade varit så stor, att han sofvit utan afbrott sedan föregående afton.

"Mästarn!" ropade lärgossen med gäll röst.

Salvin öppnade ögonen och såg sig förvånad omkring. Alt var städadt i rummet, såsom det brukade vara på söndagarne. Husmodern

gjorde sig i ordning att gå i kyrkan, tycktes det. Fredrika kom i sin ljusa, nystärkta klädning in från verkstaden. Det låg ett besynnerligt uttryck i hennes ansigte, något triumferande och glädtigt, men också något oroligt.

"Mästarn!" ropade Gustaf ännu en gång. "Ska' jag gå till fabrikörn med nya rocken?"

Han höll upp en nyglänsande rock framför mästaren. Denne, som ännu icke hunnit morgna sig, reste sig halft på armbågen och stirrade på det glänsande föremålet.

"Hu då!" utropade han, sjönk åter ned på soffan och tillslöt ögonen.

Det var således en dröm. Den olycklige rocken vore nog icke färdig. Olof Salvins skam vore outplånlig.

"Men så vakna då, kära pappa", lät Fredrikas röst så mild och smeksam. "Gustaf måste väl gå hem med fabrikörens rock som han fått löfte på till klockan tio, och du skall väl som vanligt syna arbetet innan det bäres bort."

Salvin reste sig nu på fullt allvar, men fortfor att stirra på rocken.

"Hur har det gått till?" utropade han slutligen och såg än på den ena än på den andra. "Och *hvilket* arbete se'n", fortfor han, tog rocken och synade den mycket noga. "Det är ju ett underverk. *Hvem* har hunnit med detta på så kort tid? *Hvem* syr så utmärkt? Den vill jag erkänna som mästare, ty mästerverk är det sannerligen."

Han var alldeles förtjust i det vackra arbetet och ville icke släppa rocken ur sina händer.

"Pappa godkänner således arbetet?" frågade Fredrika småleende.

"Godkänner! Jag förklarar den rocken vara bäst sydd af alla rockar här i staden under senaste århundradet. Jag tror till och med, att Svenmans klumpiga stygn fått ett elegantare uttryck. Det är *alldes* märkvärdigt... Men jag begriper bara inte... Och här har jag legat i dvala på soffan. Det är trolleri."

"Här har du trollkarln, pappa lilla", ropade Fredrika och öppnade dörren för Leander.

Salvin såg underlig ut. Det kunde märkas, att de mest motsatta känslor stridde inom honom. Han ville bryta ut mot den fräcke "bönhasen" som gick i vägen för riktiga mästare som svurit borgared och för hvars uppspanande och befordrande till välförtjänt straff han gjort sig så stort besvär. Men tacksamheten för att se sig hjälpt ur knipan samt i synnerhet beundran för det makalöst snabba och ovanligt vackra arbetet fingo dock öfvertag.

Mästaren räckte den ödmjukt bugande och rodnande unge mannen sin hand och sade:

"Leander är en styf karl. Jag tycker gärna han kunde säga farbror."

Fredrika klappade i händerna af glädje och flög sedan sin far om halsen.

"Tack!" sade Leander och tryckte den framräckta gamla borgarehanden. "Farbror må dock väl förstå, att inte *en* människa kan hinna med så mycket på en enda natt, i synnerhet om det

skulle vara riktigt godt arbete. De här två ha nog hjälpt mig."

Han vände sig med en tacksam blick till fru Karin och mamsell Fredrika.

"Är du så god, Fredrika", sade fadern med ett förnöjdt leende. "Jag trodde, att du bara förstode dig på nipperbodkram. Nog vet jag hvad Karin duger till ... Men, hör du, Leander, din spjufver, hvar har du hållit hus under hela den här tiden, då Fredholm och .., då Fredholm, säger jag, slagit efter dig?"

"Där uppe, kära farbror!"

Leander pekade mot taket och tillade, då Salvin stod slagen af häpnad:

"I den lilla vindsskrubben. Man kunde väl aldrig hitta på bättre gömställe, ty inte kunde det falla advokatfiskalen in att söka mig här i huset, och farbror själf var just inte mycket hemma."

"Nå, har man sett något dylikt!" utropade Salvin, och slog i hop händerna. "Ofvanpå mitt eget hufvud! ... Det där har du nog ej håller varit ensam om. Jag har haft förrädare i mitt eget hus."

"Hur skulle det ha gått med fabrikörns rock annars?" sade Fredrika och klappade fadern på kinden. "Och hur var det med komministerns kaftan? *Var* det verkligen pappa som hittade på huru man skulle få ut den af den knappa stufbiten?"

Salvin såg flat ut, men Leander vände talet på andra föremål, och det intog mästaren ytterligare till hans fördel.

"Det är en karl med förstånd", sade han åt hustrun.

"Och så bra han ser ut!" tillade fru Salvin. "Hvilket vackert par, Fredrika och han!"

Efter ett år voro de också ett par. Leander hade öfvervunnit sin motvilja mot ämbetet och ansåg icke längre herrar mästare som tyranner och blodsugare. Han hade först "förenat sig", såsom det kallades, med gesällskapet och sedan gjort mästerprof — endast för formens skull, sade Salvin — samt var nu själf burskaps-egande borgare och hade ingått kompaniskap med sin svärfar.

De två familjerna bodde i hvar sin våning af det lilla huset vid Solgränd, och deras lif var helt och hållet egnadt åt arbete. Unga fru Leander hade lemnat nipperboden och biträdde nu med skräddarsöm i hemmet. Men så skicklig Leander än var, så flitiga och sparsamma de alla voro, delade de dock småfolkets allmänna lott att använda den mest möjliga ansträngning för ernående af den minst möjliga vedergällning.

Detta gaf icke blott Salvin, utan äfven mågen anledning till djupsinniga funderingar på skräddarbordet.

* * *

Några årtionden efter det fabrikör Bäckbergs rock på ett så underbart sätt fullbordades, satt en annan Leander på samma bord i samma rum vid samma Solgränd, och han funderade också, under det nålen gick upp och ned, öfver

det stora samhällsproblemet — svårigheten för arbetaren, äfven om han är en bland småpatronerna, att slå sig ut och tillfredsställa sina behof af detta livvets nödtorft.

Leanders far och mor hade icke kunnat samla något, och gamle Salvin hade känt sig så uppskakad af näringsfrihetens införande, att hans arbetskraft alldeles förlamades. Det var blott *en* "bönhas" han kunde tåla, och denne hade ju upphört att vara det. Näringsfrihetens seger gaf hans goda lynne dödsstöten.

"Nu är världens sista tid kommen", sade mästern Salvin.

Men världen fans ännu långt efter Salvins sista tid och efter Leander den äldres. I det gamla huset rådde fortfarande flit och sparsamhet och fortfarande torftighet. Leander den yngre hade inga egna kunder. Han arbetade för ett stort "etablissement" som hade en "verkställande direktör" hvilken var löjtnant, icke vid borgerskapet, ty dess militärkårer voro för länge sedan afsomnade och öfverlefdes af endast tre kaptener utan kompani, hvilka icke ens *kallades* kaptener. Den verkställande direktören var löjtnant i den verkliga krigsmakten, viste ej huru man skulle föra nålen, endast värjan, men var likväl skräddare på sitt sätt.

"Etablissementer" funnos öfver allt i staden, mest inom skräddaryrket, men föreståndarne voro aldrig yrkesmän. En hade förut handlat med lerkärl, en annan med viktualier, en hade varit bankman, o. s. v.

Leander d. y. var själf arbetare, och någon gång tog han till hjälp en annan arbetare som icke hette Svenman och icke gick till Hvita hästen, som ej mera fans, ej håller till någon bologskrog, utan bar blått band i knapphållet och drack aldrig iskällardricka, bara vatten, icke från Stortorgsbrunnen som hade flyttat till Brunkebärg, utan från Årstaviken, men den arbetaren hade aldrig förmått köpa en aktie i Arbetarebanken.

Aktier hade icke håller Leander d. y., och likväl grubblade han ständigt på huru hela samhället borde sättas på aktier. Han jagade icke "bönhasar", ty det släktet var utdödt, men ville likväl "organisera" mänskligheten. Det var samma oro hos honom som hos morfar Salvin.

"Vet du hvad jag tänker på", sade han till medhjälparen. "Jo, att det är hiskligt dumt att knoga på det här viset. Vi måste ha revolution."

Och så gick han till Tunnelgatan och vardt socialist. Det var hvad han hade funderat ut under det han satt hopkrupen med korslagda ben på bordet vid fönstret i Solgränd. Han hade samma funderingar när han sydde på maskin, en af nutidens framstegsmaskiner för både slätsöm och knapphål, men som gjort honom ännu mera revolutionär.

En skräddare är och blir revolutionär. Det kommer sig af den hopkrympta ställningen och kanske däraf alstrad åstundan att räta ut sig. Men revolutioner kunna ha mycket olika syften.

En modern figur.

På Hasselbacken — ni vet, en af de sociala medelpunkterna, såsom min vän författaren uttryckte sig — träffade jag nyligen en annan bekant som också är författare, en förhoppningsfull ungdom hvilken redan tidigt lärt sig inse denna världens fåfänglighet.

Han frågade mig genast, hvad jag tänker om tillvaron, men ville inte höra mitt svar, utan svarade själf, att tillvaron vore den oförskämdeste humbug han lärt känna, och han hade likväl lärt känna en hel hop dumheter.

Han hade på sin tallrik en svensk kyckling, en liten späd stackare om hvars tillvaro man väl kunde hysa tvifvel eller som åtminstone kunde berättiga uttrycket "humbug", men den unge mannen gnagde dock benen med mycken förnöjelse, tycktes det, om också icke utan besvär.

Sina ansträngningar fuktade han med ett par glas *Clos Vougeot*, af hvilken ädla drufsajt han hade en tjockmagad flaska framför sig.

Han är anställd i ett nytt bolag som meddelar försäkring mot liktornar och ömkyla och har kanske råd att dricka *Clos Vougeot*. Dessutom

skrifver han i en veckotidning och har gifvit ut ett häfte små, men mörklagda dikter, i hvilka han sagt upp bekantskapen med gud och hela världen.

"Det är ganska pikant", sade hans beundrare, ty han har verkliga sådana.

Han är rätt intressant, tycker jag, i synnerhet då han talar om sig själf, och det gör han nästan oafbrutet.

"Vi flytta oss väl ned i parken och dricka kaffe?" sade de mörklagda dikternas utgifvare, och ett hånlöje gaf ett karaktäristiskt uttryck åt de ungdomliga läpparne.

Var det "parken" eller "kaffet" som framkallade detta hånlöje? Det var kanske båda såsom delar af det odrägliga hela, denna fördömda tillvaro som tynger på mänskligheten.

"Här har jag nu suttit ett par timmar och gifvit akt på eländet omkring mig", förklarade han, stod upp från middagsbordet och kastade en tjugufemöresslant åt uppässaren.

Han föraktar uppässare och Hasselbackens framför andra. Han föraktar hela Hasselbacken och går icke dit oftare än tre eller fyra gånger i veckan så länge den vackra årstiden räcker. Öfriga dagar grubblar han öfver tillvarons odräglighet på Rydberg eller Grand.

Familjelifvet afskyr han. Kvinnor finner han vara det gemenaste af hela detta offentliga miss-tag som kallas världen. Men han dansar ofta om vintrarne och lämpar då sin storhet efter sällskapslifvets fordringar, skämtar med flickorna

och är själfva älskvärdheten mot värdinnorna i de hus där han umgås.

Gör han detta för att få tillfälle att förakta sig själf så mycket djupare? Nej, han föraktar icke sig själf. Hvarför skulle han göra det? Är *han* icke ett offer för tillvaron? Det kan vara alldeles tillräckligt, att han föraktar alla andra.

Vi drucko kaffe utanför moriska paviljongen. En af våra gemensamma bekanta syntes i gran-skapet.

"Hvad tycker ni om honom?" frågade jag.

"Han är ett dumhufvud!"

"Nå, hur finner ni vår vän där vid andra bordet?"

"Ett riktigt kräk! Men jag umgås med dem och med många andra idioter för att nu inte tala om alla skurkarne. Med hvem skulle man annars umgås?"

"Tack för komplimangen!" sade jag.

"Inte är det någon komplimang", förklarade pessimisten. "Inte rå människorna för att de äro så usla. Jag känner dem, skall jag säga. Ingenting undgår min blick. Det hela är elände."

"Dumhufvudet" och "kräket" nalkades vårt bord. Pessimisten bad dem sitta ned och dricka ett glas. Han var ganska vänlig mot dem. Hvarför skulle han icke vara det? De voro ju lika olyckliga offer för tillvaron som alla andra. Han var lika vänlig mot en "skurk" också hvilken sedan infann sig och deltog i bordsglädjen.

Men han talade icke om just något annat än huru föraktligt alt vore.

"Hvarför då inte göra slut på alt sammans?"
sporde någon.

"På punschen?" frågade han skämtande och
uppmånade oss att dricka.

"Först på den och se'n på hela tillvaron",
upplyste den som framställt frågan.

"Jo visst! Det är just det jag tänker och
det sjunger jag ju också i mina dikter."

"Men hvarför dröjer du då?"

"Åh, naturligtvis bara för att se huru eländet
utvecklar sig och för att riktigt förarga mig
åt hvad man kallat naturens hushållning eller
den gudomliga försynen eller hvad namn man
må hitta på. Har någon funderat ut ett så ohyggligt
tillstånd, vore han värd att kallas den store
brottslingen. Jag har skrivit en dikt om honom.
Den skall föras in i andra samlingen af mina
skaldestycken."

"Men hvarför skrifer du? Hvarför är du
skald?"

"Är det för att öka eländet?"

Man skrattade och klingade. Han skrattade
också, men föraktade skrattet och skrattarne,
med undantag af sig själf förstås.

Man svärmade hela ljusa sommarnatten i den
vackra Djurgårdsnaturen, och verldsföraktaren
gick inte hem förr än de andra.

Han fann således nöje i detta sällskap af
"dumhufvud, kräk och skurkar" i denna eländiga
tillvaro?

Visst inte! Han stannade för att känna för-

aktet så mycket djupare och få ännu flera anledningar att fördöma den usla tillvaron.

Han är en stor frihetsvän och dundrar ständigt mot alla de föräldrade dumheter som binda människorna och hindra dem att njuta sin frihet.

Sin frihetskärlek visar han i synnerhet genom oberoende af alla åsikter. Den ena meningen är, säger han, lika enfaldig som den andra. Hvarför skulle man göra sig omak med att strida för åsikter? Kunde man åstadkomma den allmänna tillintetgörelsen, gjorde man mänskligheten den största tjänsten.

Lefve förgängelsen!

Det är hans frihetslösen och öfver den är han stolt under det han njuter af alla nöjen eller såsom han själf säger, underkastar sig dem.

"Fattigdomen och okunnigheten i världen ha väl gjort dig till pessimist", sade någon till honom. "Låt oss söka bekämpa dessa vidunder."

"Tro inte att jag ämnar försöka mig på något så lönlöst", svarade han.

"Vill du gå med mig på ett politiskt möte i afton", sporde en af dem som han af gammal, af honom själf ständigt hånad vana kallar vänner.

"Får man höra många galenskaper där?" frågade han.

"Det tror jag inte. Vi skola dryfta den utsträckta valrätten."

Han storskrattade och förklarade, att om han icke finge höra något riktigt tokigt på mötet, ville han visst inte gå dit. För öfrigt tjänade hela saken ju till ingenting. Mänskligheten gjorde

inga andra framsteg än i öfvertygelsen om alltings fåfänglighet, i vissheten att hela tillvaron vore den ömkligaste komedi.

"Se, det är vår ungdomliga trosbekännelse", tillade han. "Det är det unga och friska som skall eröfra världen!"

"Du som är frihetsvän vill' väl medverka till ökad religionsfrihet?" sade någon af de nyss nämnda vännerna.

"Religionsfrihet! Ack, hvad tjänar den till? För att vi skulle få alla möjliga baptister, metodister och pietister på halsen. Den sanne frihetsvännen är alltid religionslös och bryr sig inte det ringaste om yttre stadgar och förordnanden. För *hans* skull må de gärna finnas till. Han föraktar dem, men lägger inte två strån i kors för att afskaffa dem. Han *vet*, att sådant inte tjänar till något."

"En sann frihetsvän måste", sade en annan af de så kallade vännerna, "arbeta för kvinnans frigörelse."

"Kvinnans frigörelse!" upprepade pessimisten och ryckte medlidsamt på skuldrorna.

"Ja, borttagande af de skrankor som hindra henne att uträtta hvad hon *kan* och hvad hon *bör* uträtta."

"Åh, det är makalöst, liksom kvinnan *kunde* uträtta något!... Nej, hon kan ingenting annat än göra sig värdig vårt förakt. Frihet må hon ha, det vill väl ingen frihetsvän neka, men den friheten kan inte bestå i annat än oberoende af det så kallade äktenskapet. På samma gång må

också vi karlar vara oberoende. Det är den sanna friheten, och endast den kvinna, som arbetar för en sådan frihet, förtjänar att vi förakta henne åtminstone något mindre än det öfriga kvinnokönet. Det fins lyckligtvis sådana kvinnor, de som öppet och utan ringaste tillgjordhet predika hvad pietisterna kalla köttets evangelium, det enda som är värdt att predikas. Åh, det är en vällust att se huru förskräckta brackorna himla sig öfver en sådan uppriktighet. Så fins det också små kvinnokräk som försökt resa sig mot oss och pratat så kallad moral för oss och kastat småsten på oss för att vi följt vår natur och begagnat kvinnan till hvad hon skall begagnas utan att vi varit nog dumma att låta binda oss af den där småaktiga moralen, och dessa småkräk ha slutligen insett hur dumma de varit och nu göra de afbön och äro spaka och bekänna, att de inte duga till någonting, att de inte ha någon hjärna och inte böra blanda sig i det som angår endast oss män."

"Nå, hvad säger du om dessa kvinnor?"

"Ingenting! Jag bara intygar, att de återvändt från sina villfarelser och lärt sig inse kvinnans sanna uppgift. Vet du hvad... jo, ju mera vi förakta kvinnorna och slunga den sanningen i ansigtet på dem, att de äro hjärnlösa små stackare som få vara glada öfver att vi vilja knyta någon liten förbindelse med dem, dess undergifnare blicka de upp till oss och kasta sig i våra armar... Kom inte och tala om kvinnans frigörelse. Det är redan en öfvervunnen ståndpunkt.

Kvinnorna ha själfva öfvergifvit den. Där ser du ett nytt bevis på all tings fåfänglighet."

"Hvad är det då som inte är fåfänglighet?"

"Intet, rakt intet! Alt är lika ovaraktigt, lika skenbart, lika tomt och dumt. Vänskap fins inte, har aldrig funnits och skall aldrig finnas. Kärlek är rakt ingenting, åtminstone ingenting annat än stundensnöje. Hvad är familjekänsla, fosterlandskärlek och alt det där? Läs mina dikter, och du finner frågan besvarad. Samvete, rättvisa, heder... tomma luftblåsor som glänsa för en liten stund och så springa sönder... Mätte blott hela tillvaron snart brista, hela världen förgås! Tänk ut en maskin som krossar världsaltet."

"Du är galen!"

"Nej, det är *jag* som är klok. Kom nu och låt oss äta en skaplig middag på Grand. Vi ska' göra upp en fin matsedel och ha oss en riktigt god bordeaux. Se'n röka vi en havana, så dräglig man kan få här i sta'n, och dricka en kopp kaffe af äkta slag. Därpå gå vi och se på Sköna Helena på Vasateatern. Märk, att jag såde se. Och så kunna vi, i fall det lyster oss, supera på något godt ställe, i fall det verkligen skulle finnas något sådant, hvilket det dock *inte* gör. I morgon skall jag på middag till direktör Flachs och det kan hända, att han och jag snart grunda ett nytt bolag som vi förtjäna mycket pengar på."

"Men hvartill tjäna alla dina affärer och alla dina nöjen, då du blott önskar hela tillvarons upphörande?"

"Hå, man skall väl något taga sig till, medan man går och väntar på upplösningen."

Det är däruti den stora skillnaden ligger mellan forna tiders världsföraktande svartskådare och nutidens pessimister. De förre klädde sig i säck och aska och drogo sig undan världen. Nutidens pessimister kläda sig i fina, moderna rockar, göra affärer och deltaga i sällskapslivets alla förströelser. De sysselsätta sig med litteratur och gifva ut dikter i hvilka de predika sina läror och de bilda skola. En sådan pessimist är en alldeles modern figur, en som påstår sig vara frihetsvän, men motarbetar framåtskridandet och suckar efter tillintetgörelse under det han dricker fina viner, förtjänar pengar och roar sig tappert. Han är numera lika god stockholmare, som han förut förekommit i hvad man kallar de "stora kulturlanden."

Brunnen i Parisgränd.

"Pojken skall studera", sade vaktmästar Östholm, "och komma in i banken. Se, det behöfs akademiska studier till det nu för tiden."

"Så vida vi inte kunde få in honom på Karlbärg", sade vaktmästarhustrun något tveksamt.

"Är du tokig, Kristin?" skrek vaktmästaren och såg riktigt förskräckt ut. "Har högmödsandan farit i dig? . . . Nej, tack du! Af det eländet har jag sett nog . . . Nå, du vet nog inte allt, men så mycket borde du då veta, att inte någon militäruniform kommer i mitt hus."

Östholm var vaktmästare i rikets ständers bank och stod väl hos tjänstemännen, i synnerhet hos de unga extraordinarierna som brukade anlita honom i låneväg. "Lilla diskonten" kallades han. Billig var han just icke, men mycket mindre dyr än Paulin vid Österlånggatan och han bistod gärna "notarierna", hvilka sällan missbrukade förtroendet. Han kunde också hålla, så att säga, tummen på ögat på dem, hvilket als icke var fallet med löjtnanterne som voro svåra att få bugt på, då reverserna skulle inkasseras.

När Östholm varit en trogen och ärlig vaktmästare i några år, flitigt passat upp vid middagar och supéer, knogat och sparat samt gjort sig icke så liten inkomst på sina små "affärer", skaffade han sig nästan samtidigt ett hus och en hustru. Det förra var af trä, envånings förstås, men hade en icke så liten tomt med bärbuskar och några grönsaksland som Östholm funderade på att förvandla till tobaksplanteringar, i synnerhet om han kunde för godt pris komma öfver den stora tobaksladan i hörnet af Norrtullsgatan som han en lång tid gick och såg på hvar enda dag och som han tyckte vara en "rikrigt schangtil" lada. Hon intog också ett framstående rum i trakten och var där den ansenligaste byggnad näst efter "stjärnkikeriet" på backen midt emot.

Östholms egendom låg längre in i Parisgränd, strax vid Stora Gråbärgsgatan, en liten nätt "possession", såsom han uttryckte sig, när han intog en afvaktande ställning i sedelkontorets förmak och höll en liten föreläsning i nationalekonomi för de andre vaktmästarne.

"Men, käre bror", sade då ofta nog någon af kamraterna, "Parisgränd ligger ju bortom all ära och redlighet. Där bor ju ingen. Är du inte rädd att bli ihjälslagen och rånad?"

"Det är en lugn trakt", förklade Östholm, "där man inte är öfverlupen och i all ro kan sköta sina affärer."

"Det är en ödemark", sade några.

"Ett rackarhål!" bedyrade andra.

Men det skrattade Östholm åt, när han sent om nätterna vandrade hem till sin lilla "possession".

Kristin Östholm var också en liten nätt "possession". Hon hade tjänat som huspiga hos en grosshandlare, som kokerska hos en brukspatron och som kammarjungfru hos en enkegrefvinna utan inkomster och var således en mycket erfaren och duglig kvinna, hvilken sett verlden och viste huru det gick till. Bra såg hon ut, när hon vid tretio års ålder gifte sig, och hon såg nästan ännu bättre ut, när hon halft annat år därefter, i sällskap med sin man och med gudfar och gudmor för den lille, bar sin förstfödde, som också vardt den enfödde, ned till Adolfs Fredriks kyrka och lät döpa honom till Ulrik Agaton.

Det första namnet fick han efter brukspatron, som godhetsfullt låtit anteckna sig som fadder, fastän han icke kunde personligen infinna sig, det andra efter enkegrefvinnan som hette Agata, men hvilken makarna Östholm icke anmodat om något fadderskap, enär det naturligtvis skulle besvära henne att icke ha råd att gifva någon faddergåfva. Med brukspatron var förhållandet annorlunda, och lille Agaton — så fick han heta i dagligt tal, ty det var både fint och ovanligt — skulle nog få godt af att ha en brukspatron till fadder.

De faddrar som följde med till Adolf Fredrik voro hvarken brukspatroner eller enkegrefvinnor, men höllo gärna till godo med en sup och smörgås och ett glas af Brandelius' öl, när de kommo

från kyrkan och sutto i den nätta salen vid Parisgränd.

Våningen bestod af denne sal, utan fönstergardiner, men med två fågelburar, och en lika fin sängkammare med gustaviansk säng af betsad björk och under någon tid en vagga af samma fosterländska träslag, vackra hvita gardiner för fönstret samt under gardinerna en geranium och två "nackfioler", som Östholm kallade de bägge lackviolerna i stora fajanskrukor, köpta hos Warodell vid Riddarhustorget och en kärkommen gåfva på fjolårets Kristinadag. För öfrigt bestod möbleringen i sängkammaren af en stor chiffonier som vaktmästaren kommit öfver på auktion efter ett kammarråd och således var en möbel med anseende och god samhällsställning, vid hvars nedslagna klaff den nye egaren satt på alla lediga stunder och "skötte affärer", såsom han uttryckte sig, och der han äfven tog emot de hemlighetsfulla besök som infunno sig nästan hvar eftermiddag.

Det var just natten efter döpelsedagen som Östholm åter satt vid chiffonierklaffen och gjorde sina beräkningar, då han tyckte sig höra en sakt knackning på fönsterluckan. Man hade naturligtvis utanluckor som tillskrufvades inifrån och voro försedda med ett hjärtformigt litet ljushål för att släppa in dagern på morgonen.

Östholm var alltid angelägen om att luckorna skulle vara väl tillskrufvade. För dörren, som från salen ledde till förstukvisten åt gården, sköt han hvar kväll en tung järnbom som förseglades

med ett hänglås. Det lilla köket på andra sidan om salen hade särskild utgång till gården, och äfven innanför den dörren sattes en järnstång.

"Man kan inte vara nog försiktig", brukade Östholm säga, ehuru han var en ganska oförsagd karl som alldeles icke fruktade att bo i denna ödsliga trakt.

Sannolikt hade han ofta nog rätt stora penningssummor hos sig för sina "affärer", och fåns ej alltid kontanter, så lågo där många värdepapper, i laglig form affattade reverser med borgen, några köpeafhandlingar, m. m. Chiffoniern var vaktmästar Östholms kassahvalf, ehuru personer i granskandet påstodo, att det egentliga kassahvalfvet låg under en uttorkad brunn i trädgården.

Huru de personerna kunde veta det, var ej lätt att inse, men talet därom gick å ena sidan hela Gråbärgsgatan utför och å den andra ett stycke ned åt Norrtullsgatan och stannade visst icke förr än bort om Gåsgränd. Man hade hört något därom äfven vid Sabbatsberg, där fattighusgummorna ständigt talade om "rika Östholm", och i brännugnarne vid Rörstrand, liksom vid Bergöilund, ty vaktmästaren och egendomsegaren Per Östholm var känd i hela vida trakten, hvilket ej var så underligt, då trakten var mycket glest befolkad.

I hela Karlbärgsallén fans inga andra "ståndspersoner" än kyrkoherden Ekdahl och direktör Lundström. Den förre bodde på Lorentzberg, en Adolf Fredriks församling tillhörig egendom,

försedd med vacker åbyggnad, såsom det då hette, och "plantage", nu ett mycket ruskigt hus som användes till ett af stadens natthärbärgen för husvilla. Direktör Lundström, framstående trädgårdsmästare, bodde på Bergilund, vetenskapsakademiens trädgård, som nu är försvunnen eller, såsom det heter, flyttad till Frescati.

Uppe på Observatoriebacken bodde professor Selander, men han var, såsom det påstods, "sällan där" och för öfrigt brydde han sig ingalunda om vaktmästar Östholm, ty professorn hade icke då ännu insatts till fullmäktig i rikets ständers bank.

Det var således icke mycket folk i denna landliga trakt af Stockholm, men de få som bodde där hade hört talas om Östholms "skatt" i kassahvalfvet under den uttorkade brunnen. Man hade till och med rört på den strängen, då vaktmästarhustrun kom på besök till trädgårdsmästarens å Kristinedal, och då lär hon ha visat stor förlägenhet.

Döpelsekalaset hade ej dragit långt ut på tiden. Östholm själf satt dock uppe och hade en angelägen uträkning af ränta på ränta med provision och omsättningsprocent. Mor och son sofvo.

Klockan kunde väl vara omkring elfva. Östholm spratt till. Hade han hört rätt? Jo, nu knackade det igen, till och med litet hårdare.

Hvem kunde det vara? Östholm hade ej lust att taga mot besök den tiden på dygnet. Det kunde ej vara annat än ogärningsmän som

ville åt hans pengar. Han tänkte på alt hvad man skrämt honom för i den ödsliga trakten, fattade ljussaxen och tänkte just knipa om lågan på talgljuset, då han genom den stängda luckan förnam ett ganska tydligt:

"Östholm! Öppna då! Jag står och fryser."

Det var då besynnerligt. Han tyckte bestämdt, att det var löjtnant Jungkronas röst.

Men så här dags, en kulen höstkväll! En löjtnant här uppe i Parisgränd, utan för all ära och redlighet, såsom kamraterna i banken brukade säga.

Då hördes en ganska högljudd svordom utanför luckan och ännu ett rop på "Östholm."

Vaktmästaren tog ljuset med sig ut i salen och gick mycket försigtigt på tåspetsarne för att icke väcka hustrun. Lika försigtigt drog han bommen från dörren åt förstukvisten och smög sig så långs gårdsplanket till den lilla porten åt Parisgränd, ställets enda ingång.

"Hvem är det?" sporde han genom en springa på planket.

Rösten lät mycket osäker. Östholm var naturligtvis icke rädd, endast öfverraskad, och så var det så obehagligt mörkt och äfven kyligt, och han hade glömt sätta på sig mössan.

"Det är Jungkrona!" svarades utanför. "Men så öppna då!"

"Hvad vill löjtnanten här ute midt i natten?" frågade vaktmästaren, och nu lät rösten visst icke osäker, snarare något barsk, men samtidigt öppnade han porten.

"Måste tala med Östholm!" utropade den inträdande, en ung man i stor slängkappa. "Låt oss gå in."

"Tycker löjtnanten det!" hviskade vaktmästaren förargad. "Min hustru och min son kunna ju vakna."

"Ja så, Östholm har en son", sade löjtnanten och sänkte rösten. "Då bör han förstå mig."

"Skall min son förstå löjtnanten?" fnissade Östholm. "Det vore nog, det."

"Östholm själf skall förstå mig, då han har en son", förklarade löjtnanten. "Jag har en far som jag gör olycklig, om Östholm inte låter mig sätta om den förfallna reversen."

"Och det kommer löjtnanten midt i natten och talar om för mig!"

Vaktmästarens uttryck föreföll både förvånadt och förargadt.

"Jag måste väl, käre Östholm", svarade löjtnanten. "Det var ju siste förlängningsdagen i dag, och i morgon lemnar han papperet till lag-sökning, har han sagt."

"Det slår in, det", förklarade vaktmästaren, "så vida löjtnanten inte har pengar med sig nu. I så fall få vi väl gå inom hus."

Nej, löjtnanten hade inga pengar. Han hade endast kommit för att innan dygnet gått till ända göra sig försäkrad om att få omsätta reversen. Det var hans sista utväg, försäkrade han. Alla andra hade slagit fel.

"Kommer aldrig på fråga", snäste vaktmästa-

ren af framställningen och förklarade, att han ämnade gå in och lägga sig.

"Nu måste jag läsa porten åt gränd", tillade han vresigt.

Löjtnanten bad, svor samt till och med grät, men ingenting hjälpte. Han hade ju inte ens pengar till omsättningen och af den länge sedan utlofvade "dusören" hade Östholm inte sett till det ringaste.

"Det måste bli slut på det här."

"Ja, så", sade löjtnanten förtviflad. "Ja, det *skall* bli slut."

Men han stod ännu kvar och tycktes vilja stänga vägen för vaktmästaren.

"Borgensmannen får väl betala i morgon", menade Östholm och ville skjuta den förtviflade unge mannen åt sidan.

"Borgensmannen?... Sådan fins inte."

"Hvad säger löjtnanten? Nog står det ett namn åtminstone på reversen och nog brukar jag ta reda på namn... Skulle händelsevis löjtnanten själf..."

"Ha skrifvit det, menar Östholm. Jo, det slår in, det, och Östholm får naturligtvis inte en skilling, om jag ej lemnas andrum."

"Hå, hå, står det så till? Då går jag i morgon till gamle öfverstelöjtnanten."

Vaktmästaren yttrade detta helt lugnt, men det låg en olycksbådande fasthet i lugnet.

"Till min far!" skrek löjtnanten. "Det skall aldrig ske!"

"Jo, skall det så. Pengar måste jag ha eller också skall löjtnanten på fästning."

"Till min far går Östholm inte så länge jag är i lifvet", bedyrade löjtnanten. "Min far skulle känna sig vanhedrad... Östholm, jag lofvar att betala tredubbelt, om jag får sätta om papperet."

"Skall löjtnanten tredubbla namnteckningarna också?"

Ursinnig öfver vaktmästarens kallblodiga afslag, fattade löjtnanten honom i kragen och tryckte honom mot planket. Östholm skrek icke, sökte knapt försvara sig. Plötsligt släpte löjtnanten sitt tag, bad vaktmästaren ursäkta öfverilningen och började åter tiggga om förbarmande.

"Nej", ropade Östholm, hvilken hastigt dragit sig mot förstukvisten för att ha återtåget tryggadt. "Med en sådan en har jag aldrig förbarmande."

"Jag tar lifvet af mig!" vrålade löjtnanten.

"Var så god! Löjtnanten kan genast hoppa i brunn där, om han finner för godt. Men han tar hellre fästning, kan jag tro."

Därmed smälde Östholm dörren till efter sig och lade bommen på.

"I morgon bittida kommer han nog med pengar", mumlade han för sig själf, tog staken med en ofantlig skare på talgljuset och gick försigtigt in i sängkammaren, där både hustru och son sofvo.

"Löjtnant skall du då aldrig bli, gossen min", mumlade han och betraktade den lille i vaggan.

Sedan lyssnade han vid fönstret, men hörde ingenting utifrån. Allt var lugnt i Parisgränd.

Morgonen därpå var Östholm såsom vanligt tidigt på benen. När han kom ut på gården, trädgården eller "plantaget" som den ömsom kallades, kom han i håg, att porten på planket stått öppen sedan i natt. Det kunde också vara likgiltigt, tyckte han, ty bärbuskarne voro redan afplockade, och skatten i brunnen kunde tjufvarne gärna få taga. Förargligt vore dock, om någon kommit under fund med, att det verkliga funnes vatten i brunnen, något som Östholm och hans hustru alltid förnekat, på det de icke skulle få spring af grannarne med vattenhemtning.

Någon pump fans därför icke, utan var brunnen täckt endast med ett lock och hade icke någon öfverbyggnad.

Gårdsegaren gick för att förvissa sig om att vattenskatten vore ominskad och lyfte litet på brunnslocket, men slog det hastigt igen och såg fasligt blek ut. Han skådade sig omkring, liksom rädd för att någon skulle iakttaga hans rörelser, gick hastigt till porten i planket och såg ut åt gränd, men varseblef icke en enda lefvande varelse. Det var en alldeles liflös trakt både dag och natt.

Då trädde en karl i lång, osnygg rock med blanka knappar fram om hörnet vid Gråbärgsgatan. Han hade en sliten mössa på hufvudet och en tjock käpp i handen, såg sömrig och förfallen ut.

Det var en polisbetjänt af den tidens uppsättning.

Östholm drog sig hastigt till baka. Det var såsom han plötsligt fruktat polisen med hvilken han alltid varit så god vän.

Polisbetjänten hade ej sett honom. I allmänhet såg polisbetjäningen icke mycket på den tiden. Östholm stängde plankdörren och gick å nyo fram till brunnen, men stod ett par minuter, innan han åter vågade glänta på locket. Slutligen tog han mod till sig. Det var en ganska djup brunn hvars vatten väl hade räckt till för hela granskapet, om Östholm inte varit så snål på det.

Nu såg han rätt ned i vattnet. Hans ansigtsuttryck klarnade.

"Bara inbillning", mumlade han.

Men efter ännu en blick dit ned, slog han åter mycket häftigt igen locket.

"Fötter!"

Han såg upprörd ut, gick in till hustrun och lille Agaton, försökte dricka kaffe, men sköt koppen ifrån sig.

"Mår du inte bra?" sporde hustrun.

"Jo, bevars, men kaffet har en så gemen smak. Den där brunn..."

"Hvilken brunn?"

"Hm, *vår* vet jag. Den duger inte mer. Vi ha nu så länge spökat... nej, inte spökat..."

"Hvad är det åt dig, käre Östholm? Du ser så besynnerlig ut. Är kaffet inte godt?"

"Det är ohyggligt. Ja, kära Kristin, inte rår du för det. Det är bara den otäcka brunn..."

"Jag begriper dig rakt inte, Östholm lilla. Vår brunn har ju ett mycket godt vatten."

"*Har* haft!" skrek vaktmästaren. "Nu är det slut. Det har... har... sundhetskollegiet sagt. Brunn måste spikas igen. Vi få ta vatten vid Gråbärgsgatan. Sa' jag inte det i går?"

"Nej, det hörde jag inte. Vattnet till kaffet tog jag in i går kväll för att slippa gå ut på morgon."

"I går kväll, säger du?"

Östholm drack ur kaffekoppen, men förklarade, att han skulle spika igen locket på brunnen. Det gjorde han också, men måste lofva hustrun att själf hädanefter hemta vatten.

"Kanhända att alt sammans är bara tokerier", sade Östholm då han åter satt vid chiffonieren.

"Hvad är det som är tokerier?" frågade hustrun och vyssjade lille Agaton.

"Nu måste jag gå i banken", förklarade vaktmästaren. "I middag skall jag på stor diner hos Dues. Vi äro tio vaktmästare för utom alla betjänterne, de latmaskarne. Jag kommer inte hem förr än sent, kan jag tro, men då har jag med mig ett par champis och kanske en half rapphöna och så myckét annat godt jag får rum med. Jag tar kapprocken med stora innanfickan."

Hustrun nickade och pysslade om lille Agaton. Men Östholm stod länge och fumlade vid salsdörren.

"Har du glömt något?" frågade hustrun.

"Glömt... Nej!.. Hu då!" yttrade mannen, öppnade långsamt dörren och tittade försigtigt omkring sig, men åt den sida där brunnen var belägen sände han ett lika hastigt som fruktande ögonkast.

Om han skulle gå dit och se efter ännu en gång?... Nej, nej, det vore för otäckt.

Löjtnanten hade icke kommit med pengarne innan vaktmästaren gick till banken. Kanske han där skulle söka upp honom. Östholm sökte ännu intala sig det hoppet, men kunde ej undertrycka ett utrop som då och då undslapp honom.

"Fötterna!"

"Hvad pratar du om för fötter?" sporde den andre vaktmästaren som jämte Östholm hade vakt i Sedelkontorets förmak. "Har du liktornar, så tag till rakknifven, för jag kan väl aldrig tro, det du är så högfärdig, att du går till operatören Bennet Mayer vid Tyska Brunn."

"Brunn!" utropade Östholm och stirrade på kamraten. "Talar du om brunn?"

"Du har visst tagit dig mer än *en* stark på Kryp-in, när du var ute det där ärendet för kommissarien Netherwood?"

Östholm tycktes icke höra kamratens fina förmodan.

Så förflöt förmiddagen. Ingen hade infunnit sig för att tala med Östholm i affärer. Han såg fundersam ut, då han gick till excellensen Due för att passa upp, och under middagen var han både fundersam och fubblig, fick snäsor af hofmästaren och begabbades af kamraterne, men

glömde likväl icke att proppa kapprocksfickan full med hvad han ansåg tillkomma sig af väl-fägnaden.

"Hvad står Östholm och fumlar med?" röt hofmästaren, då en butelj Röderer just slank ned i kapprocken som hängde i skrubben utanför köket.

"Åh, jag bara lyss på musiken", svarade Östholm. "Det är visst excellenskan själf som sjunger, tror jag."

"Det angår inte Östholm", snäste hofmästaren och gick vidare.

Först efter midnatt läste vaktmästaren upp porten i sitt plank och gick med brådskande steg öfver gården. Det var så mörkt, att han icke såg brunnen, och väl var det, tyckte han.

"Nu går jag upp i Slottskansliet", sade han morgonen därpå.

"Affärer framför alt", tillade han, men först måste han gå efter vatten vid Gråbärgsgatan.

Några dagar derefter talade man öfver alt i staden om att löjtnant Jungkrona försvunnit. En uppasserska på Bernhardsbärg vid Norrtullsgatan hade sent en afton sett löjtnanten på det lilla schweizeriet, men han hade druckit blott ett par glas punsch och varit mycket fåordig. Sedan hade ingen menniska sett till honom.

Den unge, i sällskapslifvet mycket kände och omtyckte militärens försvinnande väckte stor uppståndelse och allmänt beklagande. Man talade om olycklig kärlek och pistolskott, om en duell i Hagaparken och många andra intressanta ut-

läggningar, och Östholm aktade sig nog för att framkomma med några andra förmodanden. Men efter någon tid talade ingen annan om honom än hans fordringsegare.

Öfverstelöjtnanten, den försvunnes far, betalade hans skulder så långt den gamle militärens tillgångar medgåfvo och lofvade att efter hand betala återstoden. Om konkurs ville han ej höra talas, och fordringsegarne voro så förståndiga, att de hällre togo full betalning än en ringa eller ingen utdelning.

Vaktmästar Östholm fick genast hvad han fordrade, med undantag af "dusören", hvilken han suckande nödgades afstå.

"Affärer framför allt", sade han, då öfverstelöjtnanten med en brådska som föreföll vaktmästaren alldeles ogrundad, kastade det olyckliga papperet i kakelungsbrasan. Lyckligtvis gjorde öfverstelöjtnanten inga frågor.

Östholm gick belåten hem den eftermiddagen, men då han kom nära sitt plank, tyckte han för första gången, att trakten vore riktigt obehagligt dystert, något som han aldrig förr kommit att tänka på. De små kojorna gjorde honom ängslig, och den stora tobaksladan i hörnet såg ut som ett spöke som ville falla öfver honom och krossa honom. Han önskade icke mer köpa den ladan.

De obehagliga känslorna försvunno dock, då han läste in öfverstelöjtnantens pengar i chiffoiern och stoppade nyckeln under hufvudkudden.

Så snart det lät sig göra, satte han hallonbuskar omkring den tillspikade brunnen.

"Jag kan aldrig begripa hvarför du bråkar med alt det där", sade hustrun.

Östholm vardt mycket ond, och hustrun, som var en kvinna i sino prydno och sin man därför ödmjukt undergifven, vågade aldrig mer tala om brunnen.

Hallonbuskarne växte till och frodades, men då lille Agaton växte i kapp med dem, fick han sträng tillsägelse att aldrig röra bären.

"Det är elaka bär", sade fadern och såg barsk ut.

Modern plockade dock af dem då och då, och Agaton hade aldrig smakat så goda hallon, men det vågade han icke tala om för fadern.

Slutligen var brunnen alldeles öfverväxt och tycktes nästan glömd. Innan det kom så långt, hade dock tjufvar en natt gynnade af mörkret, eller åtminstone icke besvärade af den enda, sömniga lykta som fans i Parisgränden, klättrat öfver planket, sannolikt i afsigt att undersöka Östholms mycket omtalade skatt, och börjat gräfvva omkring buskarne, men troligtvis skrämmts af något buller och åter skyndat öfver planket. Dagen därpå lät vaktmästaren sätta hvassa "spanska ryttare" på planket och fördubblade järnbommarne, men såg mycket orolig ut.

"Tänk, om de kommit åt brunnen!"

Hade Östholm kunnat få sälja egendomen, hade han nog gjort det, lemnat banken och dragit sig undan till någon riktigt dold trakt i

Småland, men dels ville ingen köpa en gammal tråkåk i Parisgränd — Östholm hade själf kommit öfver den för en spottstyfver — dels skulle han då förlora icke blott sin lön i banken, utan också inkomsten på upppassningarne och de små "affärererna".

Nog var det kusligt att ha den där brunnen inpå näsan, äfven om alla andra tycktes ha glömt honom, men att förlora så goda inkomster, vore också kusligt, nästan ännu värre, och så fortsatte Östholm att uppvakta i rikets ständers bank och var, ehuru han började bli till åren, ännu den flinke vaktmästaren på kalaser i den fina världen.

"Affärererna" fortsatte han också, men lånade aldrig pengar åt militärer.

"Det är obegripligt hvad du fått för en motvilja mot officerare", anmärkte hustrun mer än en gång, ty själf tyckte hon rätt mycket om militärer, men då såg Östholm både ond och förskräckt ut och kunde icke öfvervinna sin häftiga sinnesrörelse genom annat än att slå ned chiffonierklaffen och sätta sig att räkna ränta på ränta, provisioner och omsättningsprocent samt göra sannolikhetsberäkningar öfver "dusörer".

Agaton vardt emellertid stora gossen, gick i Klara skola, satt på gymnasium och låg slutligen i Upsala.

"Du får inte gå in i *Stockholms nation*", hade fadern sagt till honom, när han skulle taga studentexamen.

"Hvarför det då, pappa?"

”För att där äro bara spelevinkar som förstöra fädernes mödosamt sammanskrapade pengar. Nej, du skall gå in i Smålands nation, för där är allvarsamt folk och för du har rätt till det eftersom jag är smålänning, från Skatelöf, som du vet.”

Och så gick Agaton Östholm in i Smålands nation och bars hem i redlöst tillstånd efter första nationssexan. Han skref in sig i juridiska fakulteten, stannade tio terminer i Upsala, men tog aldrig mer än kameran.

”Det kan vara nog med den”, sade vaktmästaren hvilken redan flera år förut kommit under fund med, att skilnaden mellan stockholmsstudenter och skatelöfvare är mycket ringa, när det gäller att använda fädernes mödosamt sammanskrapade pengar.

”Skulle det vara en vedergällning?” frågade han sig själf, då han någon gång kände sig liksom samvetsöm. ”Hm, det var just den kvällen då Agaton döpts.”

Men så satte han sig vid chiffoniern igen eller tittade ut åt Parisgränd, och stillheten i gränden lugnade alla oroande minnen.

* * *

Det är i ett stort hus med breda trappor i alla fem våningarna, elektriska ringledningar och, såsom det heter i hyresannonserna, nutidens alla bekvämligheter.

En gammal man, mycket tarfligt men rätt snygt klädd, står i förstugan två trappor upp

och trycker på ringledningens hvita knapp. Dörren öppnas, och en ung tjänstflicka, blomstrande, nystruken och fin, ställer sig i dörröppningen.

"Hvad är det om?" spørjer hon något öfvermodigt, utan att lemna sin plats i dörren.

Den besökande tyckes icke ingifva henne förtroende. Han är för gammal för att göra ett fördelaktigt intryck på den unga kvinnan, för tarfligt klädd för att väcka intresse hos husjungfrun i ett rikt hus, och hon skulle gärna vilja smälla till säkerhetslåset midt för gubbens näsa.

"Hm! Jungfrun känner inte igen mig, tror jag", invände den gamle. "Jag bor ju här uppe i vind, Samuelson, vet jag."

"Ja så, renskrifvaren", yttrade jungfrun medgifvande, men utan att röra på sig. "Direktörn är inte hemma. Samuelson träffar honom inte mer i dag och visst inte i morgon håller. Hör hit i nästa vecka."

"Nej tack, jungfru lilla", invände gubben och rätade på sig. "Direktörn själf har sagt, att jag skulle infinna mig vid fyratiden, då han kommer från banken och..."

"Se, hr Samuelson", ljöd en behaglig röst bakom tjänstflickan. "Var god och stig in. Pappa kommer snart hem. Det går kanske an att slå sig ned i pappas rum och vänta lite."

Tjänstflickan gjorde en missnöjd min och steg åt sidan för att låta gubben komma in samt öppnade också dörren till direktörens rum, hvilket synbarligen förargade henne.

"Åh, jag kan vänta här", förklarade den

gamle luggslitne och bugade sig artigt för dottern i huset.

"Visst inte", invände hon. "Hr Samuelson skall inte stå här, utan hvila sig i pappas rum. Se så, stig in nu! Det ligger tidningar där inne."

"Fröken Östholm är alltid själfva älskvärdheten", försäkrade Samuelson med det artigaste småleende, fullkomligt kavaljersmässigt, bugade sig sirligt och steg på.

"Jag tycker, att hr Samuelson är en riktigt fin gammal man", sade fröken Hulda, "fastän han är så fattigt klädd."

"Det vet jag visst, det", invände tjänstflickan. "En renskrifvare som ingen vet hvarifrån han kommer."

"Vet någon här i Vasastaden hvarifrån hans granne kommer?"

"Nej, här känner ingen den andra, det är nog sant, men den där gubben är bestämdt inte stockholmare."

"Är Charlotte det då?" frågade fröken och smålog.

"Nej bevars, men jag kommer med mina riktiga betyg från Arboga, och jag är ung, jag, men den här strofilen lär inte ha vistats länge i Stockholm, så gammal han än ser ut. Han är nog några och sjutio."

"Så mycket större skäl att vara vänlig mot honom", menade fröken Hulda.

"Kan tänka!" mumlade jungfru Charlotte och svansade bort.

Direktören dröjde öfver den vanliga tiden.

Hulda gick in i faderns rum för att trösta den gamle renskrifvaren öfver den oförmodadt långa väntan han underkastade sig. Hon fann honom sitta med hufvudet lutadt i handen, böjd och orkeslös, tycktes det.

Kanske att han sof. Den unga flickan ämnade åter lemna rummet, då gubben reste sig och betraktade henne där hon stod på den fina mattan, omgifven af all den smakfulla komfort som fylde detta rum, belyst af glad vårsol.

Det var en vacker tafla, och taflans vackraste parti var Hulda själf, ett par och tjugu år, med friska kinder, ljust hår som något litet stötte i rödt, hvilket gjorde reflexerna så mycket kraftigare och behagligare, en fint formad näsa, blå, uttrycksfulla ögon och det mildaste leende på de rosiga läpparne.

Så såg bankdirektör Agaton Östholms dotter ut.

"Ursäkta", sade gubben, "jag föll i tankar. Alt här är så underligt, tycker jag."

"Finner ni det underligt?" frågade den unga flickan och smålog åter samt såg sig omkring.

"Inte just här i rummet", förklarade renskrifvaren, "men händelserna . . . omständigheterna . . . ja, först och främst hela trakten här. De här breda gatorna, med de höga nymodiga husen. Det är för besynnerligt."

"Ja så, hr Samuelson menar Vasastaden. Åh ja, det är sant, men det är också en alldeles ny stad, inte äldre än att också jag mycket väl mins, när här såg helt annorlunda ut. Just där vi nu

bo var Parisgränden och Gråbärgsgatan, bara träruckel, gårdar och plank och den där fasliga ladan i hörnet af Norrtullsgatan som jag alltid var så rädd för, när jag skulle gå och hälsa på farfar."

"Mins fröken honom också?"

"Visst gör jag det. Jag var hela sju år, när han dog... stackars farfar!"

"Var han olycklig, gamle Östholm?"

"Kände hr Samuelson honom?" utropade fröken Hulda och syntes mycket intresserad.

"Nej!" svarade gubben mycket bestämdt...

"Var han också bankdirektör?" tillade han, och det lät nästan som gäckande.

"Visst inte! Han hade varit vaktmästare..."

Hon häjdade sig, och gubben tyckte, att hon rodnade, bara helt lindrigt, men något högre färg hade bestämdt visat sig på kinderna, ehuru den genast försvunnit.

Skulle hon vara fåfång, något litet högmödig kanske och skämdes må hända för farfar vaktmästaren. Nå ja, bankdirektörens dotter, en mycket älskvärd flicka och vänlig mot gammalt fattigt folk, men likväl ett så kalladt "bättre mans barn" som icke har något gemensamt med "sämre" människor!

Det såg ut som skulle gamle Samuelson ha hyst sådana tankar, under det han betraktade fröken Hulda, men så slog han ned ögonen och tycktes vänta på, att hon skulle fortsätta.

Dörren öppnades, och den lilla näbbiga jungfrun anmälde, att bankdirektören skickat bud,

att han icke kunde komma hem till middagen. Klockan var nu slagen fem, tillade jungfru Charlotta.

"Så ledsamt, att pappa inte kom hem", sade Hulda och såg deltagande på gubben. "Och ändå hade han stämt möte här med hr Samuelson!"

"Gör ingenting, fröken", förklarade renskrivaren undergifvet, men det låg ett uttryck af sviken förhoppning i hans ord.

"Det var bara om lite arbete för mig", tillade han och bugade sig för att lemna rummet.

"Hör nu, hr Samuelson!" sade Hulda lifligt, men häjdade sig och nu rodnade hon på fullt allvar.

Hon hade visst tänkt tillbjuda honom ett förskott på det där arbetet, men betänkte sig, fann det opassande och stod villrådig. Gubben såg mycket fattig ut, ehuru det låg en viss hållning i hans lutande person.

"Kanske hungrig", tänkte den unga flickan, och så utropade hon åter: "Hr Samuelson!"

"Hvad är det, fröken", frågade gubben och afvaktade hennes förklaring.

"Vill hr Samuelson äta middag här?"

"Åh... fröken!"

"Säg mig uppriktigt, om ni har tid och..."

"Tid har jag nog", sade gubben svagt småleende.

"Och hr Samuelson har bestämdt inte ätit middag?"

"Ne—ej, inte i dag", förklarade han ärligt, om ock icke alldeles otvunget.

"Då skall ni äta här", sade Hulda afgörande, lade hufvudet litet på sned och såg på honom så, att han, om han varit fyrtio år yngre, otvivelaktigt genast förklarade sin kärlek.

Hon gjorde ett tecken åt Charlotte.

"Ja ha, jag skall säga till, att Samuelson får lite mat i köket", förklarade Charlotte och ämnade aflägsna sig.

"Hr Samuelson är så vänlig och gör mig sällskap vid bordet i stället för pappa", sade Hulda och rodnade åter, och det gjorde visst gamle renskrifvaren också, fastän hans kinder voro så pergamenthårda, att det icke syntes.

Men han såg besvärad ut och stammade något om passande eller opassande.

"Se så, krusa inte, hr Samuelson!" uppmanade fröken, och det hördes på tonen, att hon icke ville blifva motsagd.

Gamle renskrifvaren rätade på sig, och det såg nästan ut som hade han tänkt att bjuda värdinnan armen, men häjdat sig, och nu traskade han beskedligt efter in i matsalen.

"Aldrig såg jag väl något värre!" utropade Charlotte, då hon kom ut i köket för att hämta soppskålen. "Kan du tänka dig, Amanda, att fröken sätter sig till bords med den där gamle fattiglappen uppe i vind, Samuelson, renskrifvaren!"

"Husch då!" skrek kokerskan. "Ja, gu' bevar' oss för herrskaperna nu för tiden!"

Bankdirektör Östholm hade ett godt bord, äfven i hvardagslag. Det hade han haft smak

för ända sedan upsalatiden, det vill säga nu i några och tjugu år. Han hade riktigt studerat på det samt till och med komponerat middagar som väckte häpnad i Smålands nation och förskaffade honom ett aktadt namn hos göteborgarne. Det kan väl hända också, att han redan i hemmet fått anlag för goda saker i mat och dryck genom de läckerheter som vaktmästaren förde hem från kalaserna.

Såsom en egenhet hos rike bankdirektören hade hans gäster ofta anmärkt, att han aldrig hade någon manlig betjäning, och på hans middagar och supéer syntes aldrig någon vaktmästare passa upp.

Gamle renskrifvaren åt med god matlust, och Hulda märkte med tillfredsställelse, att han riktigt njöt af välfägnaden.

"Stackars gubbe, ett sådant här bord har han väl aldrig haft aning om", tänkte värdinnan och bad Charlotte å nyo bjuda sparris.

"Magnifik", sade Samuelson, och det med ett uttryck som kom Hulda att se på honom med förvåning.

Det låg sann öfvertygelse i gubbens utrop, en öfvertygelse grundad på verklig sakkännedom och liksom på intim bekantskap med föremålet.

"Hr Samuelson tycker om sparris?" sade Hulda.

"Mycket!" svarade han, men tillade med en suck, "fastän jag trodde, att jag glömt smaken."

"Får det vara ett glas selters?"

"Selters, inte illa, men något renskt, t. ex. Markobrunner, passar... ah, jag ber om ursäkt."

Värdinnan syntes alt mer öfverraskad. Hon smålog dock och hviskade något till Charlotte som försvann och först efter en god stund kom till baka med en långhalsad butelj i en vinkylare, satte fram ett par gröna glas och hælde i af flaskans innehåll.

Gubbens ögon gnistrade. Hulda höjde sitt glas, nickade och smuttade. Hennes gäst läpjade på sitt glas i några omgångar och hade snart tömt det, hvarefter det strax åter fylles och å nyo tömdes.

"Det blir alt värre och värre", skrek Charlotte, då hon åter kom ut i köket. "Sitter inte fröken där och pimplar med gubbkräket. Jag väntar bara på, att hon ber att få säga farbror."

"Det kan hon vara kompabel till, hon", sade kokerskan. "Aldrig har jag sett så tokig unge, men rar och snäll är hon ändå... Åh, jag mins nog salig frun, jag. Det var mig en styfsint människa."

Emellertid samtalande husets unga värdinna mycket vänligt med sin oförmodade gäst hvilken vardt alt språksammare.

"Hr Samuelson har kanske bott länge här i trakten, innan de stora gatorna ännu funnos?"

Hon ville höra något närmare om renskrifvarens förhållanden.

"Har aldrig bott här förr än jag nu för kort tid sedan flyttade upp i vindskammaren", förklarade den gamle mannen, "men hur trakten

såg ut förr mins jag mycket väl. Det är som natt och dag, en riktig metamorfos, min nådiga, ett alldeles otroligt changemang.”

”Ni är gammal stockholmare?”

”Ack ja!... Hm, det vill säga, att jag var här något i unga dar, för några och fyrtio år se'n.”

Så språksam Markobrunnern hade gjort honom, var han dock icke meddelsam om sina egna förhållanden. Värddinnan märkte det och ville icke visa sig ogranlaga.

”I morgon väntar jag hem min bror”, sade Hulda. ”Han har varit ute på manöver, är löjtnant, fastän farfar aldrig skulle ha tillåtit det.”

”Hm, ja så, fröken har en bror som är löjtnant. Det är väl vid *andra* garde, det?”

”Hvarför just vid *det* regementet?” frågade Hulda och såg åter förvånad på sin gäst.

”Åh... just för ingenting. Jag tänkte bara... Östholm...”

”Han är vid Svea artilleri och har ofantligt mycket att göra.”

”Ja, ja, artilleri... nå, nu för tiden lär en löjtnant äfven vid garde ha rätt mycket att göra, Jo, jo, tiderna förändras, och...”

”Och löjtnanterna med dem”, fortsatte Hulda leende.

”Just det, ja!”

Gubben började se sömnig ut. Middagen var slutad. Man stod upp från bordet, och gamle renskrifvaren gjorde en så artig bugning och kyste värddinnans hand på så ridderligt sätt, att

hon djupt rodnade och icke kom sig för att bjuda på kaffe.

Han bad om sin 'vördnadsfulla komplimang" till hr bankdirektören och så försvann han.

När Huldans far på aftonen kom hem, utropade hon genast:

"Pappa kan aldrig gissa hvem jag haft till middag här!... Ja, det är inte värdt att försöka. Det var gamle Samuelson."

"Samuelson! Renskrifvaren?"

Bankdirektören såg mycket förvånad ut.

"Just han! Åh, det är en rätt intressant gubbe, men något mystisk. Han har nog sett bättre dagar. Han riktigt retar min nyfikenhet."

"Du är en toka, kära Hulda! Hur kan du sätta dig till bords med en gammal renskrifvare?"

Fadern försökte att se sträng ut, men leendet ryckte i mungiporna.

"Det gick mycket bra, pappa lilla. Gubben var riktigt älskvärd och kände till en hel mängd gamla stockholmsförhållanden, i synnerhet inom aristokratien, men nutiden har han visst inte mycket reda på."

"Gamle Samuelson har nog haft sina öden, kan jag tro", sade bankdirektören något tankspridd, under det han ögnade igenom papperen på skrifbordet.

"Känner pappa hvarifrån han kommer och huru han egentligen blifvit renskrifvare?"

"Jag?... nej, inte det ringaste."

"Pappa använder honom ju mycket, men så använder pappa mig också. Är det pappas verkliga mening att ge mig plats i banken?"

"Visst är det så! Jag tror, att du skall bli rätt användbar."

"Hör nu pappa! Jag kan nog skaffa mig någon annan nyttig sysselsättning..."

"Som husmor, ja", afbröt bankdirektören, "men ser du, Hulda lilla, med det kan du nog vänta ännu ett par år. Jag vill först pröfva, om din Helmer icke friar till dig bara för pengarnes skull..."

"Pappa!" afbröt Hulda nu i sin ordning och såg förnärmad ut.

"Ja, ja, du vet hvad farfar tänkte om löjtanter."

"Farfar, stackare, han var ju inte riktigt klok på gamla dar. Nej, hör nu pappa, jag kan gärna afstå från platsen i pappas bank. Hvarför ska' vi fruntimmer gå i vägen för karlarne, hälst om vi ej behöfva det? ... Låt gamle Samuelson få platsen i stället!"

"Samuelson!" skrek fadern till. "Är du tokig, flicka? Tror du man tar en sjutio års gubbe till banktjänsteman? För öfrigt har jag inte tid att tala om det nu. Jag måste arbeta till långt på natten."

"Hvad var det pappa sa', när vi flyttade in i vårt nya hus? Jo, att så snart du kom hem från banken, ville du inte höra talas om affärer. Här i hemmet skulle du hvila dig och egna dig åt de dina. Och när du nu kommer hem, ofta sent nog,

sätter du dig genast till arbetet och bryr dig inte om dina närmaste.”

”Ja, kära barn, bankens affärer ha tagit en alldeles oväntad utsträckning. Jag *måste* anstränga mig.”

Han såg trött och medtagen ut, till och med ganska gammal, fastän han ännu icke kanske var femtio år. Och likväl hade Agaton Östholm för icke länge sedan varit en riktigt vacker karl och ganska ungdomsfrisk.

* * *

Klockan var öfver ett på natten. Ännu lyste det elektriska ljuset i stora lampan på bankdirektörens skrifbord, och själf satt han lutad öfver en hög fullskrifna papper. Han skref dock icke mera, utan stirrade ut i rummet, och minnets bilder drogo förbi hans ögon.

Han såg sin far, tyckte han, sitta vid chifonierklaffen i det lilla rummet i träkojan som stått på samma plats, där bankdirektörens nya, ståtliga hus nu reste sig. Fadern hade också varit en arbetsam man, fastän under olika förhållanden. Han var en den tidens bank i egen person. Procentare, hade man kallat honom, det hade Agaton icke kunnat undgå att höra, men gubben hade ju icke gjort annat än sökt få pengarne så fruktbarande som möjligt.

Hvad var uppgiften för den nutidens penningeinträttning, i spetsen för hvilken Agaton Östholm stod? . . . Stora, snillrika företag som kunde gifva arbete och bröd åt tusentals personer, sprida

välsignelse i vida kretsar och föra civilisationen fram åt!... Ja visst, *det* var uppgiften! Men den innersta driffjädern vore dock att skaffa sig så stor afkastning som möjligt på kapitalet. Det kunde också hända, att arbetet betalades illa och att brödet därför vardt otillräckligt för arbetaren, att välsignelsen i de vida kretsarne stundom vardt till förbannelse, att civilisationens framåtförande icke alltid gick så raskt, att det till och med någon gång hade en förarglig likhet med tillbakagång...

Och sådant kunde en bankdirektör sitta och grubbla på midt i natten i ett af nutidsljuset så genomflödadt rum? Knapt troligt, och likväl såg Agaton Östholm ut alldeles som hade hans tankar gått i den riktningen.

Men så tänkte eller drömde han visst något annat. Han såg sig kanske i det glada kamratlifvet på Scylla och Charybdis i Upsala, på Norrbacka och Hagalund vid Stockholm och huru lilla Annette med den nätta bindmössan fängslade honom på Tre Liljor, under det han förstörde faderns pengar och gjorde sig själf omöjlig till befördran i rikets ständers bank.

"Aldrig se'n har jag haft så roligt!" utropade han och sprang upp från stolen. Han såg sig med muntra blickar omkring i det ljusa rummet, men vardt plötsligt åter allvarsam, strök med handen öfver den höga pannan och sjönk å nyo ned vid skrifbordet.

Så såg han sig vid en ung och älskvärd kvinnas sida. Hon hade gift sig med honom af kär-

lek och medfört en liten förmögenhet. Af vaktmästarns egodelar återstod intet annat än det lilla trähuset i Parisgränd. Men man ansåg unga frun vara äregirig.

"Agaton", hade hon sagt en dag kort efter bröllopet. "Du skall grunda en ny bank."

"Ser du", hade hon tillagt, "en bankdirektör är det samma som en general i forna tider, en stor fältherre som eröfrar det ena riket efter det andra."

"En *condottiere*, menar du," invände mannen, "en anförare för läjda soldathopar som strider i den mestbjudandes tjänst."

"Kalla honom för hvad du vill, men en mäktig man är han, mycket mäktigare än en statsminister."

"Jag tror, att du egentligen vill ha mig till kung", invände Agaton leende och kyste henne.

"Kung!" utropade hustrun. "Åh nej, kungarne stå inte högt i kurs nu för tiden, och du kan vara säker på, att kursen faller ytterligare. Bankdirektör är nog det förnämsta."

Länge dröjde det icke förrän den lefnadsglade rumlaren Agaton Östholm som förstört så mycket pengar utfärdade inbjudning till aktieteckning för en ny "tidsenlig" bank och grundade inbjudningen på ett program som förklarades vara snillrikt och ovilkorligt ledande till storartad framgång.

Företaget lyckades, men just som banken började öka sin verksamhet, afled unga fru Östholm.

"Du *skall* lyckas, min Agaton!" var det sista hon sade.

Bankdirektören sörjde henne lika djupt som häftigt, men hade icke tid till någon långvarig saknad, ty bankens affärer togo hans tid och kraf-ter uteslutande i anspråk.

När han nu satt och fantiserade vid skrif-bordet — en bankdirektör måste ega liflig fan-tasi — tyckte han sig höra sin för så många år sedan afidna hustrus röst:

"Du är nu en mäktig man, Agaton!"

"En mäktig man!" utropade bankdirektören och spratt upp ur sina fantasier, suckade, tände ett par stearinljus och släckte de elektriska lå-gorna samt ämnade gå in i sin sängkammare, då han tyckte sig höra en svag ringning på tam-burklockan.

Hvad kunde det vara? Alla sofvo i huset. Han hade kanske bara inbillat sig höra ringkloc-kan. Nej, nu igen hörde han en mycket svag, men fullt tydlig ringning.

Det var besynnerligt. Bankdirektören tog det ena ljuset och gick att öppna tamburdörren samt trädde något förvånad till baka, då han fann den gamle renskrifvaren i förstugan.

"Samuelson! Hvad är det fråga om?"

Gubben gjorde djupa bugningar och bad upprepade gånger om ursäkt, men han hade sett det lysa i bankdirektörens rum och kunde ej mot-stå begäret att redan innan morgonen grytt säga ett försoningens ord.

"Försoningens?" utropade bankdirektören.
"Hvad vill det säga?"

Vore renskrifvaren drucken? Han måste kort och godt förklara sig.

"Stig in, käre Samuelson", bad Östholm och gick förut in i sitt rum. "Samuelson är då en riktig nattfågel som kommer hem så här dags."

"Ja, det är strunt med sömnen nu för tiden", förklarade renskrifvaren. "Jag är tidigt uppe hvar enda morgon och då går jag ut. Den förste jag möter är en ståtlig poliskonstapel, ung, vacker karl med militärisk hållning i välsittande uniform, åh, jag förstår mig på uniform, och en hjälm som skiner, en riktig solgud i jämförelse med Parisgrändens taskige rännstenssnok, en..."

"Det är nog sant, men hvad vill..."

"Hvad jag egentligen vill så här dags på dygnet, menar bankdirektören. Jo-o, jag har förut i dag haft äran att vara gäst här i herr bankdirektörens hem, något för mig lika hedrande som ovanligt, jag som lefver alldeles för mig själf, för se, när jag går ut på morgonen, så köper jag själf upp mina förnödenheter. Här i Vasastaden fins nu alt möjligt, till och med en saluhall, mycket liten ännu, men med riktiga butiker för kött, fisk och grönsaker och en annan hall både för fisk och fläsk. Bagarbodar är det inte ondt om. Kryddbodar saknas icke, och den stora boden i hörnet af Drottninggatans ända, just där den ohyggliga tobaksladan förr hade sin plats, är en riktigt stor-europeisk specerihandel..."

"Men..."

”Men bokhandel fins inte, menar herr bankdirektören. Det är sant. Tidningskontor och pappershandel ha vi dock, och kaféer saknas naturligtvis icke. Det har jag märkt, att kaféer och cigarrbodas är det första som inrättas i Stockholms nya stadsdelar...”

”Bäste Samuelson, har ni kommit hit för att med mig tala om Stockholms framsteg. Jag tycker likväl, att...”

”Hr bankdirektören har fullkomligt rätt... Jag vet mycket väl, att det här inte är lämpligaste tiden för samtal, men den där Markobrunnen jag fick här — bankdirektörens fröken dotter var verkligen så älskvärd, att hon bjöd mig på Markobrunnen, en aldeles förträfflig årgång — och så, gamla minnen och ett veknande sinne lag... Alt nog, när jag, efter att länge ha ströfvat omkring här i Vasastaden, kom igen till hr bankdirektörens eleganta hus och skulle ringa på till portvakten, erinrade jag mig så tydligt, huru jag för många, många år se'n stod på aldeles samma plats och bultade på en fönsterlucka till ett gammalt träruckel och huru jag se'n släptes in genom en dörr på ett plank... efter en fasans stund kom ut samma väg igen och irrade omkring i Parisgränd och svor att hämnas på den omänskliga Östholm och hans afkomlingar. Men så tänkte jag nu i natt på hr bankdirektörens allra älskvärdaste dotter och ert Markobrunnen och... ville inte gå till hvila förr än jag sagt ett fridens ord. Det lyste, som jag haft äran anmärka, i herr bankdirektörens fönster...”

"Hör nu Samuelson", afbröt bankdirektören.
"Kände ni verkligen min far?"

"Vaktmästar Östholm!" utropade renskrifvaren. "Jo då! Det var en ra... en rasande sträng man i affärer. Hr bankdirektörn har kanske hört talas om löjtnant Jungkrona? ... Inte! Nå, om gamle öfverstelöjtnanten då?"

"Nej, men väl om en gammal fröken Jungkrona som dog i stor fattigdom."

"Jo, jo, det var min syster. Då min far, öfverstelöjtnanten, ruinerade sig för min skull, ruinerade han också sin dotter, men det tänkte han nog inte mycket på. Han hade alltid kämpat mot de nymodiga idéerna om lika arfsrätt och sånt där... Se, löjtnanten hade begått en oförsigtighet och lemnade landet något hastigt."

"Oförsigtighet? Hvilken då?"

"Åh, hm, han hade försett en revers med ett namn som inte hörde dit."

"Förfalskning således! Jo, jo, det hände alt oftare förr än nu, och så rymde förfalskaren."

"Ursäkta hr bankdirektör, men det händer nog *nu* också, t. ex. ... med ..."

"Med bankdirektörer, vill ni kanske säga. Ja, det har händt, men hör väl egentligen inte hit."

"Nej, det gör det inte, men jag kom att tänka på det vid herr bankdirektörens jämförelse mellan förr och nu. Nå ja, det är jag som är löjtnant Jungkrona, som *var*, menar jag och jag hade begått det där ni nämde. Det var en ungdomsförseelse, en synd kan jag gärna medge, men

bara af oförstånd och håg att lefva öfver mina tillgångar. Hade jag fått sätta om den olyckliga reversen, skulle jag ha skaffat ett riktigt namn, och då hade jag nog ansträngt mig för betalningen, men bankdirektörens far tillät det inte. Jag hotade att ta lifvet af mig, och vaktmästar Östholm uppmuntrade mig och visade på en brunn i gården. Jag stod verkligen ett ögonblick i beråd att följa uppmaningen, men — jag gjorde det inte. Gud vet hur jag kom ur landet. Stanna kunde jag naturligtvis inte och vanhedra mitt namn. Ja, hr bankdirektör, sedan har jag flackat omkring, men bara i Europa, har aldrig haft smak för andra världsdelar, varit markör på en biljard i Hamburg, barberarbiträde i Frankfurt, underordnad spelhusbiträde i Homburg, själf spelhusvärd, mycket kort tid, och frästat lifvet på många sätt, men aldrig gjort något som kunnat vanhedra mitt namn... ja, ja, intet annat än den olycksaliga reversen. Ondt har jag slitit, varit främling öfver alt, dragit mig fram med nödfallsutvägar, svultit och frusit, och jag kan inte neka till, att jag oupphörligt förbannat vaktmästar Östholm. Slutligen kom jag hit igen, och det var inte utan att jag ville se om den gamle ra..., om den gamle *affärsmannen* lefde ännu och om jag inte kunde betala honom för så många års lidanden och ett helt förfeladt människolif. Jag borde dock ha tänkt på, att han var mycket äldre än jag och således inte gärna kunde vara i lifvet."

"Hur kunde herr Jungkrona", afbröt bankdi-

rektören, "hysa ett så långvarigt hat? Betänk dock, att min far inte gjorde annat än hvad han hade rätt till. Det var herr Jungkrona som begått en dålig handling."

"Visserligen, men kalla mig inte för annat än Samuelson. Jag är lyckligtvis glömd. Inte en enda mer än hr bankdirektören vet hvad jag egentligen heter. Anrep har till och med ansett ätten vara utgången. Låt den vara så... ja, det är ju inte kristligt att hata, men... nå, så fick jag höra, att gamle Östholm slutligen varit liksom mindre redig. Jag förstod mycket väl huru det hängde ihop och att det varit bara samvetskval öfver att ha gjort mig olycklig. Uppriktigt sagdt, så fann jag det alldeles som det borde vara, men inte var det tillräckligt... Nu, herr bankdirektör, kommer jag till det svåraste i den här bekännelsen, men jag vill vara uppriktig och erkänna altsammans: gamle Östholm hade en son, hörde jag, och den ville jag bra gärna komma åt både för min egen skull och för min stackars fars och min olyckliga systers..."

"Ville ni komma åt mig för er *systers* skull?" utropade bankdirektören. "Det var dock något starkt. Hvem hade bragt henne i olycka? Var det inte ni själf? Och dess utom skulle jag kunna säga er, att stackars fröken Jungkrona fick hjälp just af... nå, det kan vara det samma."

"Hm, ja så!... Ja, jag bar mig kanske inte rätt åt. Men, herr bankdirektör, ni var son till den omänskliga Östholm, ursäktade öppen hjärtigheten, och det var alldeles nog, tyckte jag... jag säger *tyckte*,

för se nu tycker jag det visst inte. Men vet ni hvem det var som kom mig på andra tankar?"

"Hvem då?"

"Jo, det var hr bankdirektörens dotter, den guds ängeln. Hon behandlade mig inte som en fattig stackare som man kastar ett ben åt eller som man på sin höjd ber komma igen en annan gång, utan hon var alltid vänlig mot mig och slutligen bjöd hon mig på middag vid bankdirektörens eget bord. Det hade bankdirektören själf kanske inte gjort."

"Nej, det hade jag nog inte."

"Det var en riktigt fin middag, sådan jag inte fått på många, många år... Hr bankdirektören har en alldeles utmärkt vinkällare, och så har ni en alldeles ovanlig dotter, och nu vill jag göra allt för att kunna vara hr bankdirektören till tjänst. Förlåt de onda tankar jag haft och låt mig arbeta för hr bankdirektören så mycket mina sjutio år förmå. Inte har jag lärt mycket. Officerarne nu för tiden ha sådana kunskaper, att de inte behöfva bli markörer och borstare. Men jag vill göra hvad jag kan. Min stil är ju inte så dålig. Den öfvade jag upp medan jag tre år i rad skref matsedlar på Gyllene Korkskrufven i en liten stad vid Rhen, och..."

"Ja, det är bra herr Jung... hr Samuelson. Vi få väl ytterligare talas vid."

Bankdirektören följde renskrifvaren ut i tamburen för att se till det han ändtligen blefve kvitt det nattliga besöket. Då dörren till förstugan öppnades, inträngde en obehaglig lukt.

"Det var gement!" sade han som gick ut, och det samma sade han som i största hast stängde dörren.

Påföljande dag var den obehagliga lukten ännu obehagligare, och ett par dagar senare var den outhärdlig. Husets invånare sågo förtviflade ut. Giftiga ångor stego upp från underjorden, växte i styrka, trängde in i hvarje vrå, fylde hela huset, förpestade alla våningarna, drefvo slutligen hyresgästerna på flykten. Hälsovårdsnämnden och polisen grepo in, men de giftiga ångorna läto icke betvinga sig. Husegaren själf och hans familj måste slutligen öfvergifva sin präktiga bostad. Huset stod öde.

Det var vaktmästarens gamla brunn som man lemnat i orubbadt bo och blott bygt öfver, när det nya huset uppfördes, men hvars stillastående vatten nu alstrade dessa giftiga ångor som gjorde hela huset obeboeligt. Bankdirektörens palats hade rests på en pesthärd.

"Inte kan det vara någon välsignelse med den tomten", sade f. d. löjtnanten, hvilken suckade icke öfver brunnen i Parisgränd, men väl öfver den Markobrunner han sannolikt aldrig mera skulle få smaka.

Från Mälardrottningens tron

”Se så, nu har jag skaffat mig skrifpapper, själfva Lessebo bikupa, och Barnängens bläck och ett dussin goda stålpenor, alt som behöfs för att skrifva.”

Anders Petrén smålog förtröstansfullt, och hans hustru log äfven, och lilla Ofelia, en allra som sötaste flickunge på fyra eller fem år, storskrattade, och Horatio, en tvååring, slog med händerna och sparkade så högt hans små ben förmodde, där han tumlade omkring på bara, just icke släthyflade golfvet.

Det var en glad familjescen i ett litet rum i Didrik Ficksgränd.

Anders Petrén, som ursprungligen hette Pettersson, hade med de sina nyligen flyttat till Stockholm. Han hade varit skrifbiträde hos en kronofogde på landet, var en hygglig och städad ungdom, såg rätt bra ut och därför omtyckt i hemorten.

Då han gifte sig med en fattig komministerdotter, afundades denna af flera unga flickor, ty de tyckte alla om kronofogdens skrifvare, ehuru

han var lika fattig som kyrkråttorna i svärfaderns dåliga sacellani.

"Det är ett vackert par", sade de gamla fruarna i socknen, "men hvad skola de lefva på?"

Den frågan kunde ingen besvara, allra minst komministern, hvilken gifvit sitt samtycke endast för att han icke kunde neka sin dotter något. Han hade själf stor svårighet att draga sig fram.

Då prosten vid sina visitationer såg huru fattigt det var i komministerhemmet, höll han alltid ett välmenande förmaningstal om nödvändigheten att spara.

Då log komministern mildt evangeliskt och vågade i djupaste underdånighet erinra högvördig prosten om sparfvarne som så intet och församla intet i ladorna. Komministerns lada var aldrig fylld ens till hälften, ehuru hon var mycket liten.

Efter giftermålet fortfor Petrén med sitt arbete hos kronofogden och sökte genom annan, tillfällig förtjänst då och då öka inkomsterna. Men så föddes lilla Ofelia, och ett par år därefter kom lille Horatio till världen.

Det började se betänkligt ut med brödfödan.

Petrén hade alltid funnit sig vara "literärt anlagd" och hade därför icke något emot, då hans hustru, efter att ha varit inne i Hjo och sett "Hamlet" uppföras, föreslagit, det deras förstfödde skulle, i fall det vore en gosse, heta Horatio och om barnet tillhörde kvinnökönet, Ofelia. Nu kom Ofelia först, men det hindrade icke att den senare tillkomne fick namnet Horatio.

"När skall Hamlet själf inträffa?" frågade komministern, som ville visa, att också han kände sin Shakspeare.

Men då rodnade lilla fru Petrén. Hennes man såg fundersam ut.

"Om jag skulle slå mig på litteraturen?" sade han.

"Det vore väl kinkigt nog, det", sade svärfadern. "Jag, som legat tre terminer i Upsala och tagit akademisk examen, skulle ändå inte våga mig på annan litteratur än den homiletiska, hvilken förstås också är den högsta. Ser du, andlig vältalighet, min käre Anders, utöfvad hvarje söndag år ut och år in, är sannerligen betungande för en stackars komminister, men inte vill jag byta ut den mot världslig litteratur."

Petrén hade gått igenom en pedagogi och ansåg sig därför nästan lika lärd som svärfadern, oaktadt denne tagit "dimmen", och ofantligt mycket mera bildad än alla som gått i folkskolan. Han smålog därför åt svärfaderns farhågor och berättade, att han redan skrivit något i stadens veckoblad.

"Har du fått betalning för det?" sporde komministern intresserad.

"Det har jag visserligen inte, men man har fört in hvad jag skrivit."

"Hm, ja ha! Det är godt och väl, men inte är det födande."

"Vet du hvad, Maria", sade Petrén till hustrun, "jag ger kronfogden på båten. Vi flytta till Stockholm, där jag går in i en tidning. Tänk

du, att komma till en stor stad, där man har så många tillfällen att göra lycka. Du må tro, att tidningsherrarne i Stockholm, literatörerne, ha sina grofva inkomster."

Den unga hustruns ögon lyste af tillfredsställelse. Till Stockholm hade hennes håg alltid stått. Nu flög hon sin man om halsen och kyste honom, men så drog en skugga öfver hennes nyss förut så strålande ansigte.

"Är det inte bra vågadt ändå?" frågade hon oroligt.

"Inte als, kära du! Jag har ju min penna, skaffar mig anställning i en stor tidning, får kanske skriva om operor och komedier, och då får du gå med naturligtvis. Tänk dig att gå på spektaklet i själfva hufvudsta'n. Det är alt annat än på teatern i Hjo."

Marias ögon klarnade åter. Grufligt frestande var det, men ändå!... Hon kunde ej undgå att tänka på det djärfva i företaget. Mannens tillförsigt öfvervann dock hennes betänkligheter.

De sålde sitt lilla bohag och för inkomsten däraf reste de på tredje klass, åtföljda af komministerns faderliga välsignelse, de enda respen-gar han kunde lemna.

En vacker sommardag kommo de till Stockholm. Det var präktigt i den store staden. Man, hustru och barn voro förtjusta och togo in på ett tarfligt ställe i Didrik Ficksgränd, på hvilket de fått anvisning af riksdagsmannen i hemorten.

"I morgon går jag och skaffar mig anställ-

ning", förklarade Petré'n, "men nu måste vi ut och göra bekantskap med hufvudsta'n."

Hela familjen begaf sig ut i staden. Horatio bars af modern. Ofelia gick så snält vid faderns hand. Det var nog litet ängsligt först i trängseln på Vesterlånggatan. Men så många granna handelsbodar! Aldrig hade fru Petré'n tänkt sig det så glänsande.

På Mynttorget gälde det att reda sig bland de många vagnarne, men det gick lyckligt, och så var man på Norrebro, med det ofantliga slottet öfver sig.

"Hör du musiken, Maria?"

"Ja, du Anders! Ack så härligt! Och så gruffigt mycket folk!"

Familjen var utom sig af förtjusning, stod länge på Norrebro och lyssnade till musiken i Strömparterren. Om de skulle gå dit ned där musiken satt och där så många glada stockholmare pratade och skrattade omkring borden med de många förfriskningarna?

"Nej, det kostar för mycket", varnade fru Petré'n, fastän hon nog gärna hade druckit en kopp té och låtit barnen få ett par tårtor.

Man fick vara nöjd med att se och höra all denna storstadsståt. När de kommo till baka till det lilla, mörka rummet i Didrik Ficksgränd, tyckte fru Petré'n visserligen, att deras hem på landet nog varit gladare, men Norrebro och Strömparterren, det vore dock något annat än vedbacken och kåltäppan där hemma.

Hemma! Ack, *här* vore ju nu deras hem, i

det fuktiga kyffet, men dock i den stora, präktiga, njutningsrike staden!

Morgonen därpå gick Petrén ut och köpte skrifmaterialier, ty hustrun hade sagt honom, att det kanske vore klokast att kunna förevisa något, när han sökte anställning. Och det var när han anskaffat "alt som behöfs för att skrifva" som familjen öfverlemnade sig åt de gladaste förhoppningar.

Tänk, så bra de skulle få det, när Petrén vunnit framgång som literatör!

"Då skaffa vi oss ett annat rum", förklarade hustrun.

"Som du vill, Klara lilla, men ser du, här i gränden är just storstadsaktigt. Så ser det ut i en riktigt gammal och berömd stad. Man har grannen midt emot alldeles inpå näsan och bryr sig inte det ringaste om honom. Solen besvärar inte. Åh, mins du hvad det var odrägligt hett på landet i vårt stora rum? Här är svalt och lugnt midt i storstadslifvet, fullt med folk i huset, ett oupphörligt springande upp och ned, men som inte det ringaste angår oss. Vi äro alldeles för oss själfva."

"Kanske du nu skulle börja skrifva?"

"Ja visst! Nu skall jag börja. Åh, det skall gå som en dans... Men hör du, Klara, *hvad* skall jag sätta på det här vackra papperet med den här nya pennan?"

"Skrif ett kåseri", föreslog hustrun.

"Du hittar då alltid på utvägar", förklarade.

Petrén med bullrande glädje och kyste sin hustru. Det var så hans dagliga vana.

Han började skrifva. Det gick ju rätt bra, fastän just inte så fort. Barnen støjade, fru Petrén stökade med hushållet, och så behöfde han fråga hustrun om ett och annat, och man måste också äta middag, en rätt knaphändig middag, tillagad i kakelugnen, men som smakade ganska bra.

"I morgon gå vi kanske på Hasselbacken", förklarade Petrén och tog åter under hushållsbestyren och barnens støjande fatt i sitt arbete.

Men det drog ut två eller tre dagar innan det var färdigt. Han läste upp det för hustrun som hörde på med stort intresse.

"Du är en intelligent människa, Klara lilla", sade Petrén, nöjd med hustruns uppmärksamhet.

"Vet du, Anders, hvad du skrifvit tycker jag är riktigt bra", förklarade hon med värme och öfvertygelse.

"Nu går jag till en tidning", sade Petrén hurtigt och med icke ringa tillförsigt.

Han gick naturligtvis först till en af de större tidningarna, en som kunde betala hvad manuskriptet verkligen vore värdt.

"Redaktören tar inte emot senare än klockan tio", förklarade en vaktmästare i den stora, eleganta tamburen. "Men det går kanske an att tala med redaktionssekreteraren."

Nej, Petrén ville ovilkorligt tala med hufvudredaktören. Han gick till en annan tidning, där det var lika fint och storartadt.

"Hvad de här stockholmarne ha det bra", sade Petrén för sig själf och tyckte sig redan sitta som fast medarbetare med stor inkomst.

"Redaktören träffas först i middag", hette det här.

Petrén infann sig åter vid middagstiden och frågade efter hufvudredaktören.

"Har inte kommit ännu", upplyste en vaktmästare. "Stig in och sitt ned."

I väntsalen var redan fullt med folk, män och kvinnor, unga och gamla. Alla skulle de ha företräde. Några sågo oroliga ut. Andra småpratade med hvarandra, skrattade och skämtade. Somliga gingo fram och till baka, kastade längtansfulla blickar mot ingångsdörren, jämförde sina fickur med väntsalens stora klocka. De flesta hade pappersrullar i händerna. En ung man läste halfhögt ur ett manuskript. Det lät som vers.

"Aldrig kunde jag tro, att det skulle gå så högtidligt till", sade Petrén som greps af vördnad för ställets hälgd.

"Åh, det blir väl värre, när ni kommer in till redaktören", tröstade en af de väntande.

Men den ena kvarttimmen efter den andra förflöt och dörren öppnades oupphörligt för att släppa in nya besökande. Hvar gång dörren gick upp, såg Petrén nästan lika mycket folk i tamburen.

"Det är bara tiggare och sämre notisjägare", förklarade Petréns granne, "sådana som vilja ha

annonser gratis eller till mycket nedsatt pris eller som söka plats på underordnade grader."

Petrén fann således, att han tillhörde de mest gynnade, enär han tillåtits taga plats i stora väntsalen.

Ändtligen infann sig den så lifligt efterlängtade hufvudredaktören. Alla reste sig upp och bugade.

"Kanske det är kungen?" hviskade Petré till grannen.

"Mycket värre!" hviskade grannen till baka.

Redaktören såg hvarken åt höger eller vester och besvarade icke någon hälsning. Han gick rakt fram till en dörr som en djupt bugande vaktmästare öppnade och försvann så på dörrens andra sida.

"Jag kom först", sade ett äldre fruntimmer med en storartad pappersrulle.

Detta motsades från andra håll, och så uppstod en tvist om företrädet. Hvar och en ville så fort som möjligt komma in i det allra heligaste.

Vaktmästaren bad de tvistande lugna sig. Redaktören kunde ej ta emot ännu. Han behöfde vara ensam en stund. Flertalet af de väntande såg alldeles trötlöst ut.

Slutligen öppnades nådens dörr på fullt allvar, men då var tiden så långt framskriden, att redaktören måste hålla öfverläggning med redaktionssekreteraren, några af de öfriga medarbetarne, faktorn, kassören m. fl.

Ytterligare uppskof med audiensen. Det var mycken rörelse i väntsalen. Sätterpojkar med

korrekturspalter sprungo oupphörligt genom rummet, ilande till olika afdelningar af byrån, fram och till baka. Den väntande hopen klyfdes af herrar medarbetare som hade meddelanden med chefen eller sekreteraren. Huru länge skulle detta räcka?

Ännu en gång gick tempeldörren upp, och de väntande trängde sig fram för att inställa sig för den mäktige, men då anmäldes en president. Han fick genast företräde och tycktes aldrig vilja aflägsna sig. Äntligen gick han, följd af redaktören ända ut i tamburen.

"Redaktören kan inte ta emot mera i dag", förkunnade en vaktmästare som stack in hufvudet i väntsalen.

Storm af ovilja, uttryck af förtviflan, snyftningar och svordomar. Några oförvägne kastade sig hals öfver hufvud utför trapporna för att söka häjda den flyende redaktören, men hunno honom ej förr än han redan satt i ett åkdon. Bönfällande händer sträcktes mot honom, kanske också en och annan knuten hand, men hans anletsdrag sågo lika orörliga ut. Han stirrade rakt framför sig, såg icke den växande hopen, hörde ej något af de starka utropen.

Petrén gick modstulen utför trapporna, men en annan af de gäckade tröstade honom med den försäkran, att han nog skulle vänja sig, när han fått sitta i väntsalen några veckor, kanske månader.

"Du skall inte låta nedslå dig af den första motgången", sade hans hustru som hållit maten

varm i kakelugnen under den långa väntan på mannen.

Dag efter dag upprepades samma scener i väntsalen.

"Det är nu i halft annat år jag har väntat på företräde", suckade ett fruntimmer som ville öppna en välgörenhetsinrättning. Hon sade icke, om det var för sig själf eller andra. "Alltid har det kommit en president emellan", tillade hon.

Så länge dröjde det dock icke för Anders Petrén. Redan efter sex veckors trägen väntan fick han företräde. Det var på yttersta tiden, ty nu voro tillgångarna alldeles medtagna och han hade hört, att det ej lönade mödan att försöka sin lycka på annat håll.

Han kom in, bugade sig djupt och väntade på en uppmuntrande blick från redaktören som satt nedgräfd bland otaliga pappersluntor och förskansad bakom högar af tidningar.

Den uppmuntrande blicken uteblef. Petrén hostade. Redaktören teg och såg icke åt honom.

"Hr redaktör", började den sökande med osäker röst.

Redaktören sjönk ännu djupare ned i pappershögen.

"Hr redaktör", återtog den osäkra rösten.

Samma tystnad från pappershögen.

"Hr redaktör, jag . . . jag har ett . . . ett manuskript, och så ville jag anmäla . . . mig till någon plats i . . . i redaktionen."

Anders Petréns vanliga säkerhet och frimodiga tillförsigt voro alldeles försvunna. Det stum-

ma, alt mera i papperhögen försvinnande hufvudet hade injagat honom sådan skräck, att han stammade och darrade.

Efter ytterligare ljudlös väntan, stack en hand fram ur pappershögen och grep manuskriptet, men så såg Petrén icke mer till det och ej håller handen, ännu mindre hufvudet. Pappershögen hade slutit sig omkring alt sammans.

Han kunde förstå, att audiensen vore slutad och drog sig bugande till dörren. Pappershögen rörde sig icke, förr än vaktmästaren kom in och annälde en president, men då var Petrén redan i väntsalen.

Dagen derpå köpte han tidningen för att se, om hans manuskript kommit in. Nej!

"Nog tycker jag, att mitt bidrag kunde ha förts in lika väl som den där länge ledaren" sade Petrén till sin hustru, och hon tyckte alldeles detsamma.

Detta upprepades dag efter dag under några veckor. Då och då gick f. d. fogdeskrifvaren till stora väntsalen, men lyckades aldrig mer få företräde. Han vände sig till redaktionssekreteraren, en välvillig man hvilken genast stod till en klagandes tjänst, men aldrig kunde upplysa om hvart inlemnade manuskript tagit vägen.

"Jag har nu på ett par år", sade han, "mottagit några hundra förfrågningar efter sådana manuskript och skulle så gärna velat skaffa till rätta dem alla, men inte ett enda har jag lyckats få tag i."

"Ursäkta", vågade Petrén invända, "men hvart ta de då vägen?"

"Den frågan är, min bäste herre, lättare att framställa än besvara."

Därmed fick Petrén nöja sig. Han anhöll dock, att redaktionssekreteraren ville godhetsfullt skaffa honom en plats som medarbetare i bladet.

"Medarbetare! Min bäste herre, ni vet inte hvad ni begär. Jag har här förteckning på dem som söka plats i tidningen. Se bara så många tätt skrifna sidor. Ansökningarna gå nu öfver sju hundra."

"Sju hundra!"

Petrén stod förstenad. Och han som trott, att han blott behöfde infinna sig i Stockholm för att få plats i en tidning och det med, som han uttryckt sig, "grof" inkomst!

Redaktionssekreteraren tyktes fatta medlidande med en person som tagit så illa vid sig öfver de sju hundra. Han sade därför med en uppmuntrande blick:

"Ni har kanske mer än vanliga publicistiska förtjänster och kan i sådant fall få en mindre ofördelaktig nummer på väntlistan... Har ni varit hufvudredaktör för någon större tidning?"

"Nej, inte hufvudredaktör."

"Kanske långvarig medarbetare och själfständigt skött någon vigtigare afdelning."

"Ne-nej, men jag har skrivit något i ett veckoblad där hemma."

"Ja så, i landsorten... hm, hm! Är ni filosofie doktor? Kanske ni är professor?... Inte!..."

Nå, ni kan ha goda nationalekonomiska studier eller estetiska må hända."

Petrén stod mållös af förundran öfver sådana fordringar.

"Ni är väl åtminstone fullkomligt hemma i tyska, franska och engelska samt läser spanska och italienska och kan fort och noggrant öfversätta från dessa språk... Inte det håller! Ja då vet jag inte, hur ni skall kunna få plats i en tidning i Stockholm. Behandlar ni däremot utländska språk som vore de alla ert modersmål, kan skriva politiska, nationalekonomiska och estetiska artiklar på rak arm och när som helst, dag eller natt, i hvilken riktning man begär, kan ni möjligtvis, om ni ej har alt för brådtom, få anställning som volontär eller extra ordinarie i en tidning. Efter flitig tjänstgöring tio eller tolf timmar om dygnet och utan att frukta för nattarbete, kan ni, i fall ni har god tur, efter fem eller sex år få betaldt för ert arbete, och det hela hundra kronor i månaden, min sann inte att förakta i vår tid."

Petrén hade fått sitt mål igen af ädel förtrytelse öfver de oblyga anspråken och förklarade, att han ej kände till något af alt det som redaktionssekreteraren uppräknat.

"Kanske ni har kvicka referentegenskaper, kan sitta flera timmar å rad, äfven nattetid, på riksdagsläktaren i tjugufem graders hetta och anteckna hvad som talas i kammaren?"

Det ville Petréns nog försöka, men han vore

icke snabbskrifvare och hade aldrig försökt referera.

"Det måste man vara fullt hemma uti", förklarade sekreteraren, "om man skall få försöka sig med en sådan befattning."

"Möjligtvis", fortfor den välvillige mannen hvilken tycktes på alla möjliga sätt söka att hjälpa den stackars Petrén, "har ni fallenhet för polis och kan vara en god reporter, en flink notisjägare, gå omkring i staden och snappa upp nyheter, blanda sig i folksamlingar och lura sig till notiser, gå hem till framstående personer och fråga ut dem, interviewa och spionera och kalkylera hvad allmänheten tycker mest om."

Petrén hade fått ett nytt anfall af mållöshet.

"Nå, då kan ni väl åtminstone skriva kåserier?" utbrast redaktionssekreteraren, något otålig öfver den sökandes fullkomliga brist på alla tidningsmannaegenskaper. "Det kan hela världen."

Ja, det var just hvad Petrén önskade visa. Kåserier ville han skriva. Han hade redan skrivit ett, det olyckliga manuskriptet som han aldrig fått till baka. Kunde han bara få igen det, skulle redaktionssekreteraren nog se hvad han dugde till.

"Tänk inte på manuskriptet!" sade sekreteraren. "Det får ni aldrig mera se... Men det är skada, att här i tidningen finnas minst tio kåsörer."

"Således har jag rakt inte något hopp?" utbrast Petrén med tårar i ögonen.

"Ty värr inte!" förklarade redaktionssekreteraren.

Den arme f. d. kronofogdeskrifvaren ödmjukade sig för stora och små tidningsredaktörer, men lyckades icke få någon anställning. Han sprang gata upp och ned för att få ämne till några notiser, men förstod icke att använda hvad han såg och hörde, förekom ofta af raska stockholmare och vilseleddes ej sällan.

Aldrig kunde han ha föreställt sig yrket så svårt. En dag hade han äntligen fått tag i en riktigt fin nyhet, tyckte han, och satte den på papperet både fort och omsorgsfullt samt ilade till en af de stora tidningarna.

Man tog emot notisen och förklarade mycket välvilligt, att den skulle få plats i bladet. Den behöfde endast skrivas om, men det skulle redaktionen åtaga sig.

"Men det är väl någon... någon afgift?" stammade Petrén och väntade på sin belöning.

"Nej bevars", svarades mycket höfligt, "sådant här bruka vi ta in alldeles gratis", och så försvann redaktionsmedlemmen.

En dag tog Petrén mod till sig, sprang icke efter nyheter, utan stannade hemma och skref ett kåseri, men han vågade icke lemna det till någon tidning af fruktan att det skulle dela dess föregångares öde. Han bjöd det i stället till en förläggare och lofvade att lemna flera rätt snart, så att de kunde samlas till en bok.

"Hvad bjuder herr förläggaren för sådant?"

"Bjuder!"

Förläggaren log försmädligt.

"Vill ni betala papper och tryckningskostnader samt garantera mig tretiotre procent af bruttoinkomsten, skola vi se hvad vi kunna göra."

Författaren ryckte manuskriptet till sig och skyndade till en annan förläggare.

"Petren!... Hvarför har ni tagit en så dum pseudonym?" frågade den förläggaren.

"Det är inte någon pseudonym", förklarade författaren. "Det är mitt verkliga namn."

"Inte lockande", försäkrade förläggaren. "Hit ta på något annat."

Manuskriptet vandrade från förläggare till förläggare och återvände slutligen till Didrik Ficksgränd.

Det var icke stor glädje nu mera i det lilla kyffet. Petrens hustru hade i det längsta sökt hålla modet uppe och dagligen uppmuntrat mannen. Nu började äfven hon se bekymrad ut. Af den store, liflige staden med alla hans märkvärdiga egendomligheter hade hon sett föga mer än de smutsiga murarne i gränden. Några gånger hade hon visserligen gått Vesterlånggatan i ända och beundrat de lockande varorna innanför bodfönstrens spegelrutor, men slutligen kändes det som ett hånande nöje att blott få se på alt detta och icke kunna köpa ens ett enda litet sidenband.

Hon var hjärtängslig för hvarje utgift, om än aldrig så obetydlig, ty den lilla kassa de hade haft med sig var för länge sedan försvunnen. Petrens ur och hustruns få och föga dyrbara

nipper, kära minnen från hembygden, hade småningom vandrat till pantbanken vid Brända Tomten, och slutligen hade bankdirektören vägrat att lemna något lån på en brosch af sämre gul metall för hvilken Petrén dock hos en af Stockholms få ännu kvarlevande enskilde pantlånare sedermera lyckats låna ett par kronor, men mot orimligt hög procent, hvars belopp genast afdrogs och minskade den kontanta lånesumman med hälften.

En afton hade familjen, efter långt uppehåll, åter gått till Norrbro för att muntra upp sig med musiken från Strömparterren. Men det var slut med musiken. Strömparterren var stängd. Det var höst.

"Redan!" utbrast fru Petrén, bedröfvad öfver att icke ha fått njuta af sommaren.

Det sommarglada Stockholm hade familjen Petrén aldrig lärt känna. Modern hade icke vågat släppa ut barnen ensamma. Själf hade hon aldrig tid, slutligen ej håller lust. Ofelia gret och Horatio tjöt dagen i ända. Petrén kunde under sådant oväsen omöjligt arbeta, äfven om han för öfrigt haft förmåga dertill. Men oaktadt alla försök att tysta barnen, uttryckte de oupphörligt sitt högljudda missnöje. De längtade efter sol och grönska, men genom de skumma fönsterrutorna, mot hvilka de tryckte sina små ansigten, sågo de i den grådaskiga gränddagern intet annat än de smutsiga husväggarne midt emot med de söndriga fönsterrutorna och trasorna stoppade i hålen. De hörde icke något fågelkvitter, en-

dast grofva svordomar och en och annan ful visa, sjungen med sprucken röst. Strax på eftermiddagen var det mörkt i gränden.

Tusentals barn veta icke af annat och lida därför kanske mindre, fastän frånvaron af sol och luft alltid inverkar skadligt, men Ofelia och Horatio hade ännu ej glömt de soliga ängarne och skogens friska barrdoft. Erinran därom låg åtminstone omedvetet kvar och gnagde på barnasinetnets lätta ro. De små hade förlorat sin friska färg och sina ögons muntra glans. De tvinade bort.

Så kom hösten. Familjen nödgades flytta in i ett ännu mindre och mycket ofrefligare rum i samma hus. Hyran för den första lägenheten var naturligtvis obetald, men den hyggliga värdinnan hade likväl ej velat "vråka det stackars folket", såsom hon sade.

"Den der Petrén ser rätt bra ut", tillade hon, "och hustrun är en liten rar människa. Mannen är ju literatör och lär snart få en god inkomst. Det har han försäkrat mig."

Rummet låg åt gården, det vill säga åt den djupa brunn som i den stadsdelen brukar kallas gård och dit det är alldeles omöjligt för en solstråle att leta sig ned. Frisk luft har aldrig håller funnits där.

I det rummet sutto nu Klara Petrén och hennes barn och stirrade på en svart brandmur. Denne var ännu sorgligare att se på än husväggen i gränden med de söndriga fönsterrutorna och trasorna. Men fru Petrén bar sin olycka med tålmod, ehuru hon aldrig skrattade mera och

knapt hade lust att jollra med barnen. Hon viste, att hon icke var den enda i Stockholm som vore i samma belägenhet. Af den store stadens ljusa sidor hade hon sett föga, men lärt sig förstå att de mörka måste vara ganska dystra. Och detta vore det hufvudstadslif af hvilket hon hoppats så mycket!

Under det hustrun och barnen sutto och stirrade på den svarta muren, fortfor Petrén att springa efter nyheter. Då och då lyckades han slutligen snappa upp ett slagsmål, en olyckshändelse eller annan tilldragelse från gatan och härpå göra sig en inkomst af en krona. Oftare sprang han flere dagar utan att jagten inbragte en enda slant. Det var på det viset Anders Petrén var "literatör".

Några gator lärde han känna, några bolagskrogar också, en och annan misslyckad yrkesbroder, ett par poliskonstaplar, men af hela det öfriga Stockholm kände han ingenting. Om stadens förvaltning, tillgångar och utgifter, om planerna för dess framsteg, om invånarnes förhållanden, deras intellektuella sträfvanden — med ett ord om hela det egentliga stockholmslifvet viste han rakt intet.

Något tillfälle att knyta inflytserika bekantskaper hade han aldrig funnit. Hans kunskaper voro nästan inga. Böcker såg han icke oftare än då han gick förbi boklädsfönsterna.

Denna betänkliga brist på hvarje grund för en tidningsmans verksamhet hindrade honom dock

icke att en dag förklara för sin hustru, det han ämnade gifva ut ett korrespondentblad.

"Det föder sin man, det", försäkrade han. "Jag skrifver samma sak till en hel mängd landsortstidningar."

"Men, käre Anders", invände hustrun, "*kan* du göra det?"

"*Kan!* Hvarför inte? Bor jag inte i Stockholm? Är jag inte literatör?... Åh, jag skall nog skaffa mig nyheter från själfva regeringen, från ämbetsverken, handelsvärlden och konstvärlden. Ser du, det är något helt annat att vara en sådan där redaktör som har ett blad till sitt förfogande mot en stackars literatör som springer efter nyheter. Korrespondentbladets redaktör kan gå till själfve hans excellens statsministern — ja hvarför inte till hans majestät? — och interviewa. Vet du hvad det är? Det har jag lärt mig. Man går bara in till excellensen och säger hvem man är och ber honom i sanningens intresse tala om hvad han tänker i den eller den saken, hvilka hans planer äro och huru han ämnar drifva igenom dem. Han kan naturligtvis inte vägra att tala om allt detta för en pressens man som har en mission att uppfylla... Förstår du, Klara lilla?"

Det tycktes som hustrun icke riktigt fattade "missionen" eller också fruktade hon för svårigheterna. Men hon frös, och barnen fröso. Hennes varmare klädesplagg hade flyttats till pantbanken. Icke hade hon tid att gå ut, ty hon måste se efter Ofelia och Horatio, och icke hade hon just lust att knuffas med folket på gatorna

under det höstregnet strömmade ned, men hon kunde ej håller, ty hon egde ej mer någon kappa, knapt en klädning.

Många gånger hade hon ämnat skrifva till fadern och söka hans hjälp. Men till hvad skulle det tjäna? Den stackars komministern förmådde ej bispringa henne. Hvarför bedröfva den gamle mannen?... Nej, någon hjälp fans icke, om Petrén ej kunde förverkliga sin plan.

Hon hade dock länge ansträngt sin hjärna för att finna ut något sätt att förtjäna pengar. Men hvart skulle hon taga vägen i den främmande staden? Hennes värdinna, som intresserade sig för henne, förklarade, att det vore mycket svårt att slå sig ut i Stockholm.

Den unga kvinnans kunskaper voro ej håller synnerligt många. Och hvar skulle hon få något kroppsarbete, då barnen hindrade henne?

"Åh, du skall få se, att jag den här gången hittat på det rätta", bedyrade Petrén, och tillförsigten lyste åter ur hans afmagrade ansigte. "Jag skrifer genast ett cirkulär och skickar till *alla* tidningar och framställer planen samt bjuder dem mitt korrespondentblad för halfva priset mot hvad den gamla stockholmskorrespondensen kostar. Det måste lyckas. Tänk dig, Klara, *halfva* priset. Det fins väl ingen tidningsutgifvare som är så dum, att han ej ville spara in hälften af kostnaderna. Det inser du nog."

Klara Petrén stirrade betänksamt framför sig. Men så gret Ofelia och frågade, hvarför de icke finge en brasa i kakelugnen.

"Ja, käre Anders, gör som du vill. Men ser du, hvad som gör mig mest tveksam är, huru vida företaget är så alldeles hederligt."

"Hederligt! Hvad menar du med det? Skulle det ej vara hederligt att på rättskaffens sätt förtjäna sitt och de sinas uppehälle?"

"Rättskaffens, sade du. Just däruti ligger det. Måne det är rättskaffens att på det sättet tala om saker man ej känner till och sprida nyheter som kanske inte alltid äro så tillförlitliga?"

"Visst skola de vara tillförlitliga!" försäkrade Petrén, hvilken med riktig feberaktig ifver talade för sitt stora företag. "Åh, excellenserna kunna väl inte ljuga. De våga det inte. Och alla andra vilja naturligtvis att man skall ha förtroende till dem... Men det tar grufligt lång tid och är bra besvärligt att skriva ett par hundra sådana där prospekt, om också jag gör min anmälan lika kort som kraftig. Det vore nog bäst att låta trycka alt ihop. Det ser också bättre ut."

"Trycka! Hvarifrån skall du få pengar till det?"

"Jo, ser du, jag går väl till Brända Tomten med den här rocken."

"Din enda rock! Käre Anders, hvad tänker du på? Du har ju redan burit till Brända Tomten alt hvad du har, utom det du nu går och står i."

"Nå, än se'n! Om jag talar vid värdinnans flicka, gör hon nog mig den tjänsten att bära rocken till pantbanken och går väl till tryckeriet också. Då behöfver jag ju inte gå ut under tiden."

Jag får pengar till tryckningen och till porto, och så slungas två hundra prospekt ut öfver hela landet. Inom en vecka har jag svar och prenumerationspengar. Jag löser ut rocken och din kappa med... Jo, Klara lilla, din kappa med. Så går jag omkring och interviewar och får alt flera prenumeranter. Ser du, det kan nog hända, att somliga tidningar ta flera exemplar. Åh, kära min gumma, ändtligen ler lyckan mot oss, och jag skall lära de här dryga stockholmarne, att jag inte är någon "okunnig bondkanin", som de kalla mig. Jag har hela Stockholm i min hand. Redaktör Petrén, *redaktör*, hör du, får nog en aktad plats inom publiciteten. *Från Mälardrottningens tron* skall bladet heta. Det kan ju smickra de fåfänga stockholmarne och väcka uppseende i landet."

Prospektet till "Mälardrottningens tron" sattes upp, trycktes och skickades ut, men för fyllandet af kostnaderna måste familjens nästan alla återstående klädespersedlar skickas till Brända Tomten.

Petrén fann det alldeles i sin ordning, ty nu måste han i alla fall sitta hemma och vänta på prenumerationsmedlens ankomst. Men sedan han väntat förgäfvets i tre veckor och under den senaste veckan icke haft annat till familjens nödortftiga uppehälle än hvad den hyggliga värdinnan hjälpt dem med, började han känna sig orolig.

"Skulle det vara något fel i postgången? Vänta bara till dess jag kommit i ordning med

mitt korrespondentblad! Jag skall min sann ta i tu med generalpoststyrelsen och hvar enda postmästare och postexpeditör i hela riket... Att låta en redaktör vänta på det här viset!"

Efter ytterligare tre veckor hade lika litet något svar anländt.

"Inte ett enda!" suckade Petrén som nu först började känna sig riktigt modfäld.

Hustrun gret, men sökte dock trösta mannen.

Vid hvarje buller i trappan, rusade de båda till dörren för att taga emot brefbäraren, och då ingen knackade på, öppnade de dörren och lyssnade. Nej, nu var allt åter tyst.

Det hördes steg i nedra förstugan. Kanske att brefbäraren blifvit uppehållen? Nu kommer han nog... Han kom icke.

Detta upprepades hvarje dag och hela dagen i ända. Barnen sprungo också till dörren och gjorde liksom föräldrarne. Hvarje morgon nytt hopp, hvarje afton förtviflan.

Värdinnan började slutligen ledsna på sådana oefterrättliga hyresgäster som aldrig lyckades i sina företag. Det gjorde henne ondt, sade hon mycket fogligt, men nu måste de flytta. Hon ville hellre förlora allt hvad de voro henne skyldiga än att hon skulle förlora ännu mera. Hon var själf fattig människa som "måste lefva på sina rum".

Samma dag syntes verkligen brefbäraren i trappan, då Petréniska familjen som vanligt stod på lur efter honom.

"Nu skall du få se, att han har en hel mängd

bref åt oss", sade Petrén som återfick sitt glada själförtroende.

Hustrun darrade af otålighet. Barnen jublade. Men brefbäraren gick förbi deras dörr. Nu kände deras förtviflan inga gränser. Ingen hjälp, ingen utväg, icke den ringaste ljusning i deras mörker. Barnen kvidde af hunger och köld.

Den store staden var för Petréniska familjen en stor, fasanfull graf. Nu vore endast frågan, huru länge det kunde dröja, innan grafven för alltid slöt sig om dem eller — skulle de själfva...

"Bor literatören Petrén här?" ljöd en gäll gossröst från den halföppnade dörren.

Det var bref från en annan literatör som var korrekturläsare i en morgontidning och med hvilken Petrén hade gjort en flyktig bekantskap. Korrekturläsaren hade för denne afton fått oförmodadt förhinder och icke lyckats skaffa någon ersättningsman. Han frågade nu, om Petrén ville göra tjänst för honom. Betalningen vore ett par kronor, extra kontant.

"Det kom som från höjden!" utropade den ett ögonblick förut lefnadströtte skaparen af Mälardrottningens tron. "Nu skall du få se, att jag ändå får fast fot inom en Stockholmstidning. Man söker ju upp mig."

Han lät hälsa till ordinarie korrekturläsaren, att denne kunde vara fullkomligt lugn. Uppdraget skulle utföras med ackuratess och skyndsamhet.

I en något bristfällig och mer än besynner-

lig utstyrsel, en följd af garderobens flyttning till Brända Tomten, och i hvilken han omöjligt kunnat uppträda i det offentliga på ljusa dagen, begaf Petrén sig innan klockan åtta på aftonen till redaktionsbyrån. Han invisades i ett litet trångt hål som kallades korrekturrummet, i vidd och utsmyckning motsatsen till stora väntsalen, och där förestälde han sig själf för en annan korrekturläsare hvilken satt och svor öfver att den vanlige kamraten ännu icke infunnit sig.

"Ja så, han kommer inte? Så godt kan det vara. Och herrn skall göra tjänst? Jo, det blir muntert...en alldeles ovan motläsare...Ja ha bevars, gärna för mig. Jag har hvarken mer eller mindre för det...Men här är rätt svalt ännu, skall jag säga. Inte skall herrn hänga rocken i tamburen och sitta i skjortärmarne."

"Jag är så fasligt varm, och...och..."

"Nå, genera sig inte! Alldeles som herrn vill. Låt oss börja då, så att det kan bli slut innan klockan tre."

"Klockan tre?" upprepade Petrén och såg för skräckt ut.

"Ja tre eller fyra, det kan man inte så noga veta...Det beror på, när herrarne behaga infinna sig och skriva. De fördömde riksdagsreferenterne komma ibland inte förrän klockan ett. Jo, det är snygt folk, må ni tro. Och så ha vi den här teateranmälaren. Det är, uppriktigt sagdt, en skurk."

"Usch! Hvarför det då?"

"Jo, kan herrn tänka sig, om spektaklet är

slut klockan tio, kommer den uslingen ändå inte hit förr än han ätit en läcker supé på Operakällarn och kanske suttit en timme och skvadronerat i Gropen. Han tänker naturligtvis inte på korrekturläsarne. De äro inte till för honom. Men skulle de hoppa öfver ett tryckfel i hans snilleverk — karln har en gemen stil — så vankas det ovett dagen därpå... Nå, jag söker mig härifrån med det snaraste, har en morbror som är generaldirektör och har lofvat mig en god anställning och en kusin som är kammarherre och har mycket inflytande. Han är intim med turkiske legationssekreteraren, för öfrigt hufvudman för Springfeltarne och genom sitt gifte... Men det här duger inte, märker jag. Tryck på knappen där i väggen, herre, så att vi få upp en pojke som kan belastas med ovett för att intet korrektur ännu höres af... Ja så, här ligger ju en hel hög. Låt oss då börja och se till att det går undan. Kvicka tankar!"

Det var mycket ovant och ej så lätt för Petrén detta nattarbete, men han höll sig tapper, och kamraten tycktes vara nöjd. Det var en liten mycket fin herre. Man skulle ha tagit honom för en elegant kunglig sekter och kammarjunkare, färdig att tjusa "societeten" och aldrig kunnat föreställa sig, att han skötte korrekturet hvarje natt i ett litet otrefligt tidningskyffe. Oaktadt sina fina världsmannalater, var han, efter hvad Petrén sedermera lärde känna, en skarp arbetare och ytterst pligtrogen.

"Brukar herrn sofva?" frågade han Petrén under ett uppehåll i läsningen.

Petrén fruktade, att han såg sömnig ut och försäkrade, att han nog skulle hålla sig vaken.

"Jag menar, om herrn sofver vanligtvis. Det är en dum ovana som jag för länge se'n lagt bort. Någon sömn behöfver jag inte. Under den tiden jag uppehöll mig i Paris stannade jag alltid till siste man i klubben."

"Deltog herrn i de politiska klubbarne?"

"Politiska! Fi donc!" utbrast den elegante korrekturläsaren. "Merci, monsieur, med *det* slags klubbar har jag aldrig haft att göra. En morgon, då jag gick hem med markis de Saint-Sous, en af våra mest distingerade klubbister... aj, aj nu ha vi mer korrektur."

Så läste man igen utan afbrott i en eller annan timme. Redaktionsmedlemmarne kommo och gingo. Hufvudredaktören själf kom in i korrekturrummet och stod en lång stund och såg på Petrén, men yttrade icke något. Petrén gjorde en djup bugning, men det märkte hufvudredaktören icke.

"Hvad kunde han vilja?" sade Petrén, då anföraren aflägsnat sig.

"Det angår mig inte det bittersta" försäkrade korrekturläsaren och tände en cigarrett. "Jag låtsar inte se honom, men ibland läser jag lagen för honom."

"För hufvudredaktören!" utropade Petrén med ytterlig förvåning.

"Just för honom! Åh, jag är den ende som

inte är rädd för honom, skall jag säga herrn... Men hör nu, såg herrn, om Claudin gick förbi här?"

Petrén kände icke den medarbetaren, hvilket mycket förvånade korrekturläsaren.

"Man skall få se, att den rackaren sitter där inne och skrifver en hel lång artikel."

"Ja, det är väl hans rättighet, kan jag tro."

"Det är så tusan häller, då *vi* ska' läsa korrektur. Jag skall gå och varna honom. Han må inte understå sig att skaffa oss något extra arbete på morgonkvisten."

Korrekturläsaren gläntade på en dörr.

"Nu skall man få höra hur han ryter", sade Petréns för sig själf, men han hörde blott ett i den artigaste ton framläspadt:

"Bäste hr Claudin, det blir väl inte för långt?"

"Stäng dörrn!" röt en omild stämma längre bort.

"Se så, nu har jag varnat honom", förklarade korrekturläsaren. "Det påminner mig om..."

Han tycktes leta i sitt minne.

"Om den där markisen," sufflerade Petréns som var nyfiken att få höra slutet på parishistorien.

"Markisen?... Ah, ja ha! Det var en charmant garçon. Men nu kom jag att tänka på min salig farmor, högst ämabelt fruntimmer, som skulle bli hoffröken hos drottning Josefina, då drottningen var prinsessa, men som inte blef det, fastän hon var en född Stubb... Känner herrn

Stubbarne?... Stubb af Småland, gammal adel. Ursäkta, slumrar herrn?"

Petrén hade verkligen nickat till, men var nu åter vaken, fastän ohyggligt trött. Det led mot morgonen.

"Se här ha vi tre skepp petit", yttrade den välvillige korrekturläsaren helt uppmuntrande. "Nu ska vi läsa igen!"

Och så läste och läste man. Petrén fann göromålet tyngre än det värsta trälarbete. Hvarför hade han gått miste om Mälardrottningens tron?

Mot morgonsidan infann sig en herre med en stor, men tom seidel. Petrén kände sig helt vaken och väntade att varda bjuden på någon förfriskning, men sådan hördes ej af. Herrn med seideln kom och gick och kom igen och hade alltid det tomma glaset med sig.

"Hvad är det där för en?" frågade Petrén som fattade intresse för mannen.

"Burken menar ni? Det är en helt vanlig glasburk som den där herrn alltid bär med sig, vare sig att han går på Himmelsleiter eller snabb-skrifver på ett möte eller sitter här och redigerar. Han är för öfrigt filosof, mycket lärd, och mekanisk uppfinnare, intressant företeelse."

De sista "skeppen" på morgonen läste Petrén halfsofvande, men kamraten var lika pigg. Slutligen skickades det allra sista korrekturet ned i sätteriet.

"Notera klockan fyra och trettiofyra!" uppmanade den pigge,

"Det var en mindre vanlig regnkappa herrn har", anmärkte densamme, när de kommit ut i tamburen och Petrén drog fram ett underligt plagg som han haft undanstucket där. "Den ser, parole d'honneur, ut som en stubb."

"Men den är, ma foi", tillade han skrattande, "inte någon Stubb af Småland."

"Nej, nog är den från Västergylln!" sade Petrén och kastade plagget öfver skuldrorna.

Korrekturläsaren var alt för mycket gentleman för att visa någon förvåning. Han sade god natt och tackade för den "ämabla konnäsans" han haft nöjet att göra.

"Riktigt hygglig!" intygade Petrén för sig själf under hemvägen hvilken han tillryggalade halfsofvande och på vacklande ben.

"Se-er du den dä-är fyllkajan!" hickade en herre i stor ulster, stödjande sig tungt på en likadant utrustad sällskapsbroder på hemvägen från en glad ungarlssupé med kille och bålar.

"Lätja och fallenhet för starka drycker är det som företrädesvis förderfvar sämre folk", anmärkte kamraten.

När Petrén slank in i Didrik Ficksgränd, slog klockan fem i Storkyrkotornet. En polis-konstapel kastade en misstänksam blick efter honom.

Under den närmaste tiden läste Petrén korrektur hvarje natt, ty den ordinarie hade fortfarande förhinder. Han gjorde bekantskap med ett par andra korrekturläsare som klagade öfver det odrägliga slafarbetet, men likväl skötte det

med den mest samvetsgranna pligttrohet och voro mycket angelägna om att icke varda uppsagda, ehuru en af dem var en lärd språkforskare och utmärkt lexikograf.

"Sannerligen jag skulle slita ut mig på det här viset", sade Petrén, "om jag kunde få Mälardrottningens tron i ordning."

Men ännu icke hade något enda svar på inbjudningen ankommit. En natt kom hufvudredaktören åter in i korrekturrummet och stannade stillatigande framför Petrén. Efter att en god stund ha betraktat honom, bad han få tala med honom.

"Herrn är påpasslig och arbetsam", sade redaktören och såg på Petrén med en välvillig blick. "Den för hvilken herrn gjort tjänst har i dag tillskrifvit mig, att han fått anställning som nattvakt i en fabrik och nu kan herrn få tjänsten här tills vidare."

"Det där manuskriptet herrn lemnade skall herrn få betaldt för", tillade han.

"Fins det i behåll?"

"Herre, här ha vi en stor handskriftsamling."

"Och mitt kåseri kommer in i bladet?"

På den frågan svarade redaktören icke, men gaf Petrén en anvisning på kassan.

Hufvudredaktören var, som hvarje natt, idel välvilja och älskvärdhet. Petrén kände sig rörd öfver så mycken godhet och stannade en lång stund i redaktörens kabinett under vänskapligt samspråk om en tidningsmans höga uppgift.

"Han är ju den allra behagligaste människa, blott man lär känna honom", yttrade han sedan

till den elegante korrekturläsaren, hvilken betraktade honom med en försmädlig blick.

Petrén hade nu mera fast inkomst, men tanken på Mälardrottningens tron lemnade honom icke. Det var således för att hamna som nattlig träl han hade kommit till Stockholm! Men han måste snart erkänna, att hans kunskaper och förmåga icke räckte till ens för denna underordnade befattning.

Och likväl var hr X. icke bättre utrustad, hr Y. kanske ännu sämre, men de hade likväl goda inkomster.

Petrén gick och grubblade öfver detta hvarje dag, och hvarje natt trälade han vid korrekturet, kom hem på morgnarne och fann "literatörens" lott vara den tyngsta af allas.

Hustru och barn fröso ej mera och hade äfven en bit att stilla hungern med. De hade fått stanna i kyffet i Didrik Ficksgränd. Men fru Klara log ändå icke. Hon var uttröttad på ett sådant stockholmslif.

En dag kom ett bref. Petréns hand darrade, då han skulle öppna omslaget. Måne han äntligen skulle få ett tillbud på Mälardrottningens tron? Han läste högt för hustrun:

"Som jag hört, att det lär vara si och så med literaturen i Stockholm, i synnerhet med blad-literaturen, så har jag funderat på, om inte du, min käre Anders, mådde bättre af att komma hit ned på landet igen med hustrun och småttingarna. Lilla Ofelia lär vara i behof af frisk luft. Jag har därför tänkt fråga dig, om du vill hjälpa mig

med eftersyn af gården, d. v. s. bli inspektor på Hutebo från och med april. Du är ju hemma i landtbruk sedan barndomen, innan du kom till kronofogden, och torde bäst slå dig ut på den vägen. Skall jag vara fullt uppriktig, måste jag säga dig, att literaturen kanske inte ligger för dig, men det har väl varit med dig som med så många andra, att de tyckt den vara ett bekvämt lefvebröd och därför öfvergifvit andra handteringar för hvilka de bättre passat, detta i synnerhet i fråga om tidningar. Hälsa nu din hustru och låt mig med det snaraste höra af dig, ty en inspektor eller tillsyningsman på gården måste jag skaffa mig. Villkoren äro visst icke lysande, men du kan godt föda dig och de dina och behöfver icke slita ut dig samt allra minst förderfva dig på nattarbete. Ej håller lär väl kunna betviflas, att landtbruk är ett långt nyttigare yrke än det som du så oförmodadt och alldeles oförberedd kastade dig på. Jag menar väl med dig, käre Anders, och förblir städse

din gamle vän
Erik Kornblom."

För första gången på flera månader såg Petrén ett leende upplysa hustruns vackra, men bleka och aftärda ansigte, och ett par tårar, som nog voro glädjetårar, fuktade hennes milda ögon.

Länge dröjde det icke, förr än Petrén skrifvit ett tacksamt jakande svar till vännen Kornblom och tagit farväl af korrekturet.

"Jag lemnar snart också det fördömda trälarbetet", sade den lille fine korrekturläsaren.

"En af mina vänner, han är intim med japanske chargé d'affär'n, ligger öfver mig med anhållan om att öfvertaga en riktigt briljant affär."

"Och jag som måste lemna Mälardrottningens tron!" utropade Petrén, men han såg icke förtviflad ut.

Bland fruntimmer.

Hon låg i stora hvilstolen och läste Guy de Maupassant.

"Förtjusande!" sade hon, sträckte på sig något litet, blundade och lät handen med boken falla slapp ned vid stolsarmen.

Så låg hon en lång stund och upprepade för sig själf innehållet af flere sidor.

En genom fönstermarkiserna behagligt dämpad dager spred sig i det af blomångor doftande rummet med de många eleganta, hit och dit slängda möblerna, en utstuderad oordning af nymodigaste slag, med statyetter och byster, vaser, skålar och blomglas, taflor och gravyrverk och dussintals med småkrafv, konstnärligt och okonstnärligt, sammangytttradt på "étagèrer", "gueridoner" och i alla vrår uppstapladt, ett helt kuriositetskabinett, slöjdmuseum och konstgalleri.

Under markiserna, som utanför de öppna fönsterna fläktade sakta och behagligt, liksom manande till behaglig hvila och ljuft göra intet, såg man frisk grönska, stora gräsmattor med färgrika blommor, lummiga träd af värnadsvärd

ålder och unga buskpartier, slingrande sandgångar, lekande barn, stillsamt vandrande äldre människor, en plaskande vattenkonst, det hela en lockande lustpark.

Det var i ett hus vid Sturegatan, en dag i början af sommaren, medan man ännu kunde med godt samvete dröja i staden. Det unga fruntimret i hvilstolen, som fann så stort behag i Guy de Maupassants sällskap, var fru Clementine Alman, gift med disponenten Peter Alman, en i Stockholm mycket känd person med stora inkomster, stora händer och fötter, litet och på hjässan hårfattigt hufvud, tunn kropp och tjockt kindskägg samt stor förmåga att gifva utmärkta middagar.

Peter Alman är naturligtvis stadsfullmäktig och har varit nära att väljas till riksdagsman, har stor lustkutter, liten colibri och ett par dyrbara vagnshästar samt en hustru som är på modet och skrifver under alla välgörenhetsuppmaningar, står i stånd på börsen, har dansat med kronprinsen och är verksam i djurskyddsföreningen samt flera föreningar för den lidande mänskligheten.

På lediga stunder, det vill säga då hon icke arbetar i föreningarna eller är upptagen af basarer eller har öfverläggningar med fröknarna Lundin, läser hon gärna. Guy de Maupassant tycker hon mest om, men hon njuter äfven af bröderna de Goncourt, Zola och Henri Bauer och naturligtvis Paul Bourget.

"Hvarför tycker ni mest om Guy de Maupassant?" frågade en af fru Almans estetiska vänner som kommit på besök och funnit henne drömmande med 'La main gauche' i skötet. "Är det för hans stil? Den är verkligen utmärkt."

"Ja, den är märkvärdig, men hans människokännedom är ännu märkvärdigare. Jag njuter i synnerhet af hans småskildringar och den säkerhet hvarmed han i dem i några få drag kännetecknar kvinnan. Det är pessimism, det kan ej nekas, men den pessimismen är just hänförande, det moderna framåtskridandet och det ungdomsfriska. Inte är han artig mot oss damer, men..."

"Men han är så mycket uppriktigare, vill ni kanske säga."

"Ja, jag tillstår det. Hvarför göra oss bättre än vi verkligen äro? Om jag ville skriva — åh, jag har nog tänkt försöka, men funnit det vara illa använd tid — skulle jag skildra vårt stockholmslif alldeles som Maupassant skildrar det parisiska eller franska i allmänhet."

"Och det tror ni vore en sann skildring?"

"Hvarför inte?"

"Nej, lika litet sann som Maupassants skildringar motsvara det *verkliga* lifvet i Frankrike. Ingen kan förtala fransmännen värre än fransmännen själfva. Det har blifvit en modesak för deras författare. *Det* franska modet behöfva vi inte införa här och tillämpa på våra förhållanden."

"Ah, ni är då riktigt pedantisk."

Var det behagsjuka eller uppriktighet hos fru Alman? Det kom den estetiska vännen icke

under fund med. Men hon var känd som ett högst aktningsvärdt fruntimmer, och det fans personer som trodde sig mycket väl ha reda på de Almanska familjeförhållandena, och de påstodo, att frun till och med älskade sin man. Detta kunde visserligen förefalla besynnerligt, då de jämförde den unga, vackra och kvicka Clementine Alman med den icke unge, alt annat än vackre och åt minstone icke i sällskapslifvet synnerligen angenäme Peter Alman, men man kunde ej håller bevisa motsatsen, och därför mottogs påståendet om just icke som en trosartikel, dock som en ingalunda alldeles oantaglig förmodan.

Skvallret hade nog försökt att göra den unga behagliga kvinnan misstänkt, men hade aldrig lyckats. Ingen kunde tala illa om henne, och den fina sällskapsvärlden stod henne öppen icke blott på basarerna och i välgörenhetskomitéerna, utan äfven i mycket intimare kretsar.

”Det är för Alman har pengar”, sade några.

”För hans präktiga middagar”, tillade andra.

Men det var också alt hvad man kunde anföra som förklenande orsaker. Fru Alman fortfor att deltaga i hufvudstadens bästa sällskapslif, att idka välgörenhet och beundra Guy de Mauissant, när hon satt ensam och sysslolös i sitt rika hem med utsigt åt den vackra parken.

Då njöt hon af alla de nedrigheter som den franske författaren uti ett hänförande språk, med kvickhetens finaste vapen och med den mest förledande älskvärdhet obarmhärtigt öser öfver kvinnökönet, detta, enligt hans åsigt eller genom

hans begär att förvränga sakförhållandena, obotligt fördärfvade slägte, innefattningen af alt hvad förräderi och trolöshet heter, ett jordens olycksaliga pestämne.

Trodde fru Alman verkligen på sannfärdigheten i alla dessa tjusande och fördömande skildringar? Ja, hon hade sett ett par exempel på kvinligt förräderi, under det hon icke tänkte på alla de prof på motsatsen till hvilka hon varit vittne. De voro så alldagliga, att hon förbisåg dem. Och så dömde hon efter de få undantagen. Själf var hon sysslolös och begifven på nöjen, ärbär, men fåfäng. Hvem viste hvad hon själf kunde en gång taga sig till? Det var en fråga som hon mången gång framkastade i sitt stilla sinne. Hon vågade ej svara därpå, men hon läste om och om igen de berättelser i t. ex. *La main gauche* som i de svartaste färger skildra kvinnans, aldrig männens otrohet. Det föll henne aldrig in att ens inför sig själf göra en gensaga mot den partiska obilligheten i dessa framställningar som under den mest tjusande yta dölja den fräckaste grofhet.

En afton var stor bjudning hos herr och fru Alman. Disponenten själf deltog i samtalen i salongen, sedan han ordnat spelborden i sina egna rum. Underhållande var han icke, men utmärkt artig, en synnerligt älskvärd värd.

"Hvem är det där vackra fruntimret där i kåsösen?" tillfrågades värden af en bland gästerna.

"Friherrinnan Bergenrot, en af våra literära

namnkunnigheter", svarade värden med en viss tillfredsställelse.

"Hå, hon!... Kommer hon i ditt hus, min käre bror? Hon har skrivit ett par ganska djärfva böcker, som du väl vet."

Det viste disponenten verkligen icke. Han hade ej haft tid att taga reda på det, men friherrinnan vore ju ett högst älskvärdt fruntimmer och af god familj samt ytterst aktningvärd i sitt uppförande.

"Därom är häller inte fråga", förklarade gästen. "I bror Almans hus komma inte några andra personer."

Han kunde gärna ha sagt "fruntimmer", ty en och annan af de manlige gästerna kunde nog vara tvifvelaktig i affärsväg. I fruntimmersväg behöfver man ju icke bry sig om, i fall en *man* är aktningvärd eller icke eller, rättare sagdt, där är *alt* aktningvärdt för mannen.

"Nej", fortfor gästen, "det är nu fråga om de där böckerna."

"Åh fan! Äro de skabrösa? Jag måste väl läsa dem då."

"Då förspiller du din tid. De äro mycket anständiga i det afseendet, men nog oförsynta att ta hela vårt kön under upptuktelse för att vi med vår natur inte göra oss till munkar eller för att vi rusta ut en smula innan vi gifta oss. Är *det* inte djärfvt?"

"Fräckt! Ja så, hon är en sådan en den där lilla glada friherrinnan, ty glad och älskvärd i sitt yttre är hon."

"Du får förlåta mig, att jag blandar mig i dina husliga förhållanden, men min mångåriga vänskap för dig, min käre Alman, må ursäkta, att jag säger, det din charmanta fru inte borde ha sådant umgänge. Det är friherrinnan Bergenrot som haft oförsyntheten att yrka, det en fallen kvinna inte skulle bemötas annorlunda än en fallen man. Har du hört något så befängdt? En *fallen* man! Åh, det är så man kunde skratta sig förderfvad på samma gång man känner sig riktigt fattad af sedlig harm."

"Jag är alldeles af samma åsigt, men för min hustru kan bror vara lugn. Hon läser inte, vill jag tro, sådan litteratur och har ännu aldrig haft några emancipationsgriller. Hon har sina föreningar som äro mycket oskyldiga och går till och med i en och annan bönesammankomst. Vet du, det tycker jag inte skadar. För öfrigt så äro ju de där emancipationsgalenskaperna redan på återgång, efter hvad man sagt mig."

Samtalet tycktes öfvergå till ett allmänt utbyte af åsikter, något som fru Alman gärna främjade, när hon kunde få tillfälle dertill. Hon ville gärna göra sitt förmak till en kåserande salong, där intressanta frågor afhandlades, ehuru hon kanske själf icke mycket bekymrade sig om dessa frågor. Nu skakade hon på hufvudet åt friherrinnans åsikter, log mildt öfverseende, men ganska tillbakavisande, förklarade åsigtorna vara öfverdrifna och bad på det älskvärdaste sätt friherrinnan betänka, att kvinnan dock vore kvinna.

Man såg på hvarandra gillande eller åtmin-

stone utan att våga visa någon bestämd motsä- gelse. I sällskapet fans sannolikt ganska många som delade friherrinnans åsigter, men vågade knapt erkänna det för sig själfva, mycket mindre förkunna det för andra. Sådant kunde anses för okvinligt.

"Fru Alman har fullkomligt rätt", hviskades här och där.

"Våra kvinliga rättigheter böra vi visst hålla på, men inte på det där att framkasta sådana påståenden som friherrinnans. Det bara skadar vår sak."

"Låt oss framför alt vara kvinliga."

Friherrinnan log, men det var ett medöm- kans leende hvilket förargade både damer och herrar. De senare höllo sig dock ganska lugna. De behöfde alldeles icke rycka ut till strid.

"Fru Almans inse nog själfva hvad deras frid tillhör", hette det, helt sakta bland herrarne, af hvilka de flesta snart drogo sig in i dispo- nentens våning för att dricka punsch, röka och berätta mer och mindre anständiga historier.

Men bland damerna vågade en helt ung flicka göra några invändningar mot hvad fru Alman yttrat. Hon gjorde det med stor blygsamhet och synbarligen icke utan rädsla.

"Hvad kan det vara för en?" sporde en af de herrar som stannat i salongen.

Utan att afvakta svar, tillade han:

"Hon har kortklippt hår. Då är hon just en af de rätta. För öfrigt är hon ful."

Den unga flickan var verkligen icke vacker,

fastän hon hade stora, mörka och mycket uttrycksfulla ögon. Bredvid fru Alman och den vackra friherrinnan tog hon sig ingenting ut. Men i hennes yttrande låg icke blott uttryck af den fastaste öfvertygelse, utan ock af skarp tankekraft. Räddhågan hade hon snart öfvervunnit och med lif och värme stred hon för den åsigten, att kvinnan måste själf taga sin sak om hand. De som verkligen ville föra mänskligheten framåt borde använda alla lofliga medel för att i samhället göra kvinnan likställig med mannen.

"Lilla fröken, det där är en redan öfvervunnen ståndpunkt", förklarade en äldre dam. "Våra krafter räcka inte till."

"Åh, vi kunna strapsera rätt duktigt på bager och supéer", anmärkte den unga flickan.

"Det där är en *cliché*, fröken lilla", försäkrade den gamla, "men en alldeles utnött. En bal är minsann inte det samma som ett ämbetsrum eller en riksdagskammare. Vill fröken verkligen, att vi kvinnor skola väljas till riksdagsfullmäktige?"

Den gamle skrattade, men icke så högljudt som de unga. *De* storskrattade.

"På riksdagsbänkarne! Åh, så tokigt!... Och så hiskligt tråkigt se'n!"

Men den unga försvarerskan af kvinnofrigörelsen menade, att kvinnans deltagande i lagstiftningen vore alldeles oundviklig för hennes och för hela mänsklighetens nytta.

"Hon är god den där", hviskade en ung frisinnad författare, en af dem som yrkat på män-

niskornas frigörande från alla band och återvändande till naturtillståndet.

"Det är kvinnornas skyldighet", fortfor den unga flickan, "att skaffa sig både valrätt och valbarhet till riksdagen på samma vilkor som männen. Endast därigenom kunna de verka tillbörligt."

"Skandal!"

Allmän förtrytelse i salongen. Ingen enda af de öfriga damerna, ej ens de som gjort sig kända för mycket framåtskridna åsigter, vågade göra sig medskyldig i sådana "dårhusmässiga" anspråk, äfven om de i sitt stilla sinne funno dem kloka nog.

Den unga flickan hade gjort räkning på att vinna understöd hos sitt eget kön, men hon fann endast motvilja och hån, på sin höjd här och där en öfverseende medömkan.

"Hon är så ung!" hviskade några ursäktande.

"Men så gräsligt okvinlig."

"Det är för löjligt", sade ett fruntimmer till den unge frisinnade författaren som önskade återvända till naturtillståndet, "att inte den där unga flickan bättre följer med sin tid. Hon borde dock inte vara okunnig om, att hvad hon nu yrkar är för länge sedan förkastadt. Vi ha växt ifrån sådana omogna emancipationsidéer."

"Ja, hon är rent af antikverad", sade den unge frisinnade med ett alldeles förkrossande uttryck af öfvermod eller af den segervisshet som endast ett starkt medvetande af egen förträfflighet han åstadkomma.

Den unga flickan såg nedslagen ut. Skulle hon då icke finna ett enda vänligt uppmuntrande ord i hela detta sällskap, af hvilka så många ansågos vara mycket frisinnade och stora människo-vänner?

Friherrinnan skulle väl åtminstone gifva henne en handräckning? Till den som med så mycket allvar och så stor talang stridit för att kvinnan icke måtte dömas efter andra grunder än mannen vände sig den unga flickan med en förtröstansfullt vädjande blick. Den högt begåfvade och oförskräckta författarinnan som så frimodigt fört kvinnans talan skulle nog också denna gång göra det, och hennes ord borde väga tungt nog.

Med mycken fasthet och klarhet sade friherrinnan, att hon aldrig skulle vika från den öfvertygelse hon redan så många gånger offentligt uttalat, men hon ville icke, att kvinnan skulle göra samma arbeten som mannen. Därtill vore kvinnan alt för svag, alt för litet ihärdig. Store vetenskapsmän hade försäkrat, att kvinnans kropp vore danad till något annat än arbete. Man invände nog, att flertalet af t. ex. Sveriges kvinnor, synnerligen på landet, men äfven i städerna, utförde lika tungt arbete som männen, men det bevisade egentligen icke att de verkligt tålde vid det, och nu vore kanske först och främst fråga om så kalladt tankearbete. På sådant må kvinnan alldeles icke inlåta sig. Hon har för klen hjärna...

"Hvad sägs då om friherrinnans egen!" hördes en röst i sällskapet.

Var det ironi eller motsägelse. Friherrinnan tycktes icke märka afbrottet, utan fortfor att varna mot studier och mot all tankeverksamhet.

"Sådant förderfvar oss", försäkrade hon och anförde exempel på unga fruntimmer som studerat och tagit lärdomsgrader, men nu sågo bleka och sjukliga ut.

"Alldeles som de hvilka dansa fem aftnar i veckan och af sällskapslifvets öfveransträngningar inte kunna sofva någon enda natt", invände motståndsrösten.

Den invändningen gjorde icke intryck på någon enda af sällskapet, och friherrinnan fortfor att tala varnande ord mot kvinnans belastande med samma arbeten som mannen.

"Ledamot af riksdagen kan en kvinna aldrig bli", försäkrade friherrinnan. "Till sådant räcker hennes hjärna icke, och inte bör hon befatta sig med vetenskapen..."

"Säg det åt fru Kowalevski!" hördes åter samma afbrytande röst.

Friherrinnan lemnade icke någon uppmärksamhet håller åt detta afbrott. Hon inlade sin allvarliga gensaga mot kvinnans samhällsverksamhet. Hvad som yrkats af en ung medlem af hennes eget kön vore alt annat än väl betänkt... Ingen öfveransträngning för kvinnan! Hon finge nöja sig med den ställning i samhället hon hittils haft. Man borde endast komma i håg, att om hon beginge ett felsteg, skulle hon för detta

ej få lida mer än mannen. Det vore det första och det sista af hvad vännerna till kvinnans rättigheter hade att fordra... Inga allvarliga studier! Ingen politik! Intet intresse för andra samhällsfrågor!

"Riktigt förståndigt", hette det i sällskapet, "och högst oväntadt från det hållet."

"Det där om kvinnans felsteg är likväl något skandalöst."

"Nå, man kan inte begära allt på en gång. Friherrinnan tyckes ta sitt förstånd till fånga. Hvem vet, om hon inte en vacker dag står helt och hållet på moralens sida?"

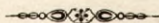
Friherrinnan nödgades taga emot sällskapets lyckönskningar. Hon såg visserligen något besvärad ut, och hennes vackra mun drog sig till ett medömkannde leende, men hon hade uttalat sin öfvertygelse och gjort det i ädlaste afsigt. Hon kunde ej hjälpa, att hon vunnit bifall som hon icke eftersträfvat, fastän hon kände det nästan förödmjukande.

"Vi ha således intet att göra för att få deltaga i mänsklighetens viktigaste arbeten?" frågade den unga flickan med djup rörelse.

"Intet, min unga vän!" sade friherrinnan, och nu log hon mildt och öfverseende.

"Åfven *hon!*" hviskade den unga flickan rodande och smög sig bort.

Skall hon återvända till striden, till den af henne minst förutsedda striden mot hennes eget kön?

Markis Nobilini.

I början af 1850:talet inträffade i Stockholm en främling som fann sig så väl här, att han beslöt att stanna bland oss. Han kallade sig Nobilini, kanske ett diktadt namn, sade sig vara *marchese*, ega mycket förnäm släkt i Italien och icke obetydliga rikedomar, men som tagits i beslag af den påfliga regeringen.

"*Una congiurazione...*" hviskade främlingen och såg sig försigtigt omkring i stora rummet hos De la Croix vid Norrbro, där han ofta satt med sina svenska vänner.

Sammanvärjningen hade upptäckts. De fleste deltagarne — "*tutti nobili*" försäkrade markisen — sutto nu i San Angelos dystraste hvalf och skulle sannolikt aldrig få sin frihet åter, men den ädle markisen hade lyckligtvis undkommit — "tack vare min trogne Giuseppe", brukade han säga.

Stundom tillade han:

"*E la bella Luigia!*"

Och så kastade han en slängkyss ut åt Norrbro.

Alt detta berättade han lifligt och med en sydländings färgrika uttryck, men utan några skrytsamma utläggningar och vanligtvis endast i djupaste förtroende.

Han ville icke göra sig intressant, tycktes det, endast låta sina vänner få reda på hvilken han egentligen vore, hvarifrån han kom och hvad han hade haft för sig där nere i "la patria", som han oupphörligt upprepade.

Snart hade detta förtroende dock så spridt sig, att nästan hela Stockholm viste hvilken märklig man denne markis Nobilini vore.

På den tiden svärmade Stockholm för alt utländskt. Vi hade ännu inga järnvägar och endast mycket tröga förbindelser med det öfriga Europa. Hvar och en som gjort ett besök, om ock aldrig så kort, i utlandet var redan därför märkvärdig och kunde göra räkning på att i alla kretsar mottagas med öppna armar.

"Baron Järnhjälms har kommit till baka från sin utländska resa", hette det. "Högst intressant person! Han har uppehållit sig länge, visst hela tre veckor, i Aachen. I morgon kommer han hem till oss på en liten supé. Vi ha bedt några andra vänner med oss fira hans lyckliga återkomst. Om kunglig sektern har lust att höra vår celebre landsman berätta sina reseintryck, så är kunglig sektern mycket välkommen."

Om kunglig sektern hade lust?! Han var alldeles förtjust, sprang omkring till alla sina bekanta och berättade, att han vore bjuden på baron Järnhjälms som varit utrikes. Och kung-

lig sekterns vänner kände sig hedrade på samma gång.

"Jag har en god vän", hette det, "som skall på supé till sammans med baron Järnhjelm som gjort en utländsk resa."

Hvad under då, att en person som icke bara *besökt* utlandet, utan verkligen vore född där skulle väcka ett alldeles utomordentligt uppseende.

Detta var också i hög grad fallet med markis Nobilini hvilken, utom sin egenskap af utlänning, hade äfven andra, därmed förbundna fördelar, ett äkta sydländskt utseende med regelbundna anletsdrag, en romersk näsa som alltid gör sig gällande i potatisnäsornas hemland, svart hår och ett svart, på den tiden mindre vanligt helskägg, ett osvikligt medel, endast det, att göra sig fördelaktigt bemärkt, och ett par ögon som blixtrade med diamantens glans, en något orolig glans och af olika skiftningar, men förförlig, om också icke just trovärdig. Till allt detta kom en ålder som visserligen var något svår att bestämma, men dock tycktes icke mycket öfverskrida tretiofem år.

"Hvilket distingueradt utseende på denne italienske markis!" utropade man öfver allt i Stockholm.

Att han var fattig hade icke något ofördelaktigt inflytande. Han kunde väl icke vara annat. Hans gods hade ju sålts för den påfliga skattkammarens räkning, och det gjorde honom ännu intressantare. Att tänka sig en så förnäm man, som det oaktadt vågat allt för frihetens sak,

så utblottad, att han egde blott *en* frack, visserligen ett aristokratiskt plagg med utländskt snitt, men likväl alldeles "unik", det spred nästan martyrglorians glans omkring den förnämne frackens något nötta sömmar.

Och ingen falsk blygsamhet! Den aristokratiska frihetshjälten skämdes icke för sin gamla frack. Med den uppträdde han öfver alt hvart den stockholmska gästfriheten inbjöd honom.

Något yrke kände Nobilini icke. Huru kunde man begära det? En markis! Men han var en äkta konstnärssjäl, det kunde man märka, då baron Knut Bonde bjöd honom på en operaföreställning och han åt mamsell Michal ropade sitt "brava", hvilket naturligtvis föranledde alla andra konstnärssjälar att också skrika "brava", eller då man förde honom till "stenmuseum" och han uppehöll sig med hofintendenten Röök långa stunder angående gipsgjutningar. Han kastade visserligen en blick på marmorn också, men dröjde helst framför gipsen, en egenhet hos denne konstälskare.

"Det är hans specialitet", sade beundrarne och började också se mest på gipsfigurerna.

Markisen födde sig ärligt som politisk flykting. Han lefde på sina vänners bekostnad, så naturligt och så oundvikligt. Men nog smärtade det honom att ligga sina vänner till last. Han var en ädel natur.

"Om jag skulle ge undervisning i sång?" sade han en dag på den rådbråkade svenska som gjorde honom ännu intressantare, då han satt

på Berns kafé vid Gustaf Adolfs torg och samtalade förtroligt med några af sina närmare, gamla, efter flera veckors bekantskap pröfvade vänner, af hvilka en den dagen bjudit på en fin middag på *Suède*.

"Ah, markis!"

"Arbetet höjer ädlingen", förklarade han blygsamt.

"Det är nobelt sagdt, käre Nobilini", sade vännerna.

"Men hvarför vänder ni er inte till konsul Cetti eller konsul Unman?"

En rodnad flög öfver den ädle flyktingens drag. Icke kunde *han* vända sig till en italiensk beskickning eller någon som representerade det officiela Italien, mot hvars tyranni han upprest sig.

Man fann, att man sårat den olycklige ädlingen och förklarade, att han som sånglärare ganska visst skulle göra ofantligt uppseende.

Ett par sade det på franska, hvilket språk markisen dock blott obetydligt förstod. Andra försökte sig på italienska. Markisen smålog vemodigt. Språkförobistring rådde alltid i laget, men detta gjorde samvaron med Nobilini blott så mycket behagligare.

Man kom snart öfver ens om, att tanken på sångundervisningen vore alldeles ypperlig. Om markisen ville uppträda som sånglärare, skulle Berg, Günther och Dannström snart icke ha en enda elev. Den saken vore alldeles afgjord.

Och så började markisen gifva undervisning

i sång. Han vore ju italienare, följaktligen själfskrifven professor i ämnet.

Den förnäma världens damer trängdes med den rika medelklassens fruntimmer i markisens "salong", ett ganska tarfligt rum vid Norra Smedjegatan.

"Han har en utmärkt metod", förklarade alla sedan han hyrt sig en liten, elegant våning vid Drottninggatan och skaffat sig ett piano från Rosenvall i Clarabergsgränd.

"Och så intressant han ser ut!"

"Med hvilken känsla undervisar han inte!"

"En fulländad världsman!"

"Skall kammarrådinnan inte också ta lektioner?"

"Jag vet inte, om det passar. Min man säger, att italienarne ä' så farliga."

"*Han* är förtjusande, det är hvad jag vet. Grefvinnan Adlerkrona är betagen i markisen, säges det, och sannerligen jag undrar på det, fastän nog är det lite löjligt, då hon har sina fem och fyrty på nacken. Jag skall säga kammarrådinnan, att *alla* ä' vi förtjusta i vår markis-professor... mer och mindre förstås."

"Hvad de utländingarne ä' charmanta!"

Nobilini arbetade ihärdigt med sina lärjungar, unga och gamla, mest gamla, alla damer af värld eller som åt minstone ville så anses. Då ett fruntimmer kunde säga: "Jag tar lektioner af Nobilini", var det ungefär som ett adelsdiplom.

Den eftersökte sångläraren fick goda inkomster och började föra ett lysande lefnadssätt.

”Han lefver efter sitt stånd”, sade man och förvånade sig ingalunda öfver hans yppiga fester på Wilhelm Davidsons Phoenix, hans glada tillställningar hos mamsell Björklund på Lilla Sällskapet och de något bullersamma ungarlssu-péerna på Blå Porten som aldrig slutade förr än påföljande förmiddag.

Det glada och fina Stockholm ville alltid vara med på markisens bjudningar, och själf var han med på detta Stockholms alla baler, middagar och öfriga eleganta samkväm.

I några af dessa sällskap spelades, ofta ganska högt. Detta var alltid fallet på markisens egna tillställningar, då fruntimmer icke voro närvarande, och kom någon af de manlige umgängesvännen en afton hem till Nobilini, föreslog den senare alltid ett parti.

En dag lästes i tidningarna, att polisen gjort beslag på ett hemligt spelhus i Pelikansgränd vid Österlånggatan samt att bland dem som där öfverraskats vid biribibordet varit äfven en förnäm utländing, mycket känd i Stockholm och medlem af den finaste societet.

Folkets Röst, den i vida kretsar lästa tidningen, tvekade icke att sätta ut den förnäm utländingens namn och omtalade helt obesväradt, att han vore en ”så kallad” markis, känd under namnet Nobilini, men att man för öfrigt icke viste just något säkert om mannen.

”Hvad som står i det bladet bryr ingen människa sig om”, förklarade markisens vänner.

”Jag kom endast händelsevis att kasta en

blick i det", sade en af vännerna, "men läser det naturligtvis aldrig."

Ingen läste Folkets Röst, men *alla* talade om den förnäme italienaren som öfverraskats bland spelarne i Pelikansgränd, ett visserligen omväxlande, men föga valdt sällskap, bestående af extra ordinarie kammarskrifvare, bodbetjänter, vaktmästare, kommissionärer samt olika slag fördettingar.

Och likväl tycktes denna föga hedrande tilldragelse icke synnerligt mycket skada markisens stora anseende. Att han vore spelare, det viste man ju förut. Icke vore det något fördömligt för en man med Nobilinis sydliga natur. Och dess utom, hvem spelar inte? Hvem spelade icke åt minstone på den tiden?

Men att besöka ett eländigt spelhus i Pelikansgränd! Äfven därför hade man ursäkt.

Markisen vore ju främling. Icke kunde han känna till den där grändens dåliga rykte. Icke viste han med hvilka han skulle komma i sällskap.

Ursäkterna tycktes vara tillfyllestgörande. Snart talade man icke mera om hela saken. Markisen lefde på samma sätt som förut, med undantag kanske af att han just ej var så noggrann och påpasslig i sångundervisningen.

"Nå ja, en förnäm man... en sydländing!"

Men han mottog besynnerliga besök om morgnarne. Folk som såg oförskämdt ut ringde oupphörligt på hans tamburdörr. Någon gång släptes de in. Vanligtvis fingo de stå där och ringa. Det väckte uppseende, och grannarne beklagade

sig, att deras ro stördes af markisens fordrings-
egare.

Men hvad var att göra åt den saken?...
En förnäm man... en sydländing!

"Nå, har fröken hört den stora nyheten?"
utropade kunglig sekter Maring en afton i In-
nocensen till fröken Silfverspets efter första val-
sen. Och han skyndade sig att själf besvara
frågan.

"Markis Nobilini skall gifta sig med enke-
grefvinnan Adlerkrona..."

"Hur vet kunglig sektern det?" afbröt frö-
ken Silfverspets mycket häftigt, och det såg
alldeles ut som hon bleknade, fastän rosorna voro
nästan oundvikliga denne afton i den upphettade
börssalen.

"Jo, det är säkert, för det har jag hört",
bedyrade kunglig sektern på det högsta in-
tresserad och nästan intressant. "Fröken behöf-
ver för öfrigt bara se dit bort. Ser fröken där
framme vid fönstret står ju markisen... jag tror,
gud hjälpe mig, att han ännu har sin gamle
frack på sig. Han är i det allra lifligaste och
förtroligaste samtal med grefvinnan som småler
så ömt mot honom... Åh, det syns nog huru
det står till."

Nobilini hade påträffats i spelvästet i Peli-
kansgränd. Det skadade icke hans anseende.
Han var känd som en mycket skuldsatt person,
ehuru hans inkomster varit ganska stora. Det
gjorde hans goda namn och rykte ej häller nå-
got afbräck. Snarare ökade det intresset för

hans intressanta person. Han var med i Innocensen, och man kunde ej undgå att märka på hvilken förtrolig fot han stod med grefvinnan Adlerkrona.

Var han verkligen förlofvad med henne? Något offentligt tillkännagifvande hade man icke hört af, men nog kunde man se, att grefvinnan vore alldeles förtjust i den vackre och förnåme utlåndingen.

Frågan afhandlades öfver alt i börssalen den aftonen. Man uttryckte sin förvåning öfver denna förbindelse, icke så mycket hvad grefvinnan beträffade, som ej mera för markisens skull.

"Att grefvinnan kan bli tokig i markisen, är väl inte så underligt", hette det. "Man behöfver bara se honom för att känna sig tju-sad... en så förnäm karl, så utländsk och så vacker, men att han som nog skulle kunna gifta sig med hvilken furstinna som hälst, åt minstone i Tyskland, vill ha grefvinnan Adlerkrona med hennes fyrtifem, kanske fyrtisju år..."

"Och hennes halfva million!" afbröt någon.

"Ah, hvad bryr en sådan ädling som markisen sig om rikedom."

Det var fröken Silfverspets som hade gjort inkastet om den halfva millionen. Hon hade blifvit så nervös, så underlig och häftig och var så ovanligt sträng i sitt omdöme. Oupphörligt flögo hennes blickar kring salen, liksom sökte de någon, och funno de då markisen fortfarande vid grefvinnans sida, ökades häftigheten och strängheten i hennes uttryck.

Men det var icke fröken Silfverspets ensam som tycktes bevaka Nobilini och enkegrefvinnan. Det var många par ögon, en hel mängd vackra ögon, som gingo till väga på samma sätt.

Lördagen därefter hade Folkets Röst åter en försmädlig uppsats om en "så kallad" markis hvilken vore en mycket tvifvelaktig person. Alla kunde förstå på hvem den försmädliga uppsatsen syftade, men lyckligtvis så var det ingen som läste det där bladet — man bara kom att händelsevis kasta en blick i det.

En afton kort därpå öfverfölls redaktören utanför sin port vid Vesterlånggatan och måste räddas af den som vanligtvis var värst utsatt för hans elakheter — polisen. Angriparen flydde. Så väl poliskonstaplarna som redaktören förklarade, att han varit maskerad samt väpnad med en lång dolk.

Det var romantiskt, och på den tiden älskade Stockholm romantiken. Därför talade man om tilldragelsen under många utläggningar och gissningar samt kom slutligen öfver ens om, att den maskerade med långa dolken icke kunde vara någon annan än markis Nobilini.

Denne vardt ännu intressantare, så intressant, att enkegrefvinnan skickade sin betjänt omkring i staden med stora kort, på hvilka det stod:

Marchese *Pompeo Procopio Nobilini Nobilini*
— Comtesse *Jacquette Josephine Adlerkrona, née Gyllenhjärta.*

Stor uppståndelse i den förnäma världen.

Oroande rykten började flyga kring om markis Nobilini. Hvarifrån dessa rykten kommo, viste ingen, men de tillväxte i antal och styrka. Damerna talade icke mer med samma hängifvenhet om den vackre och intressante främlingen, och äfven dennes manlige vänner hade åtskilliga anmärkningar. Det låg något i luften som var olycksbådande för det stundande giftermålet.

Grefvinnan viste ingenting om alt detta, tycktes det, eller också trotsade hon alt förtal. Hon bjöd hela "societeten" på en präktig fest, och hela "societeten" kom och visade sig mycket tacksam för den präktiga festen.

Grefvinnan var själfva älskvärdheten både mot sällskapet och sin dyre Pompeo. Gästerna funno den senare icke så intressant som vanligt, knapt så vacker och bestämdt icke så förnäm i sin hållning. Hans glädje var alt för bullrande och sådan, att den ej anstod en markis.

"Men han är sydländing", ursäktades han.

"En falsk sydländing!" inföll fröken Silfverspets. "Åh, hvilken förrädare!"

Man såg på hvarandra och smålog medlidamt åt den öfvergifna fröken. Hon beslöt att hämnas.

Festen slutade sent. Markisen tyckte, att man skildes åt alt för fort. Han ville bjuda hela sällskapet på en tur till Franska värdshuset å Djurgården. Några ungdomar hade ingenting mot förslaget, men de äldre tackade och läto sina vagnar köra fram för att så fort som möjligt komma ifrån den alt för högljudde markisen,

hvars glädje öfverskred alla gränser för det passande.

"En markis som bjuder på Franska värds-
huset!" fnös fröken Silfverspets föraktfullt och
fattade kammarjunkar Svalfelts arm samt tryckte
den på ett för kammarjunkaren alldeles öfver-
raskande sätt.

Markisen drog några ungherrar med sig in
på Bianchinis schweizeri, tömde där åtskilliga
glas punsch och rusade utan hatt ut på Karl
den trettondes torg, där han ville tvinga en
poliskonstapel att dansa tarantella med sig, åstad-
kom folksamling, örfilade upp konstapeln och
fördes slutligen till rådstuhäktet.

Påföljande dag undergick han enskildt för-
hör inför polismästaren De Maré och fälades till
höga böter som grefvinnan fick betala. Men
efter förhörets slut gaf polismästaren några hem-
liga förhållningsorder åt en af polisens kun-
skapare.

"Ditt sydländska blod, min Pompeo, får inte
mera spela dig sådana spratt", sade grefvinnan
mildt öfverseende.

Markisen kyste hennes hand och svor vid
alla helgon, att det icke varit han, utan polis-
konstapeln som velat dansa tarantella. För öf-
rigt mindes han ej mycket af hela den obehag-
liga händelsen.

Denna berättades dock vidt och bredt i nästa
nummer af Folkets Röst, men redaktören gick
därefter aldrig ut ensam.

En dag kom grefvinnans kammarjungfru in

till henne och berättade, att en fattig kvinna, något besynnerligt klädd och som talade ett underligt språk, stode ute i tamburen.

"Ge henne en slant!" sade grefvinnan som satt och räknade öfver hvilka personer skulle bjudas på hennes bröllop.

"Hon tycks vilja tala med grefvinnan själf, om jag förstår henne rätt", förklarade kammarringfrun.

"Med *mig?*" utbrast grefvinnan förvånad och högdraget. "Hvad kan den människan ha att säga mig? Laga, att hon kommer härifrån."

Men kvinnan lät ej afspisa sig, och grefvinnan måste slutligen låta henne komma in.

Hon var hvarken ung eller vacker eller väl klädd, men hon talade italienska, och det stämde grefvinnan till öfverseende med hennes påflugenhet.

Hvad detta italienska språk klingade vackert! Och hvad det påminde grefvinnan om hennes egen älskade Pompeo!

Ty värr talade grefvinnan icke italienska, men hon hade dock genom umgänget med markisen och genom att försöka läsa en och annan italiensk bok inhämtat så mycket, att hon någorlunda kunde följa de viktigaste dragen af kvinnans framställning som äfven underhjälpes af ganska uttrycksfulla åtbörder.

Grefvinnans intresse stegrades också med hvarje ord och hvarje åtbörd från den fattiga kvinnan. Hon rodnade först. Sedan vardt hon mycket blek. Hon fattades synbarligen af den

häftigaste sinnesrörelse, efter hvad kammarjungfrun, som stannat utanför den halföppna dörren, snart omtalade för det öfriga tjänstfolket. Men hvad som vardt resultatet af den främmande kvinnans besök, det hade kammarjungfrun icke kunnat uppfatta. Kvinnan hade aflägsnat sig.

Grefvinnan gick oroligt fram och till baka i sin våning och kastade då och då en blick på ett gulnadt, tillskrynkladt papper. Hon hade gifvit sträng tillsägelse, att hon icke toge emot någon annan än markisen, men denne hördes icke af på hela dagen hvilket föreföll grefvinnan högst besynnerligt, rent af oförklarligt.

Dagen därpå infann markisen sig redan tidigt på förmiddagen, en ovanlig timme för besök. Han såg mycket blek och trött ut.

Grefvinnan kastade en forskande blick på honom. Han undvek att se henne i ansigtet. Hon frågade, om han vore sjuk.

Nej, han förklarade sig vara fullkomligt frisk. Verkliga förhållandet var, att han ett helt dygn suttit vid spelbordet. På många omvägar och under de mest klingande smekord erkände han, att han förlorat en betydlig penningssumma samt att det vore endast hans *adorata*, hans *bellissima Giacomina* som kunde rädda honom från vanheder.

"Gifve gud, att det vore endast en spelskuld!" utropade grefvinnan lidelsefullt och såg åter forskande i markisens ansigte.

"Hvad menar *carina mia*?" frågade markisen oroligt, men med det mest smekande uttryck.

"Francesca!" utropade grefvinnan och såg

åter på sin fästman, men denna gång ej blott forskande, utan äfven hotande.

"Franc..."

Markisen fick ej ut namnet. Han sökte se frågande ut, men blekheten vardt förfärlig, och de vackra ögonen hade förlorat sin glans.

"Herr Nobilini eller Nolini eller hvad ni heter... er... er hustru har varit här."

"Hustru!"

Ögonen glänste åter, men den gången af en vild glans. Så upphof han ett högt skratt, ett riktigt rått skratt, och frågade hvad det vore för underligt skämt.

Mera kunde den på lur stående kammarjungfrun icke uppfatta. Dörren hade hastigt tillslutits, och då den efter en lång stund åter öppnades, hördes ett "bandit" kastas efter markisen som med stor hast aflägsnade sig.

"Herre, min skapare! Markisen är en bandit, en italiensk rövvaranförare!" omtalade kammarjungfrun för betjänten, kokerskan och kusken. "Se efter, att ingenting af silfret är borta. Stackars, stackars, vår beskedliga grefvinna! Jag undrar, om han tagit hennes juveler."

Dagen därpå talades allmänt i staden om, att markis Nobilini vore en italiensk stråtröfvare, en förrymd galerslaf, ett vidunder.

"Det är nog Fra Diavolo", sade en romantisk fröken som fann hela historien utmärkt intressant, och hennes förmodan växte till fullkomlig visshet sedan den hunnit sprida sig i Stockholm.

"En falsk spelare är han, så mycket är då visst", förklarade en af markisens närmare vänner.

"Mig är han skyldig fem hundra riksdaler", sade en annan.

"Du är lycklig du", tillade en tredje. "Jag slapp icke med mindre än femton hundra."

Grefvinnan beklagades af några, men utskrattades af de flesta. Hon hade mycket hastigt rest till sina gods i Skåne och visade sig aldrig mer i hufvudstaden.

Kvinnan som infunnit sig hos grefvinnan hade ingen sedan sett till. Detta fann man högst besynnerligt och gaf naturligtvis anledning till en mängd intressanta rykten.

"Han har nog mördat henne", försäkrade somliga, och en rysning för genom hela sällskapet, där rykten tillverkades, förbättrades, tillvredos på alla möjliga sätt innan de sändes ut i världen.

"Kanske polisen skickat bort henne", förmodade någon, men den förmodan var alt för litet romantisk för att vinna någon större spridning.

Och markisen själf? Han var också spårlöst försvunnen.

"Han har skjutit sig", omtalade en af vännerna och påstod sig veta det, ty han hade hört ett skott vid Uggelviken.

"Visst inte!" försäkrade en annan. "Han är vansinnig och sitter på Konradsbärg. Han var tokig långt förut. Tror ni, att en klok människa, vore han också italienare, till och med na-

politianare, skulle vilja tvinga polisen att dansa tarantella på Karl den trettondes torg?"

"Eller gifta sig med gamla grefvinnan Adlerkrona?" tillade en annan som fann galenskapen därför fullt trovärdig.

"Eller ge lektioner i sång, då man själf inte kan en not?" sporde en tredje. "Våra *verkliga* sånglärare ha försäkrat mig, att den där Nobilini var alldeles otillbörligt omusikalisk."

De forna eleverna funno detta vara ett hårdt tal, men ingen af dem vågade sig på försöket att vederlägga det. De ville ej ens mera höra nämnas något om sina sånglektioner.

"Men nog var han intressant", hviskade den ena till den andra.

"Horribelt!"

Men så kommo andra utlänningar, alla "intressanta" naturligtvis, och togo uppmärksamheten i anspråk, infördes i sällskapslifvet, gjordes till föremål för den svenska gästfriheten och vunno ett stort antal vänner. Markis Nobilini var glömd af den stockholmska "societeten". Det var blott några fordringsegare som ännu då och då nämde hans namn och suckade.

Ett par år efter hans försvinnande infann sig en af "vännerna" en afton i ett sällskap och utropade mycket brådslande:

"Kan herrskapet gissa hvem jag sett i dag? ... Jo, jag hade sträckt min promenad ända bort åt Stadsgården. Det roar mig ibland att uppsöka aflägsna trakter. Hvem får jag se?..."

Han hämtar andan och ser sig omkring i sällskapet. Allmän nyfikenhet.

"Ingen mer eller mindre än markis Nobilini. Det *var* han. Jag svär på, att det var han. Men så han såg ut! Han bar på hufvudet en gipslåda, det vill säga ett sådant där bräde med gipsfigurer, kungar och kronprinsar och Napoleon, papegojor och hundar. Han hade inte något annat skägg än ett par mustascher, men det ansigtet kan jag aldrig glömma... En nött sammetsjacka och ett par dåliga benkläder. Men stolt såg han ut, när han balancerade med gipsgubbarne på hufvudet... Markis! ropade jag. Det kom alldeles ofrivilligt. Och så vände han hastigt på hufvudet, men så såg han bort igen och vandrade med stora steg framåt Suthoffsbro. Han hade i sällskap en ful käring som släpade på ett positiv, en barnunge och en annan markatta... Ett, tu, tre voro de försvunna. De hade visst slunkit in på en krog, och då kunde jag naturligtvis inte följa med. Men hvad säger ni om det här, mitt herrskap?"

"Åh, det var nog en vanlig gipsgjutare. Kammarjunkaren tog väl miste."

Den sagolike paschan

För några årtionden sedan väckte sydeuropéer ännu uppseende i Stockholm. Då kunde en mer eller mindre äkta markis Nobilini vinna hufvudstadssocietetens beundran, aktning och tillgifvenhet. Sådant är i slutet af åttiotalet icke gärna möjligt.

Nu förvånar man sig icke als öfver att se en italienare eller en spanior i "torget", och andra européer äro ej mera bemärkta än en göteborgare samt mycket mindre än en riktig brukspatron. Nu måste främlingen vara en icke europé, och det hjälper icke ens det, i fall han kommer från Amerika och går klädd som stockholmarna själfva. Kommer han däremot från Asien eller Afrika, är gul eller brun i ansigtet, har turban eller åt minstone fez, går klädd i kjolar, i motsats till madame Dieulafoi som går i byxor, och talar något språk som ingen mer än professor Herman Almqvist förstår — då kan han vara säker på att väcka uppseende.

Då springer Stockholm efter honom hela dagen. Bara han sticker sin toffelklädda fot ut på gatan, har han genast en svärm infödingar

omkring sig, och den svärmen växer sedan för hvart steg han tager. Bildade och obildade vilja se honom på nära håll, riktigt noga granska sömmarne i hans burnus och peta på hans långrock, öfvertyga sig om turbanen täcker ett hårrikt eller ett rakadt hufvud och om han har benkläder under kjolarne.

Så långt har stockholmarnes intresse för de intressante österländingarne verkligen gått, och det gick stundom kanske ännu längre i september 1889, då några asiater och afrikaner voro lejonen för dagen, riktiga ökendjur hvilka uppställdes som mål för den stockholmska vettgirigheten. Aldrig förr har väl vårt begär att lära känna österlandet varit så starkt utveckladt och skaffat sig så många utvägar att tillfredsställas.

Det var en afton under dessa minnesvärda dagar, i början af den historiskt märkvärdiga vecka, då österlandet kom på besök till västerlandet vid Riddarhustorget och njöt den nordvästerländska gästfriheten i Grand Hôtel, på Drottningholm och Hasselbacken.

Framför porten till ett litet, föga besökt hotel på Norrmalm stannade en droska.

Det var en mindre vanlig tilldragelse utanför det lilla hotelet. Värddinnan skådade helt förvånad ut genom fönstret. Ur droskan steg en man i röd fez.

"Orientaliska kongressen!" skrek värddinnan som just suttit och läst i Dagens Nyheter om alla de märkvärdiga österländingarne som redan

anländt och om de minst lika märkvärdige som skulle anlända den dagen.

En medlem af kongressen hade hittat vägen till hennes hotel! Hon kunde för sig själf ej neka, att detta vore något riktigt öfverraskande, men hon förebrådde likväl Sofi, att hon, hotelets enda uppapperska, portvakt och hofmästare, stode alldeles handfallen vid åsynen af den röda mössan, ett osvikligt tecken på österländskt ursprung och på deltagande i kongressen.

"En pascha! Det kan hon väl se. Skynda sig att ta emot hans höghet!"

Paschan begaf sig långsamt och liksom tvekan- de in i förstugan.

"Han må väl inte ångra sig", sade värdinnan och gaf Sofi en puff i ryggen för att påskynda österlandets värdiga mottagande.

Sofi rusade mot främlingen och ville fatta den lilla nattsäck han bar i handen, men han med röda mössan gjorde en afvärjande åtbörd och tryckte nattsäcken ömt mot sitt bröst, liksom för att skydda den mot alt obehörigt vidrörande.

"Tänk så många juveler han måtte ha i den lilla lädersäcken!" sade värdinnan till Sofi och gick baklänges upp för trappan, stannade vid hvartannat steg och neg samt bad hans höghet vara oändligt välkommen.

"Men hvar har hans höghet alla sina koffer- tar?" sporde hotelfrun.

Hon tänkte icke als på, att den frågan borde ha framstälts på turkiska eller arabiska eller ren mesopotamiska, och det förvånade henne icke det

ringaste, då hennes gäst svarade med en åtbörd, liksom han mycket väl förstått frågan.

Åtbörden kunde betyda hvad som hälst, men frun tog den för en antydan om centralstation och yttrade till Sofi:

"Man skall få se, att hans slafvar komma släpande med kappsäckarne . . . Men", tillade hon ganska orolig, "hvar ska' vi härbärgera slafvarne?"

Hon gjorde till och med en antydan om svårigheten i det afseendet och vände sig omedelbart till paschan.

Denne såg förvånad på hotelvärdinnan, men svarade icke.

"Och tänk sig, Sofi, om han har sitt harem också med sig!" sade värdinnan mera enskildt till pigan.

Sofi stod och gapade. Hon viste icke hvad frun menade.

"Sitt harem!" återtog frun. "Alla sina hust-rur, vet jag, och slafvinnorna, kanske flera dus-sin kvinfolk."

"Bevare oss!" utropade Sofi. "Men hör nu, frun, han skall väl ha trean?"

"Visst skall han ha trean! Men skynda sig då, Sofi. Han står ju och väntar."

Paschan tycktes själf icke ha någon brådska. Han intog en lugnt afvaktande ställning till dess dörren öppnades till rummet n:o 3, då han in-trädde och satte ressäcken på bordet samt sig själf på en stol bredvid.

"Nej, se han sitter som en helt vanlig kri- sten människa", hviskade frun och såg beun-

drande på paschan som icke tycktes märka hennes närvaro, lika litet som han gaf akt på Sofi, något som denna fann ganska besynnerligt hos en sådan där turk.

Plötsligt vände han sig till de båda kvinnorna och pekade på dörren, under det han utstötte ett underligt strupljud.

"Aha, han vill vara ensam", sade värdinnan. "Men hörde Sofi hvad han sa'?"

"Usch, inte förstår jag turkiska och afrikanska! Men han skall väl skriva sitt namn i boken?"

"Visst skall han det, så vida han kan skriva en enda kristen bokstaf", sade frun ganska hörbart.

Sofi bar fram främlingsboken och lade den på bordet samt satte bläck och penna bredvid ressäcken.

Paschan stirrade på boken, vände bladen mycket försigtigt, doppade pennan betänksamt och ritade därefter in något på ett oskrifvet blad.

"Det var fasligt hvad han slösar med utrymmet", anmärkte frun.

Paschan gaf henne en besynnerlig blick. Skulle han ha förstått hvad hon sade?

Värdinnan och pigan tänkte icke mycket på den saken, men den förra frågade, om det vore något, som hans höghet befalde.

Återigen samma underliga strupljud och en liksom utvisande åtbörd. De båda kvinnorna nego och drogo sig baklänges ur rummet.

"Kära Sofi, hon måste vara ytterst uppmärk-

sam mot en sådan förnäm person. Men hvad skref han för namn i boken?"

Det var omöjligt för värdinnan att kunna tolka den skriften, och Sofi förmådde ej håller hjälpa henne.

"Om vi skulle fråga doktor Salmén", föreslog Sofi.

"Ja visst!" utropade frun. "Han kan ju både grekiska och hebräiska."

Doktor Salmén var en gammal hyresgäst i hotelet. Han hade tagit in där som resande, när han kom till Stockholm för att söka en lärareplats och så hade han stannat i flera år, fastän han i hvar månad ämnade flytta.

Främlingsboken bars in till honom, och han underrättades, att hotelet fått en pascha bland sina gäster. Värdinnan lät förstå, att detta visst icke öfverraskade henne, enär hon länge förutsett, att utlänningarne skulle ledsna på Grand och Rydberg samt icke ens vilja se åt Kung Karl och alla de andra. Nu kom österlandet verkligen till hennes hotel. Man skulle nog få se, att paschan endast vore en förelöpare.

"Har han turban och långrock med kjol?" sporde Salmén högst intresserad.

Nej, det hade han inte, förklarade värdinnan. Han hade bara en turkisk mössa och ginge för öfrigt klädd alldeles som doktorn själf, hvilket nog vore ett bevis på att han tillhörde de riktigt fina och bildade turkarne.

Detta fann Salmén ganska antagligt och lyckönskade värdinnan till ett så godt fynd,

hwarefter han, under det värdinnan i högstämda ordalag prisade österländingens ädla och vackra utseende samt försäkrade, att så kunde blott en verklig österländing se ut, började försöka uttolka den svåra skriften i främlingsboken. Doktorn trodde det icke vara hebräiska bokstäfver, ehuru han visserligen icke vore fullt säker, snarare vore det arabiska tecken, och det språket kände doktorn icke, ehuru han visst ej ville bekänna den luckan i sin språkkunskap.

Doktorn funderade länge och starkt. Slutligen utropade han:

"Abbas står det. Ja visst är det Abbas och så är det Pa... Pa..."

"Pascha!" utropade hotelvärdinnan.

"Ja, visst är det pascha", skrek Salmén, mycket belåten med den uttolkningen.

"Nå, då kommer det att stå i tidningarna", förklarade värdinnan, "att Abbas pascha icke velat ta in på Grand, utan föredragit fru Holms lugna och utmärkt väl hållna hotel. Tror inte doktorn, att det skall göra min lycka?"

Jo, därom var doktorn öfvertygad.

"Om doktorn skulle gå in och tala vid paschan?" föreslog fru Holm. "Han låter så besynnerligt, när han säger något. Doktorn, som är så lärd, kommer nog att förstå honom."

Salmén var dock icke hågad. Han var ej mera säker på sin hebräiska och hade aldrig kunnat ett ord af något annat österländskt språk.

"Men jag skulle så gärna vilja veta, när hans koffertar anlända och om han har många

slafvar med sig samt allra mest, i fall hans harem också skulle logeras in här. Det blir allt något svårt."

Doktorn ville bestämdt icke knyta någon bekantskap med hans höghet förr än dennes harem anländt. Därmed måste värdinnan låta sig nöja.

"I morgon bittida skall Sofi bära in riktigt starkt kaffe till vår pascha", sade fru Holm till pigan, "och så skall han väl ha en pipa, kan jag tro. Turkarna röka ju alltid pipa till kaffet. Vi kan gärna låna en af doktors. Tag den där med långa skaftet, så blir paschan nog glad."

Det var sent. Och paschan hade redan gått till sängs. Hvad skulle han också göra uppe, tänkte värdinnan och kikade genom nyckelhålet för att öfvertyga sig om, att den orientaliske främlingen icke somnat från ljuset. Men de två stearinljusen brunno ännu och paschan låg i sängen och läste.

"Alldeles som doktorn", sade frun till pigan.

"Låt mig se", sade pigan.

"Åh, inte passar det sig", förklarade frun och stod kvar vid nyckelhålet.

"Jag tror, gud hjälpe mig", fortfor hon ständigt kikande, "att hans höghet läser Aftonbladet. Han måste vara en riktigt bildad turk."

Men så släckte han ljusen.

Då Sofi, morgonen därpå, bar in kaffe, fann hon rummet tomt. Paschan hade redan gått ut, hvilket vore besynnerligt, tyckte uppapperskan,

då hon själf ju brukade öppna porten på morgnarne.

Han hade tagit läderväskan med sig. Åt minstone fans hon inte i rummet.

"Det är väl inte underligt. Så mycket juveler!" förklarade fru Holm. "Inte kan en sådan där känna oss, men jag skall säga honom, att i mitt förvar kan han lemna alt han eger. I mitt hotel kommer ingenting bort."

"Han har visst gått för att höra efter kofertarne", tillade frun och uttryckte ännu en gång sin förtjusning öfver att ha en medlem af orientaliska kongressen i sitt hotel, och därtill en så vacker medlem, så äkta österländsk.

Det led fram på dagen, och paschan hördes ej vidare af, ej håller såg man till hans resgods. Frun började känna sig liksom litet orolig, endast *litet* dock, ty hon trodde på österlandets redbarhet.

Efter ytterligare en timmes fruktlös väntan, vardt oron något större, och frun befalde Sofi att gå till hörnet och fråga stadsbuden där, om de sett till någon pascha.

Stadsbuden förklarade med en mun, att hela staden vore full af paschor. Hvert man kom, såg man turbaner och långrockar med kjolar och granna tofflor, men någon sådan där pascha som jungfru Sofi frågade efter hade de icke sett.

"Jo, det var sant", erinrade sig ett stadsbud. "Tidigt i morse såg jag en karl i rökmössa. Kanske det var en pascha, fast han annars just

icke såg så ut. Han gick in i cigarrboden där borta.”

Med det beskedet återvände Sofi till sin matmor, hvilken fann besynnerligt, att paschan skulle gå in i en cigarrbod, då han kunde få röka doktors långa pipa.

”Fast det är sant”, tillade hon, ”att det viste min pascha inte af. Han hade brådtom att få sig något rökbart. En sådan där turk kan väl aldrig vara af med tobak.”

Detta förklarade emellertid icke orsaken till koffertarnes och slafvarnes uteblifvande. Fru Holm beslöt att taga på sig och gå till riddarhuset. Kongressen skulle just den dagen invigas, och det vore skäl att se efter, om paschan verkligen vore med. Det hade kanske händt honom någon olycka. I Stockholm kunde man aldrig vara säker, äfven om man vore olycksfallsförsäkrad.

Hotelvärdinnan klädde sig i sin bästa klädning med en monumental turnyr och satte höga hatten med prestkragsblommorna på sin enda lösfläta.

Så utrustad begaf hon sig till Riddarhus-torget, där en polisöfverkonstapel på det artigaste sätt i världen sökte hindra henne att bryta genom folkmängden och tränga sig fram till den af polisen öppnade rännan i den tätä människomassan. Öfverkonstapeln bad henne besinna, att hon utsatte sig för att vardas öfverkörd eller på annat sätt misshandlad af de österländske herrarnes hästar och åkdon.

Frun var erkänsam för så mycken vänlig omtänksamhet från polisens sida, men förklarade, att hon hade en bekant som vore pascha.

"Bekant!" utropade öfverkonstapeln spörjande och liksom spefull.

"Mycket mer!" utropade frun i sin ifver.

"Åh hå, skulle frun kanske vara en af paschans hustrur?"

De omkringstående upphäfde väldiga skrattsalvor. Men i det samma körde en mycket grann herre förbi, och så väl folkets som polisens uppmärksamhet drogs till den bländande synen. Fru Holm kastade sig med den käckhet som är en äkta stockholmska egendomlig tätt bakom hjulen på den granne herrns mera anspråkslösa hyrvagn och kom så midt öfver gatan samt borrhade sig så fast i det främsta ledet af de där sedan den tidiga morgonstunden väntande, att det icke lönade mödan för någon, ej ens för en öfverkonstapel, att försöka få henne därifrån.

Hon stod tätt under en storartad sfinx' upphöjda bakdel och hade riddarhuset med alla dess flaggor och grant målade trästumpar strax bakom sig. Det var en ypperlig plats. Hon såg alt och alla, både Moschin Khan och lille öfverstepresten och häradshöfding Dhruwa samt alla de öfriga från österlanden, men sin egen pascha såg hon icke.

Hvad skulle detta betyda?

Då sprängde hästgardisterna fram, och den kungliga vagnen körde upp till riddarhustrappan samt stannade midt emellan sfinxerna. Konungen

och kronprinsen stego upp för trappan. Gardesgrenadiererne skyldrade, och musiken spelade.

"Det är orientaliska folksången", upplyste en välvillig person bredvid fru Holm, men frun brydde sig hvarken om grenadiererne eller musiken eller den öfriga ståten. Hon måste ha reda på sin pascha.

"Har herrn händelsevis sett till Abbas pascha?" frågade frun den välvilliga personen.

"Han gick nyss uppför trappan", fick hon till svar.

"Såg herrn inte miste?"

"Tror frun, att jag inte känner Abbas pascha? Han som har den rikaste drägten af alla österländingarne."

"Har han!... En sådan filur som kom helt inkognito till mig. Kanske herrn vet hvar han klädt om sig?"

"Klädt om sig? Han går alltid i den drägten, när han spatserar ut från Grand Hôtel, där han bor."

"Bor han? Åh nej, hvar han *bor*, det vet nog jag... Men tänk, om han bor på två ställen! Det måste ligga en intrig under det här."

Hon stod och grubblade på hvad den intrigen kunde innebära och hörde alldeles icke på hvad hennes granne berättade om alla österländingarne och särskildt om Abbas pascha, då hon helt plötsligt fick se paschan, hennes egen Abbas, i en åkardroska som också körde rakt fram till sfinxerne.

Icke hadø paschan någon rik österländsk

drägt. Han bar icke något annat österländskt utmärkande än sin röda fez.

Fru Holm kände sina kinder färgas af glädjens rodnad. Hon neg och neg och sökte tilldraga sig paschans uppmärksamhet, men han såg bara på sfinxerne och gick med något dröjande steg upp för trappan. Läderväskan bar han med sig.

"Det där var Abbas pascha, skall jag säga herrn", yttrade hon triumferande till grannen.

"Den figuren!" hänlog grannen. "Det var bestämdt en profryttare."

Fru Holm kände glädjens rodnad vika för förtrytelsens blekhet. Hon vände grannen föraktligt sin breda ryggtäfla. Men grannen bad henne mycket artigt vara god och icke skymma utsigten. Han ville se på folket.

"Det är alltid ett nöje", tillade han, "i synnerhet då man känner så mycket folk som jag."

Och han och alt folket stodo kvar och sågo på hvarandra, då de icke hade några österlänningar mera att se på, och därmed sysselsatte de sig i flera timmar ända till dess högtiden i riddarhuset var till ända, då de åter sågo på främlingarne och på de stockholmare som i största hast uppdagat sin kallelse att vara orientaler. De voro det ännu icke för få dagar sedan, men nu voro de det af lif och själ. En hederlig handelsman på Holländaregatan trodde sig till och med vara född turk och skrämde sin hustru med att tala om det. Hustrun sprang ifrån honom för att ställa sig utanför Grand Hôtel och

se efter, om alla de som talade "gatans språk" i Kairo verkligen liknade hennes egen förut så hyggelige man.

Fru Holm ville ej lemna sin plats utanför riddarhuset förr än hon ännu en gång sett Abbas pascha. Han skulle då kanske känna igen henne och besvara hennes hälsning. Paschan visade sig verkligen, men den gången i sällskap med två andra kongressledamöter, två goda stockholmsborgare, som oupphörligt bugade sig för honom och talade teckenspråket, det enda de naturligtvis kunde använda i samtal med en österlending.

Paschan såg icke ens åt den sidan där fru Holm stod. Han gick med de två stockholmske orientalisterne in på Bährs kafé hvilket frun tyckte vara besynnerligt.

"Liksom han inte kunde få både kaffe och konjak hemma hos mig", puttrade hon för sig själf och lemnade sfinxen.

När hon kom hem, var hennes första omsorg att höra efter, om paschans alla koffertar ännu anländt.

"Nej, inte en enda!" förklarade Sofi. "Och inga slafvar håller och inte någon af hans alla hustrur och slafvinnor."

Huru skulle man förstå det? Tänk, om han hade låtit föra både slafvar och koffertar till Grand Hôtel! Tänk, om han icke mer återvände till fru Holm!

"Det ligger något under det här", sade hotelvärdinnan.

Men strax på eftermiddagen stannade en droska åter utanför porten, och i droskan satt paschan i högtidsdrägt, europeisk med svart frack och hvit halsduk.

Hvarifrån hade han fått de kläderna? Bodde han verkligen på två ställen?

Fru Holm kunde ej styra sin nyfikenhet, utan vände sig till främlingen med några tämligen närgångna frågor.

Han gjorde en artig åtbörd upp åt munnen. Skulle det föreställa en slängkyss? De där österländingarne ha då bra underliga fasoner. Men åtbörden åtföljdes af samma besynnerliga strupljud som kvällen förut, denna gång beledsagadt af en lång rad starka nysningar.

"Så underligt österländingarne uttrycka sig", anmärkte fru Holm till Sofi.

"Ge honom en äggtoddy", sade doktor Salmén.

"Brukas det i österlanden?" sporde fru Holm.

"Det tror jag knapt", svarade doktorn, "men välgörande är det vid förkylningar."

Fru Holm tog sig friheten att knacka på hos paschan för att försöka göra sig förstådd i afseende på äggtoddyn. Då ingen svarade innanför, gläntade hon försigtigt på dörren under mångfaldiga ursäkter, men rummet var åter tomt. Ännu en gång hade paschan försvunnit.

"Det här blir jag inte klok på", sade fru Holm. "En pascha som är ledamot af kongressen, ty det har jag då sett med egna ögon, men som inte har några kappsäckar, inte några slafvar och inte en enda hustru och som kommer

hem i frack och hvit halsduk och genast återger sig af, utan att säga ett ord."

"Han har naturligtvis farit till Drottningholm", upplyste Salmén. "Det är ju fest där i afton. Det blir nog ståtligt."

"Om jag skulle fara dit?" sade fru Holm mycket intresserad.

Hon for, stod i flera timmar tåligt utanför slottet och fröjdade sig åt att Sverige visade sig så gästvänligt mot österlandet.

Då hon stått där ganska länge, fick hon plötsligt sigte på sin pascha som vid en annan österländings arm gått ut att svalka sig.

"Det där är ett under af lärdom", upplyste någon i folkhopen och pekade på fru Holms pascha.

Hon vardt naturligtvis mycket glad och förklarade, att hon hade äran att känna den där paschan.

Man lyckönskade henne, icke alldeles utan afund kanske.

"Där står ett fruntimmer som känner den där lärde österlendingen", sade man och pekade på den beskedliga hotelvärdinnan.

"Jag håller hotel, skall jag säga", förklarade hon och uppgaf både gata och husnummer.

"Det är så godt som en lång annons", tänkte hon.

"Han i röda mössan", sade man vidare i folkhopen, "har haft ett helt orientaliskt bibliotek med sig och kånkade i går själf upp på riddarhuset med en del i en stor skinnsäck."

"Aha, där ha vi lädersäcken", sade fru Holm, men erfor en icke så behaglig missräkning. Hvar hade paschan då sina juveler?

Hon såg den kvällen icke vidare till sin pascha, detta "under af lärdom", men hon såg hundratals vallfacklor och raketer och solar, alt hörande till den "frivilliga" upplysning som Märlarsträndernas inbyggare på särskild anmodan af Stockholms hamnkaptan bestodo österlandets söner.

Det var naturligtvis Tusen och en natt på denna kvällstund. Aldrig förr hade man sett något dylikt i dessa trakter. Man kunde tro sig vara någonstädes mellan Euftrat och Tigris, det vill säga i det underbara Mesopotamien, men visst icke i Karomaniens och Gedrosiens ödemarker. Hundratals ångare hvisslade och plaskade, krängde hit och dit, hotade att kantra, åstadkommo den sublimaste blandning af ohygglig fruktan och vild hänförelse för det märkvärdiga i stunden.

Alt detta sprakande, fräsande, gnistrande, dundrande, dessa himlaflammor och afgrundslågor, hela detta eldhaf kunde dock icke uppväga all den underbara lärdom som sprakade, gnistrade och lågade under turbanerne, fezerne och cylinderhattarne.

Därom var hela Stockholm enigt den natten, och enigheten gaf sig luft i tusentals liter punsch som offrades till ära för lärdomsundren från Asien och Afrika.

"En sådan afton har jag aldrig upplefvat", förklarade fru Holm, då hon kom hem. Hjärtat

hade suttit i halsgropen under hela hemfärden. Hon hade varit fullt öfvertygad om att hon skulle dränkas, sedan hon kanske först fått en raket i nacken, men likväl hade hon icke ens för löftet om att få öfvertaga Grand Hôtel velat afstå från deltagande i denna märkvärdiga fest på Mälaren. När hon steg i land på Riddarholmen, återtog hjärtat sin vanliga plats och när hon träffade doktor Salmén var hon den modigaste af alla och förklarade sig vilja gå i döden för österlandet.

"Men vet doktorn, att vår pascha här är ett under af lärdom?" tillade hon.

Det viste doktorn naturligtvis icke, men han kunde ej gärna tvifla därpå, då paschan vore medlem af en så lysande kongress hvilken redan på första dygnet utmärkt sig med så många solar och med så oändligt antal vallfacklor, rake-ter och bengaliska eldar.

"Hvarenda medlem är naturligtvis ett under af lärdom", medgaf doktorn.

Sent på natten kom paschan hem. Han var mycket bullersam och stämde upp en så skallande sång, att hela huset skakades. De öfriga gästerna sprungo förskräckta upp ur sina sängar och frågade, om det vore jordbäfning.

Fru Holm kom i lätt nattdrägt ut i förstugan och förklarade, att det vore paschan som sannolikt gjorde sin aftonbön.

Hotelgästerna menade, att han väl kunde bedja litet saktare och utan att störa deras nattro. Hvarom icke ämnade de genast flytta.

Nu lät det som paschan slog omkull bord och stolar. Det var en förskräcklig aftonbön. Man bultade på hans dörr och uppmanade honom att gå och lägga sig. I annat fall ämnade man skicka efter polisen.

Fru Holm var förtviflad, och hennes beundran för österlandet började betänkligt minskas. Bland hennes gäster fanns ett par fruntimmer som voro alldeles betagna i paschan endast för att han vore pascha, men för tillfället sågo de förskräckta ut.

Nu tyckte man sig höra, att paschan valsade där inne. Så förnams ett doft då och därpå vardt det alldeles tyst.

"Det är visst en dervisch", förmodade doktor Salmén, "en af de där vilde dervischerne."

"Herre gud, han må väl inte äta små barn häller", jämrade sig uppasserskan.

"Sofi kan då vara lugn för egen del", försäkrade doktorn, och de öfrige skrattade, hvilket betydligt svalkade fru Holms upprörda sinnen.

"När man skrattar, flyttar man inte", sade hon till Sofi, "och skickar inte häller efter polisen."

Men orolig var hon dock för sin pascha, på hvilken hon icke kunde bli klok.

Dagen därpå såg paschan grym ut. Fru Holm vågade knapt se på honom, ännu mindre tilltala honom. Själaf gaf han blott ett hväsande ljud från sig.

"Hans gutturaler tyckas öfvergå i enkla hväsljud", sade doktorn, "ett linguistiskt fänomen. Språket hör onekligen till de minst tillgängliga."

Paschan uppträdde redan på morgonen i svart frack och hvit halsduk. Han var ytterst blek, men fezzan satt käckt i nacken som de österländingar för sed hafva.

"Då han går ut, skall Sofi gå efter och se hvart han tar vägen", sade frun. "Man måste ha reda på en pascha som inte har några kappsäckar och inga slafvar med mera sådant."

"Skall jag!" utropade uppasserskan i häftig förskräckelse. "För att han kanske skall vända sig om och sluka mig i en enda munsbit. Nej, det kan frun aldrig tvinga mig till."

"Sofi är en riktig stackare", förklarade fru Holm och gjorde sig själf i ordning att följa efter den sagolike paschan.

Denne gick snart ut. Frun gick efter, utan att han anade det. Han hade icke kommit väl ut på gatan förr än han hade en skock pojkar efter sig. Den röda mössan hade lockat dem. Paschan såg hvarken till höger eller vänster, men gick in i cigarrboden i hörnet.

Fru Holm kunde naturligtvis icke gå efter, men stannade på försigtigt afstånd. Efter en stund kom paschan ut från boden och fortsatte sin väg.

"Han har väskan med sig", muttrade frun för sig själf. "Jag undrar, om han fortfarande delar ut rara böcker från österlandet."

Snart hade pojkskaran växt till ett stort följe af män och kvinnor som larfvade efter den fezklädde mannen, trängde sig in på honom och visade den mäst närgångna nyfikenhet. En

poliskonstapel ryckte fram och höll frackens baksida fri från det påträngande folket.

Paschan gick in i ännu en cigarrbod, i en tredje, en fjärde till och med, och dröjde alltid en god stund i hvar bod, men folket väntade tåligt på honom, och skyddsängeln i poliskonstapelns skepnad likaledes. Det samma gjorde fru Holm. Och så bar det af igen, gata upp och gata ned, från cigarrbod till cigarrbod hela staden igenom.

Slutligen gick paschan in på Operakällaren, och då begaf fru Holm sig alldeles uttröttad till närmaste spårväg och for hem, men folkmassan väntade utanför operakällaren, med undantag af en och annan bland hopen som också gick in på källaren och satte sig att se på paschan.

"Min själ äter han inte norsk sill och tar sig en aquavit", anmärkte en af dem som studerade österländingen. "Jo, jo, det gick hett till i går afton efter hemkomsten från Drottningholm. Man lär ha hittat turbaner och fezzar litet hvarstades. Det är svårt att vara karl för sin turban, när svenska gästfriheten slår på stort."

"Ja, vi ska' väl visa österländingarne att vi förstå att uppfatta en sådan där kongress."

På aftonen den dagen stod fru Holm utanför Grand Hôtel. Där voro också fru Ström och fru Berg och fru Skog. Herrarne Ström, Berg och Skog sutto i Gropen, men herr Pettersson var inne i festvåningen, där grefve Landberg gaf scener ur "Tusen och en natt."

Fru Holm förargade sig öfver att icke kunna

komma in med. Abbas pascha måste hon dock se. Han gjorde henne alt större bekymmer. Hvarför hade han besökt alla cigarrbodar? Han kunde ju få röka Salméns långa pipa.

Fru Holm var icke den enda som intresserade sig för Abbas pascha. Hela granskapet omkring hotelet var lika ifrigt att få veta något om honom. Fruar och fröknar, lika väl som gamle och unge herrar kommo oupphörligt in på hotelet och utfrågade Sofi. Alla ville de höra talas om den lärde österländingen och ännu hellre ville de se honom.

Själ f gick paschan nu i svart frack, hvit halsduk och röd fez omkring i Grand Hôtel och njöt af grefvens Tusen och en natt. Men fru Holm kunde ej tränga dit in. Visserligen hade en af de österländske slafvarne tilljudit henne inträde, i fall hon ville kläda sig till österländsk danserska och hjälpa "kongressens bajadärer" att sörja för festens balettafdelning, men fru Holm ansåg sig omöjligt kunna framträda på tåspetsarne och viste ej häller hvarifrån hon skulle få den riktiga drägten. En annan slaf som alt jämt kom ut i porten för att visa sig och sin präktiga kostym och låta se huru äkta österländskt alt var — han var vaktmästare i "assistansen" och alltid anlita som middags- och supéuppassare, fastän han nu hade turban — sade att fru Holm mycket väl kunde komma in, om hon ville låta klä ut sig som neger och springa omkring med tallrickar, men äfven det tillbudet måste afslås

i anseende till den svarta färgen som afskräckte hotelvärdinnan.

Men hon höll ut i alla fall på festens yttertersida och hänfördes slutligen af den bländande belysningen som tändes för att gästerna skulle hitta hem.

"Något sådant kan aldrig förekomma oftare", sade hon, "än då Sverige vill hedra österlandet. Tänk så ryktbara vi ska' bli. Och äfven mitt hotel nämnes kanske snart med aktning kring hela Asien."

Men paschan såg hon icke till den aftonen. Hon fick dock höra honom, men det var först mot morgonen, då han kom hem och hade dragit med sig ett halft dussin andra österlänningar hvilka väsnades förskräckligt.

Morgonen därpå förklarade öfrige resande i hotelet, att de bestämdt skulle flytta, om det icke vore så intressant att ha en pascha till hotelkamrat, men nog borde fru Holm tillhålla den där österlänningen att uppföra sig litet stillsamare nattetid.

Frun tog mod till sig och gick in till paschan, men fann honom ej. Han var åter utgången, troligtvis redan till kongressen — eller till cigarrbodarne.

Där stod den hemlighetsfulla läderväskan. Fru Holm vardt mycket öfverraskad. Om hon skulle titta i den! Den var icke igenläst, knapt tillsluten. Icke kunde det vara orätt i att ändtligen öfvertyga sig om innehållet. Det vore tvärt om värdinnans skyldighet.

Hon funderade ej längre, utan tog ett stort steg fram till väskan och öppnade den försigtigt, men med fast hand.

Hvad såg hon? Cigarrer, cigaretter, små tobakspaket.

"En sådan turk att röka!" utropade fru Holm, gräfdde ända ned till botten af läderväskan, men fann ingenting annat än tobaksalster. Icke en enda juvel! Ej någon rar österländsk bok. Stora cigarrer, små cigaretter, grof tobak, fin tobak, tobak af alla slag. Det var då för att köpa upp all denna tobak som paschan sprungit omkring i alla cigarrbodas. Han ville naturligtvis ta hem till österlandet prof på hvad Stockholm kan åstadkomma, hvad som vore för Sveriges hufvudstad mäst kännetecknande, och som man där icke ser några oftare förekommande handelsbodas än cigarrbodas, hade han företrädesvis eller uteslutande i dem gjort sina uppköp.

Visst vore alt detta högst naturligt, och likväl fann fru Holm paschans hela uppträdande alt mera besynnerligt. Han hade då ingen annan respackning än denna lädersäck fylld med cigarrer! Hvar dag gick han nu i svart frack. Hvart hade hans reskläder tagit vägen?

Under det värdinnan stod och funderade öfver sin sagolike pascha, infann denne sig helt plötsligt.

"God dag, fru Holm!" utropade han. "Ni hedrar mig med ert besök."

Värdinnan stod häpen. Paschan talade rätt

god svenska. Visserligen lät rösten något rosslig, men svenska var det i alla fall.

"Ers höghet!" sade hon och neg djupt.

Paschan skrattade och frågade, hvarför hon kallade honom höghet.

"Ni är ju pascha", sade värdinnan.

"Pascha! Ha, ha, ha!... Ja visst! Jag är medlem af orientalistkongressen, och alla där äro paschor. Jag har där träffat paschan Bergström och paschan Strömberg och paschan Andersson och många flere af samma slag."

"Ni är ju österländing? Således ett under af lärdom, har man sagt mig."

"Alla äro vi under af lärdom, hvar enda en, både de från Mesopotamien och från Östermalm, Kungsholmen och Katrinaside. Det är en präktig samling."

"Det hörs väl det, då ni talar svenska nu redan."

"Redan! Fru Holm lilla, jag talade det språket redan för fyrtio år se'n."

"Det är sagolikt!... Men hvarför lät ni så besynnerligt då för ett par dar se'n?"

"Jag var förkyld, skall jag säga frun, fick inte fram ett enda ord, en gemen katarr som jag ådragit mig på resan från Alingsås."

"Alingsås! Ni är då inte från österlandet?"

"Kan inte ha den äran."

"Men ni är ju Abbas pascha i alla fall. Det skref ni i min anmälningsbok."

"Skref jag? Nej, nog skref jag Albert Paulson, men det var med en usel penna, och brådtom

hade jag, måste ut och sköta mina affärer, fast jag var så illa förkyld."

"Men, hur skall jag förstå..."

"Hör nu, fru Holm, inte var det jag, utan just frun själf som kom fram med paschatiteln."

"Men ni har en turkisk mössa, en så'n där fez, och ni är ju med på den lärda kongressen, där det är bara österländingar?"

"Vet fru Holm, att de riktiga österländingarne äro min sann inte många, och de lärde äro ännu färre, så mycket tror jag mig ha märkt. Saken är den, att jag reser i tobak, men bara för svenska hus. Så fick jag höra talas om kongressen. Det vore något för dig Albert Paulson, tänkte jag och sa' det också till hustru min. Österländingarne äro starke rökare, och jag skall visa dem, att svensk tobak är lika god som turkisk, och mycket billigare. Det gör du rätt i, sa' hustru min, ge dig af du, Abbe lille..."

"Abbe och Abbas, det kan ju komma på ett ut", anmärkte fru Holm som icke så fort ville öfverge hoppet om att härbärgera en verklig österländing.

"Alldeles ja", medgaf f. d. paschan som den dagen var vid ypperligt lynne. "Kanske att jag skref Abbe i fruns bok. Jag är så van vid det namnet..." Men du skall väl ha turban då, sa' hustru min och började leta efter en så'n hufvudbonad som jag hade haft på en stor maskerad i Alingsås för några år se'n. Hustru min trodde, att *alla* medlemmar af kongressen skulle gå i turban. Behöfs inte, sa' jag, jag tar min

rökmössa, för se något österländskt skulle det väl vara, och rökmössa är nog det mest passande för en som reser i tobak. Så packade jag en hel kista med sorterade cigarrer, men de allra finaste lade jag på det omsorgsfullaste in i min stora resväska, ja, just den där."

"Nå, hvar är kistan då!" frågade fru Holm något misstroget.

"Den som det viste!" utropade kongressledamoten. "Den är försvunnen, och kappsäcken med. Saken var den, att jag första afton kom att glömma mig kvar på Ranten. Annars hade jag varit här en dag förut. Vi voro några glade handelsresande som sammanträffade och drucko ett glas med hvarandra, trefligt, må frun tro. Tåget fick gå utan mig. Se'n vi varit till sammans några timmar, tog jag afsked af vännerna. Jag behöfde svalka mig, lade mig i en liten löfsal och somnade. Jag vaknade inte förr än stockholmståget blåste, kastade mig hufvudstupa i en kupé och for af. Resväskan med de finaste sorterna hade jag med mig, lemnar den aldrig ur händerna, och kappsäcken och stora kistan trodde jag naturligtvis hade gått med aftontåget. Träffar dem nog i Stockholm, tänkte jag. Så'nt har händt mig förr. Men de där nattliga timmarne i löfsalen hade skaffat mig en grundlig förkylning. Jag var så hes, att jag inte kunde få fram ett enda ord. Nu är jag nästan bra igen. Det har jag att tacka stockholmspunschen. Den har flödat för att visa hvad Sveriges hufvudstad förmår, när det gäller intresset för lärdom,

i synnerhet för den österländska, för alla som komma i turban eller fez. Det är roligt för lite hvar att vara med på så'na lärdomsfester."

"Nu är alt skämt", sade hotelvärdinnan.

"Skämt å sido", återtog kongressledamoten, "så var den där hesheten inte att leka med. Och hvarken cigarrkistan eller kappsäcken återfann jag i Stockholm. Det var betänkligt nog och gaf mig mycket att fundera på. Fru Holms adress hade jag fått af garfvar Loberg i Alingsås. Det är ett godt hotel, sa' han, och hålles af en beskedlig människa till facilt pris. Ja, därför kom jag hit, men hade inte mer än hvad jag gick och stod uti, men mina finaste cigarrprof voro lyckligtvis i behåll... Vid Hallsberg träffade jag en läkare som jag kände och hvilken ämnade sig ett stycke samma väg. Jag lät förstå, att jag vore alldeles okristligt hes. Då vardt han mycket glad och förklarade, att heshet och snufva botade man nu mera med hypnotism, hvarpå han började se mig stint i ansigtet. Jag såg igen, och så somnade *han* och vaknade inte förr än vi kom till Gnesta. Nu skall ni få se, att ni blir bättre, sa' han, men håll inte tal på kongressen, akta er för strupljud... Kongressen! utropade en karl i turban och sidenkaftan som förut inte sagt ett ord. Jag nickade. *Sprechen Sie deutsch*, sa' turken. Jag nickade igen och grymtade något som han med turban antog för giltig tyska, hvarefter han på samma språk bjöd ut äkta havanna. Aha, en konkurrent, tänkte jag, från Kalkutta, men turken förklarade sig

vara från Altona och reste för ett hus som där tillverkade äkta havanna. Jag teg, men han fortfor att prata och slutligen blefvo vi goda vänner. Hvarför skulle man inte kunna umgås vänligt med konkurrenter?... Men här sitter jag och pratar och bjuder inte fru Holm en cigarrett. Skall det vara en riktigt egyptisk? Jag känner fabrikanten och garanterar varan."

Fru Holm förklarade, att hon aldrig rökte.

"Det gör frun orätt i", sade kongressledamoten. "Det var den beskedlige turken från Altona som se'n lånade mig de här svarta festkläderna, men han tog mina hvardagskläder i pant. Han är affärsman. Rökmössan tar jag naturligtvis inte af mig förr än kongressen är slut. Den har varit mig till stor nytta. Jag har tagit upp order på betydliga partier. Men till Upsala brydde jag mig inte om att fara. Där är man tusan så nosgrann på cigarrer, skall jag säga... Hur står det till, lilla fru Holm? Frun ser inte glad ut."

Huru kunde fru Holm vara glad, då paschan icke vore någon verklig pascha, utan en helt vanlig handelsresande som gjorde i tobak! Hon hade hoppats, att med denna pascha till lockbete kunna fånga en hel hop österländska guldfiskar.

"Ack, ers hög... jag menar herr Paulson, var så innerligt snäll och säg ingenting till de andra resenärerna här i hotelet, att ni inte är pascha. Det skulle knäcka mig alldeles. Jag vill förlåta er, att ni inte är den jag trodde, men tig för guds skull. Låt framför alt doktor

Salmén inte veta något. Han ämnade bli docent i österländska språken, efter hvad han sagt mig, och är visst gruffigt lärd. Herr Paulson får inte tala svenska vid honom."

"Och inte något annat språk håller, det lofvar jag. Se så, fru Holm, nu skall jag skrifva några affärsbref och så skall jag bort på en fin tillställning som en glad kryddkrämare gör för min räkning. Jag kommer i fez, och alla fruntimmer bli kära i mig."

"Det är en riktig narr", sade fru Holm till Sofi. "Nog hade det varit bättre, om han varit en så'n där hundturk som vi först trodde."

Herr Paulson stannade i Stockholm till kongressens slut, var med på alla festerna och träffade på den stora tillställningen på Hasselbacken, österlandets och västerlandets förbrödringsfest, en hel hop gamla bekanta, icke just några under af lärdom, men alla de österländska språkens och litteraturernas vänner och gynnare. Han höll sig framme vid sexan, trampade hinduer och perser på liktornarna, stötte undan araberne, drack brorskål med ett dussin svenska orientalister och bidrog i sin mån ganska verksamt att gifva festen prägel af en äkta fosterländsk högtid med några österländska prydnadsfigurer.

Så for han hem till sitt land igen, men i fru Holms hotel och i hela granskapet talar man ännu om den sagolike paschan.

Alla vägar öppna.

Alma Almlund var dotter till en byråchef i ett af våra förvaltande verk. Byråchefen var en glad karl och hade just aldrig sett på styfvern, men icke hade han haft många styfrar häller. Sin tjänstemannabana hade han börjat med några tusen riksdalers Upsalaskuld, ty det kostar för en fattig yngling att "ligga i Upsala" och fördjupa sig i vetenskaperna. Almlund hade aldrig hunnit med några andra vetenskaper än den kamerala, men det är lika dyrt för det på Stadskällaren och Förderfvet, Gillet och Rullan.

I Stockholm skulle han betala af sina skulder och det gjorde han genom att draga på sig nya. Med inkomsterna var det klenst, och det är icke mindre dyrt på Hasselbacken och Operakällaren än på de nyss nämnda studielokalerna i Upsala. Vi ha också vårt Förderf, och det kallas Berns salong, och vår Rulla, och den heter egentligen Strömsborg, ty där rullar man klot, men kan också kallas Strömparterren, Blanchs kafé och Lagerlunden. Öfver alt rullar det undan.

"Min käre bror, ge mig ett godt råd", sade notarien Almlund, som då redan var ordinarie tjänsteman i lägsta graden, och vände sig till en gammal bekant som kallades vän. "Jag har två utvägar, den ena att göra cession, den andra att gifta mig. Hvilket föredrar du?"

"Någon allmän regel ges inte i så'na fall", förklarade vännen. "Det beror på tycke och smak. Har du någon att gifta dig med?"

"Det är just hvad jag tror."

"Är föremålet rikt?"

"Inte just precis rik är hon, men ganska förmögen, skulle jag tro. Fadern är lyckligtvis död och modern tycks vara en snäll gumma. Beata är inte alldeles ung, men ser bra ut och har ett godt sätt. Jag begriper inte, att hon ej förr blifvit gift."

"Det är väl någon orsak, men kan hon betala dina ungarlsskulder och ge dig medel att föra ett godt hus, så vet jag inte hvarför du ej skulle ta henne. . . . Vill hon ha dig? Nå, det är en öfverflödig fråga, bara du kan spela dina kort förståndigt. Gift dig, du!"

Almlund gifte sig, fick en mycket mindre hemgift än han förmodat, men en mycket älskligare hustru än han kunnat ana. Han kände sig lycklig, hade gjort upp nästan alla Upsalskulderna och såg sina vänner hos sig på middag några gånger i månaden, på spelparti en gång i veckan. De öfriga kvällarne tillbringade han vanligtvis vid sitt skrifbord. Hemma i huset fattades aldrig något.

Så förflöt åren. Almlund hade slutligen stigit till byråchef. En son var redan student, ty han skulle naturligtvis också göras till statstjänsteman, ehuru byråchefen förklarar det vara det sämsta af alla yrken, och han var makarnes dyreson. Dottern, deras andra barn, satt hemma och väntade på friare. Hon hade gått i en af Stockholms mest ansedda skolor, icke i en af den gamla sorten, där man lärde rakt ingenting, utan i en af den nyare tidens, där undervisning lemnades i alt möjligt, men där flickorna företrädesvis fingo läsa biblisk historia och lära sig ett betydligt antal bibelspråk utantill. Efter åtta års skolgång lemnade Alma denna läroanstalt, föga rustad till lifvets strid.

Ett par gånger hade hon yttrat, att det nog skulle ha roat henne att läsa så mycket, att hon kunde taga studentexamen, men då borde hon först och främst slippa från bibelspråken som ju kunde vara ganska vackra och tänkvärda i och för sig, men föga lämpliga att läras utantill och hindra inhämtande af verkliga kunskapsämnen.

Sådant tal hade nästan skrämt föräldrarna, och modern fann det gudlöst, men fadern slog bort det med skämt.

"Det är modernt prat, det där, kära Alma", sade byråchefen. "Inte behöfva flickor egentligen ta studentexamen. Hvert skall det leda, om alla jäntor bli studenter?"

"Alla pojkar bli det väl inte häller", invände Alma. "Men hvem har gifvit gossarne rätt att inhämta flera kunskaper än flickorna?"

"Det göra de ju inte nu för tiden", anmärkte fadern. "Dussintals flickor ta sin mogenhets-examen."

"Men komma ej längre för det", sade Alma. "De lockas in på studiernas väg och sedan tillåter man dem inte att använda sina kunskaper till fosterlandets gagn."

"Tillåter man inte? Nu är du ju orättvis eller har inte reda på sakförhållandena. Alla vägar stå nu mer öppna för den svenska kvinnan. Är det inte fruntimmer som ta t. ex. medicine licentiaten?"

"Det är ett fritt yrke som inte *kan* förbjudas. Det är också det som fordrar de största ansträngningarna. Men fins det ett enda fruntimmer som amanuens i statsdepartementen? Användes något fruntimmer i det verk där pappa är byråchef?"

"Ja som renskrifvare, och... och det kan vara nog", förklarade fadern som icke skämtade längre, utan kände sig riktigt sedligt upprörd.

Det var ingenting att göra åt den saken. Alma hade ej heller tillräcklig kraft att bryta sig sin egen väg. Hvarifrån skulle hon ha fått den kraften? Hennes uppfostran hade ej varit sådan. Modern hade aldrig lärt henne att lita på sig själf. Det var endast då och då som en plötslig själfständighetskänsla kom på henne, men den försvann lika fort som den kommit och så satt Alma stilla förbjudande i föräldrahemmet, för på baler och andra glada tillställningar, var en ung dam i "societeten", omtyckt af alla, älskad

af ingen, lefde ett fullständigt onyttigt lif, men hade fullt upp hvad hon behöfde till det materiela lifvet, om också ej till det intellektuela.

Så dog byråchefen.

"Husets ställning är mycket dålig", sade umgängesvännerna, och man beklagade allmänt att byråchefen aldrig kunnat rätta munnen efter matsäcken.

"Han lefde på gamla skulder", sade en af vännerna med uttryck af ogillande.

Man riktigt förvånade sig öfver ett sådant lätt-sinne, och likväl är det så vanligt, att man icke behöfver uppehålla oss därvid. De som voro skarpast i sina ogillande anmärkningar hade kanske njutit mäst af gästfriheten i det Almlundska huset.

"Hvarför har jag inte nu en ställning i världen!" utropade Alma med bitterhet.

"Ja, hvar skall du få en man ifrån?" suckade enkefru Almlund.

"Hvarför har jag inte lärt mig ett yrke?" klagade Alma.

"Yrke!" uppreade modern. "Det hade väl inte gått an, att byråchefen Almlunds dotter slagit sig på linnesömnad häller."

"Nej, emedan det betalar sig så illa. Men *det* kan jag dock ännu lära mig."

"Kära barn, du tänker väl inte bli syjungfru häller?" yttrade den bekymrade modern.

"Jag tänker på något sätt skaffa mig lifsuppehälle, ty mammas pension förslår inte långt." Alma kände företagsamhetslusten födas hos sig, men modern bad henne besinna, att hon vore

dotter till en ämbetsman och syster till en juridico-filosofie-kandidat som kanske en gång kunde få justitieportföljen i sina händer, ty juris-kandidaten skulle han taga eller åt minstone "hof-rätten."

"Hur skall han få medel till det?" sporde Alma.

"Åh, vår herre ser nog till offret", sade modern förtröstansfullt. "Jag får väl dela med mig af pensionen."

"För att själf lida brist och ändå inte kunna hindra Emil att göra skulder."

"Nå ja, det göra ju alla unga karlar", förklarade modern, "och så kan han väl komma öfver ett fördelaktigt parti."

Alma ville ej bedröfva modern med några flera invändningar. Hon gick in till sig och grubblade. Nöden tvang henne att söka arbete. Men hvilket? Kunskaperna voro ej synnerligt stora. Bibelspråken hjälpte icke mycket. Hennes kännedom i andra språk förde ej heller långt. Visserligen hade hon lika stora insigter som en mängd andra som åtog sig att gifva undervisning, men hon ville icke hyckla kunskaper som hon ej egde. Och huru eländigt dålig vore ej betalningen för sådan nödfallsundervisning!

Säkrare vore då att försöka föda sig med handarbete. Det första sådant en "bildad" flicka, kallad en "bättre" flicka, tager till är broderi och konst sömnad.

Alma begaf sig till sällskapet *Konstslöjdens*

främjare, en högst aktningvärd förening som gjort ofantligt mycket godt för den slöjdens upplifvande, men som icke sysselsätter sig med annan del af den än väfnad och arbete med nålen.

"Har fröken arbetat förut på det här området?" sporde förestånderskan.

Nej, det hade Alma just icke gjort, åt minstone ej för betalning, men hon kunde nog lära sig, påstod hon.

Det trodde förestånderskan också. Hon var mycket välvillig och ville icke neka byråchefens dotter alt det understöd hon kunde gifva henne. Alma fick på försök taga hem ett mindre makt-påliggande arbete.

Det vore ingen brådska med att få det färdigt, förklarade förestånderskan, log vänligt och klappade Alma på handen.

"Ja så, stackars lilla Alma, skall du arbeta åt Konstslöjdens främjare?" sade en af väninnorna som hon mötte på gatan och för hvilken hon med glädjestrålade ansigte förkunnat, att hon lyckats skaffa sig sysselsättning. "Nå ja, sällskapet är på modet och har verkligen mycket stiliga saker."

Det låg vänligt medlidande i väninnans ord och blick. Alma kände sig sårad af det uttrycket och tog ett knaphändigt afsked.

"Hvad hör jag, kära Alma", utropade modern, när dottern berättade hvad hon företagit sig. "Skall du sy för betalning? Har du tänkt på hvad du gjort?... Nå, lyckligtvis är det bro-

derier och så'nt där. Slätsöm är då alldeles förskräckligt simpelt."

Alma svarade icke på den anmärkningen. Hon satte sig genast till arbetet och stretade med nålen dagen i ända. Hon ville visa, att hon hade fast föresats. Olyckligtvis var det för henne ett svårt arbete, och hon nödgades flera dagar å rad gå till Konstslöjdens främjare för att rådfråga sig. Man gaf henne alla erforderliga upplysningar och en värdefull handledning samt var icke njuigg på vänliga uppmuntrningar.

Efter flera veckors trägna ansträngningar hade Alma arbetet ändtligen färdigt. Det godkändes. Hon fick till och med beröm för det och, hvad hon till en början knapt vågat hoppas, äfven betalning, icke just af någon betydelse, men dock reda pengar.

Det var den första inkomst Alma någonsin själf arbetat sig till. Hon kände sig glad och stolt samt tänkte ej så mycket på summans obetydlighet.

"Jag får nog mera, när jag blifvit skickligare", sade hon.

Modern var ej håller missnöjd med dotterns förtjänta pengar och om det enligt hennes åsigt icke vore riktigt "passande" för en ung dam att arbeta, tröstade hon sig dock med att det vore ett arbete fullkomligt *comme il faut*.

Alma fick ständigt nya arbeten. Det var ondt om dem, sade förestånderskan, ty ett stort antal arbetsökande ur de bättre klasserna täflade om att användas af Konstslöjdens främjare, men

Alma hade visat en sådan ifver att lära sig och göra verkligt godt arbete, att hon ofta fick företräde framför många andra.

När hon ansträngt sig ett helt år samt ej sällan använt äfven nätterna, hade hon haft en inkomst af hela — tre hundra kronor.

"Det har varit oss en god hjälp", erkände modern.

"Men man lefver inte på tre hundra kronor om året", sade Alma nedslagen och med ett bitert uttryck. "Jag har kanske gått i vägen för många andra som inte har en mor med pension. Det här duger inte. Jag måste skaffa mig ett arbete som på fullt allvar kan föda mig."

"Du har då så underliga idéer", förklarade modern.

Alma talade om de underliga idéerna för den välvilliga förestånderskan i konstslöjdsällskapet, och denna medgaf, att fröken Almlund hade fullkomligt rätt.

"Men hvad skola vi göra?" tillade hon. "Vi kunna verkligen inte betala mera. Tänk på våra stora kostnader. Och så få vi arbetet gjordt för detta pris. Hundratals arbetssökande stå till vår tjänst."

"Bland dem fins nog ingen", förmodade Alma, "som *lefver* på den förtjänsten."

Nej, det medgaf förestånderskan, men det kunde sällskapet ej hjälpa. De arbetssökande hade alla hem och stöd af sina familjer. För de flesta var arbetsförtjänsten kanske blott att betrakta som själfkörfvade nålpengar.

"Men Konstslöjdens främjare betala mycket mera till sina dagliga biträden som sköta affärerna här på byrån och i utställnings- samt försäljningslokalerna", tillkännagaf förestånderskan. "De få ända till två kronor om dagen."

"Kanske att man kan dra sig fram på den inkomsten", medgaf Alma och frågade förläget, om hon kunde erhålla en sådan plats.

Den frågan besvarades nekande.

"Vi ha alldeles öfver fullt", sade förestånderskan, "och skulle kunna välja bland hundratal skickliga unga fruntimmer, damer af god familj, med goda kunskaper och god smak. För två kronor om dagen kunna vi ställa våra fordringar så högt vi vilja."

Modfäld, gick Alma till kanslirådet, en af faderns närmare umgängesvänner, som visat sig mycket deltagande och varit en riktigt snäll farbror för Alma.

"Kära barn", sade kanslirådet, "för kvinnan står nu mera alla områden öppna. Du kan välja hvilket yrke som hälst. Det är icke som i min ungdom, då ett fruntimmer inte fick bli det och inte det. Nog var det orättvist."

"Om jag hade håg för mekaniken, kunde jag då få någon anställning, t. ex. vid statens järnvägar?"

"Ha, ha, ha! nej, *det* kunde lilla Alma inte få. Till det måste man vara ingenjör."

"Nå, kan jag bli ingenjör?"

"Ne-*ej*, då måste man först ha gått igenom tekniska högskolan."

"Om jag skaffade mig de kunskaper som fordras för inträde i den högskolan, finge jag då studera där."

"Det fick du visst inte. Det är redan förut öfverbefolkning på det området. För hvart år blir det allt svårare för en ingenjör att slå sig ut. Hur skulle det inte då bli, om fruntimmerna också skulle göra sig till ingenjörer och gå i vägen för karlarne?"

"Gå i vägen?" invände Alma något förtrytamt. "Man kan ju med lika skäl säga, att karlarne gå i vägen för oss."

"Åh, kära du, så du pratar. Ha karlarne kanske inte alltid varit de som slagit sig på så'na yrken."

"Och *därför* skola de göra det alt framgent!"

Kanslirådet teg och såg fundersam ut. Han kunde icke neka, att det låg en viss logik i lilla Almas framställning. Han var visst icke någon oräsonlig stillaståndsman, utan hade snarare ansetts som nästan för mycket framåtrusande, men det här hade han verkligen icke kommit att tänka på.

"Farbror säger, att alla områden nu stå öppna för kvinnan, men hur kommer det sig då, att vi inte få bli t. ex. ingenjörer? Om vi kunna bli professorer i matematik, så törde våra hjärnor väl också tillåta oss att studera ingenjörsyrket. Läkare få vi också bli, men att erhålla en lektorsplats vid fullständigt elementarläroverk är omöjligt."

"Jo, det skulle bara fattas det", utropade

kanslirådet ofrivilligt. "Är det inte fullt nog på lärarevägen?"

"Fullt är det öfver alt", medgaf Alma, "men däraf följer inte, att det bör göras omöjligare för kvinnor än män."

"Kära barn, jag har brådt om i dag, borde redan ha varit i departementet, men... ja, vi få väl talas vid en annan gång... Hör du, Alma, gå till hofrättsrådet, vår gamle vän, och tala med honom. Hälsa mamma, du!"

Kanslirådet var synbarligen förvirrad genom Almas något positiva uppträdande. Hon var alldeles olik sig, tyckte han.

"Kvinligheten lider på det där", mumlade han, då han vandrade till kanslihuset, "men saken tål min sann att tänka på."

Alma gick till hofrättsrådet. Det skedde ej med lätta fjät, men hon måste uppbjuda alt, tyckte hon, för att söka sig en tillräcklig utkomst.

"Hm, hm! Arbetet i hofrätten är det så många om", sade hofrättsrådet.

"Ett fruntimmer får ju inte bli notarie", anmärkte Alma.

"Notarie!" skrek hofrättsrådet. "Nej, det låter fruntimret väl bli. Jag menar anställning som renskrifvare."

"Nå, huru mycket kan det inbringa?"

"Åh, inte så lite! Har fröken vacker stil och är mycket ordentlig, kan fröken få hela tjugufem kronor i månaden. Men först måste fröken kanske gå ett eller ett par år som extra utan ersättning."

"Och det kallas att förvärfva sitt lifsuppehälle?"

"Ja, kära fröken Almlund, man får väl rätta munnen efter matsäcken."

"Men det är als ingen matsäck. Det är ju på sin höjd en svältpåse!"

"Hi, hi, fröken är min sann kvick. Skrif i tidningar. Det lönar sig bättre."

"Hofrättsrådet har kanske rätt."

Alma gick till en tidningsredaktör och öfverraskades, då han utan synnerlig motsträfvighet antog henne på försök. Någon aflöning kunde hon dock icke få, förr än man sett hvad hon dugde till, och det fann hon ganska förklarligt.

Det vardt stor uppståndelse på tidningsbyrån, då redaktören förestälde den nya medarbeterskan. Någon af det könet hade ännu aldrig deltagit i det dagliga redaktionsbestyret. Herrarne sågo ganska missnöjda ut och sins emellan uttryckte de sin stora förargelse öfver det tvång som närvaron af en kvinlig redaktionsmedlem skulle ålägga dem. De tyckte det vara rent af fräckt, att en ung flicka skulle slå sig ned bland bepröfvade tidningsmän och vara lika god som de.

Alma fann det ej håller behagligt, men hon kämpade med framgång mot obehaget, var ytterst punktlig och sökte att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sitt åliggande. Hon kände dock, att man betraktade henne med motvilja, ehuru hon visst ej hade att klaga öfver någon synbar oartighet. Stundom hörde hon ett och

annat uttryck som bevisade, huru oförskämdt man fann hennes "inträngande" på byrån.

Hvad hade ett fruntimmer att göra i ett yrke som förut uteslutande drifvits af män? Hvarför skulle hon gå i vägen för dem? En sådan där emanciperad dam borde man als icke tåla. Det var åsigten hos tidningens mest frisinnade medarbetare.

Hufvudredaktören tog dock alltid henne i försvar och var hennes oegennyttige beskyddare. Med detta stöd hade hon sannolikt kunnat trotsa oviljan, om hon därjemte hade varit i besittning af någon öfverlägsen duglighet. Detta var olyckligtvis icke fallet. Alma kunde visserligen redigt samt till och med både fint och träffande skriva en uppsats, men därtill användes hon icke. Hennes göromål var att verkställa öfversättningar ur de utländska tidningar som en af de förnämsta medarbetarne lade för henne, och detta gick icke alltid så snabt som det brådskande tidningsredigerandet fordrade. Säkerheten i de främmande språken var ej häller alltid så afgjord. Katekesen och bibelspråken i skolan hjälpte henne icke, när hon skulle på rak arm öfversätta en uppsats ur Times eller Neue Freie Presse.

"Där ser man hvad ett fruntimmer duger till!" utbrast en gång med skadeglädje en af medarbetarne.

"Det ser man inte", invände Alma med mycken fasthet. "Om *jag* inte duger, så fins det många andra fruntimmer som nog skulle kunna

åtaga sig ett sådant här arbete. Det beror inte på kön, och man har väl sett tidningsmän som inte varit skickligare."

Detta fann man vara ett oförsynt språk, och om man icke rent ut sade det till henne, kunde hon dock af medarbetarnes uppförande förstå hvad herrarne tänkte. Dagen därpå tog hon afsked af tidningen. Medarbetarne andades lättare. Det främmande elementet hade försvunnit, tvånget var borta, man kunde återtaga de fria vanorna och behöfde ej längre förarga sig öfver att en kvinsperson skulle gå i vägen för manfolk.

Men hvad skulle Alma nu taga sig till? Arbetet på tidningsbyrån hade varit helt och hållet förspild möda.

"Jag får väl söka understöd i någon af välgörenhetsfonderna", sade modern.

"Skall mamma tigga allmosor för min skull? Det får visst inte ske."

"Nå ja, om inte just för *din* skull, kära Alma, så för min stackars gosses. Han har nu skrivit igen, att han behöfver pengar, mycket mer pengar än jag olyckligtvis kan ge honom."

"Det där känner jag till", sade Alma. "Jag tycker att både Emil och jag borde arbeta för att hjälpa mamma."

"Arbetar inte Emil då? Han som nu legat i Upsala så många år!"

"Det är just olyckan det", menade dottern. "Hvem har sagt, att han ovilkorligt skall ta juris-kandidaten? Han kommer lika långt med hofrätten... Men hör, mamma, nu går jag till

någon af de större bodarne och söker plats som kassör."

Alma gjorde hvad hon sagt. Hon sökte, men fann icke. Öfver alt möttes hon af den försäkran, att man hade fullt upp med sökande. Högre aflöning än femtio kronor i månaden kunde man ej håller betala. En kvinlig kassör i en stor handelsbod berättade, att hon måste vara på sin plats klockan åtta på morgonen och stanna där hela dagen, med undantag af någon kortare stunds måltidsrast, ända till klockan nio på kvällen. Maten fick hon själf bestå sig, bostad och kläder också, och hon måste alltid vara fint och omsorgsfullt klädd.

"Huru kan någon komma ut med det?"

"Man är väl tvungen, men det går naturligtvis inte, om man ej har någon hjälp af föräldrar eller anförvandter. En karl låter inte nöja sig med en så liten aflöning. Det är endast för att vi fruntimmer kunna bjuda under karlarna som vi få plats framför dem. Och likväl räcker det på långt när inte till åt oss håller."

Alma hade hört talas om, att den store afärsmannen Kuhlmann gjort sig känd för den beredvillighet hvarmed han antog fruntimmer till kontorsbiträden.

"Det är en nutidsman", hette det, "en som inser, att äfven kvinnan har rätt att arbeta och försörja sig. Han är en stor vän af hvad vi kalla kvinnosaken."

Till honom gick Alma naturligtvis och sökte anställning.

"Ja, jag ger fruntimmer gärna plats på mitt kontor", sade han. "Det hör till mina grundsatser. Jag hör inte till de gamla perukstockarne, jag, skall jag säga fröken. Kvinnan måste behandlas som likberättigad med mannen... Nu är verkligen en plats ledig. Det fruntimret som senast hade den platsen egde ej de rätta ansatserna. Hon fann arbetstiden för lång och så har hon gått och tagit anställning på annat håll eller också går hon nu och latar sig... Fröken får fyrtio kronor i månaden. Arbetstiden är från nio på morgonen till nio på aftonen, men jag lemnar en hel timme middagsrast. Jag hoppas, att fröken korresponderar obehindradt på tyska och engelska. Det är hvad jag fordrar och vacker handstil, riktigt vacker, framför alt säker räkning samt färdighet i bokföring. Något annat begär jag inte. Eftermiddagarne har fröken lediga — på söndagarne, men söndagsförmiddagarne fortgår arbetet naturligtvis som i alla stora affärer."

"Har herr Kuhlmann något manligt biträde på kontoret också?"

"Inte ett enda nu för tiden."

"Och inte kunde ni väl håller få", anmärkte Alma.

"Hvarför det, om jag törs fråga?"

"Emedan en karl aldrig går in på sådana vilkor."

"Karlar vill jag inte ha, tycker mer om fruntimmer. Det hör till mina grundsatser. Kvinnan

måste ta del i samhällsarbetet. Framför allt måste hon lefva.”

”Men tror ni, att hon *kan* lefva på hvad här bjudes henne.”

”Ursäkta fröken, men ni tycks inte passa för mitt kontor. Ni kan väl inse, att ett fruntimmer inte får göra anspråk på lika stor aflöning som en herre?”

”Fordrar ni inte, att hon skall göra samma slags arbete?”

”Visst gör jag det. En kontorist är en kontorist, vare sig man eller kvinna, men ser ni, ett fruntimmer *behöfver* inte så mycket som en karl.”

”Kan väl vara. Ett fruntimmer behöfver inte äta på Rydberg. Hon går till hushållsskolan eller ackorderar in sig eller lefver för sig själf på kaffe och torrföda. Hon behöfver inte sitta i Berns salong. Hon behöfver inte ge ut två, tre kronor hvarje dag för sina nöjen.”

”Där ser ni själf. Det är ganska riktigt uppfattadt. Då således ett fruntimmer har mycket mindre lefnadskostnader, kan hon väl inte göra anspråk på lika stor aflöning.”

”Men om hon *vill* roa sig lika väl som mannen? Om hon just inte ginge till Berns salong eller till Variétés, ty det är tarfliga nöjen för en bildad människa, men tyckte om operan och den verkliga teatern... om hon behöfde köpa böcker...”

”*Köpa* böcker!” utropade herr Kuhlmann. ”Åh, så tokig kan väl ingen vara, då man har lånbibliotek.”

"Om hon behöfde skaffa sig ett piano..."

"Ack, min bästa fröken, ni har alldeles för många behof. Låt mig säga er, att det passar inte för ett fruntimmer som söker anställning. Se på handtlangerskan som bär murbruk vid mitt nybygge. Inte behöfver hon piano och böcker."

"Det tör ni nog ha rätt i. Men en bildad människa kan känna sådana behof. Det är just olyckan, att först ger man oss en uppfostran som utbildar den estetiska smaken och se'n vill man, att vi inte als skola tänka på den smakens tillfredsställande. Vi måste känna oss lyckliga, om vi få så mycket betaldt för vårt arbete att vi nätt och jämt undvika att hungra eller frysa i hjäl, och det för *samma* slags arbete som ger mannen dubbel eller tredubbel så stor inkomst. Kom inte och tala om, att alla vägar stå öppna. Skryt inte öfver att ni ädelmodigt lemna kvinnan tillfälle till arbetsförtjänst, ty det gjorde ni inte, om ni skulle betala henne lika mycket som det manliga biträdet."

Alma hade talat sig varm. Hon nästan förskräcktes öfver sin egen dristighet, ty hon viste, att hvad hon nu yttrat, det tänkte tusentals kvinnor, men ingen vågade sig fram med det. Man har så länge inplantat hos dem, att det är opassande och okvinligt att säga sin mening rent ut och att visa missnöje öfver hvad männen bevilja dem, att äfven de som äro lifligast öfvertygade om att man ännu icke gjort just någonting af egentligt värde för den rättvisa fördel-

ningen mellan könen likväl ej våga uttala den öfvertygelsen.

"Min bästa fröken", sade affärsmannen med ett öfverlägset leende, "ni borde inte glömma, att jag varit en af de första som användt fruntimmer på mitt kontor. Det hör till mina grundsatser."

"Och med de grundsatserna spar ni in ett par tusen kronor om året... Adjö, herr Kuhlmann."

"Impertinent unge!" utbrast affärsmannen sedan Alma aflägsnat sig. "Skall hon kanske kritisera mina grundsatser! Det har man till tack för att man vill gynna kvinnans verksamhetsbegär och hjälpa henne till en själfständig ställning."

Alma köpte ett nummer af Stockholms Dagblad och studerade annonserna om lediga platser.

"En kristligt sinnad möbelpolererska kan få god arbetsförtjänst"... "En skicklig kokerska med fördelaktigt utseende, ej öfver tretio år, erhåller lönande anställning hos en bättre ungar-karl"... "En sant troende huspiga får plats hos en bättre enkefru"... "Ett verkligt bildadt fruntimmer med stark kropps-konstitution och god hälsa, gladt lynne och förmåga att handleda barn, kunnig i pianospelning och andra inom hus förefallande göromål kan mot erläggande af 300 kr. om året få tillfälle att gå frun till handa på en större landtegendom samt biträda vid bakning, brygd, tvätt o. s. v."...

Alma kastade tidningen långt ifrån sig. Hon tänkte på att bilda en förening af arbetande och

arbetssökande kvinnor af alla klasser och yrken, och den föreningen skulle verka för att icke något fruntimmer ginge in på att utföra ett arbete som betalades lägre än hvad en man fick för samma slags göromål."

"Min kära flicka, hvad tänker du på?" sade modern med mycken ängslan. "Skall du inte först och främst söka bli gift?"

"Om någon kommer som jag riktigt kan hålla af och som vill fria till en fattig flicka, så gifter jag mig nog", svarade Alma leende. "Men därför skall jag väl inte gå sysslolös."

Huru vida Almas påtänkta förening kommer till stånd, är ännu ej känt.

"Fruentimmerna skulle nog vilja hjälpa henne", sade fröken X. som har en banktjänst med halfva inkomsten mot hvad männen upp-bära, "men vi våga inte. Vi nöja oss med en liten tjänst som kan gifva oss några hundra kronors inkomst, och många behöfva ju icke mera, ty vi födas, klädas och härbärgeras af nära anhöriga. När vi ha det godt nog, är det ju icke värdt att bråka för andra, för det där stora flertalet som inte kan lefva på den låga inkomsten, emedan det flertalet ej har några nära anförvandter som understöda det. För oss stå fortfarande alla vägar öppna — för att vi ska ha nålpenngar. Att de män som skola lefva på sitt arbete få gå sysslolösa är ju helt naturligt, emedan det är mycket billigare att i affären använda fruntimmer."

Afrodite.

Viktor Rikardson var bildhuggare, högg icke ofta i sten, men knådade så mycket mera i lera och ansågs vara en begåfvad konstnär hvilken nog en gång skulle utföra riktiga storverk i marmor.

"Marmor skall det vara", sade konstvännen. För leran hade de just icke någon aktning.

Han hade gjort stora framsteg vid akademien och afslöt sina läroår med att taga kungliga medaljen och få ett af statens stora resestipendier.

Fjorton dagar därefter var han på väg till Rom. Han var ung, frisk och glad, och lifvet log med sitt mest strålande leende. Att *han* skulle göra storverk, det var en afgjord sak. Det trodde allmänheten, konstnärerna, vännen och kanske allra mest han själf.

Han fråssade af Italiens sol, antikens konst och renässansens lika väldiga som behagfulla skapelser. Han lefde i ett oafbrutet skönhetsrus vecka efter vecka, månad på månad, dyrkade bildhuggarekonstens gudomligheter i Vatikanen och på Capitolium, i kyrkorna och de enskilda

gallerierna. När han behöfde hämta andan gick han ut på "campagnan", for upp till Tivoli, festade i Albano och sträckte sig i gräset vid Nemisjön.

Men så hyrde han sig en "studio" vid Via Sistina och började arbeta. Det gick undan med lust och fart. Signor Vittorio var känd och omtyckt af alla modellerna som vräkte sig på trottoaren i hörnet af Sistina och Capo le Case, men kinkig var han i valet. Han gillade inga andra modeller än de "formfulländade". Natur ville han ha, men en natur af första klassen. Ideal-kroppar sökte han, och fann han en modell hvars kroppsformer åt minstone något så när erinrade huru en människa egentligen bör se ut, frågade han icke efter hvad han betalade för att få den kroppen i sin "studio" och där noga iakttaga linierna samt söka återgifva dem med några kraftiga grepp i leran.

Han arbetade flinkt, men sålde aldrig något. Det mesta han gjorde var utkast, icke hela figurer, utan särskilda delar, armar och fötter och händer, hufvud äfven och präktiga "torser", alt konstnärligt och säkert, men som ingen konst-älskare brydde sig om att köpa.

Hvad bekymrade det den unge konstnären? Han hade ju sitt stipendium, och det kunde han kanske få förlängdt, blott han skickade hem något arbete.

"Visst skall jag skicka hem", sade han hvar gång vännerna påminde honom därom.

Men till figuren som skulle sändas till akade-

mien i Stockholm ville han ha en ännu bättre modell än som någonsin funnits i hörnet af Sistine och Capo le Case. Han gaf sig ut på upptäcktsresa efter den skönaste kropp, och det tog sin tid. Han ströfvade omkring i Sabinbärgen och var borta i några månader. Ingen viste hvar han uppehöll sig. Fram mot sommaren kom han igen och träffade åter landsmännen hos "liquoristan" vid Via del Tritone.

"Nå, hvar har du modellen?" sporde vännerna.

"Fins ingen i hela gamla Kyrkostaten", försäkrade Viktor, "ingen som duger. Jag får nöja mig med dem jag förut haft."

Landsmännen flydde för sommarhettan. Äfven infödingarne bland den eviga stadens konstnärer begåfvo sig upp i bärgstrakten, men Viktor stod dagen i ända instängd i sin "studio" och arbetade på en stor figur. Han lefde endast i det arbetet, tänkte icke på något annat, glömde både vänner och fosterland och själfva akademien, ehuru det var hon som skulle godtgöra honom för hans möda och gifva honom möjlighet att ännu ett par år få vistas i Italien.

I konstverkstaden var det jämförelsevis svalt bland de våta lerklumparne. Men utanför brände solen med sin skarpaste glöd. När aftonen kom och det började skymma där inne, afskedades modellen, figuren som han arbetade på höljdes i vattendränkta linne, och konstnären gick till *Antico Gallinaccio*, en tarflig krog med äkta romersk prägel i en ruskig gränd, där han intog sitt hufvudmål för dygnet.

När han satt och tuggade på sin *manzo* och *insalata* och sköljde ned tuggorna med en flaska enkelt *castello romano*, utan att lyssna på sorlet omkring sig i det stora rummet, där hettan och kvalmet, stekoset och alla andra ångor från de i själfva matsalen tillredda rätterna gjorde tillvaron ej just synnerligt behaglig, kan det väl hända, att han någon gång tänkte på grönska och frisk luft, på Kastellholmen och Strömsborg och glada konstnärsmiddagar vid Nacka. Det var dock blott förbiskymtande gamla utkast som i ögonblicket därefter hade försvunnit för att lemna plats för den Afrodite som nu hvilade under det våta linnet i konstnärens "studio", men en dag skulle i strålände skönhet förkunna mästartens lof.

Med tankarne på sin gudinna, gick Viktor till Piazza Colonna, där regementsmusiken spelade och han hade sitt sommarnöje hvarje afton under gaslyktorna, mellan de höga byggnaderna, i folkvimlet och den tryckande värmen, midt inne i en stor stad som sommartiden är mördande ohälsosam och ganska lätt hade kunnat skicka den främmande konstnären till hviloplatsen vid Cestius-pyramiden, där så mången nordbo funnit sin graf.

Men Viktor Rikardson trotsade hettan och den osunda luften både i Gallinaccio-gränden och på Piazza Colonna. Hans gudinna skyddade honom så länge sommaren räckte. Så kom hösten, Romas sköna höst, då man andas åter och lifvet återväckes i staden, då främlingarne återvända och det afbrutna arbetet upptages igen.

Blott ett par vänner släptes in i Viktors "studio". De funno hans Afrodite öfverträffa alt hvad de kunnat förmoda af hans hand, och så gingo de ut i staden och förkunnade den unge svenske konstnärens lof. Men ju mer de berömde hans arbete, dess mer började detta att misshaga och oroa honom själf. Vännernas loford hade just fäst hans uppmärksamhet på bildens svagare sidor. *De* sågo dem icke, men *han* märkte dem så mycket mera, och för hvarje dag fann han dessa svagheter alt betänkligare. Han försökte afhjälpa dem, men detta gjorde saken blott värre, tyckte han.

En dag gick han in till sin granne, en framstående italiensk bildhuggare, och bad honom komma och säga hvad han tänkte om Afrodite där inne.

Italienaren stod en lång stund tyst, noga granskande figuren samt förklarade därpå, att den vore ett aktningvärdt arbete, hvarefter han mycket artigt tog afsked.

"Aktningvärdt!"

Det ordet gjorde Viktor förtviflad. Funnes det då icke en gnista af något högre? Kunde man icke se, att denna Afrodite vore något annat än de nutida italienska grannlåtsfigurerna? De senare kunna också vara aktningvärda i vackert arbete, handtverksarbete, men mera äro de icke. Skulle hans skönhetsgudinna jämföras med sådant sockerbagarverk?

Kanske hade italienaren dock rätt. Viktor ville tänka på något annat, ville förströ sig och sedan med opartiska blickar åter se på sitt verk.

Han gick ut, sökte upp landsmän och andra kamrater, begaf sig med dem till en osteria vid den gamla ruinen som förr togs för ett Vestatempel, där de brukade spela *boccia* och där de äfven nu togo sig ett parti. Men bildhuggaren var emot vanligheten mycket fåordig och dystert och svarade icke på kamraternas skämtsamma anspelningar.

Plötsligt sade han farväl och skyndade från det glada sällskapet. Han gick ut på Ponte Rotto, stod länge och såg på aftonluften som lyste så grann öfver pinierne i Villa Pamfili och beklagade, att han ej hällre egnat sig åt målning. En sådan där aftonhimmel skulle han ha återgifvit så glödande sant, att man icke hade nöjt sig med att kalla taflan bara "aktningsvärd."

Morgonen därpå skyndade han in i sin "studio", ryckte bindlarne i största hast från Afrodite, tog några steg baklänges för att se helintrycket af figuren, fann den afskyvärd, fattade en hammare och dräpte gudinnan.

Hon hade ej varit ens aktningsvärd, tyckte han. Misslyckad vore hon. Men misslyckad vore hans konst också för öfrigt. Han rusade ut i vild förtviflan, sprang som en galning omkring i alléerna på Monte Pincio, svor och anfäktade sig så att han skrämde på flykten ett helt kollegium unge jesuiter som togo sin morgonpromenad i parken, hvarefter han stötte till samman med en fransk konstnär, en af pensionärerne i Villa Medici, som han kände och hvilken tog hand om honom och sökte bringa honom till förnuft igen.

Hade fransmannen icke fått tag i honom, hade han sannolikt vräkt sig utför den höga muren åt Villa Borghese, och det hade funnits en svensk konstnär mindre. Fransmannen lemnade honom icke på hela dagen. De vandrade omkring på Monte Pincio och i Borghese-parken, och när aftonen kom, sutto de vid en anständig måltid hos Corradetti, som fransmannen envisades att kalla Restaurant Bedeau, i Via della Croce.

Den franske konstnären, framstående målare, en af desse allvarlige idkare af konsten på hvilka Frankrike har godt förråd, hyste aktning för Viktors begåfning, och någon afund kunde ej uppstå dem emellan, enär fransmannen, hvilken vistades sitt sista år i Villa Medici, redan var mästerskapet nära, under det svensken ännu famlade i förgårdarne. Fransmannen hade blott uppmantrande ord för sin unge vän, men Viktor hörde icke mycket på honom.

Han grubblade på den ihjälslagna Afrodite, såg henne åter lifs lefvande och tyckte sig märka, att hennes ögon fått ett tjusande uttryck som visst icke förut funnits i bildens tomma ögonhål. Blicken fästes oupphörligt på honom, men drogs hastigt bort, då han såg på henne. De sköna dragen hade fått ett underbart lif, ett mänskligt uttryck som alldeles icke missklädde gudinnan. Kinden glödde till och med, något som ännu mer förvånade den unge konstnären.

Fransmannen drack *chianti*, suckade öfver att det icke vore bordeaux och fortfor att tala om konsten sådan hon borde vara och sådan den

svenske vännen skulle uppfatta henne, något helt annat än det nyitalienska behagsjuka krimskramset.

Men Afrodite hade ej blott rosenkinder och lifliga ögons glans. Hon var klädd i en fin dräkt enligt nyaste parismod, hvilket Viktor visserligen fann mer öfverensstämmande med den af honom och hans franske kamrat ringaktade nyare italienske konsten och därför förkastligt, och likväl kunde han icke taga sina blickar från den fagra uppenbarelsen. Hans Afrodite hade således lefvat upp igen, och det långt vackrare än då hon bara var en figur af våt lera på konstnärens *cavalletto*.

"Oändligt mycket bättre än både modellen och figuren!" sade Viktor för sig själf, men i det samma stod Afrodite upp — icke ur hafvets skum, men från ett af de dukade borden i matsalen, drog på sig handskarne och sade till en äldre man i hennes sällskap:

"Fara vi nu till Valle och se på Ristori?"

Afrodite framstälde sin fråga på ren svenska.

"Måste väl det", sade gamle herrn suckande. "Men nog skulle jag hellre sätta mig utanför Colonna och få mig något läskande."

Han reste sig motvilligt och kastade en sömnig blick omkring sig. Men Afrodite var så mycket mera vaken. Den blicken kom ur stora, klara ögon, vackrare än alla Rafaels madonnors, tyckte den svenske konstnären. Hennes profil var regelbunden med den grekiska skönhetsstypen. Och likväl talade hon ett språk som bra mycket

liknade smålandsdialekten. På den kunde Viktor icke taga miste. Han var själf född ej långt från Vernamo.

"Vi måste väl se Ristori en gång, käre pappa", yttrade Afrodite smeksamt, men det låg en viss kraft och bestämdhet i det smeksamma.

Det var något alldeles förtjusande, tyckte Viktor. En Smålands-Afrodite här i Rom, en som både rörde sig och talade och kastade blickar omkring sig. Det var något inom honom som sade, att hon skulle i rikt mått ersätta lerklumpen som han knackat sönder. Och utan betänkande lemnade han fransmannen helt brådstörtadt, skyndade fram till den gamle herrn och det unga fruntimret, bugade sig ganska ledigt och förestälde sig som en landsman till dem. Den gamle herrn vardt mycket glad, skakade hand både länge och väl med sin unge landsman och utropade gång på gång:

"Nej, är herrn svensk!?"

Det såg ut som han icke hade träffat landsmän på mycket länge, och likväl hade han icke lefvat med andra än svenskar öfver alt dit han kommit under sin långresa från Jönköping till Rom.

Bekantskapen var således snart gjord. Fabrikör Hjärtfält behöfde icke mycket anstränga sig för att förmå sin unge landsman att följa med till Valle-teatern, där Ristori skulle för en enda gång uppträda, samt att sedan lofva att morgonen därpå besöka fabrikören och hans dotter i Molaro-hotellet vid Via Gregoriana.

Den morgonen gick Viktor icke ens in i sin "studio". Han hade nästan glömt den krossade gudinnan för den som skulle krossa hans eget hjärta, i fall hon ej ville besvara hans känslor. Ty känslor hade han, ganska varma till och med, och deras föremål var nu den lifs lefvande Afro-dite, fröken Hedvig Hjärtfält, hvilken aftonen förut visat sig högst älskvärd.

Han följde fabrikören och dennes dotter omkring i gallerierna, och vanligtvis var det med fröken Hedvig ensam han genomströfvade de flesta salarne, enär gamle fabrikören snart kände sig trött och slog sig ned hvar han kunde finna en hviloplats.

Hedvig Hjärtfält var mycket intresserad af konst, kunde hennes följeslagare snart finna, hvilket gjorde honom ännu mera betagen. Hon talade oupphörligt om konstens storhet och den ära som tillföll konstnärerna, de *stora* konstnärerna, om andra bekymrade hon sig icke.

"En högsint själ!" anmärkte Viktor för sig själf, och han tyckte sig känna, huru hon skulle hänföra honom till storverk, i fall han kunde lyckas vinna henne till följeslagerska genom lifvet. Då skulle han sannerligen icke modellera gudinnor som han sedan nödgades krossa.

Alt detta hade han klart för sig efter en förmiddag i Vatikanen, och klarheten var alldeles öfverväldigande efter en annan dag i det capitolinska museet. Då han på tredje dagen återvände med Hedvig Hjärtfält från Villa Ludovisi, där han frässat i antik bildhuggarkonst och

tyckt sig finna, att hans följeslagerska hade på det mest förfinade sätt deltagit i fråsseriet, frågade han henne, om de icke skulle slå sina konstintressen till sammans och gemensamt njuta af det sköna.

Då rodnade hon och skyndade till fadern som satt sig att vänta på det unga paret utanför en osteria vid Via di San Basilio, hvilken rodnande flykt den unge landsmannen icke tolkade som något nederlag för sig. Men morgonen därpå förklarade fabrikören, att han fått ett telegram som återkallade honom skyndsamt till Sverige, och afresan skedde så brådslande, att Viktor icke fann tillfälle att tala enskildt med Hedvig.

Det var endast på järnvägsstationen, dit han följt sina svenska vänner, som han i största hast hviskade till den unga flickan ett upprepande af hvad han sagt när de lemnade Villa Ludovisi.

Hon rodnade å nyo, men svarade icke något. Då de slutligen redan sutto i järnvägskupén, lutade hon sig ut genom dörren, räckte honom sin hand och yttrade helt lugnt:

”Låt se, att herr Rikardson snart blir ledamot af akademien.”

Så nickade hon, och snart var hon ur sigte.

”Ledamot af akademien!... Skulle det vara målet?”

Det gick Viktor och funderade på. Uppmaningen var emellertid ett uttryck af den sköna Afrodites deltagande och af hennes önskan att Viktor måtte vinna konstnårsanseende. Därpå kunde han icke misstaga sig, och i den vissheten

stängde han sig åter inne i sin "studio" och tog fatt på ett nytt arbete. Det kunde dock ej bli något annat än en ny Afrodite. Han tänkte icke på annat.

Den ena modellen efter den andra förkastades, och slutligen måste bildhuggaren nöja sig med en som endast på mycket långt håll motsvarade det ideal hvilket stod för hans fantasi. Men hufvudet modellerade han icke efter någon romersk kvinna. Det formade han efter de sköna anletsdrag som han så fullständigt erinrade sig och hvilka han tyckte sig ännu se hvarje stund.

Viktor kunde dock aldrig få bilden så god som han önskade. Han ändrade oupphörligt, slog stundom sönder både armar och ben, knådade och klatschade, svettades och svor och fattades af förtviflan öfver att icke kunna uppnå idealet.

På det sättet drog arbetet ut ett par år. Akademien hade för länge sedan öfvergifvit den förhoppningsfulle lärjungen. Då han icke skickade hem något, kunde stipendiet icke förlängas.

Viktor sålde ej mera något. Han arbetade endast på sin Afrodite, åt på kredit på *Antico Gallinaccio*, bodde på kredit, gick dåligt klädd, frös på vintern och brändes af sommarhettan. Men hänförd var han af sin konst. Glödande ord talade han om konstnärens höga uppgift, men aldrig om ledamotskap i akademien, och likväl låg detta ständigt för honom.

Från familjen Hjärtfält hade han icke fått någon omedelbar underrättelse. Han vågade icke skrifva till ens fabrikören. Hvilken anledning

därtill skulle han taga sig? Genom landsmän som kommo hemifrån och krupo in i Gallinaccio-hålet vackra våraftnar fick han veta, att fröken Hjärtfält, "satans vacker flicka", sade de, haft ett par friare, men afskedat dem.

"Carlo, hit med en flaska Capri!" skrek Viktor i vild hänryckning.

Carlo, den ädle romerske uppassaren, mera liknande en ung triumfator, gaf den oförsigtige skandinaven ett strängt ögonkast. Capravin fins icke på "gamla kalkon". Men Carlo satte i sin ädelhet fram en flaska *castello romano* af sämre slag, ehuru denna *scultore* var skyldig minst för ett års förtäring, och så drack man för de af fröken Hjärtfält utdelade korgarne, ehuru Viktor visst icke angaf detta vara orsaken till den extra förplägningen.

"Viktor Rikardson är en äkta konstnär", sade kamraterna. "Hans Afrodite kommer nog en gång att göra uppseende."

Men det såg ut, som skulle det dröja mycket länge innan den dagen randades. Viktor gick alt sämre klädd. Hvad gör det bland konstnärer i Rom? Han ansåg sig icke längre böra taga i anspråk tålamodet på Gallinaccio, och det förekom kamraterne som hölle han på att vänja sig af med det ena målet efter det andra. Slutligen glunkades det om, att han måste snart lemna sin "studio".

Det där var betänkligt.

"Du måste fara från Rom, käre Viktor", sade kamraterne.

Viktor skakade på hufvudet och frågade en nyss anländ landsman, om denne kände fabrikör Hjärtfält i Jönköping. Den nyanlände upplyste, att familjen Hjärtfält nu mera bodde i Stockholm, där fabrikören låtit bygga ett präktigt hus åt sig på Östermalm och där han förde stor stat.

"Rik karl!" sade landsmannen med uttryck af mycken aktning.

"Utmärkt vacker", tillade han. "Ja, jag menar dottern, men fåfång och ärelysten."

Viktor gaf honom ett mördande ögonkast. Hans lefvande Afrodite hade naturligtvis alla möjliga goda egenskaper, men icke en enda mindre god. Men hans Afrodite i konstverkstaden vid Via Sistina gjorde honom oupphörliga bekymmer.

Slutligen hade han dock fullbordat bilden. Han bjöd åtskilliga bildhuggare, italienare, fransmän och skandinaver att komma och se på arbetet. De uttryckte alla sin stora belåtenhet.

"Förträffligt, förträffligt", ropade mästaren som funnit den förste af svenskens Afroditefigurer endast "aktningsvärd", och det omdömet gjorde Viktor mycket glad.

Inom konstnärskretsar talade man om den svenske bildhuggarens lyckade arbete. Han stälde ut det vid Via Nazionale, och den konstälskande romerska allmänheten kom och beundrade verket. Tidningarna omnämde det, och sådana omnämnanden hitta alltid vägen till fosterlandet. Bref från svenskar i Rom skildrade denna Afrodite som något utomordentligt i den inhemska konsten.

Så kom en rik amerikan och betalade en rätt stor summa samt drog af med bilden. Viktor gjorde slut på alla sina skulder och reste hem.

"I höst kommer jag igen", försäkrade han vännerna och sade, att han ej kunde lefva på något annat ställe.

Hans "studio" stod för hans räkning och han lemnade kvar alla sina småarbeten. För modellerna stälde han till en fest på Scarponekrogen, högt uppe på Janiculus, och där gick det lustigt till hela långa aprilnatten i månsken och blomdoft. Men festtillställaren stod och såg öfver Rom och tänkte på Östermalm, hvilken nya stadsdel var honom fullkomligt obekant, ty den hade växt upp under det han bott vid Via Sistina. Och så såg han icke Rom längre och ej håller de bullrande modellerna, utan endast den lefvande Afrodite. Hon upplyste hela synkretsen.

Dagen därpå satt han i järnvägskupén och ilade norr ut. Han hade tänkt stanna något i München, kanske till och med göra en omväg till Paris, men Afrodite på Östermalm vinkade honom. Han for utan uppehåll dag och natt, och på fem dygn förflyttades han till Stockholm.

Det vardt uppståndelse i den stockholmska konstnärsvärlden. Man slets om "romaren", bjöd honom på fester afton efter afton, firade honom på alla sätt och höll på att göra honom litet småtokig. Det är så man vill ha det.

Viktor var smickrad af all denna vänliga uppmärksamhet, men längtade mången gång till

baka till lugnet vid Via Sistina. Hade han icke haft ett alldeles särskildt ändamål med sin resa, skulle han otvifvelaktigt genast ha vändt om igen. Men nu gjorde han besök i familjen Hjärtfälts utmärkt präktiga bostad på Östermalm, motogs mycket artigt af fabrikören själf och tyckte sig märka, att fröken Hedvig med glädje återsåg honom. Hon var, om möjligt, ännu vackrare än i Rom. Hvilken ädel antik skönhet, just en sådan som kunde passa en konstnär med Viktor Rikardsons stora talang, att ej säga snille.

"Jag lyckönskar herr Rikardson!" utropade den unga flickan och tryckte hans hand.

"Till min Afrodite?" sporde bildhuggaren.
"Jag skulle gärna ha velat visa henne för er. Hennes hufvud liknar ert."

"Åh, herr Rikardson!"

"Jo, jag försäkrar. Det kan ej vara någon tillfällighet, men..."

"Det är inte för figuren jag lyckönskar er, utan för utnämningen i dag."

"Utnämningen?"

"Ja, eller kallelsen. Akademien har kallat er till agrée. Nu är ni på god väg. Ni kan må hända snart nog bli ledamot, professor, vasarid-dare och kanske direktör."

"Har man gjort mig till agrée!" utropade Viktor skrattande. "Det har jag inte bedt om, men jag anser saken så obetydlig, att jag ej håller ämnar afsäga mig utmärkelsen."

"Afsäga! Jo, det vore just vackert vid en så förträfflig början."

Viktor gick från det präktiga Hjärtfältska huset alldeles öfverlycklig. Det kunde han väl finna, att den sköna Hedvig intresserade sig för honom, och det ganska varmt till och med. Icke skulle hon i annat fall ha uttryckt sådan glädje öfver den obetydliga utmärkelse som kommit honom till del.

Ett par dagar därefter var han bjuden på middag hos familjen. Man utmärkte honom tydligen framför de öfriga gästerna, ehuru bland dem fanns både grosshandlare och kansliråd, och gästerna följde värdfolkets föredöme.

Viktor Rikardson var dagens lejon hvar enda dag. Men det tänkte han icke på. Han såg knapt huru man bugade och krusade för honom. Hvad han såg var endast, att den sköna Afrodite vardt hvarje dag alt vänligare och förtroligare. Däröfver kände han sig stolt, ty hon var sannerligen icke vänlig mot alla och visade ingen annan någon sådan förtrolighet. Hon var en kvinna som tycktes veta af sina företräden och som bar sitt hufvud högt.

Men det var icke denna stolthet som gjorde Viktor så lycklig. Hans lycka stod i närmare samband med tanken på ett älskvärdt hem i Rom midt bland de gamle storverken och alla de utmärkta arbeten som skulle uppstå i hans "studio".

Det var öfver den tanken han rufvade hvarje stund. Hvilka konstverk skulle han ej åstadkomma, om han dagligen finge se Hedvig vid sin sida, finge höra hennes konstnärligt tillta-

lande idéer, utbyta tankar med henne, kyssar också förstås, med ett ord lefva i ett paradys, sällare än de sällaste som fantasien någonsin skapat, men som skulle vara full verklighet.

Skulle en sådan lycka kunna varda den fattige konstnärens lott? Hedvig vore rik, mycket rik, hade man sagt. Åh, det svindlade för konstnärens ögon.

"Tycker du om den här Rikardson?" frågade fabrikören sin dotter. "Att han är kär i dig, kan man väl se. Men, han är ju egentligen inte annat än en fattiglapp, fastän mycket hygglig karl för öfrigt, det medges."

"Fattiglapp? Det var ett styggt ord", svarade Hedvig med någon förtrytelse. "Rikardson kan nog bli en rik man, om han vill begagna sin stora talang, och en hedrad man med en afundsvärd ställning i samhället. Tycker inte pappa, att han också ser ovanligt bra ut?"

"Jaså, låter det på det viset? Då vill du ovilkorligt gifta dig med honom?"

"Jag tror nästan det", förklarade Hedvig helt lugnt. "Skulle pappa ha något mot det?"

"Hm, det är naturligtvis något du själf får afgöra. Du har alltid haft din egen vilja, och jag har inte lagt några hinder i vägen för dig. Men kom dock i håg, att du kan bli friherrinna, kanske grefvinna eller få en man med mycket pengar."

"Pengar har jag ju själf eller har pappa åt minstone. Jag älskar konsten och..."

"Konstnären, vill du säga. Ja, du är en

toka, min kära Hedvig, men inte kan jag neka dig något."

Det dröjde ej länge förr än Viktor tog mod till sig och friade samt fick naturligtvis ja, och ej långt därefter gjorde fabrikören ett lysande bröllop.

"Den här våningen som svärfar låtit inreda är riktigt dyrbar och ståtlig, och det syns nog, att du min huldgudinna haft afgörande ordet därvid", sade den lycklige äkte mannen dagen efter bröllopet. "Men hvad skola vi egentligen göra med den våningen?"

"Hvad vi skola göra med den?" sporde unga frun tillbaka och såg på sin man med leende förvåning.

"Ja, vi resa ju till Rom och låta inreda åt oss ett litet förtjusande konstnårsbo vid Via Sistina eller annorstädes i granskapet af min studio."

"Så du pratar! Vi resa möjligtvis, men på någon kort tid. Se'n komma vi igen hit och bo här."

"Men mina arbeten? Vet du, nu tänker jag på en hel grupp, en Afrodite med Eros. Hvad säger du om det, min egen Afrodite?"

"Asch, den där gamla mytologien! Bry dig inte mer om den."

"Så du talar! Jo, just den skall jag bry mig om, ty i den fins skönheten. Men så tänker jag också på något i det manligt kraftiga. Hvad är din tanke om en ny Laokoonsgrupp, inte den gamla vanliga, utan alldeles själfständigt upp-

fattad, eller om en Kain? Åh, en Kain skall jag framställa, någonting kolossalt i ett väldigt marmorblock, den förste brodermördaren, med hans fasansfulla ansigtsuttryck och i hela figuren detta trots som tyckes tillropa gud en förebråelse för att Abels offer var gudi mera behagligt..."

"Hu då, så du fantiserar! Hvarifrån komma dessa gräsliga idéer just nu?"

"Nå, tag inte så illa vid dig. Först skall jag göra Afrodite med Eros och däruti skall jag uttrycka hela min sällhet, min tacksamhet mot dig och mitt jublande fröjderop öfver att äntligen ha fått vid min sida en kvinna som ej blott är den personifierade skönheten, utan också förstår och känner det sköna och kan med sin närvaro elda konstnären. Men ser du, för att kunna utföra alt detta, sådant det nu lefver inom mig, måste jag vara i Rom, måste stå i min egen studio, och du skall stå bredvid mig. Jag skall vara Viktor och du Viktrix, den segrande skönhetsgudinnan."

"Tackar så mycket!"

Unga frun log något medlidsamt. Men så kom professor Brun och professor Gråå och lyckönskade samt förklarade, att nu vore alt i ordning.

"Framåt då till seger och ära!" utropade fru Hedvig och såg nu verkligen ut som den segrande skönhetsgudinnan. Hon var strålande skön och förtjusande glad.

Hon drog sin man med sig ut i tamburen, tryckte en hatt på hans motsträfviga hår, ka-

stade en lätt kappa öfver sin eleganta klädning och med professorerne, smickrande och skratande, i hälarne på sig skyndade hon som en dansande gratie utför trappan utan att släppa Viktor, skuffade in honom i en vagn, hennes vagn, och hoppade själf med professorerne in efter.

Det bar af. De tre hade mycket roligt åt bildhuggarens förvånade uppsyn, men lemnade hans frågor obesvarade.

Snart stannade vagnen. Man steg ur. Det var visst på den nya delen af Rådmansgatan. Fru Rikardson sprang in i ett nytt hus, ännu icke rappadt, ännu ej ens någorlunda tort. Professorerne med Viktor emellan sig skyndade efter. Man kom in i ett mycket stort och högt rum, möbleradt högst fantastiskt, så där huller om buller, roccocco och renässans och antik om hvart annat, dyrbara mattor, praktfulla gardiner, konstverk af olika värde, småkrafv i oändlighet. Midt på en kostbar matta stod en stor *cavalletto* och en väldig balja med lera.

"Gratulerar, herr agrée!" sade professor Brun och bockade sig med sirliga rörelser hit och dit.

"Lycka till, min käre Rikardson!" yttrade professor Gråå, Viktors gamle lärare.

"Hvad är det fråga om?" sporde Viktor och såg sig omkring med mera undrande än beundrande blickar. "Hvad skall alt detta betyda? Hos hvem är jag?"

"Hos dig själf, min egen Viktor!" sade unga

frun och tryckte sin mans hand samt såg honom så segerglad in i ögonen.

"Det är din nya atelier", tillade hon. "Professorerna ha varit så goda och hjälpt mig med dess anskaffande och med mycket annat här, men det är jag som bestämt hela möbleringen och valt alla dessa konstnärliga prydnader."

"Gud bevara dig!" utropade Viktor något häftigt, men tillade fogligare: "Är det *min* studio?"

"Ja visst, ja visst! Är den inte charmant? Se på alla dessa konstföremål. Är du inte förtjust?"

Bildhuggaren såg icke als förtjust ut. Det luktade starkt murbruk och fukt bland alla dessa sammanrafsade småsaker.

"Vi ha med afsigt tagit en atelier där leran inte så snart skall torka", förklarade professorerna. "Huset är *alldeles* nytt."

"Må fan ta er!" skulle Viktor ha velat säga, men han *sade* det icke. Han teg och såg förlägen ut.

Professorerna började också se förlägne ut, och man kunde märka, att unga frun försökte svälja sin förtret, men att det vore svårt att få ned den. Hon hade menat så väl och trott, att hennes man skulle skynda i hennes armar och med glödande ord uttrycka sin tacksamhet. Och nu stod han där och sade ej ett enda ord till tack. Någon glöd var det visst icke fråga om. Han såg snarare ut som en isklump.

"Ja, hm, hm!" harklade professor Gråå. "Se,

den här präktiga mattan få vi väl ta bort under cavaletton och baljan..."

"Ta bort mattan?" utropade Hedvig. "Kommer aldrig i fråga. Det skall väl inte se ut som hos en helt vanlig artist."

"Hm, hm!" harklade professor Gråå igen "Men, men..."

"Mattan skall naturligtvis ligga där, då grefvinnan kommer."

"Hvilken grefvinna?" frågade Viktor, som nu fick lif igen och tycktes ana något riktigt ondt anslag.

"Jo, käre du, grefvinnan Sprakenborg har varit så gratiös och lofvat att sitta för dig."

"Var det hon som vi sågo på teatern här om aftonen?"

"Just hon, en af våra mest framstående aristokratiska damer", förklarade unga frun med triumferande uttryck.

"Framstående underkäk har den fulingen, det är då visst och sant. Gud bevare mig! Hvarför skall hon sitta här!"

"För att du skall göra hennes byst naturligtvis. Det har jag skaffat dig, min egen Viktor. Det är rekommenderande, må du tro. Lycas den bysten, har du hela aristokratien till kunder."

"Hu då!" utropade Viktor med ett så komiskt uttryck, att professorerne fingo ett våldsamt skrattanfall.

"Men Via Sistina?" tillade han och såg ängsligt på sin hustru.

"Ah, hvem tänker på den gatan nu?" sade Hedvig och försökte le, fastän ögonen tårades. "Inte kan du vilja fara till baka till den där malpropra ateliern?"

Viktor såg mycket nedslagen ut, men han ville icke motsäga sin egen Afrodite som äfven med bedröfvad uppsyn var så bedårande skön. Han återföll därför i sin tystnad.

Professorerne sågo besvärade ut och ville taga afsked, men fru Rikardson förklarade, att hennes far också lofvat infinna sig och att man skulle inviga ateliern med ett glas champagne.

Larsson, betjänten, kom med ett par buteljer, och några glas framplockades ur en väl försedd skänk som doldes af ett dyrbart draperi. Unga frun hade förutsett alt och ordnat alt på ett utmärkt sätt.

Fabrikören hade fått förhinder, men champagnen dracks äfven utan hans sällskap. Unga frun försökte att åter se glad ut, klingade med sin man och professorerne samt höll till och med ett litet invigningstal som lifligt applåderades af de två akademikerne, under det Viktor bara teg och drack.

Det var första dagen i Viktor Rikardsons nya "studio". Han svor att aldrig mera sätta sin fot dit.

Dagen därpå var han dock åter där. Han kunde ej hålla sin ed, då han såg huru ondt han därmed skulle göra sin hustru. Grefvinnan infann sig.

"Superbt!" utropade hon och såg sig omkring

granskande. "Den här ateliern har professorn heder af, skall jag säga."

"Ursäkta, men jag är inte professor."

"Nå, så blir herr Rikardson väl snart. Åh, den som har sådana relationer och sådan talang blir nog professor långt före alla andra. Jag har reda på förhållandena, skall jag säga. Fabrikör Hjærtfält står mycket väl vid hofvet, en af vårt lands storindustriela män, som redan är kommandör af vasen och har nordstjärnan... Ja, det är en atelier riktigt *comme il faut*. Maken fins inte i hela Stockholm, och jag skulle tro, att man får leta efter en dylik i själfva Paris. Om Rom vill jag rakt inte tala. Jag var en gång i Rom och besökte ett par atelier'er... Åh, horribelt!"

Viktor stod som på glödande kol. Skulle han verkligen förnedra sin konst med att afbilda denna fula människa?

"Nå, professor, skall jag nu börja sitta? Hur vill ni ha mig? Kanske ni vill ha mig mera dekolleterad..."

"Nej, för guds skull!" utropade konstnären något häftigt.

"Ja, ingen egentlig nyditet förstås, men med ett artistiskt draperi, eller kanske jag skall ha krås. Annette, tag hit toalettaskan!"

Grefvinnans kammarjungfru som höll sig nere vid dörren skyndade fram med den begärda asken hvars innehåll tömdes och profvades.

Viktor suckade, men lade upp leran och gjorde sig i ordning att börja straffarbetet.

"Det var en fasligt mörk lera", anmärkte

grefvinnan. "Blir jag inte för svart i hyn på det sättet?"

Konstnären fortfor att syssla med leran, skrattade och försäkrade, att lerans färg ju inte hade något inflytande på en bild som skulle utföras i marmor...

"Grefvinnans byst skall ju bli af marmor, som min hustru sagt?"

Visst skulle den göras i marmor, det vore ju klart, menade grefvinnan och intog en "pose" som hon själf fann riktigt "chic", men hvilken ej gillades af bildhuggaren. Denne hade ofantligt besvär med att ordna förberedelserna till grefvinnans sittning. Han var ursinnig, men undertryckte sin vrede. Det var icke den fula grefvinnan han tänkte på, utan sin sköna Afrodite, och för dennas skull underkastade han sig ett mer än motbjudande arbete. Han skulle dock låta det gå raskt undan och sedan — aldrig någon sådan här fuling mera, utan Afrodite och Eros eller Laokoon eller Kain, mildt eller vildt, men själfständigt och konstnärligt. Och så kladdade han på i väldiga tag. Under arbetet var grefvinnan ganska älskvärd och berättade intressanta historier från hofvet och den förnäma världen.

"Man får väl lof att ge den stackars karlen en smula edukation", sade hon när hon kom hem. "Skall han bli hof- och statybildhuggare, som lilla frun önskar, så måste han väl veta huru det går till i vår värld."

"Den där grefvinnan är odräglig", förklarade

Viktor, när han inträdde i sin hustrus lilla salong, och hade han haft syn på något annat i det rummet än hustrun, hade han nog tyckt det samma om salongen.

"Nu är du orättvis, Viktor lille", förklarade frun. "Grefvinnan Sprakenborg är inte vacker, inte just kvick häller, men hon är ett mycket distingeradt fruntimmer och har utmärkta relationer. Vi måste söka att stå väl hos henne."

"Hvarför det, om jag får fråga?"

"Kors, för din framtid naturligtvis."

"Min framtid? Hvad har grefvinnan med den att göra? Den vill jag arbeta på där borta vid Via Sistina, där inga greffliga markkattsfyssionomier skrämma bort konstens genier."

"Nu skall du inte vara någon... jag höll på att säga tölp, min egen rare Viktor. Tror du, att jag vill dig väl?"

"Visst tror jag det, men vi tyckas ha olika åsigter om hvad som är *väl* eller inte."

"Du skall bli en stor konstnär."

"Det har jag ingenting emot."

"För att bli en stor konstnär måste man ha relationer, stå väl på högsta ort, umgås med samhällets grädda..."

"Jag lägger mig inte i någon grädde... Se så, älskade Afrodite, intet ett ord mer. Grefvinnans skräpukansigte skall jag göra färdigt, så mycket det än plågar mig, men se'n fara vi till Rom."

"Och lemna den här vackra våningen och din eleganta atelier?"

"Tala inte om min atelier!"

"Och ändå är det jag som satt den i ordning åt dig!"

Unga frun såg bedjande på mannen. Den blicken var oemotståndlig. Viktor talade ej mer om ateliern. Han stod hänryckt i stum tillbedjan af hustruns skönhet. Sedan for han i hennes sällskap till och med på flera artighetsbesök. Men han kunde ej afhålla sig från en bitter anmärkning om ett så dumt användande af tiden.

"Björn!" hviskade hustrun och smekte sin mans hufvud. Hvad skulle han då göra annat än kyssa henne?

En afton hade Viktor bjudit några gamla kamrater hem till sig. Ingen af dem hade så gynnats af lyckan som Rikardson. De afundades honom både hustrun och den vackra våningen, kanske till och med grefvinnan Sprakenborgs byst, men de voro goda kamrater och i deras lyckönskningar låg ingen falskhet.

Viktor var stolt öfver sin hustru. Han ville visa kamraterne hvilken ovärderlig skatt han funnit. Hennes skönhet beundrade de redan förut; men de borde också lära känna hennes älskvärda sällskapsgåfvor och höra henne tala om konst.

Man talade således om konst, och hvarken Viktor eller kamraterne stucko under stolen med sina åsigter, äfven om de voro aldrig så vågade och då deingo åt rakt motsatt håll.

Fru Rikardson satt tyst och tycktes icke intressera sig mycket för samtalet. Viktor sökte

draga in henne i det lifliga dryftandet, men hon yttrade sig blott med ett enstaka ja eller nej, ett vackert småleende eller ett betänksamt skakande på hufvudet. Man kunde se, att det alldeles icke roade henne.

Ju längre detta utbyte af tankar och åsigter fortgick, dess ifrigare vordo deltagarne. Man skrek och anfäktade sig, klappade händerna, stampade vildt på den dyrbara mattan, skralade och gapskrattade. Viktor var en af de ifrigaste. Han tycktes ha fått nytt lif och var alldeles som under första tiden i Rom, då han ströfvade omkring på Campagna'n eller vräkte sig i gräset ofvan för Nemisjön.

Hans hustru såg alldeles förskräckt ut.

"Nå, Viktor, hvad tänker du på?" förmanade hon flere gånger, men hennes man gaf ej akt på förmaningarna. Han fortfor att vara den unge konstnären hvilken utan betänkande kastar sig midt i den hetaste striden om skolor och åskådningsätt.

Unga frun lemnade rummet, men det märkte konstnärerne icke. De fortsatte sitt skrånande. Då de slutligen skrikit sig hesa, skrattade de alla, nickade åt hvarandra och fattade sina glas.

Viktor höjde sitt med en liflig åtbörd.

"Min hustru älskar konsten lika mycket som vi", sade han, "eller hvad säger du själf, Hedvig?"

Han såg sig om, men hustrun fans ej längre där. Han föreföll litet missnöjd, men beherskade

sig och bad vännerna ursäkta, att frun nödgats aflägsna sig ett ögonblick.

"Hushållsbestyr, ser ni, gubbar!" förklarade han. "Äfven den mest konstnärligt anlagda kvinna måste tänka på hushållet. Det gäller till och med konstnärinnorna."

"Kvinnor skulle aldrig befatta sig med konst!" utropade en ung framtidsman.

"Och inte gifta sig med konstnärer heller", menade en annan af de unga. "Aj, för tusan... Skål Viktor!"

Värden hade hört kamratens uttryck, sade ingenting, men såg fundersam ut.

Vid det yppigt anrättade aftonmålet infann Hedvig sig åter och var den mest älskvärda värdinna. Man drack hennes och Viktors skål i ädelt vin, och det flera gånger om. Men därefter drucko och rökte, skrattade och grälade konstnärerna till långt in på natten. Frun sågo de ej mera till.

"Det var en riktigt uppfriskande afton i går", sade Viktor morgonen därpå, tog sig på pannan och kände sig något ovanlig. "Det skulle alt smaka skönt att få sig lite sillsalat."

"Usch, Viktor, hvad du är simpel", förklarade frun. "Och det säger jag dig, käre du, att de där grobianerna komma då aldrig mer i vårt hus."

"Grobianer!" upprepade Viktor. "Hvad menar du med det? Mina gamla kamrater och goda väänner, riktiga hederspojkar och styfva konstnärer! Deras sällskap har gjort mig riktigt godt."

"Det sällskapet passar dig inte, käre Viktor... Har du grefvinnan snart färdig?"

"Må tu... sen olyckor drabba mig, i fall jag gör om något sådant. Färdig? Nej, visst inte. Hon blir väl aldrig färdig. Kan du tänka dig, att nu vill hon förmå mig att sätta en rosenkrans på hennes löslockar. Är det inte äckligt?"

Hedvig skrattade åt grefvinnans löjligen fä-fänga, men uppmanade likväl sin man att ej motsätta sig hennes tokigheter.

"Aldrig låter jag tubba mig till någon sådan dårskap", bedyrade konstnären.

"Då kommer du aldrig fram i världen häller", förklarade hustrun med sorgmodigt uttryck. "Skall du snart ta i hop med general Krutenberg? Den bysten intresserar dig väl mera?"

"Hvarför det? Den intresserar mig inte als."

"Besynnerligt! Tänk dig, en så rik uniform. Denna skulle nog göra sig bättre i olja, men äfven skulpturen har sina utvägar att låta den officiella utstyrseln komma till heders. Inte sant, min egen Viktor?"

"Usch, hvad du plågar mig!" utbrast Viktor och såg förtviflad ut, ett alldeles motsatt uttryck mot det som nyss förut lifvat hans ansigte, då han talade om kamraterne och gårdagskvällen.

"Plågar! Hvad menar du?"

Unga frun såg helt bestört ut. Hon älskade sin man utesägligt och ville göra allt för hans lycka och framgång.

Viktor förebrådde sig att ha fält det obehägnssamma uttrycket hvilket dock så riktigt

återgaf ställningen. Han skyndade till sin hustru, smekte och lugnade henne. Hon log åter, fastän med tårar i ögonen, och innan Viktor lemnade henne, hade han lofvat att taga i hop med generalen, så snart han fått den odrägliga grefvinnans byst färdig. Men han fördömde själf sin svaghet.

Mången gång, då han satt vid sin sköna hustrus sida i hennes yppigt möblerade salong eller i sitt eget fint utstyrda rum och hade fått tillåtelse att där röka en utmärkt havanna, kände han ett visst välbefinnande, men så kom en underlig tanke:

"Männe jag inte var lyckligare, när jag satt i gamla Gallinaccios nedrökta håll och bara *tänkte* på min Afrodite?"

Sådana dumheter! Huru kunde den obehagliga tiden jämföras med dessa ögonblick af kroppsligt och andligt välbefinnande, af hvilka han nu njöt i fulla drag?

Nu behöfde han icke tänka på sin Afrodite. Han *egde* henne och var den lyckligaste man på jorden. Han hade alt i fullt mått, rikedom, lyckligt familjelif, frihet, kunde följa sina ingifvelser... *Kunde* han det? Han var själf icke riktigt säker på den saken, tycktes det, kastade havannan och gick suckande till sin eleganta "studio", från hvars väggar fukten flöt i strömmar, fastän dess härjningar doldes af de dyrbara draperierna och mattorna.

Hu, där satt grefvinnan redan och väntade på honom. Men allvarlig föresats kan öfvervinna

de största svårigheter. Viktor Rikardson var så fast i sina föresatser, att han till och med modellerade gamla Sprakenborg med konstnärlig öfvertygelse.

Fru Rikardson ville begagna alla tillfällen för att göra sin man känd och värderad samt hade därför bland annat hittat på att ställa till små chokladfrukostar i mannens atelier.

"När du inte har någon annan modell än grefvinnan Sprakenborg, bör det inte besvära dig, att några eleganta damer af societeten komma och se på hur du arbetar."

"Åh nej, det kan vara tämligen likgiltigt", sade Viktor.

Och så kom det ena dussinet societetsdamer efter det andra, och det vardt en modesak att träffas i "professor" Rikardsons atelier så där vid tolf tiden samt att stanna där minst ett par timmar.

Man talade naturligtvis om dagens tilldragelser inom "societeten" och om åtskilliga andra historier, sanna och falska om hvarandra. Bildhuggaren hörde ej på dem. Han var tillräckligt plågad af grefvinnan, tyckte han, och ville icke öka eländet med att lyssna till de eleganta damernas skvaller. Men så talade man också om konst, och då kunde han ej alltid tiga. Han gaf sin åsigt till känna något kärft ibland.

"Genialiskt!" utropade damerna, men det hände, att de hviskande tillade:

"Han är fasligt simpel. Stackars lilla Hedvig!"
Grefvinnans byst vardt slutligen färdig. Hon

var icke nöjd, men då alla enstämmit förklarade, att det vore ett utmärkt konstverk, sväljde hon förtreten.

"Det är riktigt otäckt likt", sade man i Blanchs salong, där bysten utstälts.

"Odisputabelt, men nog kunde artisten ha något förskönat de fula dragen."

Det sade fru Hedvig också och uttalade för Viktor sin fruktan, att om han vore så där brutalt sanningskär, skulle han skrämman den fina världen från sig.

Viktor förklarade sig icke önska något högre, men den förklaringen gjorde Hedvig mycket ledsen, och då talade han ej vidare om saken. Han blott skref till Rom och skickade en växel för att betala hyran för sin "studio" hvilken fortfarande stod för hans räkning.

"Jag reser i höst", säger han alltid, men det har han nu sagt i flera år. När hösten kommer och han med sin hustru, som alt jämt är lika vacker, återvänder från Marstrand eller Lysekil, där han fått en och annan beställning på en porträttbyst eller en porträttmedaljong, tager han åter sin fuktiga grannlåtsateljé i besittning och kämpar manligen mot reumatismen, hvilken dock uppträder alt mera pockande för hvarje nytt år.

Han lefver med i stora världen, har redan fått vassen, vid hvilket tillfälle fru Rikardson stälde till en storartad fest, har, oaktadt reumatismen, lagt på hullet, sitter i alla slags inköpsnämder och har äfven varit med om att

köpa konstverk för statens räkning samt ger utmärkta middagar, är aldrig högmodig mot gamla kamrater, går icke i vägen för dem, utan låter dem gärna få göra stora konstverk som de icke kunna sälja, under det han själf tager flera tusen kronor för hvarje grannlåtsbyst, och desse byster behandlar han nu mera ganska knap-händigt.

"Jag skall väl inte kosta något konstnärskap på alt det där herrskapet?" säger han i förtroliga lag i konstnärsklubben, dit han går hvarje torsdag, ehuru hustrun varnat honom för ett sådant sällskap.

Något annat uträttar han icke. Men han säger alltid:

"När jag i höst kommer ned till Rom, skall jag börja en grupp, Afrodite och Eros. Ni kan inte tro hvad jag längtar efter den stunden... Ja, det var en härlig tid, då jag arbetade på min Afrodite där nere."

Han suckar djupt.

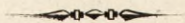
"Men din Afrodite i hemmet?"

"Åh, alltid lika förtjusande, alltid lika tillbedjansvärd."

Så har tiden försvunnit. Men här om dagen mötte vi Viktor Rikardson. Han såg alldeles förstörd ut.

"Hvad är det käre Viktor? Har någon olycka inträffat?"

"Den allra förskräckligaste... Jag har fått titel af *hofintendent*."

Europeiskt slaflif.

"Se så, nu vaknar den där latmasken", sade en murare till en annan, då de sutto nedanför ställningen och åto sin frukost klockan half nio samt sågo huru gardinerna hissades upp i det midt emot belägna, finfina huset.

"Inbilla dig inte det", yttrade kamraten. "Det är bara betjänten som är vaken. Herrn själf sofver nog ett par timmar till och se'n ligger han kanske hela förmiddagen och vräker sig, smörjer så kråset på nattskjortan med hjärpar och maderavin. När han ändtligen behagar stiga upp, säger han till om sin vagn och så vräker han sig i den i stället för i sängen och gör inte guds skapande grand på hela dagen."

"Jo, jo, så går det till, men vi ska' arbeta vi och släpa för en så'n där. Jag var med och bygde huset hans och stod den gången hela vintern på ställningen, bara för att nådig herrn skulle få sina schangtila salonger förr färdiga. Hade jag mer för det? Jo, i Helsingland."

"Jag undrar just, hur det skulle kännas att lefva ett så'nt där lathundslif. Det stod jag väl aldrig ut med, men nog kunde det vara bussigt

att få smaka på en tid... Hör du Erikson du, om vi skulle försöka?"

"Gå på med det, du!" sade Erikson, strök sig med avvig hand om läpparne som glänste af det amerikanska fläsk hvilket han nyss förtärt och gjorde sig i ordning att klättra upp på bygget igen. "Se så, hvad står du och funderar på Jepson? Upp med dig!"

Jepson tog sig starka funderingar, icke blott den dagen, utan under en längre tid, men så arbetade han ifrigare än någonsin, fick betalning för öfverarbete, åtog sig att såga ved innan han om morgnarne gick till sitt mureri, uträttade ett och annat uppdrag sent om aftnarne och förtjänste på det sättet icke så litet. Men förtjänsten åt han icke upp, drack ej häller.

"Du skall väl bli goodtemplare, du", sade kamraterna hånande.

"Det behöfs inte", förklarade Jepson, "för si, jag kan nog låta bli att supa, fast jag inte går in i något så'nt där sällskap som bara kostar pengar."

Han nekade sig slutligen det nödvändiga, gick i trasiga kläder och bodde i ett uthus. Sina besparingar hade han satt in i en bank. Efter ett par år hade han likväl icke skrapat i hop mer än några hundra kronor. Det räckte icke långt för att uppfylla hans sträfvan efter att få lefva "herrelif", såsom han uttryckte sig och som han utmålade för sig såsom en sann lycksalighet, ett lif i bekvämlighet och utan arbete. Han hade nu länge nog, tyckte han, trälät

och svultit, utan att likväl komma mycket närmare målet.

"Du är tokig, min käre Jepson", sade hans gamle kamrat Erikson, "som plågar dig på det viset. Inte hjälper det. Ser du, en arbetare kommer aldrig längre. Vi ä' slagna till slantar, och en så'n blir aldrig en riksdaler. Unna du dig en smula ro ibland och slit inte ut dig i förtid... Skall du ha dig en sup nu, så säg inte nej. Jag bjuder i dag. En annan gång är det din tur."

Nej, Jepson ville icke höra på kamraten. Han gick icke med på krogen. Han stod och funderade i gathörnet nedanför byggnadsställningen. Alltid var det en sådan ställning af bjälkar och plankor, ribbor och tvärsålar, och alltid skulle han, liksom de andra murarne, klättra upp och ned, ned och upp, men aldrig kom han högre för det.

"Det här ger jag fan!" sade Jepson.

"Hvad är det Jepson ger fan?" frågade någon bredvid honom.

"Åh, ursäkta herr byggmästare! Jag stod bara och funderade. Se, det är så, att jag ville knoga mig upp i världen, men det går inte."

"Kommer an på hur man bär sig åt", sade byggmästaren som tyckte, att Jepson vore den styfvaste af alla murarne.

"Ja, hur skall en fattig stackare bära sig åt?" genmålde Jepson. "Jag har knogat och slitit dag och natt, kan jag säga, men inte fått i hop

mer än några hundra kronor. Det förslår inte långt."

"Jepson skall göra som jag", förklarade byggmästaren. "Först skall man bli bas och skaffa sig respekt och se'n skall man börja bygga själf. Lemna in anbud, då ett nybygge är i fråga, bjuda under alla andra, nöja sig först med liten eller ingen vinst och därpå höja fordringarna, spara in på utgifterna, inte ge ett öre mer än hvad arbetarne ska' ha..."

"Men väl lite mindre", afbröt muraren som började känna sig obesvärad och icke kunde hålla sig från att säga byggmästaren ett "sanningens ord", såsom han kallade det.

"Väl lite mindre", medgaf byggmästaren, "ja, ja, det vill säga så att det går i hop. Förstå mig rätt Jepson! Man skall vara mån om sig, men aldrig kommer man någon vart, om man inte är oförskräckt. Jepson är ju en rask karl, en riktig öfverdängare i arbete, men se, man skall ha scheni, som det heter. Annars går det rakt inte."

"Nå, vill byggmästaren ta mig till bas?"

"Kör sta'," sade byggmästaren som var litet upprymd den kvällen. "Jag behöfver en just nu för mitt bygge på Luntmakaregatan. Det går an att börja i morgon dag. Men Jepson får nöja sig med lite mindre aflöning till börja med än hvad en bas brukar få."

Jepson gick in på den lägre aflöningen. Byggmästaren tyckte sig ha gjort en god affär.

Jepson var en duktig bas och höll efter de andre arbetarne.

"Har Jepson hört, att den här byggherrn, skomakarmästarn vet jag, skall köra upp ett nytt hus på Söder nu?" frågade en dag en af murarne.

Det hade Jepson icke hört, men det var något att tänka på, tyckte han. Längre tänkte han dock icke. Han gick genast till verket och ville försöka, om han hade "scheni", såsom byggmästaren kallade det.

"Tänker byggmästaren göra anbud på skomakarmästarns nya bygge?" sporde han sin patron.

"Visst gör jag det", förklarade byggmästaren, "och jag tänker gå så lågt, att ingen kan gå under mig, men ändå förtjäna en vacker slant."

Han nämde till och med summan, något som han aldrig annars brukade.

"Se, så lågt kan jag gå", försäkrade han och tycktes njuta af Jepsens förvåning. "Man kan hvad man vill", tillade han, "då man har scheni."

"Hvem skall bli arkitekt?" frågade basen.

"Det skall jag själf vara", förklarade byggmästaren med mycken själfkänsla.

Kort därefter kom Jepson till honom och tillkännagaf sig vilja lemna sin befattning som bas. Det tyckte byggmästaren vara oklokt och försökte öfvertala Jepson att stanna kvar.

"Jepson skall rätta sig efter hvad jag sagt honom och på det viset krafla sig upp i världen."

"Det är just hvad jag gjort, herr byggmästare, och tack nu för den här tiden och för alla goda råd."

Han lät icke öfvertala sig att stanna kvar. Han hade något annat i kikaren, förklarade han.

"Har man sett en sådan skojare!" utropade byggmästaren dagen därpå. "Har inte den lym-meln till bas gått och bjudit under mig för det nya bygget. Jo, det har man till tack för att man velat honom väl och gifvit honom en och annan nyttig lärdom... Men lyckligtvis hänger han upp sig på den affären. Ingen kan göra ett arbete för bättre pris än jag. Och arkitekt har han också tagit sig till att vara."

Jepson hängde dock icke upp sig, men huru vida husets egare sedermera vardt hängfärdig, är icke alldeles omöjligt. Den nye byggmästaren använde det sämsta godtköpsmaterial och slarfvade i hop huset på alt för kort tid.

Hans forne patron stod alldeles häpen. Han började misstänka, att f. d. basen verkligen hade "scheni". Den misstanken besannades snart, ty icke långt därefter skulle en ny from stiftelse få sig ett stort hus, och då höll Jepson sig framme igen. Han gick till stiftelsens direktris, ett förnämt och gudligt fruntimmer som icke ville öfverlemna husets uppförande åt någon, vare sig arkitekt eller byggmästare, som ej vore en man på hvars fromhet man kunde lita.

Jepson lade sina ord så väl och såg så genomfrom ut, att det förnäma fruntimret tyckte sig kunna hos styrelsen förordda hans anbud, hvilket dock vore högre än ett par andra, men de hade inlemnats af personer utan from uppsyn.

När direktrisen förordade något, var saken redan afgjord.

Det förargliga var dock, att vid denna byggnads uppförande måste byggmästaren rätta sig efter en arkitekt, men denne var naturligtvis äfven from, och Jepson lärde sig snart huru en from man skall behandlas. De två fromme männen kommo godt öfver ens sins emellan och med den fromma direktrisen, och den som hade sin fördel däraf var visst icke stiftelsen. Men Jepson var så blygsam, att han oupphörligt frånkände sig all förtjänst och suckade:

”Om herren icke bygger huset, arbeta de fåfängt som därpå bygga.”

Och därmed fick han ganska fria händer och gjorde sig en stor ”vinning” samt erhöll naturligtvis vasaorden. Nu var hans lycka stadfäst. Någon betydligare byggnad kunde hädanefter icke uppföras, utan att detta skulle öfverlemnas åt byggmästaren och riddaren Jepson. Hans inkomster växte med hvarje dag. Hans inflytande också. Han fick kommunala förtroendeposter, och man tänkte på honom till riksdagsman. Såsom stor aktieegare satt han i styrelsen i Murarebanken, en af våra folkligaste penninginrättningar.

Han friade till en rik enka och fick genast ja. Enkan var naturligtvis from.

”Rike byggmästare Jepson är min fästman”, sade enkan och kråmade sig.

”Rika enkefru Rosmarin är min fästmö”, sade byggmästaren och försökte se blygsam ut.

Bröllopet stod i Phoenix' festvåning och be-
vistades till och med af öfverståhållaren samt
ett stort antal stadsfullmäktige. Det var ett fint
bröllop. Brudgummen kände sig lifvad och höll
på att glömma bort fromheten, men erinrade sig
lyckligtvis, att man snart skulle uppföra en stor
byggnad för missionsverket bland tunguserne,
hvarför han vid hvarje glas anförde ett bibel-
språk och, när champagnen kom, läste upp en
hel psalmvers.

Hans anbud på uppförande af den tungu-
siske missionsbyggnaden antogs naturligtvis, men
kostade missionsverket en dryg summa.

Ett par år efter sitt giftermål ansåg Jepson
sig vara tillräckligt rik och började fundera på
att draga sig till baka. Under det han gjorde
upp praktfulla planer för framtiden, mötte han
en dag sin gamle kamrat Erikson. Denne gick
i sin arbetsdrägt och trodde icke, att rike bygg-
mästaren ville se honom.

"God dag Erikson", sade byggmästaren, "hur
har du det nu för tiden?"

"Tackar som frågar", svarade Erikson. "Det
knallar och går, men inte går det bra just.
Byggmästarne prässa musten ur oss."

"Och arbetarne äro så lata, att man inte får
någon must ur dem", svarade byggmästaren.

"Det skall Jepson inte säga. Ja, jag kallar
honom för Jepson se'n gamla tider."

"Gå på med det, käre Erikson", sade bygg-
mästaren helt nedlåtande. "Vi ha ju känt hvarann
förr."

"Skulle ödmjukast tro det. Jag mins nog när Jepson afundades de rike deras latmanslif."

"Ja, vet du Erikson, det gör jag ännu, men jag afundas också arbetarne deras sorglöshet."

"Jo, jag tackar jag! Liksom inte vi skulle ha våra sorger medan vi släpa och träla för herrarne. Men nu ska' vi göra strejk. Jag talar om det nu, för nu kan ingen byggmästare hindra strejken, och då ska' herrarne få se på hur godt det är att bero af andra."

"Käre Erikson, strejkar göra oss rakt ingenting. Arbetarne *måste* förr eller senare krypa till korset. Nog kunna vi hålla ut, men det kan arbetaren inte."

"Jo, jo, det låter annorlunda nu, än då herr byggmästaren stod på ställningen bredvid mig."

"Ja, min ställning är nu inte densamma som då, men din ställning hade också kunnat vara en annan, min käre Erikson. Du hade kunnat göra alldeles som jag och krafla dig högre än alla murarställningar i världen."

"Ne-hej, det hade jag inte kunnat. Jag kan inte knappa in dagspenningen för arbetarne, som Jepson gjort, och inte hade jag gått och lipat i Beskan håller... Ja, adjö Jepson! Vi träffas kanske på den stora uppgörelsedagen. Nog ska' patronerne få veta hvad det vill säga, då fattige arbetare ä' eniga."

"Karln är grof, tror jag", sade den fine byggmästaren, steg upp i sin enbetsdroska och for omkring till sina byggen.

"Du släpar alldeles ut dig, Jeppe lilla", sade

hans hustru, då han kom hem. "Unna dig en smula ro ibland."

Det var alldeles detsamma som Erikson sagt honom för många år sedan.

"Jag ämnar unna mig ro nu för alltid", förklarade byggmästaren, "slutar upp med alt sammans, säljer kunder och kontor för en antaglig summa och lefver som kapitalist. Det är ändå det lugnaste."

Det menade hustrun också. Men efter någon tid tyckte Jepson, att han kommit ur askan i elden. Nu hade man anspråk på honom och lemnade honom icke i ro en enda stund på dagen.

"Byggmästar Jepson lefver på sina räntor och har ingenting att göra", hette det.

När rullgardin drogs upp på morgonen, stod det kanske någon Erikson på gatan och afundades "latmasken", och någon Jepson som ännu ej "kraflat sig upp i världen" trodde må hända, att det bara vore rike patrons betjänt som vore i verksamhet så tidigt. Men då hade rike Jepson suttit ett par timmar redan vid sitt prälände skrifbord och mödat sig med att skrifva och räkna. Detta ville aldrig gå bra för honom, men det funnes affärer som han icke ville anförtro åt något skrif- och räknekunnigt biträde, och de affärerne växte honom alldeles öfver hufvudet just sedan han, som det hette, "dragit sig från affärerna."

Så kom en person som måste tala med honom i en vigtig angelägenhet. Det gick icke an att visa bort honom. Jepson var alldeles

fastande, när gamle Erikson redan smort sig med sitt amerikanska frukostfläsk, och han fick icke en matbit i sig förr än långt fram på förmiddagen, då han i största hast förtärde litet torrföda. Därpå åkte han ut. Han skulle sitta i banken redan för länge sedan, och så hade han åtagit sig en besigtning på ett nytt hus som höll på att ramla.

"Det här huset duger inte", sade Jepson. "Det är alldeles oförsvarligt byggt. Hvem har varit byggmästare?"

"Det har jag själf", sade skomakarmästarengaren.

"Och arkitekt då?"

"Också jag själf. Se, då byggmästar Jepson för många år se'n förde upp ett hus åt mig, höll han på att alldeles ruinera mig. Så uselt var det byggt. Då beslöt jag att bygga mina hus själf, och nog tåla de jämförelse med herr Jepsens byggnader."

"Det är en krånlig karl, den här", hviskade en af stadens tjänstemän som deltog i besigtningen, "men vi ska' hålla efter honom. Han skall få rifva sitt hus."

"Ja, i grund!" försäkrade byggmästaren och ilade därifrån. Klockan tolf skulle han bevista en mycket vigtig sammankomst i Föreningen för vilsekomna dibarns tillvaratagande, där han var hedersledamot. Klockan ett skulle han infinna sig i bildhuggaren Rikardsons atelier, där hans byst utfördes i marmor. Den var beställd af Murbruksällskapet, där han också var hedersledamot. Klockan två skulle han bevista begraf-

ningen af en högre ämbetsman som innehåft första kommandörsgraden i "Svarta Ringen", och det kunde han omöjligt undandraga sig.

Klockan tre var en konkurssammankomst på börsschweizeriet. Jepson var god man och fick således ej saknas på sammankomsten. Klockan fyra hade han en enskild öfverläggning med en agent som erbjudit sig att skaffa honom storthertigligen Gerolsteinska husorden, *Simplicitas*, men med hvilken han ännu ej kommit öfver ens om afgiften. Det fick på inga villkor försummas.

Klockan fem hade fru Jepson en liten fin middag för några intimare vänner, bland hvilka en generalkonsul för furstendömet Brachenfeld som snart skulle taga afsked och lofvat att anbefalla Jepson till sin efterträdare, så att fru Jepson kunde slippa ifrån att kallas byggmästerska, utan få heta generalkonsulinna, hvilket otvifvelaktigt skulle göra det Jepsonska huset ännu mer lysande, i synnerhet som Jepson då skulle bära uniformsfrack af guldbrokad, laxfärgade sammets-knäbyxor, broderade silkesstrumpor och skor med rosenröda rosetter.

Den affären hade dock hans hustru åtagit sig. Själ f skulle Jepson deltaga i en subskriberad middag på Grand Hôtel, där han skulle göra bekantskap med högre militärpersoner till lands och vatten, något som han visst icke ville försumma. Senare på aftonen skulle han infinna sig i "logen." Han "arbetade" mycket där, hade redan ringen och kunde nog, i fall han hölle riktigt i sig, en gång få röda bandet kring halsen,

hvilket vore ett värdigt afslutande af en verksam lefnadsbana. Efter "logen" deltog den kommande Karl den trettondes-riddaren vanligtvis i ett gladt samkväm af tronens och kyrkans försvarare, drog sig en spader, drack åtskilliga glas punsch och kom icke hem förr än mot morgonsidan.

Sådant var rike Jepsons lif dag ut och dag in. Om han också icke hvarje afton var i "logen", så var han hvarje afton upptagen af lika viktiga sysselsättningar, nöjen och ansträngningar, och antingen deltog han i en subskriberad middag eller var bjuden på någon enskild tillställning eller såg några "intimare vänner", generalkonsuler, amiraler och mera sådant, i sitt grant utstyrda hem.

Han hade aldrig någon ledig stund. Slog han sig ned i sin salong och ville njuta af all härligheten omkring sig, kom hans hustru och påminde honom om något som han ej borde försumma, att köpa nya obligationer, höra efter huru det kunde låta med förhoppningarna på nordstjärnan, anteckna sig till en loge på första raden för nästa "première", dit han aldrig fick tid att gå, låta taga en ny fotografi af sig, gå upp i konstföreningen och se efter hvilken tafla han hälst ville ha vid dragningen, besöka konstslöjdställningen i Hornskroken, uträtta några små uppdrag för frun själf, o. s. v.

Jepson hade varit en stark och frisk karl, men nu såg han mycket medtagen ut. Hans rygg var böjd, hans öga matt, hans gång mödo-

sam. Det var följden af det "herrelif" han längtat efter, af det "ljufva göra inte" som han trott sig kunna köpa genom så många föregående års ansträngningar och genom ett kanske icke alltid så nogräknadt handlingssätt.

En dag anmälde betjänten, att en arbetskarl stode i tamburen och önskade tala med grosshandlaren. Under väntan på generalkonsulatet, lät f. d. byggmästaren kalla sig grosshandlare.

"Låt honom komma in då", utbrast Jepson vresigt.

"Inte får en karl i arbetskläder traska in på våra nya mattor", sade frun.

Men karlen stod redan i dörren och bugade sig tafatt. Frun drog sig med värdighet till baka.

"Ja så, det är Erikson", sade Jepson något snävt. "Hvad är det om nu igen?"

"Nu igen! När var jag här senast? Jag har", sade muraren, "inte besvärat skulle jag tro under alla de här åren se'n vi skildes på ställningen. *En* gång har jag talat med Jepson, med grosshandlaren skulle jag kanske säga."

"Se så, sjung ut med hvad Erikson vill", utropade Jepson något högljudt.

"Jo, jag ville fråga, om Jepson för gammal bekantskaps skull ville förorda mig till intagning på Sabbatsbärgs fattighus."

Jepson spratt till och såg ett ögonblick forskande på muraren.

"Har det kommit så långt med Erikson?"

"Jo, jo, hvad var det jag sa' för många herrans

är se'n? En arbetare kommer aldrig längre, sa' jag, och då menade jag på ärligt sätt... ursäkta, det var inte sagdt nu för att vräka ur mig något mot Jepson. Vi ä' slagna till slantar, sa' jag, och en sådan blir aldrig en riksdaler. Aldrig har jag åt minstone blifvit någon och inte nittio af hundra andra. Nu är jag utsliten, orkar inte med murslefven längre och har svårt att klättra på ställningen. Men Jepson som nu gör rakt ingenting..."

"Gör jag ingenting?" utropade Jepson häftigt.

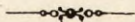
"Ne-hej, det kan väl inte kallas att göra något, då man för ett sådant latmanslif... ursäkta jag menar inte ondt och vill inte komma med något förargligt."

"Jag skall säga Erikson, att jag inte hinner med alt hvad jag skall göra, att jag är värre utsliten af min sysselsättning nu för tiden än då jag stod med murslefven i hand. Jag sofver inte om nätterna bara för att jag är för mycket trött. Sådant kallas europeiskt slafilif, har man sagt mig."

"Åh, håken håller", utbrast Erikson och såg spefullt på sin forne kamrat.

"Ja, jag har mången gång önskat mig till baka till ungdomsåren vid bruksämbaret... Det ges inte något dummare än att skaffa sig rikedom. En rik person har svårast af alla."

"Ja, ja, det kan nog hända", medgaf Erikson eftersinnande, "att det är svårast af alt att vara rik... näst efter att vara fattig, förstås."

Gregorins bal.

Det är nu många år sedan, visst öfver tretio, men den aftonen glömmet jag aldrig. Jag var bjuden på bal till premieraktören Gregorin, en af vår scens prydnader och en högst älskvärd person äfven utanför scenen, öm make och sina barns afgud, alla sina åtta barns.

"Vi ska' ha roligt", hade skådespelaren sagt med en röst som föreföll mera melodramatisk än egentligen glad, kanske nästan tragisk, men det var den röstens natur och den hade gjort hans lycka på scenen.

Familjen Gregorin var känd för sina glada tillställningar. De voro nästan alltid improviserade. Ett par dagar förut hade man icke hört talas om dem. I lyckligaste fall var det dagen före balen som den beslöts, men det hände också, att det var först på morgonen af festdagen som familjefadern, hvilken alltid ville att hans hustru och barn skulle roa sig, utropade:

"Om vi skulle bjuda några vänner hit att dansa i afton."

"Ack ja, kära, snälla pappa, låt oss göra det!" jublade de åtta barnen, bland hvilka fans ett sorteradt lager af unga flickor mellan femton och tjugufem år.

"Men hvad säger mamma?"

Det var en fråga endast för formens skull.

Mamma sade aldrig nej. Hon såg något mildt svärmodig ut, men var alltid färdig att ställa till bal och att själf dansa på balen. Stora tillrustningar ansåg hon öfverflödiga.

"Således dansa vi i kväll", förklarade skådespelaren och gick ut att bjuda vännerna. Han bjöd alla han träffade, blott han aldrig så litet kände dem, och nästan ingen sade nej. Man viste, att man skulle få roligt, och roligt vilja de flesta människor ha, skulle de också förklara sig vara de allra argaste pessimister.

Den här gången höll nöjet dock på att frysa in. Då jag anlände, stodo dörrarne till våningen på vid gafvel. Ett par medlemmar af bäraregillet knogade af med några möbler, kommanderade af en ful karl, hvilken såg ut som en utmätningsman.

Det var isande kallt i salen, där den store skådespelaren stod midt på golfvet, omgifven af alla de åtta barnen.

Fru Gregorin höll sig litet längre bort i det fullkomligt tomma rummet. Hon såg något uppörd ut.

"Ah, där ha vi en af våra gäster!" utropade Gregorin och skyndade emot mig, räckte mig handen och bad mig vara oändligt välkommen.

Han var både artig och hjärtlig, men med en viss storståtlighet i ord och åthäfvor.

Det samma upprepades af de äldre bland de åtta, i synnerhet af det sorterade lagret. Visst sågo de tre äldsta flickorna något besvärade ut, men deras täcka ansigten logo likväl, och det var ett riktigt hjärtligt leende, tyckte man, i fall man ej vore alt för sträng iakttagare.

Den store skådespelaren var balklädd med storartad hvit halsduk, hvars snibbar föllo långt ned på västslagen. Hans frack var kanske icke så ny, men satt utmärkt, och de fina, fastän ganska nötta benkläderna draperade sig med konstnärlig smak öfver ett par glänsande blankkläderskor. Håret var brändt och väl pomaderadt. Det hela såg ståtligt ut.

Flickorna hade en mera besynnerlig än smakfull utstyrsel i bjärta färger, med många band, fjädrar och paljetter. Det såg ut såsom hade man i största hast gjort några för sällskapslifvet oundgängliga ändringar i en teatergarderobs brokiga innehåll. Det var något fantastiskt uti alt i hop, stötte kanske en smula på zigenare, men det var lif och färg, och en vacker flicka kan kläda sig huru hon vill.

"Se på Esmeralda!" utbrast Gregorin och gjorde en stor åtbörd, pekande på en af flickorna. "Det är behag i hennes kostymering, skulle jag tro."

"Skall det bli kostymbal?" frågade jag helt öfverraskad.

"Skämtare!" svarade skådespelaren och gjorde

en något mindre åtbörd. "Ar inte hela lifvet en kostymbal? Hva' sa'?"

Ja, nog var familjen Gregorins lif mera likt en föreställning i kostym än en vanlig prosaisk tillvaro.

Jag gick fram till frun i huset som ännu höll sig i skymundan. Upplysningen i salen var ej håller synnerligt stark. Den bestod i några få vaxljus — vax var det, icke stearin — som man i största hast satt på en träribba öfver hvar och en af rummets två dörrar.

Fru Gregorin tog ett steg mot mig, räckte mig sin hand, hvilken jag fann något darrande, och smålog med ett nästan skrämtdt uttryck i det aftärda ansigtet. Den dagen hade hon otvifvelaktigt haft starkare sinnesrörelse än vanligt. Det på alt bohag blottade rummet syntes henne kanske icke riktigt passa i hop med en glad festafton.

Hon hade varit mycket vacker. Det kunde man ännu se, oaktadt de femtio åren och de åtta barnen. Det var hennes skönhet, som nära tre årtionden förut kommit den då unge skådespelarens hjärta att klappa ovanligt snabt. Den tiden var hon "vackra Majola", Stockholms skönaste schweizerimamsell, en lika ärbar som fager tärna, hvilken förvred hufvudet på mer än en gardeslöjtnant, kunglig sekter och premieraktör.

Gregorin var den ståtligaste af alla dem som svärmade invid schweizeriets disk. Han gaf Majola också teaterbiljetter så ofta hon kunde göra sig ledig en afton, och då fick hon tillfälle att

beundra honom i hans stora glansroller i lysande dräkter och stundom med kunglig krona. Det kunde hon ej stå emot. Gregorin hade hederliga afsigter, friade, fick ja och gifte sig i största hast, i så stor hast, att de icke hade tänkt på någon bosättning, förrän dagen till bröllopet var utsatt.

"Små saker", sade skådespelaren med sitt olympiska leende. "Har jag inte min konst? Är jag inte Alexis Gregorin? Männe inte hvilken möbelhandlare som hälst önskar fylla min våning med alt som kunde passa i kungliga gemak?"

Makarne Gregorin funno också en affärsman som på dryga vilkor, "passande för kungliga gemak", möblerade åt dem en rätt snygg våning och i den lefde de glada dagar ända till dess affärsmannen stämde Gregorin för utbekommande af köpesumman, och möblerna togos i utmätning.

Fru Gregorin gret, men hennes man, som var en stor konstnär, ville icke se tårar oftare än då de framkallades af hans utmärkta återgifvande af en högtragisk roll, och stackars Majola vågade icke sedan gråta i hans närvaro.

Snart hade de också en ny våning med nya möbler. Det vardt en liflig omsättning, och så hade det fortgått nu i bort åt tretio år. Utmätningar förekommo ungefär engång om året. Fru Gregorin var nu van vid denna sakernas gamla ordning, och likväl kunde hon ej alltid se lika glad ut. Det hade till och med småningom kommit ett uttryck af vemod i glädjen öfver att vara den store konstnärens lyckliga maka och

den sälla modern till åtta välskapade barn, hvilka alla visade omisskänliga konstnårsanlag.

Den här aftonen såg fru Gregorin således icke riktigt glad ut, det märktes nog, och likväl smålog hon mot gästerne, mot sin man, mot sina barn. Det riktigt skar mig i hjärtat att se på henne, och därför såg jag hållre på Esmeralda, Preciosa och Kunigunda, de tre äldsta flickorna, hvilka naturen begåfvat med en skönhet som ännu var både ungdomsfrisk och hurtig och hvilkas konstnärlige fader skänkt dem så klingande namn. De hade också klingande skratt Icke kunde sorgen bo i ett hem, där man skratade så hjärtligt.

De mindre barnen hoppade omkring i det utpantade rummet och storskrattade, och minste pojken rullade sig på golvet i vilda utbrott af glädje öfver det goda utrymmet.

Många gäster hade redan anländt och samlade sig kring flickorna eller talade med familjefadern hvars ansigte var lika strålande som dötternes, fastän med ett långt värdigare uttryck, en stor konstnårs snillrika ansigtsdrag, där man läste det stolta medvetandet af att vara publikens gunstling.

Han förklarade, att han låtit utrymma salen för att man skulle ha bättre plats att dansa.

"Ungdomen kan aldrig få nog utrymme", försäkrade han, och gästerne instämde, fastän några af dem betraktade hvarandra med betydelsefulla småleenden.

"Men pianot?" yttrade någon.

Den store konstnären slog sin hvita vackra hand för den höga pannan, just där en väl friserad lock föll ned alldeles händelsevis.

"Höll jag inte på att glömma musiken! . . . Inte piano, mina vänner. Det är ett simpelt instrument. Nej, fioler ska' vi ha och klarinetter. Det är konstnärligt . . . Ah, se där kommer Mina! Det var riktigt snällt att du kom, mitt vackra barn. Slå dig nu ned, nej, nej, nej, slå dig inte ned . . . Dansen börjar strax och jag är säker på att ingen enda af damerna blir sittande."

Det var icke godt att "slå sig ned" eller bli sittande i denna danssalong, så vida man ej ville taga plats på golfvet. Både herrar och damer stodo i grupper, lifligt samtalande. Den som Gregorin hälsat med namnet Mina var en ung, utmärkt vacker, kvick och liflig flicka, allas älskling, och det syntes, att fru Gregorin satte värde på att se henne hos dem. Hon kyste henne och tryckte moderligt ömt hennes händer. Det var vanligtvis icke många fruntimmer som infunno sig på makarna Gregorins fester. Och likväl voro dessa tillställningar så fullt respektabla, att hvarje mor kunnat skicka dit sina döttrar.

"Damer behöfva vi inte", brukade skådespelaren säga. "Sådana består jag själf", och han gjorde en faderligt öm åtbörd åt sina döttrar.

De få fruntimmer som infunno sig tillhörde teatern och kommo dit naturligtvis för att roa sig, men också af kamratlik välvilja mot den utmärkte skådespelaren.

"Ja, musiken! . . . Hur mycket är klockan,

mine herrar? Alla våra klockor äro hos urmakaren."

Familjen Gregorins klockor hade sedan många år varit hos urmakaren. Det viste gästerne nog, liksom de ej håller förvånade sig öfver familjefaderns missaktning för pianot. På näst föregående bal hade han skrutit öfver den fylliga tonen i den nya flygeln, på hvilken dansmusiken då spelades.

"Klockan är snart half tio, säger ni? . . . Hm, hm, det är kanske tid att ta i hop med polonäsen. Jag springer efter musiken . . . Jo, det gör jag själf . . . Majola, se till att förfriskningar bjudas kring."

Fru Gregorin log artigt åt gästerne, men tog icke ett enda steg för att efterkomma sin mans uppmaning.

"Jag springer ned till teatern och får tag i Elvers och Köbel. De hjälpa oss nog med musiken. Åh, Arnold sviker inte håller. Jag har ännu en kvart på mig innan operan slutar."

Värden försvann, men han kom snart till baka med ett par hofkapellister, icke kanske just de namngifna, men ett par andra, som för kamratskapets skull åtog sig att göra dansmusik hela natten.

"Präktiga karlar!" sade Gregorin. "Utmärkta konstnärer! . . . Men hvar är punschen?"

På den frågan kunde ingen svara. Fru Gregorin gjorde ängsliga tecken åt sin man.

"Skulle Cederlund inte ha skickat hit varorna? Gubben Cederlund börjar bli slapp, tror

jag. Hvarföre ta sönerna inte öfver hela af-fären?"

Gregorin såg både förvånad och förnärnad ut och beklagade sig öfver vissa personers alldeles oförlåtliga glömska.

Därpå drog han en af herrarne afsides, hvi-skade något mycket ifrigt i hans öra och tog emot något som gästen i smyg stack till honom, hvarefter skådespelaren med högburet hufvud åter skyndade ut.

Musiken stämde upp. Polonäsen promenerades i vanlig ordning, och så började en, såsom flickorna sade "gudomlig" vals. När den var utdansad, hördes världens ståtliga stämma:

"Men så tag då ett glas punsch, mine herrar! Damerna behaga väl smaka på mandelmjölken. Se så, här krusas aldrig."

Han öppnade dörren till ett inre rum. Fru Gregorin skyndade förskräckt fram.

"Hvad tar han sig till?" sade hon sakta åt Esmeralda.

"Åh, mamma kan vara lugn", försäkrade dottern. "Pappa har nog skaffat varor."

"Men hur ser det ut i rummet..."

Hon stannade af förvåning, då ett starkt ljus-sken strömmade ut genom den hastigt öppnade dörren. Men ännu klarare sken hennes mans in-tressanta ansigte.

"Alltid uppfinningsrik!"

Frun kastade en beundrande blick på sin man. Denne gjorde en af sina stora åtbörder och bad gästerne stiga in. Man såg ett långt

bord, täckt med vit duk och belyst af ett par långarmade ljusstakar samt på bordet åtskilliga buteljer och glas. Det hela såg ganska inbjudande ut. Några sittplatser syntes dock icke till. Man måste fortfarande hålla sig upprätt.

"Hvar är vår gamla säng?" hviskade frun till Gregorin.

"I godt förvar", svarade skådespelaren och såg mycket lugn ut. "Åh, du må inte tro, att jag pantsatt honom. Sängen står i köket, och halmstolarne med. När vår bal är slut, flyttas möblerna in igen. Se så, låt oss nu vara uppmärksamma mot våra gäster."

"Men hur . . ."

"Bråka inte, Majola lilla! Du kan väl förstå, att jag aldrig är förlägen om utvägar. Bord, duk och ljusstakar har jag skaffat från Tre Remmare och punschen med. Den är betald, du!"

Han såg triumferande på sin hustru, hvilken log och skakade på hufvudet.

"Sockerbagar Burman här bredvid lemnade mandelmjölken på kredit, men den dumme källarmästaren på Tre Remmare ville inte skicka upp någon sexa, sa' han, utan att ha fått pengar på förhand. En så eländig bracka, då jag ändå betalt punschen kontant . . . Nå, det blir väl råd. Klockan är inte mer än half elfva, tror jag."

"Och nu skall herrskapet inte stå och truga", sade han, vänd till gästerna.

Han nödgade dem att dricka, klingade med

dem, drack själf glas på glas, höll tal och var ofantligt älskvärd.

Men så dansade man igen, och det med känsla och öfvertygelse. Mellan danserna hälsade man på vid punschbordet, och dryckesvarorna började snart se betänkligt medtagna ut. Då drog skådespelaren åter en af gästerne af sides, hviskade något ifrigt åt honom, gjorde både stora och lilla "gesten" och tog emot något som äfven den gästen stack till honom samt försvann hastigt.

Efter en kort stund syntes han åter och uppmanade vännerna att icke glömma förfriskningarna, och då stodo åter åtskilliga fyllda buteljer på bordet. En pojke med blått förkläde slank ut genom köket.

Mellan danserna deklamerade Esmeralda, och Preciosa och Kunigunda sjöngo duetter. En kvartett bland herrarne, ett par af operans förnämste sångare samt två bekante amatörer, utförde flera stycken. En annan af operans städige pelare sjöng Bellman. Man hade riktigt roligt. Flickorna voro idel älskvärdhet och umgängos på förtrolig fot med alla de herrar som ville bidraga till aftonens trefnad.

"Kanske", suckade fru Gregorin i förtroende till sin man, "att flickorna få sig någon friare i kväll. Esmeralda tror jag bestämdt har knipit den där notarien... Men", tillade hon och suckade ännu djupare, "han har väl ingenting."

"Han blir president med tiden, och det bru-

kar föda sin man, äfven mannens familj. Hade jag något kanske, när vi gifte oss?"

"Nej, gudnås, och inte ha vi något nu håller. Hur ser här inte ut!"

Den stackars qvinnan hade tårar i ögonen, men den store skådespelaren log medlidsamt och bad henne betänka hvad det ville säga, att vara en firad konstnärs maka. Så klappade han henne vänligt på kinden, svängde sig om på den lackerade klacken, gaf en högre flykt åt halsduks-snibbarne och kastade med en behagfull rörelse af det stolta hufvudet de brända lockarne bak ut.

Han var ståtlig. Hvem kunde tro, att han vore nära sextio år och hade varit skådespelare nästan lika länge?

"Femtio års fälttåg", brukade han säga, men talade man väl vid honom, lät han pruta med sig.

Hustrun behandlade honom med beundran. Oaktadt alt hvad hon lidit, var han likväl hennes afgud, nu som för tretio år sedan, den store konstnären med hvars små fel man måste öfverse och den käre mannen hvars ej så små fel alldeles icke räknades.

Då glädjen var på sin höjdpunkt, saknades plötsligt värden och några af de manlige gästerna. Man undrade hvar t de tagit vägen, men deras frånvaro hindrade icke de ungas danslust och deras förmåga att roa sig så att de verkligen kände sig ha roligt.

Gregorin hade tagit några af herrarne med sig och gått ned till Tre R Emmare.

"Ungdomen vill alldeles inte veta af någon

supé", sade han. "Den skulle bara hindra den att dansa. Min hustru och jag ha inte velat lägga oss emot ungdomens önskan, och därför serveras ingenting vidare i afton. Men om herrarne tycka som jag, så gå vi in på Tre Remmare och få oss en sup och en smörgås."

"En sup och en smörgås", upprepade han med djup sorgespelsröst.

De öfrige instämde i gladare tonart, och så begaf man sig till källaren i hörnet af Trumpetarebacken. Den var redan stängd, men det lyste genom fönsterluckornas springor, och man bultade på.

Efter en kort underhandling, släptes sällskapet in. I källarsalen träffades flere bekanta. Där vardt ett muntert lif, men Gregorin, som var en ifrig Bellmansdyrkare, ville icke förtära en enda bit, om han ej finge sitta i *skrubben n:o 4*, källarens hälgedom. Sällskapet släptes dit, och man packade sig tillsamman i det trånga kyffet så godt sig göra lät, hade det orimligt trångt och obehagligt hett, men kände likväl belåtenhet öfver att sitta i Bellmans egen skrub, åt och drack både länge och väl och sjöng slutligen kring en stor bål.

Gregorin vardt alt mera lifvad och sade de besattaste tokroligheter med sin djupaste sorgespelston. Vännerna skrattade så att det hördes ända upp till Malmskilnadsgatan. Det är skrattretande att se en tragiker uppträda som komiker.

"Polisen är här!" skrek värden och stack in hufvudet i tobaksröken och ångorna från bålen.

"Polisen ge vi fan!" utropade Gregorin som satt i skjortärmarne och rörde om i bålen, under det han berättade galna historier.

"Polisen tar inte emot den presenten", förklarade en polisman som tvungit värden att släppa in honom.

"Nå, så tar väl polisen mot ett glas som bjudes af laglydige medborgare. Var så god! Skål herr kommissarie."

"Åh, herr premieraktören är alltid så skämtsamt", förklarade konstapeln, "och det är bara för att inte göra herr premieraktören emot som . . . som . . . Ja, skål herr premieraktör och samtliga herrarne. Men nu måste herrarne vara goda och ge sig af. Klockan är redan tre och jag får inte se mellan fingrarna, när det lyser så starkt genom fönsterluckorna."

"Se så, se så, konstapel, ett glas till!"

Konstapeln prutade emot och — drack samt drog sig därefter till baka. Det var *den* tidens polisskick.

Emellertid hade dansen fortgått allt lifvigare uppe i skådespelarens tomma våning, och ingen frågade efter värdens frånvaro.

"Han har gått på repetition", förklarade en af gästerne, och den förklaringen tog man för god, skrattade och hoppade af hjärtans lust, till och med sedan hofkapellisterne stoppat in sina instrument och försvunnit för att uppsöka värden. De måste väl taga afsked af honom, den käre vännen och ädle konstnären, och viste nog hvar de skulle få rätt på honom.

Vaxet hade redan länge drupit ned öfver dörrarne, och slutligen slocknade den ena ljusstumpen efter den andra. De stora armstakarne i sängkammaren hade på ett outransakligt sätt försvunnit. Buteljerna och glasen hade gjort stakarne sällskap. Lyckligtvis voro de förut utdruckna. Man tyckte sig åter ha sett ett blått förkläde slinka ut genom köket med både stakar och glasvaror.

Det var orsaken, att mörker åter rådde i det rum som förut så rikt bestrålats af armstakarne och punschbuteljerna. Och i salen började det se lika mörkt ut för balens fortsättande. Ingen musik, endast Preciosas och Kunigundas muntra trallande, och snart inga ljus.

Man fann, att balen borde afblåsas, och medan ännu två små vaxstumpar flammade oroligt öfver den ena dörren, tog man sista turen i kotiljongen, bugade sig för den stackars lilla värdinnan, utbytte förtroliga handslag med flickorna, uttömde hela förrådet på artigheter för den "ofantligt angenäma aftonen" och trefvade sig slutligen utför de kolmörka trapporna. Esmeraldas friska skratt skallade efter de sista gästerna.

"Åh, hvad vi haft roligt, mamma lilla", förklarade flickorna enhälligt.

Modern log å nyo med sitt sorgsna leende, men förklarade sig glad öfver att hennes barn haft några bekymmerslösa timmar. Trötthet hade ingen af dem känt. Hvarken familjen eller gästerne hade ett enda ögonhlick suttit under hela balen. Småbarnen lågo nu och sofvo på golfvet.

Då de icke fingo några smörgåsar och ännu mindre några bakelser, som dock vankats på föregående baler, somnade de från hela festen.

"Och pappa?"

"Han kommer nog snart."

Man var icke alldeles ovan vid familjefaderns nattliga frånvaro och anställde inga onödiga betraktelser öfver hans försvinnande denna gång håller.

Vid skenet af ett eländigt talgljus i en trasig bleckstake släpade flickorna in den gamla sängen och bäddade äfven åt sig själfva med få och dåliga sängkläder på bara golfvet här och där i vrårna. Med hufvudet fullt af tankarne på den glada balen somnade flickorna och drömde ungdomens förhoppningsfulla drömmar.

Med tankarne på sin käre store konstnär låg fru Gregorin vaken och lyssnade, om hon ej skulle få höra hans steg i trappan. Hon hörde dem ej och föll slutligen i en orolig slummer.

När hon åter slög upp ögonen, var det långt lidet på morgonen, men de åtta sofvo ännu i de tomma rummen. Hvar uppehöll Gregorin sig? Han var redan långt därifrån, i en helt annan stadsdel och satt där inom lås och bom.

Först klockan sex hade den store konstnären och hans dryckesbröder brutit upp från skrubben n:o 4. I källarsalen sof kyparen, en stackars fjortonåring, med hufvudet på disken. Gårdsdrängen kom och öppnade luckorna. En ny dag randades, och den arme kyparen skulle snart åter vara i verksamhet.

"Man har då aldrig något lugn håller", utbrast Gregorin och sträckte på sin genomvakade figur. "Klockan tio har jag repetition igen. Det kan vara tid på att gå hem."

"Det är tjugu riksdaler, sa' källarmästaren", förklarade den yrvakne kyparen.

"Tjugu! Sådant oförskämdt skinneri!... Ja, ja, titta upp till mig en annan dag", yttrade Gregorin med förnäm hållning, "så få vi väl talas vid."

Några synnerligt märkbara följder af de nattliga timmarne vid bålen kunde ej upptäckas i hans högresta skepnad med det stolta hufvudet. Han ville skjuta undan kyparen och lemna källaren, men gossen stälde sig i vägen för honom och förklarade, att källarmästaren gifvit sträng tillsägelse om kontant betalning.

Skådespelaren log öfverlägset, vände sig till det öfriga sällskapet och förklarade, att de aldrig mera borde uppmuntra sådan oförskämdhet.

"Under sådana omständigheter betalar jag inte ett öre", bedyrade han.

Men hans dryckesbröder ransakade sina tillgångar och sammansköto beloppet.

"Fullkomligt onödigt", fnös Gregorin, hvilken betraktade detta sätt att uppgöra saken som en feg eftergift för en fräck krögares oförsynta anspråk.

"Men låt oss glömma denna prosaiska epilog. Tack för god vakt, gubbar! En annan gång, en längre natt vi ses igen!"

Det var hans morgonhälsning som vardt af-
tonfarväl till de öfriga.

"Tack, bror Gregorin för en utmärkt ange-
näm familjefest!" utropade sällskapet enstä-
migt. "Tusen hjärtliga tack för din gästfrihet!"

Det var icke sagdt på spe. Åtminstone upp-
fattades det ej så af den store konstnären, hvil-
ken snarare tog det som en skyldig tacksam-
hetsgård för alt det nöje han förskaffat sina
vänner.

Sällskapet skingrades i morgondimman, men
då Gregorin skulle träda in i sin portgång, be-
fann han sig plötsligt ansigte mot ansigte med
två fula karlar som anmodade honom vara god
och följa dem.

"Herr premieraktören förstår nog hvart",
tillade de.

"Hvad nu! Bysätter man mig redan dagen
efter en så radikal utpantning?"

"Det är två skilda mål, herr premieraktör
Hvarje sak har sin tid."

Skådespelaren förklarade sig förakta sådana
"infama tillställningar" och gåfve endast vika
för våldet. Exekutionsbetjänterne tillbjödo ho-
nom mycket vänligt att gå upp och taga afsked
af familjen, blott han ville skynda sig, men han
önskade icke stå i någon förbindelse till sina
följeslagare, sade han.

"Majola skulle bara gråta", tillade han för
sig själf, "och det skulle göra mig vek, då jag
behöfver hela min moraliska styrka. Från fän-
gelset skall jag skrifva till henne. Hon skall

förstå mig och lära barnen att högakta en af människornas ondska förföljd fader. Jag skall lofva dem en bal till."

På teateraffischerna lästes den dagen: "I anseende till hr Gregorins opasslighet inställes det till i dag annonserade spektaklet."

Opassligheten räckte ända till dess den häfdes genom direktionens kraftiga läkemedel.

"Nu ska' vi ha en liten tillställning snart", sade den store konstnären, när han återgafs åt friheten och hemmet.

"Hvad pappa är god!" utropade alla åtta, och hustrun smålog svårmodigt.

Vägen till odödlighet.

Olika tider, olika seder. Då en romersk medborgare gjort sig förtjänt af fosterlandet, kunde det hända att han, i fall han var en stor fältherre och verklig öfverhetsperson som fört själfständigt befäl, förlänades rättighet till triumf eller åt minstone till ovation, och den äran förhöjdes någon gång genom särskilda hedersbetygelser, såsom då konsul Duilius efter segern vid Mylæ fick rättighet att om aftnarne, då han återvände från gästabud, ledsagas af en flöjtblåsare och en fackelbärare.

Detta är nu för länge sedan afskaffadt. Store män lära själfve ha funnit hedersbetygelsen alt för uppseendeväckande. Här i landet ha vi på långa tider just icke håller haft anledning till triumfer och ovationer för krigiska bedrifter, och väl är det. Nog är det också förståndigare, att efter en fältmanöver icke ställa till triumftåg genom Stockholms stadsportar, då vi icke mera ha sådane och då de återvändande segrarne lossas ur på centralstationen.

Det är mycket mer i öfverensstämmelse med tidsandan, de lättare förbindelsemedlen och tull-

grindarnes borttagande att belöna krigiska bedrifter med svärdsordens kommendörsgrad, till och med om det skulle vara med stora korset, än att skicka en flöjtblåsare, låt vara, om han också bara blåste okarina, med en generalmajor, då han kommer från en glad tillställning på Hasselbacken, och icke behöfver någon lykttändare håller följa honom hem, sedan vi fått både gas och elektriskt ljus.

"Låt oss bara tänka oss, hur det skulle ta sig ut", sade revisor Andersson i ett sällskap, där frågan dryftades, "om amiral Haijenflykt, hvilken vi ju för öfrigt önska alla möjliga utmärkelser, ty han är en glad fosterlandsvän, skulle hvar natt han är på hemvägen från en trefflig tillställning ha en örlogsmatros med skeppslanterna framför sig och bak om sig en musikanter som blåste af alla krafter. Det vore nog en stor och verkliga klassisk hedersbetygelse, men jag tror, att amiralen skulle föredraga att åka i hyrvagn, till och med i åkaredroska utan en enda lykta."

Man var dock icke så alldeles öfvertygad, tycktes det i detta sällskap, att revisorn själf skulle afslå en lykta och en flöjt, om han med dem kunde få sig ett berömdt namn. Han har i alla sina dagar sträfvat efter att göra sig bemärkt, att man skall tala om honom och säga, när man ser honom på gatan:

"Se där går vår bekante Andersson."

Ännu hållre kanske har han önskat, att tidningarna skulle skriva:

"Revisor Andersson, den allmänt kände..."

O. S. V.

Men han hade på länge icke lyckats, och det gjorde honom svårmodig. Inom ämbetsverket har han icke tillfälle att utmärka sig. Han är en rättskaffens tjänsteman som infinner sig regelbundet hvarje dag klockan tio och stannar på sin post åt minstone till klockan två, kanske till och med ända till half tre, då han går från verket och klagar smått öfver tjänstemannens tunga lott. Men därmed varder ingen odödlig. Det är samma förhållande med alla hans kamrater, med undantag af dem som komma först klockan elfva och gå redan half två. Ingen utmärker sig framför de öfriga. Det är jämnstruket, alldeles förtvifladt jämnt.

Vasen kan han ännu icke få. Han har ännu ej "suttit ut sin tid", såsom någon uttryckte sig i fråga om berättigande till stjärnan. Men han får vasen. Alla få vasen, blott de ha åren inne, men därför är det icke någon särskild utmärkelse. Det är endast en fullt berättigad befordran.

"Jag skall låta fotografera mig", sade revisorn, "och se'n hänger fotografen mig nog i skåp på gatan. Det är en af nutidsvägarne till odödlighet."

Han gick till en fotograf på modet, tog en "heroisk" ställning och fick ett ganska lyckadt porträtt i stort kabinettsformat.

"Om vi skulle göra det ännu större?" föreslog revisorn.

Det gjorde fotografen mycket gärna. Revi-
Stockholmstyper.

sorn kom i kroppsstorlek in i skåpet i hörnet. Han tyckte sig se riktigt majestätisk ut och stälde sig på lur för att höra hvad folket skulle säga.

"Nej, du, se på den där grinolle!" utropade ett af gatans barn.

Det var just icke uppmuntrande, men icke behöfde revisorn bry sig om huru en sådan där gatunge uttryckte sig. Han stälde sig hvar dag en stund på lur. De flesta gingo förbi, utan att ens se åt gubben i skåpet. Det var missräkning.

"Det var ett rysligt stort porträtt", sade ändtligen ett ungt fruntimmer, men fortsatte sin väg utan vidare intresse.

"Man skall vara bra tokig för att låta fotografera sig i kroppsstorlek", anmärkte en annan.

Revisorn hade först önskat, att fotografen satt ut hans namn. Han kunde icke med skäl begära, att allmänheten skulle veta hvad originalet hette. Men då speglosorna öfver det stora porträttet vordo alt tätare, kände han sig glad öfver att det icke funnes något namn i skåpet. Slutligen tystnade de försmädliga anmärkningarna, och ingen bekymrade sig mer om det stora porträttet. Det var såsom hade det aldrig funnits i skåpet.

"Det är visst värdt att göra sig besvär för en otacksam värld", klagade revisorn.

"Men", tillade han, "om jag skulle låta porträttera mig i olja och sätta mig i konstföreningen, i Blanchs salong eller på själfva nationalmuseet. Då skulle jag väl väcka uppseende."

Han gick till Peter Maler, ledamot af konstakademien, känd porträttist.

"Har herrn någon grann uniform?" frågade Peter Maler.

"Ne-*ej*, grann är den just inte."

"Då kan jag inte hjälpa herrn", förklarade Peter Maler. "Jag målar bara granna uniformer, med mycket guld på. Det är *min* uppgift i konsten. Jag gör dem så, att man måste fästa sig vid dem. Det har jag gått långt uti, skall jag säga."

"Om jag skulle ta på mig en generalkonsulsuniform. Det är det grannaste jag vet", sade revisorn, "men jag är ju inte generalkonsul ännu och blir det nog aldrig. Jag försöker väl min lycka på annat håll."

Han gick till Karl Matéus, kunglig målare.

"Har inte tid", förklarade denne. "Jag har fått beställning på sjutiosju kungliga porträtt att levereras vid första öppet vatten, fritt om bord. De äro alla ämnade för export. Kom igen fram i maj, då vårskeppningen är slutad."

"Det går inte så lätt, märker jag", sade revisorn, "att bli utstald i olja och på det sättet få sig ett berömdt namn. Jag vill inte låta måla mig af hvem som helst, skall jag säga. Om jag skulle gå till själfve Gregorius, han som målat Nordenskiöld?"

Det vågade han dock icke. Han kunde komma att ställa Nordenskiöld i skuggan, och det ville han visst icke. Han började nu tänka på några andra utvägar för att uppnå odödligheten här i

stockholmslifvet. Om han kunde förmå något rederi att uppkalla ett fartyg efter honom? Det finnes ju fartyg med alla möjliga namn, Tegnér, Runeberg, Tessin, Torstenson, Linné och Ebba Munck, William Lindberg och August Blanche, för att icke tala om Anders Peter, Sofia och Oskar Fredrik.

Hvarför skulle man icke kunna kalla åt minstone en ångslup med namnet Andersson? Det vore ett medel att föreviga namnet. Visserligen skulle ångslupen en gång stöta på grund, men då vardt namnet så mycket mera bekant, och det kunde hända, att man skaffade sig Andersson den andre eller, som det på ångspråk heter, "Andersson två", hvilket sedan kunde fortsättas ända långt upp i siffertalen. Så mycket säkrare vore det.

Men revisorn hade ingen utsigt att få gifva sitt namn åt ett fartyg, ej ens åt den allra minsta kolibri, så vida han icke skaffade sig en själf, men det kostade alltid något, och han var rädd om styfrarne, i fall han ens hade några.

Att icke kunna utmärka sig på tjänstemannabanan — för en revisor lär det vara alldeles omöjligt — och ej hitta på något som förevigar namnet är ganska bekymmersamt för en ärekär son af vårt århundrade.

Ännu för ett par årtionden sedan hette det i Paris, att ingen vore ryktbar hvars namn ännu ej gifvits åt fastlagsoxen, men den utvägen fins ej mer i Paris och vi ha aldrig haft den. Vi ha endast kunnat gifva våra namn åt kapplöp-

ningshästar, prisbelönta tjurar och fargaltar, men utan förhoppning att därmed göra de namnen outplånliga i fosterlandets, mänsklighetens eller ens landtbruksakademiens och kapplöpningssällskapens häfder.

"Vill revisorn ha sig ett namn som ej lätt förgår", sade en människovän som uppdagat hans bekymmer, "så tala vid en cigarrfabrikant att han förser en ny cigarrsort eller döper om en gammal med ert namn. Det är osvikligt. Andersson *maduro* och Andersson *collorado* komma i hvar mans mun, så vida sorten icke är uslare än vanligt."

Det var något att tänka på. Revisorn öfvergick till och med från tanke till handling, men det är icke så lätt att få sin bild på en cigarrlåda, då man ej är sångerska, riksdagsfullmäktig för Leksand, Ål och Bjursås eller konstberiderska. Är man icke det, har man ingenting att åberopa sig på, och namnet går ej till eftervärlden i lätta cigarrskyar, utan glömmes som millioner andra.

Det finnes särskildt lyckligt lottade som få sina namn förevigade af hattar och andra klädespersedlar, och en berömd sångerska lefver ännu i de catalani-bröd som bakas af åt minstone några bagare i Stockholm. Men revisor Andersson hade icke förhoppning om att kunna uppnå odödligheten i ens den allra minsta sockerskorpa.

Han var bekymrad. Då fick han höra talas om en alldeles ny inrättning till bevarande af utmärkta personligheters ryktbarhet för all tid.

Man skulle i Stockholm sätta upp ett nytt och fint vaxkabinett, icke af det gamla slaget med röfvare och stortjufvar, giftblandare och andra skurkar, utan med hederliga och aktningvärda människor ur vårt eget samhälle som vi sedan kunde gå och se på i årtionden och ha vår lust åt. Panoptikon skulle det heta, och det tyckte revisorn lät ganska bra.

"Det är något för mig", utropade han och anhöll om att få vara med.

Man upplyste honom, att panoptikons uppgift vore icke att skapa ryktbarheter, utan att framvisa dem som redan funnos.

"Gör ingenting", sade revisorn. "Kommer jag bara med, så skall man nog finna, att jag förtjänar vara där. I början säger man kanske: hvem är det? Men då man får veta namnet och betraktar bilden litet nogare, utropar man säkert: ja så, Andersson i Riksförvaltningen! Och så går man och ser på mig hvar dag, jämför figuren i panoptikon med mig själf, när jag promenerar i torget eller sitter i Lagerlunden. Vill ni sätta mig i Lagerlunden?"

Det ville man icke, ty den lunden vore förbehållen, sade man, åt personer som i verkligheten sällan eller aldrig träffas där, men som man ville föreviga såsom "konsumenter".

"Sätt mig då hvar ni vill, bara jag kommer med", förklarade revisorn som icke ville släppa ur händerna detta ypperliga tillfälle att gå till den stockholmska odödligheten.

Han släppte icke panoptikonsherrarne förr än de lofvade honom, att han skulle få vara med.

"Det är ett original", sade de sins emellan, "och sådana äro inte att förakta nu för tiden. Vi ha vicomte Antonio och kolportören Boije, men annars är det just inte godt om originela personligheter. Boulanger är bra främmande för oss... Skicka revisorn upp till Oskar Berg och låt honom modellera eller ge honom något redan färdigt hufvud. Det gör ingenting."

Revisorn gick i hänryekning hvar enda dag. Han skulle då äntligen nå sina önsknings mål. Och på hvilket sätt sedan! Att hänga i fotografens skåp, sitta på nationalmuseum bredvid Nordenskiöld, gå i form af ångslup mellan Röntmästartrappan och Allmänna gränd, förekomma som prisoxe på landtbruksmöte å Ladugårdsgärde, gå upp i rök såsom "Andersson maduro" och mera sådant, kan ju vara en bekväm väg nog till förevigande af ett aktadt namn. Men hvad förslår något enda af alt detta eller till och med alt sammans mot att stå i panoptikon och beundras af en hel allmänhet, af gamla förståndiga karlar och unga älskvärda fruntimmer hvilka alla utropa:

"Han är som han vore lefvande!"

Revisorn gick till ett "etablissement" och skaffade sig en ny uppsättning kläder, fina plagg, något extra som kunde vara honom värdigt, och de kläderna skänkte han till sin egen figur i panoptikon.

"Får jag se, hur jag tar mig ut?" sporde

han oupphörligt. Han var hvar enda dag uppe i inrättningen och käckade, men erhöll aldrig tillåtelse att taga sin egen figur i betraktande. Han afvisades alltid under någon förevändning.

Han fick sin vanliga sommarledighet i Riksförvaltningen, men for icke till Dalarö såsom han annars brukade, utan satt på en soffa i Kungsträdgården, midt för n:o 18 Kungsträdgårdsgatan, och stirrade upp åt panoptikons fönster i förhoppning att få se sig själf där uppe. Men han såg ingenting. Man var mycket hemlighetsfull, tyckte han.

Ändtligen öppnades panoptikon. Revisorns förtjusning kände inga gränser.

"Hör nu, fru Blom", sade han till sin gamla städerska, "i dag skall jag bjuda henne på något riktigt rart."

"Har revisorn fått hem igen något af det rara portvinet?"

"Hm, hur vet frun att det var så rart?... Ja, det är inte värdt att se oskyldig ut nu. Det skall jag ta reda på en annan gång. Nu är det min sann något mycket viktigare."

"Hvad i alla mina dar kan *det* vara?" utropade fru Blom, mycket belåten med att hennes kännedom om portvinets förträffliga egenskaper icke åt minstone för tillfället togs i närmare betraktande.

"Fru Blom får väl se. Jag skall bjuda henne på panoptikon."

Städerskan frågade, om det vore någon ny snussort. Revisorn sökte förklara hvad saken

gälde och, efter många utläggningar och tolkningar, utbrast fru Blom:

"Det är ju inte annat än ett vaxkabinett. Så'nt har jag sett i Köping."

"Vaxkabinett!" skrek revisorn förtrytsamt. "Visst inte! Det här är något mycket finare och förnämare. Här får man se alla store män i deras verkliga förhållanden och med deras riktiga rockar och byxor. Här äro både Soto Major och Stanley, Carnot, Willman, Hedin och Fredrikson, och fruntimmer se'n, fru Hartman, fröken Ek och fru Schröderheim och sådana där, bara ryktbarheter, hvar enda en."

Revisorn smålog och såg sig i spegeln. Så där måste han se ut i panoptikon också.

"När fru Blom kommer dit", fortsatte revisorn, "skall hon se sig noga omkring och ge väl akt på hvar enda en af gubbarne, ryktbarheterna menar jag. Bli inte förskräckt, om hon upp-täcker en gammal bekant... Ja, jag säger ingenting. Håll ögonen öppna, fru Blom."

Revisorn var egentligen litet förnärmad för att man icke inbjudit honom till den enskilda öppningsfesten dagen förut, men han tröstade sig dock med, att man väl ej kunde bjuda alla. Hvarken Carnot, Stanley eller Boulanger voro inbjudna, efter hvad han hört.

Med klappande hjärta trädde han in i bottenvåningen. Han kastade en likgiltig blick på gruppen där. Hvarken Bellman, Sergel eller Gustaf den tredje intresserade honom den gången, icke ens fru Schröderheim. Han rusade

upp för trappan, stötte mot gamle Boije, tidningskolportören, ilade genom alla rummen, men kunde icke få sigte på sig själf. Soto Major, Stanley och alla de andra fick han reda på, till och med de döde kejsarne. Vid kejsar Wilhelms likbädd stodo några herrar och damer som utropade:

"Det är som vore han lefvande!"

"Men hvad vill det här säga?" utbrast revisorn för sig själf. "Hvart har *jag* tagit vägen?"

Han ville icke fråga någon, men efter att ha sökt igenom alla rummen både en och två trappor upp, måste han dock göra sig underrättad, om det icke funnes några flera.

"Jo, i källarn", upplyste man honom.

Skulle man ha skickat honom ned i källaren? Det hade han aldrig kunnat förlåta panoptikon. Han mötte en god vän. Denne stannade och samtalade om hvad han sett, men nämde icke ett ord om någon figur som skulle föreställa revisor Andersson.

Det var alt för besynnerligt och ganska oroande.

"Har du varit i källarn?" frågade vännen. "Dit måste du genast gå. Det är intressant, må du tro."

Vännen smålog och såg så hemlighetsfull ut.

"Ni skall få se, att man satt mig i källarn!" mumlade revisorn och rusade dit.

"Det var ena fasliga skurkar", sade man i ett sällskap som just kom från källarvåningen.

"Det är då nedrigt", jämrade revisorn för sig själf. "Man har gjort mig till skurk."

"Likplundrare!" utropade ett fruntimmer som tittat in genom gluggen. "Hu, så ohyggligt!"

Revisorn vågade icke se in i öppningen på muren. Slutligen tog han mod till sig och lät blicken tränga in. Det var verkligen otäckt, men icke kunde man påstå, att någon af de där bovarne skulle föreställa revisor Andersson. Icke såg *han* ut på det sättet.

Nej, man hade icke skickat honom ned i källaren, man hade icke gjort honom till bof af värsta slag. Han andades lättare. Men hade man då, tvärt emot de försäkringar man gifvit, alldeles uteslutit honom från hela panoptikon? Det vore också en dålig handling. Skulle han verkligen aldrig få sig ett odödligt namn?

När han kom upp från den ohyggliga källaren, stötte han på en af de herrar som uttryckligen lofvat honom att få vara med.

"Nå?" sade revisorn och såg strängt på mannen.

"Nå", svarade denne, "är revisorn inte nöjd?"

"Hvad skall jag vara nöjd med?"

"Med den lyckade figuren, vet jag."

"Inte har jag sett någon lyckad figur, åt minstone inte någon som liknar mig."

Det fann panoptikonherrn vara besynnerligt och tog revisorn med sig en trappa upp.

"Titta åt den där gluggen!" uppmanade han revisorn.

"Det har jag försökt flere gånger redan",

förklarade revisorn, "men den där herrn tycks aldrig vilja gå därifrån."

Panoptikonmannen skrattade:

"Den herrn är ju revisorn själf, vet jag. Känner ni inte igen edra egna kläder?"

Det var verkligen revisorns rock och byxor. Herrn vid gluggen var en panoptikonfigur och icke en lefvande varelse. Och den skulle således föreställa Andersson i Riksförvaltningen? Det fann revisorn vara ett dåligt skämt. Den som stod där med ryggen vänd åt hela församlingen och hvars ansigte man ej kunde se skulle göra namnet Andersson bekant för alla tider! Hvem kunde ana, att det skulle vara på det sättet revisorn skulle finna vägen till odödligheten?

Nytt och gammalt.

Långt upp på Söder, på en gammal gata som man gjort ny, ligger ett litet, mycket blygsamt, men ganska hyggligt trähus inklämdt mellan två stora tegelstensbyggnader, hvilka helt nyligen växt upp där ett, tu, tre.

Folket går och beundrar de stora tegelhusen hvilka skaffa sig aktning genom höjd och bredd och man undrar, huru länge de skola låta det lilla blygsamma trähuset få stå kvar.

"Det passar ju inte als i hop med så'na schangtila stenhus", säger man. "Det är som en stackars krumpen gumma mellan två ståtliga gardister."

Förr var det så lugnt och landtligt där i trakten, och kamrern som rår om trähuset satt i nattrock och tofflor på bänken utanför gafveln och rökte sin aftonpipa, såg på solnedgången åt Hornstullssidan och njöt af fridfull tillvaro.

Nu är det bara buller och bång. Trähusets gafvel syns ej mer, ty den skymmes nu af den ena stora tegelgrannen, och det kan aldrig hända mera, att kamrern, som är en gammal fin

herre, skulle gå utanför väggen i tofflor och nattrock, ty nu är här riktig stad och stadsvanor.

I det ena af de stora nya husen bo tio hushåll åt gatan och sju hushåll inne på gården, och likväl finnas några ungar i vindsrummen. I den andra stora hyreskasernen bo visst ännu flera människor, ty det krälar med barnungar i portgången, och kippkodda kvinnor i slarfviga klädningar samt med bara, okammade hufvuden slinka oupphörligt in och ut eller stå långa stunder i lifliga samtal på gatan.

Om aftnarne är det ännu lifligare. Långt in på nätterna höres psalmsång, fräcka visor, skrik och svordomar från rossliga karlstrupar, och gälla kvinnoröster blanda sig i oväsendet. Ljudet af allt detta tränger in i det lilla trähuset och väcker oro hos det gamla paret som i så många år suttit där i okvaldt lugn.

"Ja, käre min gubbe", sade fru Lamborg, kamrerns hustru, "här har du nu den nya tiden som du svärmat så mycket för. Så låter den om kvällarne, och om dagarne ser du själf hur den ser ut. Den är snygg, skulle jag tro."

"Se så, mutter lilla", invände kamrern helt fryntligt, "inte skall du skylla på tiden, att vi fått så ofrefliga grannar."

"Hvems är skulden då, om jag får fråga? Hörde man någonsin sådant skräll förr här på gatan? Sutto vi inte i lugnet kanske hvar enda kväll, medan barnen voro små? Det är då en välsignadt god sak, att de växt upp och kommit ut i världen. Hvad skulle det ha blifvit af dem,

om de fått höra och se alla dessa styggelser, då de ännu varit mottagliga för dem."

"Hör du, mutter, nu skall du inte vara ensidig", sade kamrern med eftertryck. "Det hade kanske inte skadat, att Mimmi, medan hon var barn, fått se huru riktigt fattigt folk har det. Nu vet hon ingenting om den saken, så mycket hon än står i basar på börsen till de fattigas förmån. Både hon och hennes man föreställa sig, att det kan vara nog med det. Och hvad Ture beträffar, hade han nog redt sig, om han också lekt med de värsta trasungarne här bredvid. Han hade nog blifvit lika god karl för det. För öfrigt vet du ju inte något ondt om alla de här skrikhalsarne. Det är kanske mycket beskedligt folk, fastän de inte ha några fina fasoner."

"Ja, du är dig då lik, käre Gösta. Tror du, att du skulle få någon tack af packet, om det hörde hur du tar det i försvar."

"Jag begär inte någon häller. Jag önskar bara, att du inte skall vara orättvis och skylla på tidsandan, att några slarfvar föra oväsen bredvid oss. Tror du inte, att det funnits skrål och skrik, och svordomar med, så länge Stockholm stått?"

"Det kan väl vara, men inte ha vi förr haft olägenhet af dem. Det är stadens framsteg, som det gud bevars heter, som skaffat oss de här ohyggliga hyreskasernerne på halsen. Hur är det med vår lilla trädgård som var så vacker och som du pysslade så flitigt med, när du kom hem från kollegiet? Jag gråter, när jag tänker på,

att nu kommer inte en enda blomma upp, och buskarne tvina bort för att de ohyggliga murarne stängt ut både sol och luft. Och det skall vara framsteg och civilisation och alt det där!"

"Kära du, nog sörjer jag trädgården, men det var min sann inte alla stockholmare som hade en sådan, inte ens alla södermalmsbor. Det är mycket ledsamt för en och annan, att de små trädgårdarne försvinna, men den stora allmänheten har i det fallet mycket bättre än förr, ty då hade den bara stadsgatorna, och dåliga voro de, men nu ha de stora parker att förlusta sig uti, och flere få de. Ha vi inte här Tantolunden kanske?"

"Jo, den är just snygg, med några nakna pinnar till träd. Kom aldrig och tala om Tantolunden!"

Gumman Lamborg såg riktigt förtörnad ut, men gubben gaf icke med sig, utan påstod, att Tantolunden nog skulle utvecklas till en af de allra präktigaste parker och vore dess utom en park med lika vidsträckt som vacker utsigt.

"Hela vårt stolta Stockholm", sade han, "och en god del af landsbygden och..."

Här afbröts kamrern i sin lifliga skildring af den nya parken. En knackning på dörren hördes, och in trädde en lurfvig figur som genast ådrog sig kamrerskans stora misshag.

"Ursäkta", började den lurfvige och skelade stygt på det gamla paret, "det är ju kamrer Lamborg, husvärden? Ja, ha, si jag bor i huset bredvid."

"Kunde tro det", sade gumman och jämkade sig oroligt på stolen.

"I sjuan!" tillade den främmande.

"Hvarmed kan jag vara till tjänst?" frågade kamrern vänligt och bad den främmande stiga fram. Kamrerskan gaf sin man en ogillande blick och skickade en ännu hvassare till honom i sjuan.

"Jo ho, si, det är så, att jag ämnar öppna en liten affär här i sjuan, och..."

Han tycktes söka efter något lämpligt uttryck.

"Ja så, en cigarrbod", yttrade kamrern.

Det låg så nära till hands, tyckte han, att öppna en cigarrhandel i det nya huset, där så mycket folk bodde. Den främmande förklarade dock, att han tänkt hvarken på cigarrer eller cigaretter.

"Då är det väl ett kafé?" förmodade kamrern. "I elfvan finnas både kafé och cigarrbod, men i sjuan är inte en enda sådan inrättning, bara ett magasin med mjölk och bröd, små viktualier, Stridsropet och Socialdemokraten, och inte må herrn tro, att jag ämnar upplåta *mitt* hus till så'na affärer. Cigarrbodar och kaféer äro civilisationens förposter här i Stockholm, det vet jag nog, men mitt hus är gammalt och lämpar sig inte för det där nymodiga."

"Det har min man rätt i", sade kamrerskan som förvånades öfver att höra gubben tala så förståndigt, när det gälde nya tilltag.

"Bäste herr kamrer", sade den främmande, "jag har ju inte nämt ett ord om alt detta. Nej, jag hade tänkt öppna en affär för kläder och

skodon, begagnade förstås, men ändå rätt propra, och gammalt husgeråd, järnskrot och så'nt där."

"En lumpbod således?" anmärkte gumman Lamborg.

"Om man så vill", medgaf den främmande och skelade på gamla frun. "Jag kallar det ett etablissement för diverse. Det är en affär som nog lönar sig, ty snart ha vi hela gatan full med nya hus och mycket folk och här blir ruljans, skall jag säga. Tro mig! Den här gatan blir en riktig handelsingata, i stället för att ha varit en eländig fä väg med några tråkåkar... Ja, jag menar visst inte herrskapets lilla nätta hus, men gamle kogubbens där borta på andra sidan och grönsaksfruns längre bort och de få andra som ännu stå kvar i bärgsskrefvorna. Snart är det bara stora schangtila hus, som de här bredvid, sjuan och elfvan."

"Jo, jo men, gudnås!" suckade kamrerskan.

"Men, jag förstår inte..." började kamrern.

"Jag skulle fråga", skyndade karlen att tillägga, "om kamrern ville hyra ut den här våningen. Jag behöfver den för affärn. Jag måste ha större utrymme si än som fins i sjuan, och så kunde man slå hål på väggen och göra en dörr och få riktigt schangtilt. Jag betalar hvad kamrern begär, om det inte är alt för tilltaget, för jag tänker drifva affärn i stort, och den här afdelningen skulle vara för järnskrotet och benen..."

"Herre!" utbrusto kamrern och kamrerskan på en gång. "Vill ni ha *vår* våning, *vår* lilla

nätta våning som vi bott i uti mer än tretti år till att förvara järnskrot och gamla ben?"

Deras förtrytelse var af starkaste slag. Affärsmannen betraktade dem med förvåning. Han kunde icke fatta, att man ej ens frågade hvad han ville bjuda för våningen, men de gamla vände honom ryggen och visade houom det mest förolämpande förakt.

"Nå, nå, jag väntar väl", sade affärsmannen.

"På hvad då?" utropade kamrern i ursinnig ton.

"På att kåken blir ledig", sade affärsmannen helt lugnt. "Men skulle kamrern ändra mening innan dess och inse fördelen af att hyra ut våningen eller kanske sälja hela skräpet, så är här mitt kort."

Därmed gick han. På kortet stod: *Karl Johan Glansberg, grosshandlare, en-gros-affär för diverse.*

"Grosshandlare! Jo jag tackar!" puttrade makarne Lamborg förtrytsamt.

"Där har du åter igen en af den nya tiden", sade kamrerskan nästan skadeglad.

Kamrern sade ingenting. Grosshandlar Glansbergs besök hade stämt ned hans glada lynne, men snart kom ett nytt besök och förjagade intrycket af det förra.

En ung, störväxt man med hurtigt utseende, klädd i röd tröja, och en liten, späd kvinna hvars ansigte nästan alldeles doldes af en hatt med långt framstående brätten, i fullkomlig öfverensstämmelse med senaste parismodet, stego in utan

att knacka på dörren, togo ett par raska steg fram mot kamrern och hans hustru, gjorde ställningssteg, höjde hvar sin arm och stämde i snabb takt upp:

"Vi slå aldrig, aldrig, aldrig till reträtt, nej, o nej,
Nej, o nej, nej, o nej, nej, o nej, nej, o nej
Vi slå aldrig, aldrig, aldrig till reträtt, nej, o nej!"

Kamrern och kamrerskan satte händerna för öronen och sporde hvad detta oljud skulle betyda. Den unge mannen, en riktigt vacker karl med militärisk hållning, förklarade, att de voro komna för att omvända det gamla paret.

"Löjtnanten här", tillade han och visade på den lilla kvinnan, "och jag som bara är soldat bo i elfvan, där det är lika mycket synd som i sjuan, men det är därför vi börja med nians omvändelse."

Kamrern fann logiken något bristfällig, men svarade mycket fogligt, att löjtnanten och gemene man gärna kunde begifva sig omedelbart till sjuan, hvilket dock icke hade annan påföljd än att löjtnanten upphof sin späda stämman och höll en straffpredikan för gubben och gumman, hvarefter löjtnanten och den gemene stämde upp:

"Marsch framåt! Vi skola segra
Halleluja! Halleluja!
Marsch framåt!"

De gjorde helt om, lofvade att snart komma igen och försvunno under upprepade "marsch framåt!"

"Åh, herre gud, att jag skulle upplefva något sådant!" suckade kamrerskan.

"I kväll är det då alldeles för tokigt", sade kamrern och skulle just säga åt pigan att stänga dörren åt gatan, då en ung kvinna störtade in, ropande:

"Kamrer Lamborg hjälp mig för guds skull! Kamrern känner nog igen mig, dottern till vaktmästaren i kamrerns kollegium. Ack, hvad jag är olycklig! Min man har visst blifvit tokig. Kamrern känner honom också, han som var maskinist på ångfartyget Sote. Han har varit utan arbete nu hela långa tiden. Sote har lagt upp. Man min har länge varit dyster, men i dag är det alldeles på tok med honom. Alt se'n han kom hem på eftermiddagen har han pratat bara galenskaper. Jag är riktigt rädd för honom. Söta, go'a kamrern var så innerligt snäll och följ med upp, här bredvid i sjuan. Kamrern kan nog lugna honom och se hvad det är med honom. Jag är så fasligt ängslig, att han skall göra något ondt åt barnen medan jag är ute, och jag kan ju inte dra dem med mig."

Kvinnan snyftade af ängslan. Kamrern sökte lugna henne och förklarade sig genast benägen att följa med.

"Se så, skall du nu gå upp i det där otäcka huset också", klagade kamrerskan, men hon ville dock ej afråda mannen att göra livad han kunde för den stackars kvinnan.

Kamrern satte mössan på sig och följde med maskinistens hustru. Det bar af in åt det stora

huset med nummer sju. I portgången stodo några karlar och stängde vägen samt skrålade af full hals. Kvinnan ville bana plats för sig och kamrern, men en af de skrålande karlarne tog tag i henne med mindre höfviska åtbörder. Hon slet sig lös och bad sin följeslagare bara stiga på.

"Det är öfver gården", upplyste hon.

"Å hå, se på Svensonskan som kommer med herrfolk!" utbrusto karlarne och tillade några mindre vackra ord.

Kamrern förehöll dem det opassande i deras uppförande och sköt en af dem till sidan samt begaf sig, följd af deras skrål och hånande utrop, öfver gården. Maskinistens hustru visade vägen upp för fyra smala trappor, där det luktade vått murbruk och från hvilkas väggar man kände fukten rinna i strida bäckar, men där det var alldeles mörkt. Genom några dörrar trängde ljudet af grälände röster och skrikande barn.

"Hvem bor alt här?" frågade kamrern som fann uppgången mindre inbjudande och med möda trefvade sig fram.

"Åh, inte känner jag alla", svarade den unga kvinnan. "Det är två hushåll på hvar förstuga, utom uppe hos oss, där en lägenhet står outhyrd. Nog skvallras här alldeles orimligt, men man känner ändå inte hvarann... Stig på, herr kamrer! Här är dörren. Vi ha min sann ingen gas i de här trapporna. Det är bara i stora huset åt gatan."

Skenet och lukten från en osande fotogen-lampa slog emot de inträdande. Rummet var

ytterst tarfligt möbleradt, men såg dock tämligen ordentligt ut. I en dålig bädd på golfvet lågo två små barn i djup sömn.

"Hvad fan har du för sällskap?" röt en karl som reste sig från sängen, där han legat fullt påklädd.

Han var en ung och stark karl samt såg icke illa ut, men blicken var vild och kläderna i oordning.

"Käre Svenson", sade hustrun lugnande, men gråten satt henne i halsen, "det är kamrer Lamborg som varit så snäll och följt med för att se hur det är med dig."

"Se hur det är med... mig? Är kamrern doktor kanske... eller kommer kamrern med arbetsförtjänst. Var... var... då god, herr kamrer och stig fra-am och sitt ned... ned."

Vildheten i blicken hade försvunnit, men efterträds af en fullständig dåsighet, och det lallande målet angaf åt minstone icke, att man hade att göra med någon riktigt ursinnig galning.

Kamrern talade vänligt med maskinisten och fann snart huru det stod till med mannen.

"Kära fru Svenson", sade han till den unga kvinnan. "Det är väl inte så farligt som ni fruktat. Har ni aldrig förr sett en öfverlastad person? Det skulle min sann förvåna mig."

"Öfverlastad? Herr kamrern menar väl inte, att Svensson har druckit? Jag skall säga, att han har blå bandet."

"Blå bandet!" utropade maskinisten. "Det

har jag haft, Fia lilla. Men nu är *det* slut... slut... riktigt slut."

"Herre gud, om det vore så väl!" utbrast hustrun.

"Så väl! Hvad menar frun?" sporde kamrern högligen förvånad.

"Jo, jag ville säga, om Svenson inte vore to-kig, utan bara på röken, så vore det ju inte obotligt."

"Det beror huru det behandlas", menade kamrern. "Hör nu Svenson, nu skall Svenson gå beskedligt till sängs och så skall Svenson i morgon gå ut och höra efter arbete. Vi kunna ju talas vid se'n."

"Ar...bete, sa's det", lallade maskinisten. "Jo fan ock!.. Men... hör nu herrn som ser gammal och regal ut, kan herrn säga mig hvad so.. socia... listerne göra för godt?"

Nej, det kunde kamrern icke.

"In...te jag håller", förklarade Svenson. "Jag ble..ef så arg för att de inte kunde ska...affa mig arbete och inte hjälpa mig med ett enda öre, att... att jag gick ut... och, ja, det gjorde jag. Hern som är regal ser nog hvad jag gjorde."

"Åh ja, det är inte svårt, men inte ha socia-listerna med den saken att göra."

"Inte! Det vore väl håken! Var det in...te di som uppehållit mig med... med fagert tal kanske, och så... så gaf di mig... ja, herrn förstår hvad di gaf mig. Det var... rakt ingen-ting... ingenting als."

"Är det några socialister här i huset?" frågade kamrern vänd till maskinistens hustru.

"Om det är!" utbrast Svenson som mycket väl fattat frågan. "Fullt! He... la huset fullt med... soci... alister."

"Det var de som sa', att min man skulle ta blå bandet", förklarade hustrun, "och det var jag så glad åt, och så gick min man med mig på mötena vid Lill-Jans och på festerna i sta'n och vi tyckte det va' riktigt vackert, fast det inte var så mycket musik och fanor och annan grannlåt som hos frälsningsarmén. Vi togo barnen med oss, när vi inte kunde gå ifrån dem och hade en smula mat också i fickan ut till Lill-Jans, och så sutto vi i gräset eller sprungo enkleken med de andra. Det var riktigt roligt, skall jag säga kamrern. Och Palm se'n! Åh, hvad jag skrattat åt honom. Han är fasligt kvick. Vill man ha riktigt roligt, skall man höra Palm."

"Jo, jo", sade kamrern. "Men jag tror, att Svenson somnat från allt i hop i kväll. Låt honom vara. Det är ju inte farligt för en gång, bara det inte blir vana... Hör nu, fru Svenson, hur är det med tillgångarne? Har frun något att köpa mat för i morgon?"

Maskinistens hustru såg förlägen ut, och tårarne kommo henne åter i ögonen.

"Det är hårdt, skall jag säga kamrern. Aldrig kunde jag tro medan föräldrarna lefde, att jag skulle få det så svårt. Hvad en vaktmästare ändå har det bra!"

"Det ledsammaste är", tillade hon, "att Sven-

son i sin galenskap, som jag trodde, eller för att få sig ett rus gått och sålt sin rock för en spottstyfver åt grosshandlar Glansberg i huset åt gatan."

Hon suckade djupt. Kamrern fumlade med sin portemonnä och stack sedan något i handen på maskinisthustrun som vardt blossande röd och icke kom sig för att tacka, men hon fattade den osande lampan och lyste kamrern på vägen, när han skulle begifva sig utför de otrefliga trap-porna.

Genom en dörr trängde ännu starkare ljud än då kamrern gått upp. Man kunde höra, att det var riktigt slagsmål där inne.

"Så är det hvar kväll", upplyste maskinistens hustru.

När kamrern uppnått portgången åt gatan, fann han å nyo mycket folk där, men det var icke de samma som fört oväsen, när han gick in åt gården. De som nu kommo från gatan voro tysta och ordentliga samt begåfvo sig upp i stora huset.

Kamrern gjorde sig underrättad om hvart alla dessa människor, både män och kvinnor, skulle taga vägen. Man upplyste honom, att där skulle predikas.

"Predikas?" upprepade kamrern. "Så här dags på kvällen?"

"Ja, arbetarne ha inte tid förr. Det är för resten ett par predikningar i afton, och det är olika slags. Först har pastor Frimanson hållit en uppbyggelsestund. Han håller en hvar lör-

dagskväll här och hvar söndagsmorgon i Florakyrkan. Och så är det herr Ovander som predikar i motsatt anda och bevisar, att läran om gud är bara prat. Frimanson har slutat nu, och af hans åhörare är det nästan ingen kvar i salen. De ha redan gått sin väg. Nu är det Ovanders tur. Skall herrn inte gå upp och höra på?"

Det var en medelålders, tarfligt, men snygt klädd man som lemnade dessa upplysningar. Kamrern följde honom och trädde in i en stor sal, där mycket folk infunnit sig och tagit plats på simpla träbänkar. I salens bakgrund syntes en upphöjning och på den en kateder. Där bredvid förde en dörr till ett inre rum och öfver dörren lästes: *Öl, porter och smörgåsar*. Genom den öppna dörren syntes några personer vid sina ölbuteljer.

"Det är grosshandlar Glansberg som hyr ut den här salen", sade han som fört kamrern upp dit. "Och det är han som håller förtäringen där inne. Det är en riktig affärsman, må herrn tro . . . Se där ha vi två detektiver. Åh, jag känner dem. Det är nog pickelhufvor ute på gatan, kan jag tro. Polisen är rädd för Ovander."

"Är han så farlig då?" frågade kamrern.

"Puh! Inte har han någon egentlig förmåga, må herrn tro. Bara prat och fraser, men det går i de här stackarne."

"Stackare tyckas de inte vara", menade kamrern. "De se ganska ordentliga ut."

"Jag kallar dem för stackare för att de gå och höra på så'nt strunt."

"Nå, herrn själf då?"

"Jag själf ja, och herrn se'n. Vi äro också här, det är nog sant, men se jag går hit för att studera mänskligheten. Hvad skall jag dess utom göra om kvällarne? Jag läser i en skola hvar dag, och när jag kommer hem, för jag bor här — *schlecht und billig*, sa' tysken — så tycker jag, att jag lika gärna kan fördrifva en stund med att höra på gudliga anföranden och gudsförnekande föredrag som att dricka toddy med grosshandlarn eller hänga där nere hos cigarrfröken i elfvan. Eller hvad säger kamrern, för det är ju kamrern i lilla trähuset? Jag tror... se så, där är Ovander."

Föredragaren hälsades af bifallstecken, steg upp i talarestolen och bockade sig.

"Orimligt populär, se'n han satt på Långholmen", hviskade kamrerns granne.

Ovander, en ung man med fromt utseende och något teologiskt i hela kroppen, kastade sig genast midt i sitt ämne och hade inom en handvändning hunnit göra gudsbegreppet löjligt. Hans åhörare gapskrattade och klappade händerna, hvilket tycktes inverka så uppmuntrande på föreläsaren, att denne oupphörligt upprepade hvad han yttrat inom de första fem minuterna. Handklappningarna upprepades också. Slutligen hurrade man och ropade "lefve Ovander!"

"Ja, nu är det väl på fullt allvar slut med vår herre", anmärkte skolläraren, när föredraget var till ända.

"Dumheter!" sade kamrern.

"Skall inte kamrern komma hit i morgon också? Då är det söndagsuppbyggelse hela dagen? Pietister, baptister, socialister om hvarandra. Det sägs, att vi få mormoner hit i salen också och en ny afdelning goodtemplare. Glansberg gör affärer med alle samman, förtjänar plump. Men nu lär frälsningsarmén börja konkurrera. Armén har hittills bara haft några utposter här, men skall nu slå upp ett nytt högkvarter i elfvan. Då blir det ännu lifligare... Tack för i afton, herr kamrer!"

När kamrern kom in till sig, förklarade kamrerskan sig ha varit i den största oro för hans långa uteblifvande. Hon hade icke vågat gå till sängs, ehuru det redan var så långt lidet på natten.

Kamrern talade om hvad han sett och hört.

"Gud bevara oss!" utropade gumman Lamborg. "Hvilken faslig babylonisk förbistring! Och det går du, gamle man, och blandar dig uti, du en statens pensionstagare och riddare af vasaorden! Åh, du borde skämmas!"

Gubben Lamborg skrattade och förklarade, att i de där stora nutidshusen föreginge saker och ting som en gammal människa icke kunde drömma om.

Dagen därpå kom ingenjör Lamborg på besök till föräldrarne.

"Hör du Ture, du!" sade kamrern. "Vill du hjälpa mig med något? Här i de nya husen ser det rätt kuriöst ut med både lefnadsförhållanden och åsigt. Jag skulle ha lust att blanda mig i

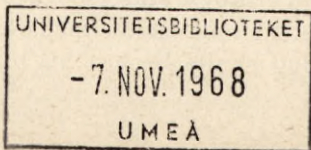
leken litet. Ännu är jag ju arbetsför och gör likväl inte en smul för min pension. Om du vill som jag, ska' vi ordna om en föreläsningskurs här, skaffa oss goda föreläsare och låta folket få veta något mer praktiskt och äfven mer sinneslifvande än hvad den där Frimanson och den där Ovan-der bjuda på. Inte är det polisen som skall uppträda, utan det är medborgarne själfva. Är det ingen annan än polisen som motsäger en Ovan-der, så tror folk naturligtvis, att han har rätt. Nej du, *vi* ska' ta i tu med saken. Är du med om det?"

"Pappa vet ju, att en ingenjör aldrig har tid med något", invände unge Lamborg. "Låt för öfrigt hvar och en sköta sig själf."

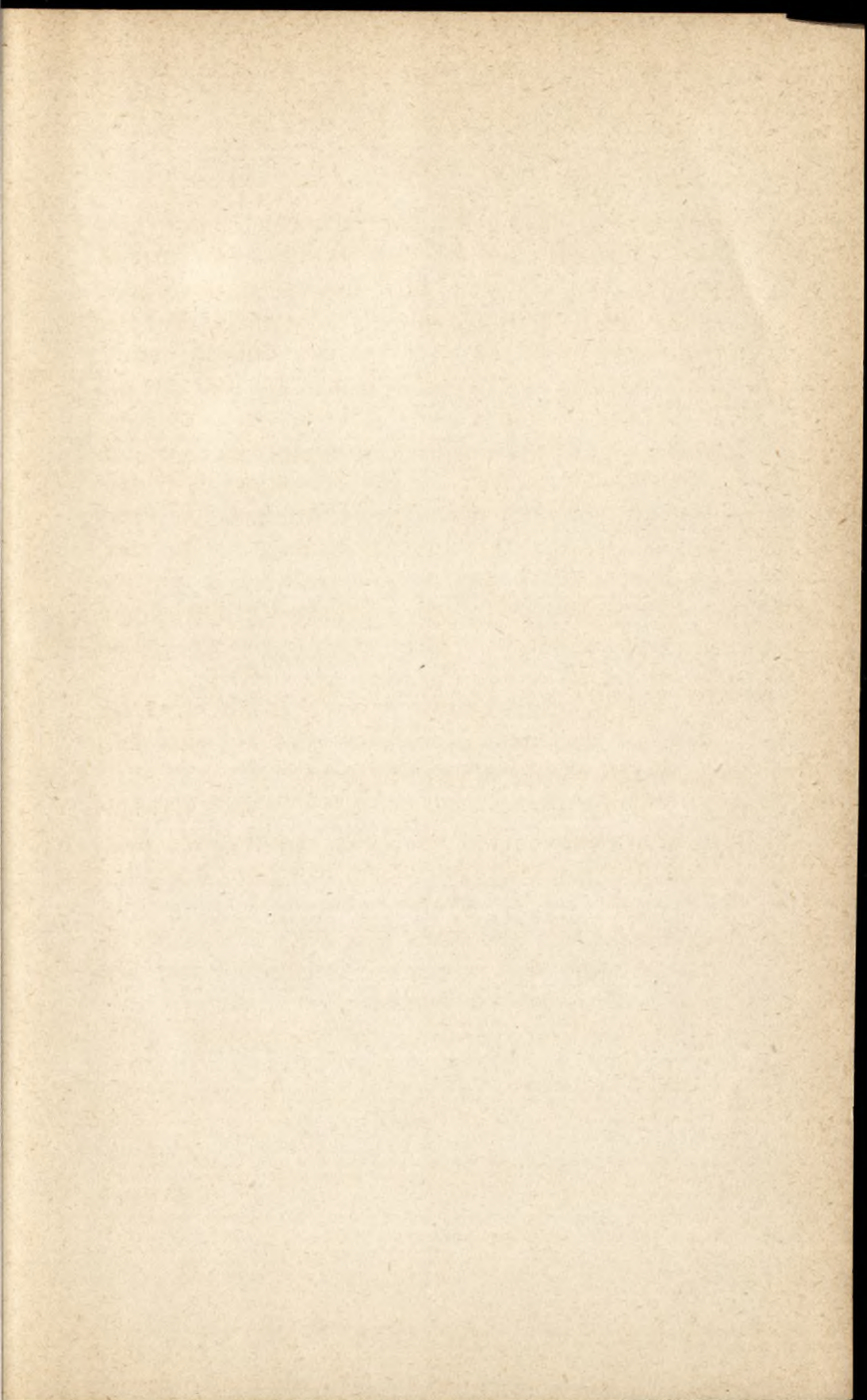
"Käre gubben min, hvarför skall du bråka med det du inte har med att göra?" förmanade kamrerskan och såg missnöjd ut.

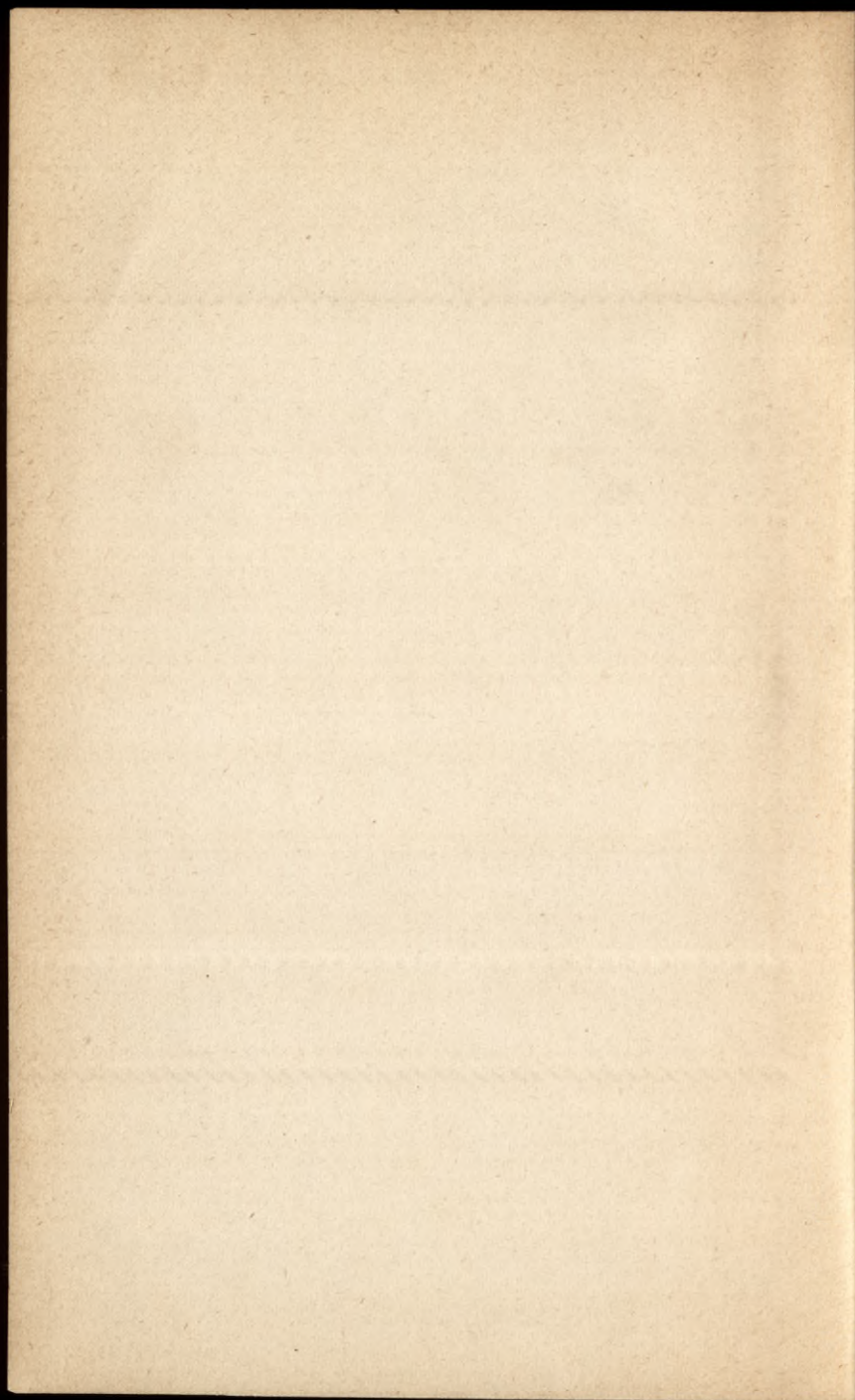
"Har jag inte med att göra!" skrek gubben något hetsigt. "Det skall jag visa er, jag. Men som jag inte vill ha något att göra med den där Glansberg, trasgrosshandlaren, så öppnar jag en kurs här i vår egen sal. Och vi ska' skaffa folket några nöjen också. Det gamla trähuset skall visa hvad det förmår."

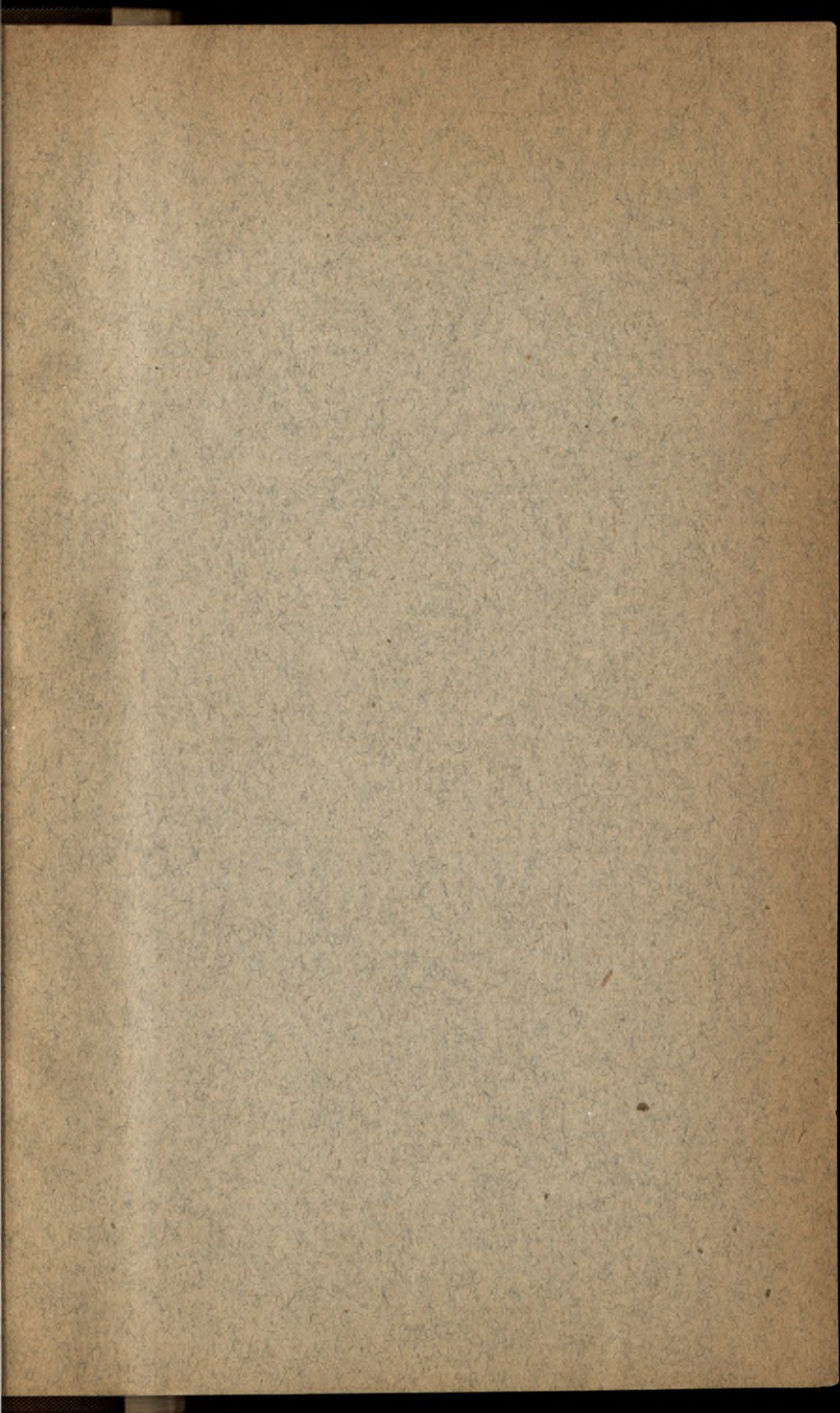
"Du är då för tokig", sade gumman.

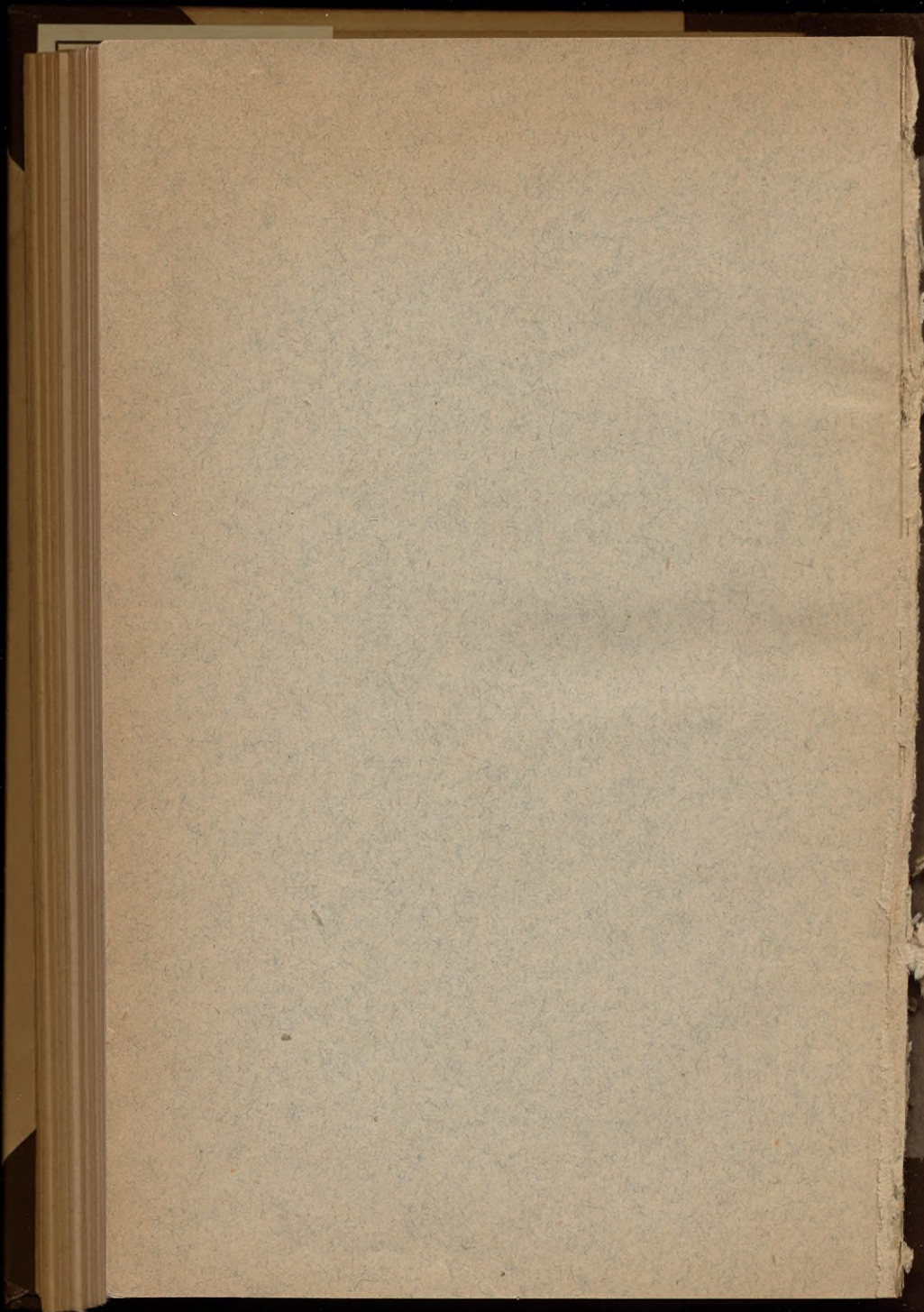

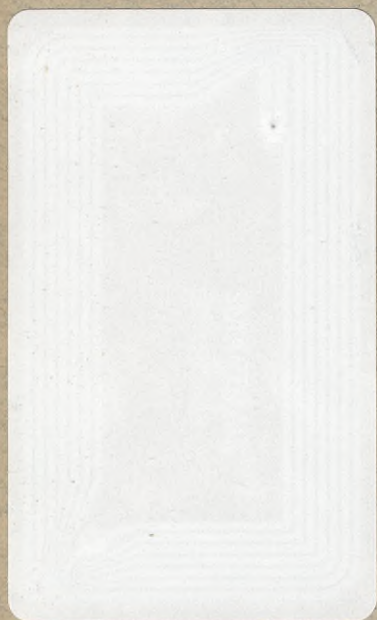
* 1968/328

Intressant nyhet af MARIE CORELLI.

Hos samtliga Hrr Bokhandlare har i dessa dagar utkommit à 3 kr.:

TVÅ VERLDAR

Roman af

MARIE CORELLI.

Bemyndigad öfversättning af Emilie Kullman.

Ur pressens omdömen anföras följande utdrag:

»Betraktad som en roman rätt och slätt, kommer denna bok att väcka ett lifligt intresse. Stilen söker sin like, idéerna äro ädla och upphöjda.»

Atheneum.

«Bokens mystik lockar med sin tjuskraft, på samma gång som dess upphöjda verldsåskådning värmer en i vår realistiska och otrosrika tid. Arbetet har i sitt hemland och långt utom dess gränser väckt ett oerhördt uppseende och verkat ej så litet godt.»

Borås Tidning.

«Vi kunna med godt samvete lifligt förorda detta arbete, som höjer sig öfver de hvardagliga alstren och har ett mer än vanligt intresse.»

Göteborgsposten.

Af Marie Corelli har förut nyligen utkommit i bokhandeln à 3 kr.:

THELMA

Bemyndigad öfversättning af EMILIE KULLMAN.

Utdrag ur pressens omdömen:

«En i sanning utomordentligt väl skrifven bok.»

Graphic.

»En vacker berättelse med en originel och fängslande handling, skickligt och tilltalande framställd.»

Saturday Review.

»Författarinnan är en sann skaldenatur; hennes fantasi är rik, stark och djerf, hennes inbillning förvandlar all verklighet och erfarenhet till poesi och romantik.»

Litterarischer Merkur.

«Berättelsen är helt enkelt förtjusande, — ett ljuft poem, sjunget på välljudande prosa.»

Standard.

«Utan tecken till afsigtlig tendens hvilat öfver hela berättelsen en stämning af nästan naiv renhet, fri från allt pryderi, och det ligger en käckhet i det sätt, på hvilket förf. låter sin lifliga fantasi spela, som verkar ytterst uppriskande, äfven der den skenar ett godt stycke utöfver den stränga realismens yttersta gränser.»

Svenska Dagbladet.